T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ANKARA VE İSTANBUL'DA YAŞAYAN İNSANLARIN TERÖR KORKUSU ÜZERİNE ANALİTİK BİR ÇALIŞMA(2002-2018)

DOKTORA TEZİ

BEGÜM ÇARDAK

ULUSLARARASI GÜVENLİK VE TERÖRİZM
DOKTORA PROGRAMI

PROF.DR. MUSTAFA SITKI BİLGİN
DANIŞMAN

ANKARA, 2020

ONAY SAYFASI

Begüm ÇARDAK tarafından hazırlanan "Ankara ve İstanbul'da Yaşayan İnsanların Terör Korkusu Üzerine Analitik Bir Çalışma (2002-2018) " adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvan Adı Soyadı	Kurumu	İmza
Danışman Prof. Dr. Mustafa Sıtkı BİLGİN	AYBU/SBF/Uluslararası İlişkiler	
Jüri Üyesi Doç.Dr. Giray SADIK	AYBU/SBF/Uluslararası İlişkiler	
Jüri Üyesi Doç.Dr. Sayim TÜRKMAN	AYBU/ Tarih	
Jüri Üyesi Doç.Dr. Nihat Ali ÖZCAN	TOBB Üniversitesi/ Uluslararası İlişkiler	
Jüri Üyesi Doç.Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK	Hacettepe Üniversitesi/ Sosyoloji	

Tez Savunma Tarihi: 05 Haziran 2020

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

……

BEYAN

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

İmza:
Ad-Soyad: Begüm ÇARDAK

İTHAF

Oğlum Anıl ÇARDAK'a ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Çok uzun ve yorucu ama bir o kadar da gururlu bir yolun sonuna geldim. Ve bu uzun macerada kucaklar dolusu teşekkür edeceğim kıymetli isimler var listemde.

İlk teşekkürümü tezimin danışmanlığını yürüten, desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Prof.Dr. Mustafa Sıtkı BİLGİN' e sunmak isterim. Katkılarıyla tezimi geliştiren ve son halini almasında kıymetli bilgilerini benimle paylaşan jüri hocalarım Doç.Dr. Giray SADIK ve Doç.Dr. Sayim TÜRKMAN'a teşekkür ederim.

Üniversite yıllarımda henüz toy bir öğrenciyken kişiliğine, duruşuna, karakterine, azmine ve hocalığına hayran olduğum ve bu tezimde de beni en kötü hissettiğim, ümitsizliğe kapıldığım dönemde elimden tutup kaldıran çok kıymetli hocam Doç.Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK'a minnettarlığımı ve teşekkürümü sunmayı bir borç blirim.

Tezimin oluşmasında ve gelişmesinde maddi ve manevi deteğini benden esirgemeyen, benimle beraber yorulan kıymetli babam Ahmet Bülent ÇEViK'e, alakasını hep üzerimde hissettiren kardeşim Betül ÇEVİK'e teşekkürlerimi sunarım. Hayatını dahi geri plana atıp önceliklerinin en başına çocuklarını ve oğlumu alan, doktor ünvanını almamı bu hayatta en çok isteyen, maddi- manevi yanımda olan, bu tez çalışmasının bitmesindeki en önemli mimarlarından, hayattaki en büyük destekçim ve yol arkadaşım olan annem Nilsen ÇEVİK'e teşekkürlerimi ne kadar sunsam azdır. Hakkını asla ödeyemem anneciğim iyi ki varsın. Ayrıca her zaman arkamda olan kıymetli aileme ve çalışmanın analiz bölümünde beni destekleyen ve bilgilerini paylaşan Hatice Polat'a ayrıca teşekkür ederim.

Evlendiğimiz günden itibaren akademik gelişimimi destekleyen, bana güç veren ve bu uğurda uzun süreler ayrı kalmamıza razı olan eşim Emre ÇARDAK'a yaptığı destek ve fedakârlıklar için çok teşekkür ederim.

Ve belki de en büyük teşekkürüm yaşı küçük ama kalbi kocaman olan canım oğlum Anıl ÇARDAK'a sunmak isterim. Tertemiz kalbiyle, hoşgörüsüyle benim tez yazım aşamamda onunla istediğim şekilde ilgilenememe rağmen, bana karşı sevgisini hiç azaltmadığı için çok teşekkür ederim.

ÖZET

Ankara ve İstanbul'da Yaşayan İnsanların Terör Korkusu Üzerine Analitik Bir Çalışma(2002-2018)

Çardak, Begüm

Doktora, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Mustafa Sıtkı Bilgin

Haziran 2020, 345 sayfa

Bu çalışma terörizm literatüründe 2000'li yılların başından itibaren daha çok dikkat çekmeye başlayan terörizm korkusunu Ankara ve İstanbul şehirleri kapsamında analiz etmektedir. Terörizm korkusu, etki bakımından günümüzde terör saldırılarının çoğu zaman önüne geçmektedir. Toplumsal yaşamda artan oranda güvensizlik hissi bireylerin pek çok eylemden, saldırıdan korkmasına ve akabinde her şeye şüphe ile bakmasına sebep olmaktadır. Toplu taşıma araçlarına, metrolara binmekten endişe duyar hale gelme, insanların taşıdıkları eşyalardan-çantalardan şüphelenme, duruma ilişkin verilebilecek örneklerden bazılarıdır. Bireylerin yaşadığı bu korku ve endişe hali artarak ilerlemeye ve neticesinde de toplumsal yaşamda güvensizlik ve her an tehdit altında olma hissinin artmasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda özellikle 1970'lerden sonra ortaya çıkan yeni toplumsal sorunların yarttığı güvensizlik hissi, devlet otoritesinin yarattığı güvensizlik hissinin sarsılmasına da sebep olmuştur. Bu bağlamda da terörizmin, terör eylemlerini kullanarak yaratmak istediği devletin güvenlik politikalarına yönelik güvensizlik hissi toplumlarda artış göstermektedir. Terörist saldırıların ana hedeflerinden biri korku kültürünü çağrıştırmaktadır. Bu bağlamda terörizm korkusu esasen bilinmeyenin korkusudur. Toplumun korkması, kurulu devlet ve toplum düzenini temelden sarsacağı için terör örgütleri için bireyleri korkutmak kolay ve sonuç odaklıdır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Terörizm Korkusu, Risk, Endişe

ABSTRACT

An Analytical Study on the Fear of Terrorism in People Living in Ankara and Istanbul (2002-2018)

Çardak, Begüm

Ph.D., Department of International Relations

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Mustafa Sıtkı Bilgin

June 2020, 345 pages

This study analyses the fear of terrorism in the context of the cities of Ankara and Istanbul, which have started to attract more attention in the terrorism literature since the early 2000s. Fear of terrorism often prevents terrorist attacks today in terms of impact. A growing sense of insecurity in social life causes individuals to fear many actions, attacks and and then look at everything with suspicion. Getting worried about getting on public transport, getting on subways, getting suspicious of the items people are carrying-bags-are some of the examples that can be given about the situation. This state of fear and anxiety experienced by individuals leads to increasing progress and consequently to an increase in the feeling of insecurity and being threatened at any time in social life. At the same time, the feeling of insecurity created by the new social problems, especially after the 1970s, caused the feeling of distrust created by the state authority to be shaken. In this context, the feeling of distrust of the security policies of the state that terrorism wants to create by using terrorist acts increases in societies. One of the main targets of terrorist attacks evokes a culture of fear. In this context, the fear of terrorism is essentially the fear of the unknown. It is easy and outcome-focused for terrorist organizations to intimidate individuals because the fear of society will fundamentally undermine the established state and the order of society.

Key Words: Terrorism, Terrorism, Fear Of Terrorism, Risk, Concern

İÇİNDEKİLER

BEYAN ..... **iv**

İTHAF ..... **v**

TEŞEKKÜR ..... **v**

ÖZET ..... **vii**

ABSTRACT ..... **viii**

KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xiii**

ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **xiv**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xv**

GRAFİK DİZİNİ ..... **xxiii**

1.GİRİŞ **1**

2.METODOLOJİK ÇERÇEVE **8**

2.1. Tez Çalışmasının Adı 8

2.2.Tez Çalışmasının Konusu 8

2.3. Tez Çalışmasının Amacı 19

2.4. Tez Çalışmasının Önemi 23

2.5. Tez Çalışmasının Yöntemi 24

2.6. Tez Çalışmasının Karma Metoloji Kapsamında Problem Cümleleri 31

2.6.1. Çalışmanın Ana Problem Cümleleri: 31

2.6.2. Çalışmanın Alt Problem Cümleleri: 32

2.7. Tez Çalışmasının Karma Metoloji Kapsamında Hipotezleri 34

2.8. Tez Çalışmasının Kapsam ve Sınırlılıkları 34

3.KAVRAMSAL ÇERÇEVE **36**

3.1. Terör ve Terörizm Kavramlarına Giriş 36

3.2. Terör 37

3.3. Terörizm 39

3.4. Korku Tanımlamaları (Fear) 49

3.5.Terörizm Korkusu 53

3.5.1. Terörizm Korkusunun Tanımı 53

3.5.2.Terörizm Korkusu ve Medya 61

3.5.3. Terör Örgütlerinin Stratejileri, Hedef Seçimleri, Terörizm Korkusuna Etkisi 67

3.5.3.1.Terör Örgütlerinin Stratejileri 67

3.5.3.2.Terör Örgütlerinin Hedef Seçimleri 72

4.NİCEL ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRLMESİ 78

4.1.Ankara Safhasının Analizi 78

4.1.1. Demografik Frekans Tabloları 82

4.1.2. Katılımcıların İkamet Ettiği Yerlerdeki Güvenlik Güçlerinin Katılımcılar Tarafından Bilinirliliğinin Oransal Tabloları 89

4.1.3. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/Saldırı/Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Bilinilirlik Oranlarını Gösteren Tablo ve Grafikler 93

4.1.4. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/Saldırı/Faaliyet Gerçekelşetiren Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türlerine Göre Katılımcılara Göre Korku Sıralamaları 102

4.1.5. Evet-Hayır Sorularının Analizi 108

4.1.6 Beşli Likert Sorularının Analizi 120

4.1.7. Medya, Güvenlik Tedbirleri ve Politik Karar Alıcıların Uygulamalarının terörizm Korkusu Üzerindeki Etkilerinin İlişkisel Analizi 127

4.1.8. Hipotezlerin Doğrulanması Analizi 130

4.1.8.1. Cinsiyet 130

4.1.8.2. Medeni Durum 132

4.1.8.3. Yaş 133

4.1.8.4. Eğitim Seviyesi 135

4.1.8.5. Meslek 137

4.1.8.6. Gelir Düzeyi 138

4.1.8.7. Yaşanılan İlçe 140

4.1.8.8. Beraber Yaşanılan Kişi 142

4.2. İstanbul Safhası 148

4.2.1. Demografik Frekans Tabloları 152

4.2.2. Katılımcıların İkamet Ettiği Yerlerdeki İkamet Ettiği Yerlerdeki Güçlerinin Katılımcılar tarfından Bilinirliliğinin Oransal Tabloları 158

4.2.3. Katılımcıların Türkye'de Eylem/Saldırı/Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Bilinirlilik Oranlarını Gösteren Tablo ve Grafikler 162

4.2.4. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/Saldırı/ Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türlerinin Katılımcılara Göre Korku Sıralamaları 173
4.2.5. Evet- Hayır Sorularının Analizi....179
4.2.6 Beşli Likert Sorularının Analizi 192
4.2.7. Medya, Güvenlik Tedbirleri ve Politik Karar Alıcıların Uygulamalarının Terörizm Korkusu Üzerindeki Etkilerinin İlişkisel Analizi 199
4.2.8. Hipotezlerin Doğrulanması Analizi 201
4.2.8.1. Cinsiyet 201
4.2.8.2. Medeni Durum 203
4.2.8.3. Yaş....204
4.2.8.4 Eğitim Seviyesi 206
4.2.8.5. Meslek 208
4.2.8.6. Gelir Düzeyi....210
4.2.8.7. Yaşanılan İlçe....212
4.2.8.8. Beraber Yaşanılan Kişi....213

5.ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ(NİTEL SAHA)217

5.1. Ankara Safhasındaki Katılımcıların Betimlenmesi....217
5.1.1. Terörizm Korkusunun Tanımlanması 221
5.1.1.1. Ölüm korkusu....223
5.1.1.2. Yoğun Korku Ve Endişe Gibi Psikolojik Duygu Durumları....225
5.1.1.3. Günlük Rutin Faaliyetlerden Ve Sosyal Yaşam Döngüsünden Kopuş 229
5.1.1.4. Güvensizlik Ve Risk Algısı 232
5.1.2. Demografik Özellikler ve Terörizm Korkusu 239
5.1.3. Güvenlik Güçlerinin Uygulamaları ve Terörizm Korkusu 243
5.1.4. Politik Karar Alıcıların Uygulamaları ve Terörizm Korkusu 246
5.1.5. Medya ve Terörizm Korkusu 250
5.1.6. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle Başa Çıkma Mekanizmaları ve Aldıkları Tedbirler....257

5.2. İstanbul Safhasının Katılımcılarının Betimlenmesi 261
5.2.1. İstanbul İlindeki Katılımcıların Terörizm Korkusu Tanımlamaları 265
5.2.1.1. Ölüm/ Yaralanma Ve Maddi Kayıp Verme Korkusu....270
5.2.1.2. Yoğun Korku Ve Endişe Gibi Psikolojik Duygu Durumları....273
5.2.1.3. Günlük Rutin Faaliyetlerden Ve Sosyal Yaşam Döngüsünden Kopuş 279
5.2.1.4. Güvensizlik Ve Risk Algısı 283
5.2.2. Demografik Özellikler ve Terörizm Korkusu 285
5.2.3.Güvenlk Güçlerinin Uygulamaları ve Terörizm Korkusu 287
5.2.4. Politik Karar alıcıların Uygulamaları ve Terörizm Korkusu 290

5.2.5. Terörizm Korkusu Ve Medya.....295
5.2.6. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle Başa Çıkma Mekanizmaları ve Aldıkları Tedbirler.....303
6.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....306
6.1. Genel Değerlendirme.....306
6.2. Çalışmanın Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....310
6.3. Öneriler.....310
7.KAYNAKÇA.....319
7.1.Tezler.....329
7.2.İnternet Kaynakları.....330
8.ÖZGEÇMİŞ.....333
9.EKLER.....334

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
DAEŞ	:	Irak ve Şam İslam Devleti
DHKP-C	:	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
İBDA-C	:	İslami Büyük Doğu Akıncıları Cephesi
FETÖ	:	Fetullahçı Terör Örgütü
MLKP	:	Marksist Leninist Komünist Parti
PKK	:	Kürdistan İşçi Partisi
TAK	:	Kürdistan Özgürlük Şahinleri
TKP-ML	:	Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. 2016-2017 Yılları Arasında Dünyanın En Çok Korktuğu Konu Başlıkları…3

Şekil 2. 2017 Yılında Ülkelerin En Çok Korku Duydukları Konu Başlıkları. 4

Şekil 3. 2018 Yılında Terörizm Korkusu Hisseden Ülkelerin Oransal Tablosu 5

Şekil 4. 2017 Yılında Dünyada Gerçekleşen Terör Saldırıları 9

Şekil 5. Dünyada 1970 - 2017 Yılları Arasında Gerçekleşen Terör Saldırılarında Yaralanan İnsanların Miktarı 10

Şekil 6. Türkiye'de 1970 - 2017 Yılları Arasında Gerçekleşen Terör Saldırılarında Yaralanan İnsanların Miktarı 11

Şekil 7. Anadolu Ajansı Avrupadaki Terör Saldırıları,. 20

Şekil 8. Araştırmanın Karma Metot Kullanımının Tablosu 26

Şekil 9. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramidi 50

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışmanın Güvenilirlik Analizi Sonuçları 78
Tablo 2. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Minimum ve Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 79
Tablo 3. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri..... 79
Tablo 4. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ve Soruları..... 80
Tablo 5. Kolmogorov-Smirnov Sınaması 81
Tablo 6. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans Tablosu 82
Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans Tablosu 83
Tablo 8. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Frekans Tablosu 83
Tablo 9. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans Tablosu..... 84
Tablo 10. Katılımcıların Meslek Kategorilerine Göre Frekans Tablosu 85
Tablo 11. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Frekans Tablosu 86
Tablo 12. Katılımcıların Yaşadığı İlçelere Göre Frekans Tablosu..... 87
Tablo 13. Katılımcıların Kimlerle Beraber Yaşadığının Frekans Tablosu 88
Tablo14.Katılımcıların İkamet Ettikleri Bölgelerde Güvenlik Güçlerinin Mevcudiyetinin Ortalama/Standart Sapma/Varyans Değerlerini Gösteren Tablo 89
Tablo 15.Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo 89
Tablo 16. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo 90
Tablo 17. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo 90
Tablo 18. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Özel Güvenlik Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo..... 92
Tablo 19. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/ Saldırı/ Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Genel Bilinirlilik Standart Sapma/Varyans Değerlerini Gösteren Tablo 93
Tablo 20. Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranlarını Gösteren Tablo 93
Tablo 21. Katılımcıların DAEŞ/ İŞİD Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo..... 94
Tablo 22. Katılımcıların DHKP-C Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 95
Tablo 23. Katılımcıların MLKP/ TKP Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo..... 96
Tablo 24. Katılımcıların EL-KAİDE Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo..... 97
Tablo 25. Katılımcıların HİZBULLAH Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo..... 98

Tablo 26. Katılımcıların İBDA-CTerör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 99
Tablo 27. Katılımcıların TKP-ML Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 99
Tablo 28. Katılımcıların FETÖ/ PDY Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo.....100
Tablo 29. Katılımcıların TEVHİD SELAM Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo.....101
Tablo 30. Katılımcıların Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türüne Göre Korku Sıralamalarını Gösteren Ortalama, Standart Sapma ve Varyans Tablosu.....102
Tablo 31. Canlı Bomba Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 103
Tablo 32. Bomba Yüklü Araç Saldırısı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo.....104
Tablo 33. Rehin Alma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo 105
Tablo 34. Adam Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo 105
Tablo35. Suikast Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo 106
Tablo 36. Uçak Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo 107
Tablo 37. Siber Terör Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo 107
Tablo 38: Katılımcıların 11 Tane Evet-Hayır Sorularına Verdikleri Cevapların Genelini Gösteren Ortalama, Standart Sapma, Standart Hata, Medyan, Mod ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo 108
Tablo 39. “Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu.....109
Tablo 40. “Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 110
Tablo 41. “Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur Oldu Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 111
Tablo 42. “Terör Saldırıları Psikolojik Olarak Sizi Etkiler Mi?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 112
Tablo 43: “Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi?"Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu.....113
Tablo 44. “Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu 114
Tablo 45. “Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu.....115
Tablo 46. “Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu 116

Tablo 47. “Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık Yerlerde Bulunmamayı Tercih Eder Misiniz?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu 117
Tablo 48. “Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? ” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu 118
Tablo 49. “Terör Saldırıları Sonrası Haber Alma Kaynaklarında/ Medyada/ Sosyal Medyada Gördüğünüz, İzlediğiniz Terör Saldırılarına İlişkin Görüntüler Sizde Korku/ Endişe Yaratır Mı? ” Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu 119
Tablo 50. 5’li Likert Sorularının Aralık Değerleri 120
Tablo 51. Katılımcıların Terörizm Korkusunu Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo.....121
Tablo 52. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Verdikleri Cevapların Likert Karşılığı.....122
Tablo 53. Katılımcıların Medyanın Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo 124
Tablo 54. Katılımcıların Medya Etkisi İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Likert Karşılıkları.....124
Tablo 55. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum-Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo 124
Tablo 56. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Etkisi İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Likert Karşılıkları.....125
Tablo 57. Katılımcıların Politik Karar Alıcıların Terörizmle Mücadele Politikalarının Ve Açıklamalarının Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum-Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo 125
Tablo 58. Katılımcıların Politik Karar Alıcıların Terörizmle Mücadele Politikalarının Ve Açıklamalarının Terörizm Korkusuna Etkisini İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Likert Karşılıkları.....126
Tablo 59. Spearman Korelasyon Katsayısının Yorumu.....128
Tablo 60. Medya İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu.....128
Tablo 61. Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarına Karşı Aldıkları Tedbirler ve Uygulamalar İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu 129
Tablo 62.Politik Karar Alıcılara ve Devlete Güven İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu 129
Tablo 63.Cinsiyetin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen SorularaVerilen Cevapların Ortalama, minimum, maksimumDeğerlerini, Standart Sapmasını Gösteren Tablo .130
Tablo 64. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerini Gösteren Tablo.....131
Tablo 65. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum, Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.131

Tablo 66. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.....132
Tablo 67. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.....133
Tablo 68. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum, Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.135
Tablo 69. Eğitim Seviyesine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 136
Tablo 70. Meslek Gruplarına Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 136
Tablo 71. Gelir Düzeyine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, , Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 139
Tablo 72. Gelir Düzeyine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 139
Tablo 73. Yaşadığı İlçeye Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 141
Tablo 74. Beraber Yaşama Durumu ve Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum, Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 142
Tablo 75. Nonparametric Chi-Square Tests Doğrudan Mağdur Olma İle Terör Korkusu Arasındaki İlişki 144
Tablo 76: Nonparametric Chi-Square Tests Doğrudan Mağdur Olmama İle Terör Korkusu Arasındaki İlişki 145
Tablo 77. Bireylerin Gündelik Rutin Faaliyetlerini Sürdürebilme İle Terörizm Korkusu Arasındaki Değerleri Gösteren Tablo 144
Tablo 78: Hipotezlerin Doğrulanmasını Gösteren Tablo 145
Tablo 79. Çalışmanın İstanbul Safhasının Güvenilirlik Analizi Sonuçları 148
Tablo 80. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Minimum ve Maksimum Değerleri 148
Tablo 81. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....149
Tablo 82. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ve Sorular.....149
Tablo 83. Kolmogorov-Smirnov Sınaması 151
Tablo 84. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans Tablosu 152
Tablo 85. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans Tablosu.....152
Tablo 86. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Frekans Tablosu 153
Tablo 87. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans Tablosu.....153
Tablo 88. Katılımcıların Meslek Sektörlerine/ Kategorilerinin Frekans Tablosu....154
Tablo 89. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Frekans Tablosu 155
Tablo 90. Katılımcıların Yaşadığı İlçelere Göre Frekans Tablosu.....156
Tablo 91. Katılımcıların Kimlerle Beraber Yaşadığının Frekans Tablosu 157
Tablo 92. Katılımcıların İkamet Ettikleri Bölgelerde Güvenlik Güçlerinin Mevcudiyetinin Ortalama, Standart Sapma, Varyans Değerlerini Gösteren Tablo.158
Tablo 93. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo 158

Tablo 94. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo 159
Tablo 95. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo 160
Tablo 96. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Özel Güvenlik Birimlerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo 161
Tablo 97. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/ Saldırı/ Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Genel Bilinirlilik Standart Sapma ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo 162
Tablo: 98 Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranlarını Gösteren Tablo 163
Tablo 99. Katılımcıların DAEŞ/ İŞİD Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 164
Tablo 100. Katılımcıların DHKP-C Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 165
Tablo 101. Katılımcıların MLKP/ TKP Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 166
Tablo 102. Katılımcıların EL-KAİDE Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 167
Tablo 103. Katılımcıların Hizbullah Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 168
Tablo 104. Katılımcıların İBDA-C Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 169
Tablo 105. Katılımcıların TKP-ML Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 170
Tablo 106. Katılımcıların FETÖ/ PDY Terör Örgütünü Bilme Frekans ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 171
Tablo 107. Katılımcıların Tevhid Selam Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo 172
Tablo 108. Katılımcıların Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türlerine Göre Korku Sıralamalarını Gösteren Ortalama, Standart Sapma, Varyans Tablosu 173
Tablo 109. Canlı Bomba Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 174
Tablo 110. Bomba Yüklü Araç Saldırısı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 174
Tablo 111. Rehin Alma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 175
Tablo 112. Adam Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 176
Tablo 113. Suikast Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 176
Tablo 114. Uçak Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 177
Tablo 115. Siber Terör Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablo 178

Tablo 116. Katılımcıların 11 Tane Evet-Hayır Sorularına Verdikleri Cevapların Genelini Gösteren Ortalama, Standart Sapma, Standart Hata, Medyan, Mod ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo 179
Tablo 117. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 179
Tablo 118. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 180
Tablo 119. "Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur Oldu Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 181
Tablo 120. "Terör Saldırıları Psikolojik Olarak Sizi Etkiler Mi?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu.....182
Tablo 121. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu.....184
Tablo 122. "Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 185
Tablo 123. "Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu.....186
Tablo 124. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu 187
Tablo125."Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık YerlerdeBulunmamayı Tercih Eder Misiniz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu 188
Tablo 126. "Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu.....189
Tablo 127. "Terör Saldırıları Sonrası Haber Alma Kaynaklarında/ Medyada/ Sosyal Medyada Gördüğünüz, İzlediğiniz Terör Saldırılarına İlişkin Görüntüler Sizde Korku/ Endişe Yaratır Mı? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans ve Yüzde Tablosu.....190
Tablo 128. "5'li Likert Sorularının Aralık Değerleri.....192
Tablo 129. Katılımcıların Terörizm Korkusunu Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum ve Maksimum Değerlerini ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo.....192
Tablo 130. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Vedikleri Cevapların Likert Karşılığı.....194
Tablo 131. Katılımcıların Medyanın Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo.....196
Tablo 132. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo.....197

Tablo 133. Katılımcıların Politik Karar Alıcıların Terörizmle Mücadele Politikalarının Ve Açıklamalarının Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo.....198
Tablo 134. Medya İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu.....199
Tablo 135. Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarına Karşı Aldıkları Tedbirler ve Uygulamalar İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu 200
Tablo 136. Politik Karar Alıcılara Ve Genel De Devlete Güven İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu 200
Tablo 137. Cinsiyetin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo.....201
Tablo 138. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerini Gösteren Tablo.....202
Tablo 139. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum, Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.202
Tablo 140. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.....203
Tablo 141. Medeni Durumun Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 204
Tablo 142. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.....205
Tablo 143. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 206
Tablo 144. Eğitim Seviyesine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.....207
Tablo 145. Eğitim Seviyesi/Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo208
Tablo 146. Meslek Gruplarına Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 209
Tablo 147. Meslek Kategorilerine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 210
Tablo 148. Gelir Düzeyine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 210
Tablo 149. Gelir Düzeylerine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 210
Tablo 150. Yaşadığı İlçeye Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo.....212
Tablo 151. Beraber Yaşama Durumuna Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo 213
Tablo 152. Nonparametric Chi-Square Tests Doğrudan Mağdur Olma İle Terörizm Korkusu Arasındaki İlişki 214

Tablo 153. Doğrudan Mağdur Olmama İle Terör Korkusu Arasındaki İlişki (Nonparametric Chi-Square Tests) 215
Tablo 154. Bireylerin Gündelik Rutin Faaliyetlerini Sürdürebilme İle Terörizm Korkusu Arasındaki Değerleri Gösteren Tablo 215
Tablo 156. Katılımcıların Özelliklerini Gösteren Tablo 218
Tablo 157: Katılımcıların Demografik Özelliklerini Gösteren Tablo 262

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik 90
Grafik 2. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik 90
Grafik 3. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik 91
Grafik 4. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Özel Güvenlik Birimlerinin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik 92
Grafik 5. Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 94
Grafik 6. Katılımcıların DAEŞ Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 95
Grafik 7. Katılımcıların DHKP-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 96
Grafik 8. Katılımcıların MLKP Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 97
Grafik 9. Katılımcıların El-Kaide Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 97
Grafik 10. Katılımcıların Hizbullah Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 98
Grafik 11. Katılımcıların İBDA-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 99
Grafik 12. Katılımcıların TKP-ML Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 100
Grafik 13. Katılımcıların FETÖ/PDY Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 101
Grafik 14. Katılımcıların Tevhid Selam Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik 101
Grafik 15. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 109
Grafik 16. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 110
Grafik 17. "Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur (Ölüm,Yaralanma Vb.) Oldu Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 111
Grafik 18. "Terör Saldırıları Psikolojik Olarak (Korku, Endişe, Anksiyete, Panik Atak Vb.) Sizi Etkiler Mi?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik.....112
Grafik 19. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi?(Toplu Taşıma Araçlarına Binme, Avm Ve Çeşitli Etkinliklere Gitme Vb.)" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 113
Grafik 20. "Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 114

Grafik 21. “Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik.....115
Grafik 22. “Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 116
Grafik 23. “Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık Yerlerde(Avm, Konser-Etkinlik Alanları, Şehrin Merkez Noktaları Vb. Yerlerde) Bulunmamayı Tercih Eder Misiniz?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 117
Grafik 24. “Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? ” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik.....118
Grafik 25. “Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? ” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik.....119
Grafik 26. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik.....159
Grafik 27. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerinin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik.....160
Grafik 28. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerinin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik.....161
Grafik 29. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Özel Güvenlik Birimlerinin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik 162
Grafik 30. Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 163
Grafik 31. Katılımcıların DAEŞ Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 164
Grafik 32. Katılımcıların DHKP-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 165
Grafik 33. Katılımcıların MLKP Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 166
Grafik 34. Katılımcıların El-Kaide Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 167
Grafik 35. Katılımcıların Hizbullah Terör Örgütünü İlme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 168
Grafik 36. Katılımcıların İBDA-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 169
Grafik 37. Katılımcıların TKP-ML Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 170
Grafik 38. Katılımcıların FETÖ/PDY Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 171
Grafik 39. Katılımcıların Tevhid Selam Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik 172
Grafik 40. “Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 180
Grafik 41. “Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 181

Grafik 42. “Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur (Ölüm, Yaralanma Vb.) Oldu Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 182
Grafik 43. “Terör Saldırıları Psikolojik Olarak (Korku, Endişe, Anksiyete, Panik Atak Vb.) Sizi Etkiler Mi?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik.....183
Grafik 44. “Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi? (Toplu Taşıma Araçlarına Binme, Avm Ve Çeşitli Etkinliklere Gitme Vb.)” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 184
Grafik 45. “Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 185
Grafik 46. “Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik.....187
Grafik 47. “Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 188
Grafik 48. “Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık Yerlerde(Avm, Konser-Etkinlik Alanları, Şehrin Merkez Noktaları Vb. Yerlerde) Bulunmamayı Tercih Eder Misiniz?” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 189
Grafik 49. “Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? ” Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik.....190
Grafik 50. “Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gördüğünüz Terör Saldırılarına İlişkin Görüntüler Sizde Korku Endişe Yaratır mı Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik 191

1.GİRİŞ

Güvenlik, terör ve terörizm kavramlarının ortaya çıkışları oldukça eski dönemlere dayanmaktadır. Ancak özellikle 19.yüzyıldan itibaren tüm devletlerin üzerinde en çok durduğu konular bu kavramlar olmuştur. Terörizm, 20.yüzyıldan itibaren küresel sistemde devletleri, toplumsal yaşamı ve bireyleri etkileyen, şekillendiren ana unsurlardan bir tanesi haline dönüşmüştür(Kanat, vd. 2016: 569). Geçtiğimiz yüzyıldan günümüze kadar pek çok ülke terörizmin ve terörist saldırılarının muhatabı olmuştur.

Birleşmiş Milletler Antlaşması 2. maddesi ve fıkraları uyarınca devletlerin kendi egemenliğini devam ettirmesi, uluslararası arenada güvenliğin sağlanması noktasında en temel hususlardan bir tanesidir. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler antlaşması 2.madde 4. fıkra uyarınca her devlet bir başka devletin toprak bütünlüğüne ve siyasi egemenliğine saygı duymak durumundadır. Aynı madde ve fıkra uyarınca devletlerin meşru müdafaa hakkını gerekli kılacak durum olmadığı sürece birbirlerine karşı kuvvet kullanımı da yasaktır[1]. Ancak siyasal sistemde ve küresel düzende kimi devletler Birleşmiş Milletler Antlaşmasının kuvvet kullanma yasağını gayri meşru yollarla çiğneyebilmektedirler. Kural çiğneme durumu, arka planda çeşitli terör örgütleri ve terörizm vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Çeşitli terör örgütleri finansal, lojistik, askeri ve eleman temini noktasında kimi devletler tarafından bir başka devletin aleyhine desteklenmektedir.

Terörizm kavramının akademik alanda herkes tarafından kabul edilen tek bir tanımı olmamakla birlikte, terörizm ve terör kavramları da birbirinden farklı içeriklere sahiptir. Günümüzde terör ve terörizm kavramları sıklıkla tanımsal olarak karıştırılmakta ve birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu sebeple bu iki kavramın tanımının tam olarak yapılması konunun anlaşılması ve terörizmle mücadele edilmesi noktasında önem arz etmektedir.

[1] https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/6535501-Birlesmis-Milletler-Antlasmasi.pdf, Erişim Tarihi, 20.12.2018.

Literatürde genellikle, şiddet, anarşi, kontrolsüz kitlelerin yarattığı katliamlar terör; önceden belirlenmiş hedefleri, siyasi amaçları elde etmek için şiddet kullanan ve şiddete başvuran bir grubun veya partinin kullandığı metot ise terörizm olarak adlandırılır. Bu iki kavramı birbirinden ayıran en önemli nokta, terörizmin siyasi gayeler doğrultusunda hareket etmesidir.

Terör kavramı Latince 'terrere' kelimesinden türetilerek günümüzde 'terör' kelimesi haline gelmiştir. Terör kelimesi kavramsal olarak temelde şiddet, baskı ve tedhiş yoluyla toplum üzerinde korku ve endişe yaratmayı amaçlayan bir eylemdir (Şener, 2001: 795). Terör, bireylerde psikolojik yıkım, bozulma ve korku halini yaratmaktadır (Zafer, 1998: 9). Terörizm ise kökeninde siyasal nitelikli amaçlar taşıyan ve bu amaçlarını gerçekleştirmek için şiddet içeren terör eylemlerini kullanan bir stratejidir. Bu bağlamda terör şiddet eylemleriyle bireylerde korku, endişe durumu yaratırken; terörizm siyasi amaçlar doğrultusunda sistematik, örgütlü bir şekilde hedef alınan toplumda mevcut düzeni ve siyasi yapıyı değiştirmeyi amaçlamaktadır (Başeren, 1998: 157; Zafer, 1998: 9; Laquer, 1999: 95). Gerek terör gerekse terörizmde, toplumda ve bireylerde korku yaratmak esastır. Her ikisi de korku ile beslenir. Ancak terörizmi farklı kılan husus siyasi amaçlara ulaşmak için korkuyu kullanmasıdır.

Terörizm, son yıllarda hem ulusal hem de uluslararası alanda barış ve güvenliği sarsıcı, yıkıcı bir tehdit unsuruna dönüşmüştür. Terörist eylemler dünyanın pek çok ülkesinde çeşitli şekillerde ve boyutlarda ortaya çıkmaktadır. Uçak kaçırma, devlet binalarına bombalı saldırılar, insanların günlük yaşamlarını sürdürdükleri alanlarda saldırılar, intihar bombacılarının eylemleri gibi pek çok farklı yöntemlerle toplumsal hayatın güvenliği ve düzeni, gerçekleşen terör saldırıları ile bozulmaktadır (Topal, 2004: 1).

Dünyada pek çok araştırma şirketi özellikle terörizmle alakalı çalışmalar yapmaktadır. İpsos Mori, Global Terrorism Index, RAND Database of Worldwide Terrorism Incıdents, Intagrated Network for Societal Conflisct Research ve International Terrorism: Attributes of Terrorist Events bu araştırma merkezlerinden bazılarıdır.

Bu merkezler yaptıkları araştırmalar ve elde ettikleri analiz sonuçları aracılığıyla politik karar alıcılara güvenlik, terörizm, risk, tehdit gibi çeşitli konularda durum odaklı bilgiler sunmaktadırlar. Aynı zamanda belirli periyodlarla dünya ülkelerinin güvenlik sorunsalları, terör saldırıları, eylem türleri, terörizm korkusu vb. konular hakkında araştırmalar ve çalışmalar gerçekleştirmektedirler.

What Worries the World – ranking 2016-2017

	Worry	% mentioning in 2017	% mentioning in 2016
1	Unemployment/jobs	36%	38%
2	Corruption and financial/political scandals	34%	33%
3	Poverty/social inequality	33%	33%
4	Crime and violence	29%	29%
5	Healthcare	23%	21%
6	Terrorism	20%	20%
7	Education	19%	19%
8	Taxes	17%	16%
9	Moral decline	15%	14%
10	Immigration control	13%	13%
11	Inflation	10%	11%
12	Rise of extremism	10%	10%
13	Threats to the environment	10%	9%
14	Maintaining social programmes/Welfare state	9%	10%
15	Climate change	9%	8%
16	Childhood obesity	3%	3%
17	Access to credit	2%	2%

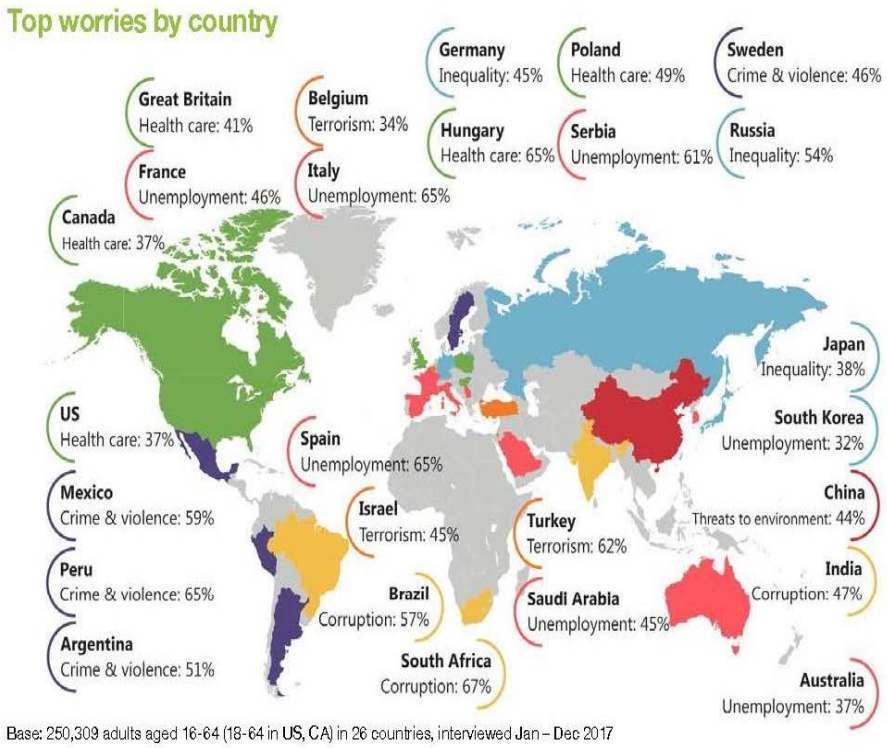
Şekil 1. 2016-2017 Yılları Arasında Dünyanın En Çok Korktuğu Konu Başlıkları (İpsos ,2017)

Şekil-1'de belirtildiği gibi araştırma sonucuna göre ülkelerin dünya genelinde korktukları konu başlıkları sırasıyla işsizlik, yolsuzluk, sosyal eşitsizlik, suç ve şiddet, sağlık, terörizm, eğitim, vergi, ahlaki yoksunluk/düşüş, göç, enflasyon, aşırılıkçılık, çevre kirliliği, refah seviyesi, iklim değişikliği, obezitedir.

Dünya üzerinde çalışılması ve çözüm bulunulması gereken konu başlıkları arasında oldukça fazla sorunsal olmakla beraber terörizm sorunu listede üst sıralarda yer alan ve insanları endişelendiren bir problem başlığıdır. Terörizm korkusunun listelerde her zaman ilk sırada yer almamasının nedenleri üzerine düşünüldüğünde özellikle neoliberal ekonomi ve politikaların, yeni dünya düzeninin, bireylerin varoluşları üzerine yarattığı güvensizlik hissini oldukça baskın hissetmesi aynı zamanda da ülke bazında bakıldığında da her bir

ülkenin ana sorunsalları, problem sahaları değişiklik göstermekle beraber çatışma ortamının yoğun yaşandığı ülkelerde terörizm yüksek bir oranda en önemli sorun olarak tanımlanması dünya üzerinde terörizm korkusunu güncel olarak sürekli listenin başında tutmamaktadır (2011: 673).

Aşağıda şekil-2'de ise 2017 yılında ülkelerin en büyük endişe/korku duydukları konu başlıklarına ilişkin resim yer almaktadır.

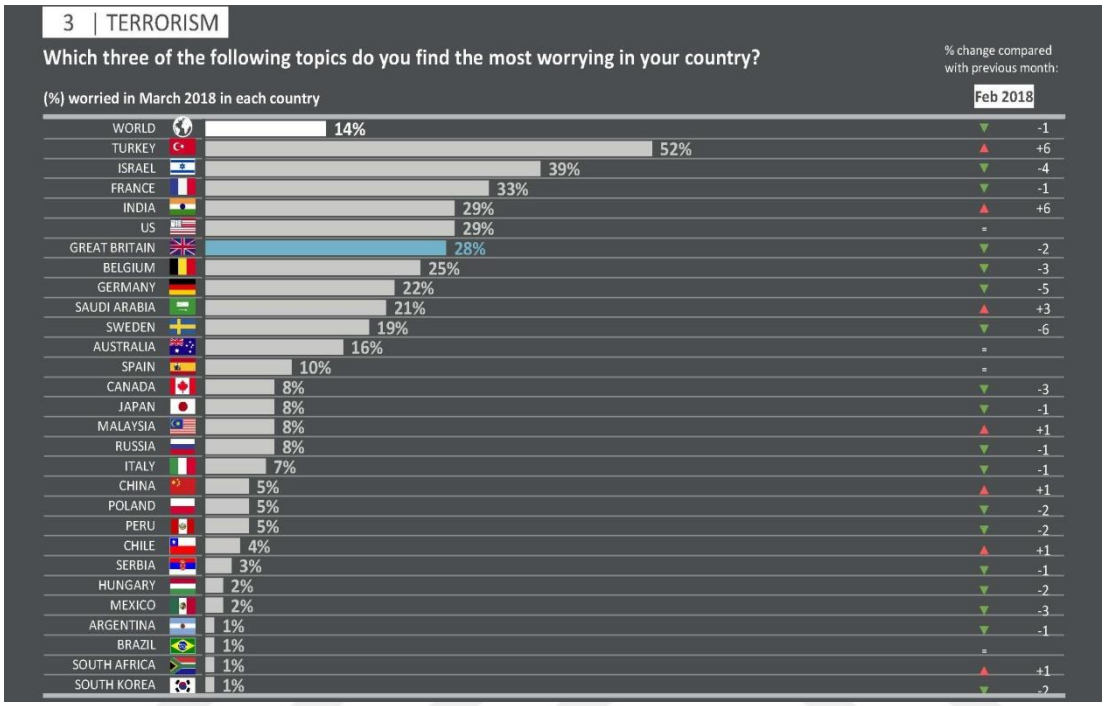

Şekil 2. 2017 Yılında Ülkelerin En Çok Korku Duydukları Konu Başlıkları (İpsos, 2017)

Yukarıda belirtilen araştırma Ipsos online paneli üzerinden 25 ülkede toplam 18,014 bireyle gerçekleştirilmiştir. Arjantin, Avustralya, Belçika, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, İngiltere, Almanya, Macaristan, Hindistan, Israil, İtalya, Japonya, Meksika, Peru, Polonya, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, İspanya, İsveç, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri çalışmaya katılan ülkelerdir. Yaş aralığı Kanada, İsrail ve ABD'de 18 – 64, diğer ülkelerde ise 16 – 64'tür. Araştırma şirketinin verileri ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte Türkiye, terörizm korkusunu %62'lik bir oranla en çok yaşayan ülke olarak listenin başında yer almaktadır[2].

[2] https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2017-04/what-worries-the-world-gb-march-2017.pdf, Erişim tarihi: 12.05.2018.

2018 yılında araştırmasını yeniden yapıp, sonuçları güncelleyen araştırma merkezine göre dünyada terörizm tehdidi korkusu önceki yıllara nazaran %6'lık bir oranda azalma göstermekle beraber dünya ülkeleri arasında korkuyu en çok yaşayan ülke %52'lik bir oranla Türkiye'dir.

Şekil 3. 2018 Yılında Terörizm Korkusunu En Çok Endişe/Korku Hisseden Ülkelerin Oransal Tablosu (İpsos, 2017)

Türkiye'deki terörizm korkusu oranının en yüksek seviyede çıkmasının ana sebebi Türkiye'nin çok uzun yıllardır başta Kürdistan İşçi Partisi(PKK) olmak üzere pek çok terör örgütüyle mücadele etmek zorunda kalmasıdır. Bu bağlamda Türkiye özelinde terörizm korkusunun çıkması, sorunun doğal bir sonucudur.

Dünyanın neresinde yaşanırsa yaşansın terör saldırıları nedeniyle toplumda yaşayan bireylerde kendi güvenliklerine ve toplumun genel güvenliğine ilişkin endişeler baş göstermektedir. Endişeleri gidermeye yönelik olarak politik karar alıcılar, güvenlik güçleri ve bireylerin kendileri çeşitli tedbir alma yollarına gitmektedirler.

Terörizme ve terör saldırılarına maruz kalan toplumlar yaşanan korku atmosferi sonrasında öncelik sıralarına güvenlik kavramını yerleştirmektedirler. Yaşanan terör saldırıları ile birlikte insanlar 'her an bir yerde ölebilirim, bir yakınımı kaybedebilirim' korkusunu yaşamaya başlamaktadırlar. Terörizm korkusu bu bağlamda iletişim ve etkileşim düzeylerinde sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır[3].

Herhangi bir terör eyleminin bireylerde ve toplumun genelinde yaratmış olduğu olumsuz sonuçlar, kimi zaman terör olayının kendisinden daha büyük boyutta olabilmektedir. Terör eylemi gerçekleşip bitse bile ortaya çıkarmış olduğu etki devam edebilmektedir. Bu olumsuz etkilerin başında da endişe duyma, terör eylemlerine karşı verilen tepki olan terörizm korkusu gelmektedir.

Akademik çalışmalarda terörizm korkusu, terör ve terörizmin kavramsal tanımlarının altında uzun süre alt başlık olarak kalmış ve üzerinde yeteri kadar çalışma gerçekleşmemiştir. Çalışmalar ağırlıklı olarak terör ve terörizm kavramlarının tanım tartışmaları ve terör örgütlerinin uluslararası karşılaştırmaları, terör örgütleriyle mücadele yöntemleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak günümüzde terör eylemlerinin şiddetinin ve sıklığının artması ile birlikte terörizm korkusu kavramı da önemli bir başlık haline gelmeye başlamıştır.

Türkiye açısından da terör eylemlerinin mekânsal olarak yer değiştirmesi (Altun ve Yalçın, 2018: 2-4), bir başka ifade ile eylemlerin dağdan şehir merkezine kayması, sivil vatandaşların günlük yaşam alanlarında, turistik bölgelerde saldırıların meydana gelmesiyle beraber bireylerde ve genel anlamda toplumda yaşanan terörizm korkusu üst sıralara çıkmıştır.

Özellikle büyük şehirlerde zaman ve mekân gözetmeksizin gerçekleştirilen terör eylemleri sonucunda Türkiye'de terörizm mağduru olan kişiler sadece asker-polis-korucu, bir başka ifade ile güvenlik güçleri olmaktan çıkmış; sivil vatandaşlar da sıklıkla mağdur olmaya başlamıştır. Bu bağlamda çalışmada terörizm korkusu kavramı ve mağduriyet kavramı detaylı şekilde ele alınmaktadır.

[3] www.bilgesam.org/incele/1241/-psikolojik, Erişim tarihi: 10.05.2018

Çalışma yedi bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde terörizm korkusu kavramına giriş yapılmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde çalışmanın konusu, amacı, problem cümleleri, hipotezleri, kapsam ve sınırlılıkları, yöntemine ilişkin bilgiler verilmektedir. Üçüncü bölümde ise terör ve terörizm kavramlarının tanımsal ve kavramsal çerçevesinin literatürde nasıl ele alındığı, nedenleri, bağlantılı olduğu değişkenler vurgulanmaktadır. Korkunun akademik literatürde nasıl ele alındığı tartışıldıktan sonra, tez çalışmasının esas konusunu oluşturan terörizm korkusu ortaya çıkış nedenleri ve sonuçlarıyla detaylı bir şekilde tartışılmıştır. Teröristlerin, bireylerde terörizm korkusu yaratma amacıyla kullandığı yöntemler, seçtiği hedefler ve kullandığı stratejiler açıklanmıştır. Öte taraftan medyanın terörizm korkusu noktasında etkisi, bilgileri sunuş şekli ve birey-toplum düzleminde oluşturduğu durumlar da bu bölümde ele alınmaktadır. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise çalışmanın konusu ve amacı kapsamında Ankara ve İstanbul ilinde yaşayan bireylerin yaşadıkları terörizm korkusunun, çalışmanın anket bulgularının eşliğinde değerlendirilmesi/nicel safha yer almaktadır. Beşinci bölümde ise Ankara ve İstanbul'da yaşayan toplam 69 kişi ile derinlemesine görüşmenin analiz sonuçları/nitel safha yer almaktadır. Altıncı bölümde ise çalışmanın genel bir değerlendirmesi ve sonucu, akabinde de öneriler ortaya konmaktadır.

2.METODOLOJİK ÇERÇEVE

2.1. Tez Çalışmasının Adı

Ankara ve İstanbul'da Yaşayan İnsanların Terör Korkusu Üzerine Analitik Bir Çalışma(2002-2018)

2.2.Tez Çalışmasının Konusu

Crenshaw'a göre (1981: 379) terörizm çalışmaları temelde 3 ana soru üzerine odaklanmaktadır:

1) Terörizm niye ortaya çıkar?

2) Terörizm nasıl bir işleyen sisteme sahiptir?

3) Terörizmin yarattığı sosyal ve politik etkiler/ sonuçlar nelerdir?

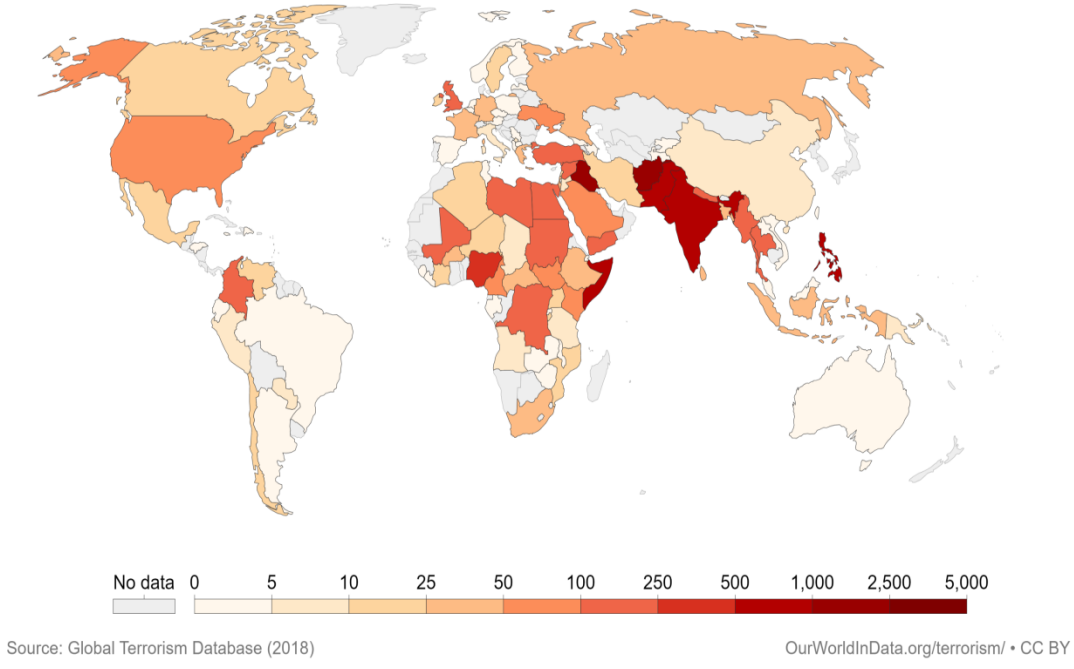
Yukarıda belirtilen üç soru, terör uzmanları tarafından uzun zamandır detaylı olarak çalışılan konu başlıklarıdır. Terörizmin tek bir ortak tanımı yapılamasada, neden ortaya çıktığı ve nasıl bir işletim sistemi olduğuna dair literatürde önemli çalışmalar bulunmaktadır. Yonah Alexander, Wilkinson Laquer, Alex Schmid gibi uzmanlar, terörizm alanında bu bağlamda önemli çalışmaları olan kişilerdir. Ancak üçüncü soruda yer alan sonuçlar kısmı söz konusu olduğunda terörizm literatüründe alanın uzmanları olan akademisyenlerin genel olarak politik etkiler/ sonuçlar kısmına ağırlık verdiği görülmektedir. Terörizmin sosyal yaşamda yarattığı olumsuzluklar, hasarlar ve bıraktığı etkiler çok uzun süre geri planda kalmıştır.

Amerika'da 11 Eylül 2001 tarihinde Dünya Ticaret Merkezi'ne gerçekleşen saldırı sonrasında terör örgütlerinin hedef kitlesinde, eylem stratejilerinde ve terörizmle mücadele stratejilerinde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Terör örgütleri eylem türlerini, planlarını hedef aldıkları ülkelerin başkentlerinde veya ekonominin kalbi olarak tanımlanabilecek şehirlerinde uygulamaya koymuşlardır. Bu bağlamda terör örgütleri için günümüzdeki hedef kitle sadece terörle mücadele eden güvenlik güçlerinden ve merkezlerinden oluşmamaktadır. Terör örgütleri için kamu düzeni ve güvenliğini bozma, tehdit etme

noktasında “yumuşak hedefler” olarak tanımlanan, ekonomik-kültürel ve tarihsel öneme haiz olan bölgeler tercih edilen hedefler haline gelmiştir (Kalvach, 2016: 5).

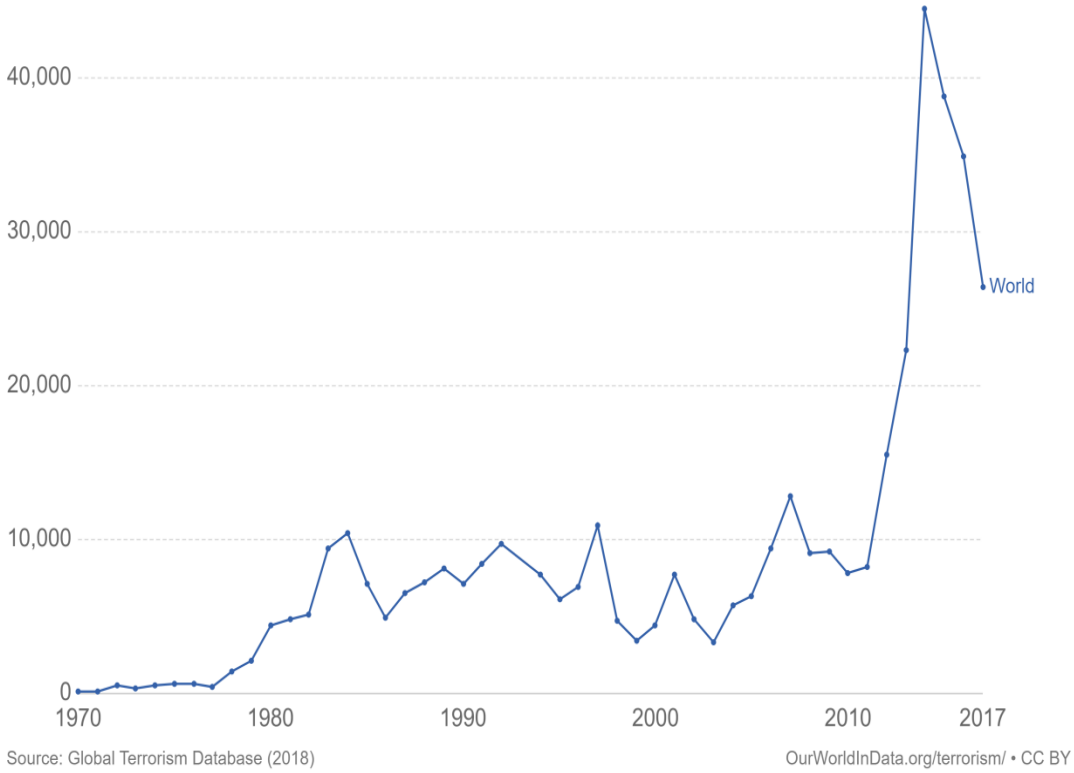
Alana ilişkin ilgili literatürde terörizmin etki gücünü arttıran temel unsurlardan bir tanesinin terör saldırılarının yaşanmasıdır. Çeşitli araştırma merkezleri (İpsos Mori, Ourworldindata vb.) de belirli dönem aralıkları arasında gerçekleşen terör saldırılarının istatistiklerini çıkartarak ülkelerin terörizm ile alakalı risk, tehdit ve saldırı haritalarını çıkarmaktadır. Araştırmalar sonucunda ortaya çıkan veriler dikkate alındığında terörizmin dünyanın her yerinde artarak var olduğunu ve verdiği zararların geçmişten bugüne teknolojik gelişmelere de bağlı olarak arttığını gözler önüne sermektedir.

Aşağıda yer alan şekil ve grafikler 1970 ile 2017 arasında öncelikli olarak dünyanın terör saldırıları haritasını ve saldırılara bağlı olarak yaralanan ve zarar gören insan miktarını yansıtmaktadır.

Şekil 4. 2017 Yılında Dünyada Gerçekleşen Terör Saldırıları (Ourworldindata.org, 2019)

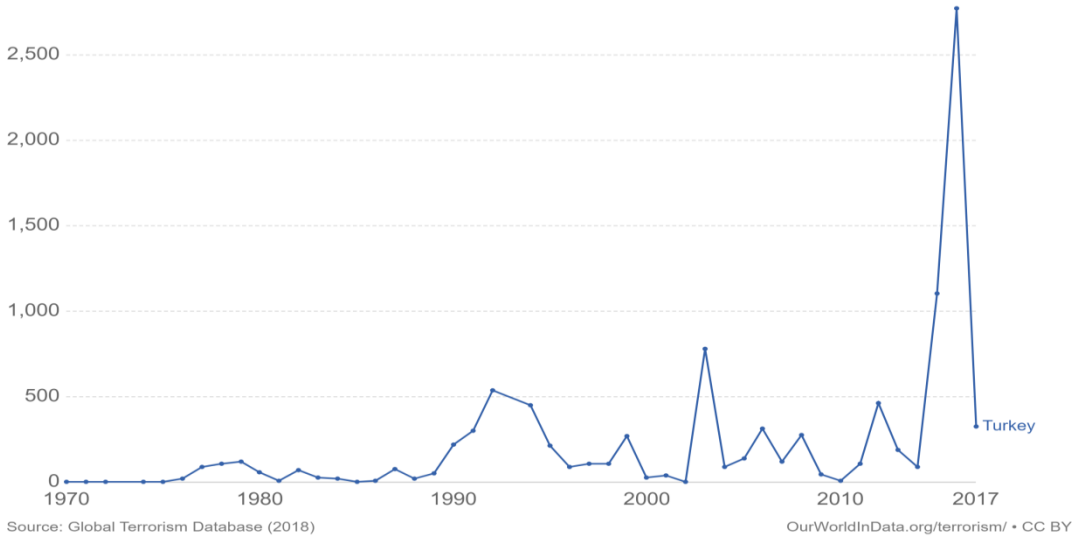
Aşağıda yer alan grafik tabloda ise yaklaşık 50 senelik periyotta dünyada gerçekleşen terör saldırılarına bağlı yaralanan insanların sayısına ilişkin veriler ortaya konmuştur.

Şekil 5. Dünyada 1970- 2017 Yılları Arasında Gerçekleşen Terör Saldırılarında Yaralanan İnsanların Miktarı (Ourworldindata.org. 2019)

Dünyada 1970'li yıllardan itibaren terör saldırıları artış göstermiştir. Ancak özellikle 2000'li yıllardan itibaren dünya üzerinde saldırılarda ciddi artış gözlenmiştir. 2002 yılında Bali'de turizm bölgesine yapılan saldırı, 2002'de yine Moskova tiyatrosunda rehin alma saldırısı, 2003 yılında İstanbul'da Sinagoglara saldırı,2003 yılında HSBC Bank ve İngiliz Büyükelçiliğine saldırı, 2004 yılı Madrid Tren saldırısı, 2005 yılında Londra'da ulaşım noktalarına yapılan saldırı, 2006 Mumbai Tren saldırısı, 2007 Karaçi saldırısı, 2011 yılında Norveç'te gerçekleşen saldırı, 2013 Hatay Reyhanlı saldırısı, 2015 yılında Paris'te ulaşım noktalarında silahlı ve bombalı saldırı, 2016 yılında Fransa, Brüksel ve Almanya'da gerçekleşen saldırılar, Kanada'da gerçekleşen terör saldırısı, Kayseri, Ankara ve istanbul'da kısa aralıklarla gerçekleşen terör saldırıları gibi örnekler artış yaşanan döneme verilebilecek örnekler arasındadır.

Türkiye 1970'lerden itibaren çeşitli ideolojilerdeki terör örgütlerinin saldırılarına maruz kalmıştır. Özellikle sol örgütlerin terör saldırılarıyla başlayan bu dönem sonrasında PKK'nın Doğu ve Güneydoğu bölgesinde gerçekleştirdiği terör saldırılarıyla ivme kazanmıştır. Aşağıdaki tabloda 1970-2017 yılları arasında Türkiye'de terör saldırılarından zarar gören/yaralanan bireylerin sayısal olarak oranı yer almaktadır.

Şekil 6. Türkiye'de 1970-2017 Yılları Arasında Gerçekleşen Terör Saldırılarında Yaralanan İnsanların Miktarı (Ourworldindata.org. 2019)

Türkiye'de de özellikle 2000'li yılların başından itibaren terör örgütleri eylemlerini büyükşehirlere yönlendirmişlerdir. Terörizm insan odaklı bir metottur. Sonuç alabilmesi için insanların izini sürer. Geçmiş dönemlerde tarımın etkili olduğu yerlerde terör saldırıları gerçekleşirken, günümüzde nüfusun yoğun şehirlerde saldırılar gözlemlenmektedir. Bu bağlamda da saldırıların mekân olarak değişmeye başladığı değerlendirilmektedir. 2000'li yılların başından itibaren İstanbul'da 26, Ankara'da 9 kanlı terör saldırıları gerçekleşmiş ve güvenlik güçlerinin yanısıra şehirlerde yaşayan sivil vatandaşlar da kanlı saldırılarda hayatlarını kaybetmişlerdir. Özellikle Ankara'nın Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti olması, devlet kademesinin tamamının bu şehirde olması; yine benzer şekilde İstanbul'un Türkiye Cumhuriyeti'nin baş metropolü olması, Avrupa –Asya kıtalarını birbirine bağlaması, Türkiye ekonomisinin kalbi olması, tarihi geçmişinden kaynaklı aynı zamanda da turizm merkezi olması bu iki şehri terör örgütlerinin hedef listesinde başköşelere taşımaktadır.

Başta Kürdistan İşçi Partisi(PKK), Kürdistan Özgürlük Şahinleri(TAK), Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi(DHKP-C), Hizbullah, El-Kaide ve son dönemde de İslam Devleti(DAEŞ) ve Fetullahçı Terör Örgütü(FETÖ) olmak üzere çeşitli terör örgütleri ve türevleri örgütler, eylemlerini yoğun bir şekilde Ankara ve İstanbul'a yöneltmişlerdir. Gerçekleşen saldırılarda yüzlerce insan hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır.

Ankara ve İstanbul'da önemli merkezlerde gerçekleştirilen saldırılar sonrasında başta toplumun özelde de bu iki şehirde yaşayan bireylerin güvenliklerine ilişkin kaygılarında artış olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen bu tez çalışmasının konusunu Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireylerin terörizm korkuları oluşturmaktadır. 2000'li yıllardan itibaren İstanbul ve Ankara'da gerçekleşen terör saldırıları ve bilançosunun fazla olması konuyu çalışmanın, oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Aşağıda 2001 yılından itibaren günümüze kadar Ankara ve İstanbul'da çeşitli terör örgütlerinin saldırıları kronolojik sırayla sunulmaktadır. Saldırıları gerçekleştiren örgütler farklılık göstermekle beraber, aşağıda saldırıların kronolojik olarak sunulmasının ana sebebi özellikle 2000'li yıllardan itibaren iki büyük şehirin kısa aralıklarla saldırılara maruz kaldığının altını çizmektir.

- **3 Ocak 2001/ İstanbul**

Şişli İlçe Emniyet Müdürlüğüne kendisini iş adamı olarak tanıtarak giren bir kişinin, İlçe Emniyet Müdürü Selçuk Tanrıverdi'nin odasına giderken dördüncü katta karşılaştığı Tanrıverdi'nin makam şoförünün kendisini durdurması üzerine paniğe kapılarak üzerindeki patlayıcıları infilak ettirmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. Patlamada bir sivil hayatını kaybetti. Saldırıyı DHKP-C terör örgütü üstlenmiştir.

- **10 Eylül 2001/İstanbul**

Beyoğlu ilçesinin Gümüşsuyu semtinde, kontrol noktasında bulunan polislerin arasına giren DHKP-C'li saldırganın üzerindeki patlayıcıları infilak ettirmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırı sonucunda polisler ile bir sivil hayatını kaybetmiştir.

- **9 Mart 2003/ İstanbul**

Kartal'daki Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası binasına giren saldırganların güvenlik görevlisini yaralaması sonrasında üzerindeki patlayıcıları infilak ettirmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırıda ölen kişi ve yaralananların tamamı sivildi. Saldırıyı El-Kaide terör örgütü üstlenmiştir.

- **15 Kasım 2003/ İstanbul**

Önce Şişli'deki Bet İsrael Sinagogu, yaklaşık dört dakika sonra ise Beyoğlu'ndaki Neve Şalom Sinagogu'nun önünde, bomba yüklü birer kamyonetin infilak ettirilmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırıyı El-Kaide terör örgütü üstlenmiştir.

- **20 Kasım 2003/ İstanbul**

Önce Beyoğlu'ndaki Birleşik Krallık İstanbul Başkonsolosluğu, yaklaşık beş dakika sonra ise Beşiktaş'taki HSBC Bankası genel merkezi binası önünde, bomba yüklü kamyonetin infilak ettirilmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırıyı El-Kaide terör örgütü üstlenmiştir.

- **5 Nisan 2006/İstanbul**

TAK terör örgütü, Adalet ve Kalkınma Partisi İstanbul temsilciğine saldırı gerçekleştirmiştir.

- **22 Mayıs 2007/Ankara**

Ankara ilinin Altındağ ilçesinin Ulus semtinde bulunan Anafartalar Çarşısı'nda, PKK'lı militanın üzerindeki patlayıcıları patlatmasıyla saldırı gerçekleştirilmiştir. 9 sivil vatandaş hayatını kaybetmiş olup, 100'den fazla yaralı bulunmaktadır.

- **27 Temmuz 2008/ İstanbul**

İstanbul Güngören'de 10 dakika arayla iki bombanın patlatılması sonucu; beşi çocuk, biri doğmamış bebek olmak üzere 18 kişi öldü, 150 kişi yaralandı. Olay PKK terör örgütü tarafından gerçekleştirilmiştir.

- **22 Haziran 2010/ İstanbul**

İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinin Halkalı mahallesinde askerî personel taşıyan otobüse uzaktan kumandalı bombayla gerçekleştirildiği saldırı sonunda 4 asker ve 1 sivil hayatını kaybetmiştir.

- **31 Ekim 2010/ İstanbul**

Taksim Meydanı'nda sürekli görev yapan çevik kuvvet polislerine yaklaşan PKK'lı militanın üzerindeki patlayıcıları patlatmasıyla saldırı gerçekleştirilmiştir.

- **20 Eylül 2011/ Ankara**

Ankara'da Kumrular Caddesi'nde park halindeki otomobilde meydana gelen patlama sonucunda 5 kişi ölmüş, 40 kişi yaralanmıştır. Saldırıyı TAK terör örgütü üstlenmiştir.

- **16 Haziran 2012/ İstanbul**

Gaziosmanpaşa'da Zekeriya Yurdakul isimli polis memuru, DHKP-C terör örgütü üyeleri tarafından şehit edilmiştir.

- **21 Temmuz 2012/ İstanbul**

İstanbul Sultangazi 75.yıl mahallesinde kimlik kontrolü yapan polislere bir taksinin içinden ateş açılması üzerine bir polis yaralanmıştır.

- **11 Eylül 2012/ İstanbul**

Sultangazi ilçesindeki 75. Yıl Polis Merkezi'ne gelen ve karakola girmeye çalışan DHKP-C'li saldırgan, polislerin engellemesi sonucu içeri girememesi sonrasında, üzerindeki patlayıcıları karakolun giriş kısmında patlatmasıyla saldırı gerçekleştirilmiştir.

- **9 Aralık 2012/ İstanbul**

İstanbul'da Bahçelievler İlçe Emniyet Müdürlüğü Yenibosna 75'inci Yıl Polis Merkezi'ne DHKP-C terör örgütü üyeleri tarafından saldırı düzenlenmiştir.

- **1 Şubat 2013/ Ankara**

Ankara'nın Çankaya ilçesinin Kavaklıdere semtindeki Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği'nin ziyaretçi ve vize işlemleri için gelenlerin giriş yaptığı kapısından girmeye çalışan DHKP-C'li saldırganın üzerindeki patlayıcılar ile bir el bombasını patlatmasıyla gerçekleştirilen saldırıda güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir, bir gazeteci ağır yaralanmıştır.

- **19 Mart 2013/ Ankara**

Ankara Kızılay meydanında bulunan Adalet Bakanlığı ile Adalet ve Kalkınma Partisi Ankara genel merkezine 15 dakika ara ile saldırı düzenlenmiştir.

- **21 Eylül 2013/ Ankara**

Ankara Dikmen'de Emniyet Genel Müdürlüğü ve ek binalarına DHKP-C'li iki eylemci tarafından roketli saldırı düzenlenmiştir. Saldırıda 3 roketten 2'si binalara isabet etmiştir.

- **14 Ağustos 2014/ İstanbul**

Ataşehir Yenisahra'da bir polis aracı DHKP-C militanları tarafından uzun namlulu silahlarla taranmıştır.

- **1 Ocak 2015/ İstanbul**

Dolmabahçe Sarayı saltanat girişi kapısına DHKP-C militanı tarafından saldırı gerçekleştirilmiştir.

- **6 Ocak 2015/ İstanbul**

İstanbul'un Fatih ilçesinin Sultanahmet semtinde bulunan İstanbul Emniyet Müdürlüğü Turizm Şube Müdürlüğü önündeki kulübeye giren ve İngilizce olarak cüzdanını kaybettiğini söyleyen DAEŞ'li saldırganın üzerindeki patlayıcıları infilak ettirmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir.

- **31 Mart 2015/ İstanbul**

İstanbul Çağlayan'daki Adalet Sarayı'nda Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim Kiraz DHKP-C terör örgütü üyeleri tarafından rehin alınmıştır. Kurtarma operasyonunda yaralı olarak ele geçirilen savcı kaldırıldığı hastanede hayatını kaybederek şehit olmuştur.

- **1 Nisan 2015/ İstanbul**

İstanbul'da Vatan Caddesi üzerindeki Emniyet Müdürlüğü binasına el bombası ve uzun namlulu silahla saldırı gerçekleştirilmiştir.

- **10 Ağustos 2015/ İstanbul**

Sultanbeyli'nde polis merkezine gece saatlerinde bombalı araçla saldırı düzenlenmiştir. Sabah yapılan inceleme esnasında açılan ateşle, 1 emniyet mensubu şehit olmuştur. Saldırıyı Halk Koruma Birlikleri(YPG) örgütü üstlenmiştir.

- **10 Ekim 2015/ Ankara**

Ankara Sıhhiye Meydanı'nda düzenlenen Emek, Barış ve Demokrasi Mitingi öncesinde, Altındağ ilçesinin Ulus semtindeki Ankara Garı kavşağında toplanan katılımcıların bulunduğu bölgede, DAEŞ'li iki saldırganın üzerlerindeki patlayıcıları 3 saniye arayla infilak ettirmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırıda 109 kişi ölmüş, 500'ün üzerinde kişi ise yaralanmıştır.

- **1 Aralık 2015/ İstanbul**

İstanbul Bayrampaşa'da metro istasyonu yakınındaki üst geçitte meydana gelen patlamayı Marksist Leninist Komünist Partisi(MLKP) üstlenmiştir.

- **23 Aralık 2015/ İstanbul**

İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'na yapılan, bir kişinin hayatını kaybettiği ve bir kişinin yaralandığı havan topu saldırısını dört gün sonra Kürdistan Özgürlük Şahinleri(TAK) örgütü üstlenmiştir.

- **12 Ocak 2016/ İstanbul**

Fatih ilçesindeki Sultanahmet Meydanı'nda, DAEŞ'li saldırganın üzerindeki bombayı infilak ettirmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. 10 Alman turist hayatını kaybetmiştir.

- **17 Şubat 2016/ Ankara**

Çankaya ilçesinde, askerî servis araçlarının yanına yaklaşan bomba yüklü aracın infilak ettirilmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir. Patlamalarda askerî personelin yanı sıra bir sivil hayatını kaybetti. Saldırıyı TAK terör örgütü üstlenmiştir.

- **3 Mart 2016/ İstanbul**

İstanbul Bayrampaşa'da bulunan Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'ne silahlı ve el bombalı saldırı düzenlenmiştir.

- **13 Mart 2016/ Ankara**

Kızılay Meydanı'ndaki Güvenpark otobüs duraklarının önünden geçen bomba yüklü bir otomobilin hareket halindeyken infilak ettirilmesiyle saldırı gerçekleşmiştir. Patlamada 1'i polis memuru 37 kişi hayatını kaybetmiştir. Saldırıyı TAK terör örgütü üstlenmiştir.

- **19 Mart 2016/ İstanbul**

İstiklal Caddesi'nde DAEŞ'li saldırganın, üzerindeki patlayıcıları infilak ettirmesiyle saldırı gerçekleştirilmiştir.

- **7 Haziran 2016/ İstanbul**

Fatih ilçesinin Vezneciler semtinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne nöbet değişimi için giden Çevik Kuvvet ekibine yönelik bomba yüklü araçla düzenlenmiştir. Saldırıda 5 polis ve 7 sivil yaşamını yitirmiştir. Saldırıyı TAK terör örgütü üstlenmiştir.

- **28 Haziran 2016/ İstanbul**

İstanbul Atatürk havalimanı dış hatlar terminali girişinde yaşanan silahlı çatışma sonrası 3 farklı canlı bomba eylemcisinin patlattığı bombalar neticesinde 45 kişi hayatını kaybetmiştir, 239 kişi yaralanmıştır.

- **6 Ekim 2016/ İstanbul**

İstanbul Yeni Bosna'da polis karakolu yakınına bırakılan motosiklette bulunan bombanın patlaması sonucu 10 kişi yaralanmıştır. Saldırıyı TAK terör örgütü üstlenmiştir.

- **10 Aralık 2016/ İstanbul**

Beşiktaş ilçesindeki Vodafone Arena yakınlarında, stadyumda oynanan bir maç çıkışı, çevik kuvvet birimlerinin toplanma noktasında, patlayıcı yüklü bir araç uzaktan kumandayla infilak ettirilmiştir. Bu saldırıdan 45 saniye kadar sonra, Maçka Demokrasi Parkı'nda fark edilen intihar eylemcisine polis ekiplerinin müdahalesi gerçekleştirilirken saldırganın üzerindeki patlayıcıları infilak ettirmesiyle ikinci saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırıyı TAK terör örgütü üstlenmiştir.

- **19 Aralık 2016/ Ankara**

Rusya'nın Ankara büyükelçisi Andrey Karlov sergi açılışı sırasında öldürülmüştür. Suikast FETÖ/PDY ve EL NUSRA ile ilişkilendirilmiştir.

- **1 Ocak 2017/ İstanbul**

İstanbul Ortaköy'de Reina Gece Kulübü'ne düzenlenen saldırıda 39 kişi hayatını kaybetmiş, 71 kişi yaralanmıştır. Saldırıyı DAEŞ terör örgütü üstlenmiştir.

- **20 Ocak 2017/ İstanbul**

İstanbul Emniyet Müdürlüğüne ve İstanbul Sütlüce'deki Ak Parti binasına teröristler tarafından lav silahıyla saldırı düzenlenmiştir. Saldırıları DHKP-C terör örgütü üstlenmiştir[4].

[4] https://www.cnnturk.com/turkiye/turkiyede-son-5-yilda-meydana-gelen teror-saldirilari?page=2; https://www.haberler.com/turkiye-deki-kanli-saldirilar-son-5yilda-artti-8055460-haberi/ Erişim Tarihi: 21 Ocak 2018

Yukarıda kronolojik sıralama göz önünde bulundurulduğunda terör eylemleri, Türkiye genelinde Doğu ve Güneydoğu illerinin yanı sıra biri başkent, diğer kozmopolit olan iki şehirde de yıllar geçtikçe artarak gerçekleşmektedir. İki şehirde de yaşanan saldırılarda hedef kitle güvenlik güçlerinin yanı sıra sivil vatandaşlardan da oluşmaktadır. Özellikle saldırıların ağırlıklı olarak intihar bombacıları tarafından gerçekleştirilmesi, terör örgütlerinin sadece güvenlik güçlerini değil, şehirde yaşayan halkı da hedef haline getirmiş olmasının bir göstergesidir. Bu anlamda terör eylemleri ve terörizm sorunu sadece belirli bölgelerin/ kesimlerin ve kişilerin sorunu değildir. Güvenliğe ilişkin çok önemli bir problem olan terörizmin, Türkiye'de büyükşehirde yaşayan insanları ve toplumsal yaşamı özellikle terörizm korkusu noktasında nasıl etkilediği, terörizm korkusunun sonuçları yapılan çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

2.3. Tez Çalışmasının Amacı

Dünya ülkelerinin çoğu uzun yıllardır terörizmle yoğun bir şekilde mücadele etmektedirler. Bu bağlamda ülkeler, terör saldırılarının önüne geçebilmek ve terörizmle mücadele edebilme noktasında savunma planlarına ve harcamalarına öncelik tanımaktadırlar. Özellikle güvenlik güçleri terörizmle mücadelede aktif rol oynamışlardır ve oynamaya da devam etmektedirler. Bu mücadele sürecinde de güvenlik güçleri personellerinin bir kısmı yaşamlarını kaybetmişlerdir.

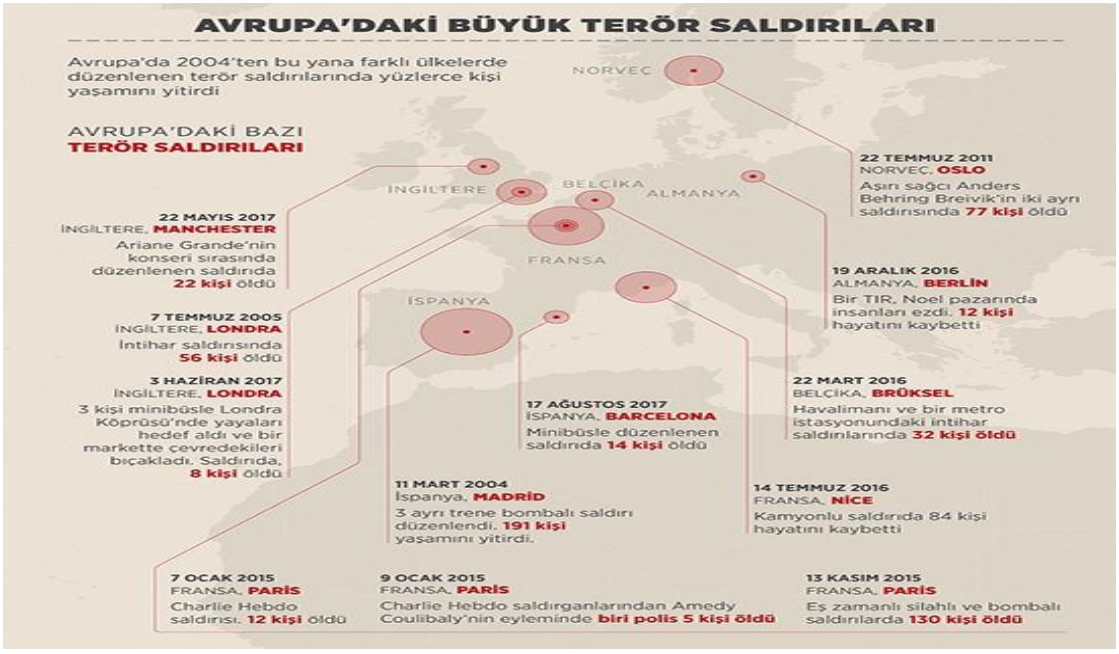
Ancak özellikle Amerika'da gerçekleşen 11Eylül saldırıları ile birlikte terör örgütlerinin hedef kitlesinde önemli olarak değerlendirilebilecek bir değişiklik yaşanmıştır. Terör örgütleri siyasi saiklerine ulaşmak, devlete ve topluma mesajlarını iletebilmek için daha önceden hedef olarak seçtiği güvenlik güçleri yerine, şehirlerde-metropollerde yaşayan sivil bireyleri, kültürel-ekonomik bölgeleri seçmeye başlamışlardır. Bu bağlamda terörizm sembolik bir eylem alanı olarak sert hedefler yerine yumuşak hedefleri seçmeyi tercih etmektedir. Terör örgütleri için saldırı planlanırken ve icra aşamasına geçerken önemli kabul edilen alan, zarar verilen insan sayısı değildir. Bir başka ifade ile niceliksel zarardan çok niteliksel zarar üzerinde dururlar (Thorton, 1964: 73).

Toplumda yaratılan infial, korku ve panik hali, politik karar alıcıların sorgulanması, toplum ile yönetim arasında bağın açılması esas hedeflenen noktalardır (Demir, 2019: 1).

Amerika'da gerçekleşen 11 Eylül 2001 tarihinde New York'taki ikiz kulelere iki uçakla düzenlenen terör saldırısı sonucu yaklaşık 3 bin kişi hayatını kaybetmiştir, oldukça fazla sayıdada kayıp başvurusu yapılmıştır. El-Kaide terör örgütünün gerçekleştirdiği bu saldırı insanlık tarihinin en büyük terör eylemi olarak hafızalarda kalmıştır.

Saldırının canlı yayında gösterilmiş olması ile beraber panik, korku ve çaresizlik hissi sadece saldırıya maruz kalanları değil aynı zamanda ekran başında izleyen milyonları da etkilediği, bu bağlamda da pek çok ülke vatandaşının saldırıdan doğrudan etkilenmemesine rağmen, dolaylı olarak saldırıya ilişkin korku ve endişe yaşadıkları değerlendirilmektedir.

Sadece Amerika değil Avrupa da özellikle 2004 yılından itibaren çeşitli terör örgütlerinin saldırılarıyla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle Avrupa ülkelerinin başkentleri birçok kez saldırıya maruz kalmış ve bu saldırılarda yüzlerce insan hayatını kaybetmiştir. Brüksel, Madrid, Barcelona, Londra, Berlin, Manchester terör örgütlerinin hedefinde olan şehirlerden bazılarıdır. Saldırılar, sivil vatandaşların günlük rutin faaliyetlerini sürdürdükleri alanlarda meydan gelmiştir. İnsanlar hiç beklemedikleri anda ve yerde terör saldırısının kurbanları olmuştur.

Şekil 7. Anadolu Ajansı Avrupadaki Terör Saldırıları, (Anadolu Ajansı, 2019)

Şekil 7'de görüldüğü üzere saldırıların hepsi Pazar alanı, havalimanı, metro, konser alanı, köprü gibi yumuşak hedefler arasından seçilmiştir.

Türkiye ise 1970'lerden itibaren çeşitli terör örgütlerinin eylemlerine maruz kalmaktadır. Ermeni terörü, din temelli örgütler, sol örgütler Türkiye'de çeşitli kanlı saldırıları gerçekleştirmişlerdir. Ancak Türkiye özellikle son 35 yıldır PKK terör örgütü ile yoğun bir mücadele içerisindedir. Terör örgütü PKK, 15 Ağustos 1984'te Siirt Eruh ve Hakkâri Şemdinli'de gerçekleştirmeye başladığı terör saldırıları ile ülkenin güvenliğini, ekonomisini ve gelişimini 35 senedir olumsuz bir boyutta etkilemektedir. Uzun yıllar terör saldırılarını Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde gerçekleştiren PKK, devletin dağ kadrosunu bitirmeye yönelik çalışmaları ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, Jandarma Genel Komutanlığı'nın terörle mücadelesindeki aktif çalışmaları neticesinde eylem sahasını genişleterek batı bölgelerindeki şehirlere de yönlendirmiş ve çeşitli alt fraksiyonlarıyla eylemler gerçekleştirmiştir. Öte taraftan sadece PKK değil, uluslararası arenada da çeşitli saldırılar gerçekleştiren El- Kaide, DAEŞ de, Türkiye'nin kalbi olan başkent Ankara'da ve İstanbul'da çeşitli saldırılar gerçekleştirmiştir. Son 3 yılda Ankara ve İstanbul'un maruz kaldığı bir başka önemli terör saldırıları ise Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) gerçekleştirmiştir. Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, İstanbul'da 15 Temmuz Şehitler Köprüsü üzerinde terör örgütü militanları tarafından vatandaşlara silahlı saldırıda bulunulmuştur. Pek çok vatandaşımız şehit olmuştur. Bu bağlamda Ankara ve İstanbul gibi büyükşehirlerde yaşayan bireyler artan oranlarda terör eylemlerinin mağduru olmaya başlamışlardır. Bu bağlamda terör eylemlerindeki hızlı artış terörizm korkusunu sadece bireysel korku seviyesinden çıkarmış ve toplumsal düzeyde korku yaşanmaya başlamıştır. Toplumlar, artan terör eylemleri neticesinde sürekli tedirgin bir şekilde başka terör eylemlerinin nerede ve ne zaman gerçekleşeceğini bekler duruma gelmektedir.

Bireylerde terörizm korkusu, etki bakımından günümüzde terör saldırılarının önüne geçmiştir. Toplumsal yaşamda artan oranda güvensizlik hissi bireylerin pek çok konudan korkmasına, her şeye şüphe ile bakmasına sebep olmaktadır.

Toplu taşıma araçlarına, metrolara binmekten endişe duyar hale gelme, insanların taşıdıkları eşyalardan-çantalardan şüphelenme, bireylerin fiziksel özellikleri üzerinden onların terörist olup olmadığı hakkında değerlendirme yapma, duruma ilişkin verilebilecek örneklerden bazılarıdır. Bireylerin yaşadığı bu korku ve endişe hali artarak ilerlemeye ve

neticesinde de toplumsal yaşamda güvensizlik ve her an tehdit altında olma hissinin artmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda da terörizmin, terör eylemlerini kullanarak yaratmak istediği devletin güvenlik politikalarına güvensizlik hissi toplumlarda artış göstermektedir. Terörizm uzmanlarından Doç.Dr. Nihat Ali ÖZCAN'ın belirttiği gibi terörizm bir tiyatro sahnesidir. Perdenin açılması ve oyunun sergilenmesi için insanlara ihtiyaç vardır. Oyunun başarısı insanları etkileme gücü ile doğru orantılıdır. Bu bağlamda da perdenin açık kalması için sahne, insanların olduğu alana kayar, yer değiştirir. Bir başka ifade ile terör örgütleri amaçlarını elde etmek için, kendileri adına olumlu sonuçlar almak için insanların var olduğu alanlara ihtiyaç duyar. Terör örgütleri, bireyleri ve sonrasında da toplumu korkutarak ne kadar etkilerlerse o oranda istediklerini alma yolunda ilerlerler[5].

Yonah Alexander'a göre (1979: 11) terörizm, bir grubun gerçek dışı veya gerçek hayallerini, idealarını gerçekleştirmek amacıyla toplum üzerinde sistematik bir şekilde şiddet kullanarak geniş çaplı bir korku iklimi oluşturmaktır. Artan terör eylemleri, terörizm korkusunun bireylerde ve toplumlarda artış göstermesine sebep olmaktadır. Terör örgütleri, terörizm korkusunu toplumun geneline yaymaya çalışarak; bireylerin gündelik yaşamdaki rutinlerini yapmasını engellemeye ve sonrasında da korkunun, güvensizliğin sardığı toplumu kendi siyasi hedeflerine kanalize etmeyi hedeflemektedir.

Kentlerde -özellikle büyük kentlerde- terör eylemlerinin mağduru olma korkusu, kentli bireyin içinde yaşadığı sosyal çevreyi, ilişkileri, düzeni ve organizasyonu nasıl değerlendirdiğiyle/algıladığıyla yakından ilişkilidir. İçinde yaşanılan topluma/toplumsal çevreye güven ya da kendini güvende hissetme, ortaya çıkan önemli bir değişkendir.

Bireyler ait oldukları devletlerden kendilerini güvende hissettirmelerini beklemektedirler. Terör saldırıları, vatandaşların devletin kendilerini koruduklarına ilişkin algılarını sarsmaya yöneliktir.

Bu çalışmanın amacı korkunun belirli bir ölçüye kadar kişisel bir duygu olduğunu göz ardı etmeden, çalışmada seçilen Ankara ve İstanbul'un sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan farklı kesimlerinde yaşayan bireylerin terör eylemlerinin mağduru olma korkusunu:

[5]Nihat Ali ÖZCAN ile Görüşme Notları, Eylül 2019

- Ne boyutta, hangi hallerde/koşullarda yaşadığını,
- Terör eylemi mağduriyetine yol açabileceğini düşündükleri olay ya da koşulların neler olduğunu,
- Hissettikleri korkunun sosyal yaşamda davranışlarını etkileyip etkilemediğini, yaşamlarını belirli yönlerden kısıtlayıp kısıtlamadığını,
- Hissettikleri korkuyla baş etme mekanizmalarının ne/neler olduğunu,
- Terör eylemlerinden mağdur olma korkusunun şekillenmesinde medyanın etkisinin olup olmadığını,
- Korkunun topluma ve devlete olan güveni etkileyip etkilemediğini araştırmaktır.

Bu çalışma, terörizm korkusunu ele alırken, teknik bir yaklaşımla sadece terörizm korkusu problemine çözüm üretmek hedefine yönelik değildir. Çalışmanın amacı uluslararası güvenlik ve terörizm literatürü çerçevesinde bireylerin terörizm korkusunu, kaygılarını derinlemesine ve detaylı olarak anlamaya ve ortaya koymaya çalışmak ve terörizmin korkuyu nasıl kullandığını ortaya çıkarmaktır. Bu kapsamda sosyal ilişkiler ve etkileşimler çerçevesinde güvensiz hissetme, korku ve kaygı yaratan kırılma noktalarının derinlemesine analizi hedeflenmektedir.

2.4. Tez Çalışmasının Önemi

Terör eylemleri, örgütlerin hedef kitlesine göre farklılık gösterebilmektedir. Ancak terör eylemleri kime karşı olursa olsun toplumsal yaşamda başta güvenlik olmak üzere aynı zamanda sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik anlamda değişikliklere sebep olmaktadır. Bu bağlamda terör eylemlerinden doğrudan mağdur olmanın yanı sıra dolaylı yoldan da mağdur olunmaktadır.

Terör eylemlerinin sıklaşması ve özellikle Türkiye'de terör saldırılarının Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki dağlık ve kırsal alandan büyükşehirlere inmesi toplumsal yaşamın döngüsünü ciddi anlamda bozmaktadır. Medya aracılığıyla sunulan ve öğrenilen terör saldırıları neticesinde toplumların terör saldırılarına karşı risk-tehdit algıları oluşmaktadır. Örneğin şehirlerde kalabalık yerler, özel günlerdeki kutlama alanları, turistik alanlar vb. pek çok yer günümüzde olası terör saldırılarında riskli bölgeler olarak nitelendirilmektedir. Bu örnekler pek çok farklı şekilde çoğaltılabilir. Öte taraftan kitle

iletişim araçları ve sosyal medyanın terör eylemlerini sıklıkla göstermesi, sosyal medyanın terör saldırıları ile alakalı her bilgiyi sınırsızca sunması, olası terör eylemlerine yönelik bir bakıma resmi olmayan ihbarlarda bulunması insanların korkuyu sürekli hayatlarının merkezinde tutmasına yol açmaktadır. Sokaklara bırakılıp gidilen her paket, toplu taşıma araçları, etkinlik alanları, alışveriş merkezleri, özel günler vb. korkuyu tetikleyen unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkelerin sınırları dışında yaşayan kendi vatandaşlarına yönelik yapmış olduğu olası terör saldırısı uyarıları da toplumsal yaşamda bireylerin tedirgin olmasına neden olabilmektedir.

Türkiye özelinde de terör saldırılarının büyükşehirlerde özellikle Ankara ve İstanbul'da artmasıyla beraber korkunun da artış gösterdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda terör ve terörizm çalışılmasının önemi ne kadar büyükse, terörizm korkusunun üzerinde çalışılmasının öneminin de aynı oranda önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'de özellikle 'terörizm korkusu' çalışmaları oldukça sınırlıdır. Bu özellik sebebiyle de bu çalışma Türkiye'de bakir bir alana yönelmesinden dolayı önemli olarak değerlendirilmektedir.

2.5. Tez Çalışmasının Yöntemi

Bilimin temel özelliği bilinmeyen olay ve olguların çeşitli yöntemlerle araştırılması ve araştırma sonuçlarının toplumun kullanımına sunulmasıdır. Araştırma yaklaşımlarında üç temel yöntem mevcuttur. Bunlar sırasıyla nicel, nitel ve karma yöntemlerdir. Geçmişi 15. yüzyıla kadar dayanan ama bilimsel anlamda temelleri 19. yüzyılda atılan nicel araştırma yöntemleri bir veya birkaç olguyu açıklamak maksadıyla çeşitli varsayımlar oluşturarak bunları sınama, test etme yoluyla çeşitli istatistiki analizler kullanarak sayısal veriler ortaya çıkaran bir metotdur. Bu bağlamda nicel araştırma yöntemleri sayısal değerlere ve verilere dayanmaktadır.

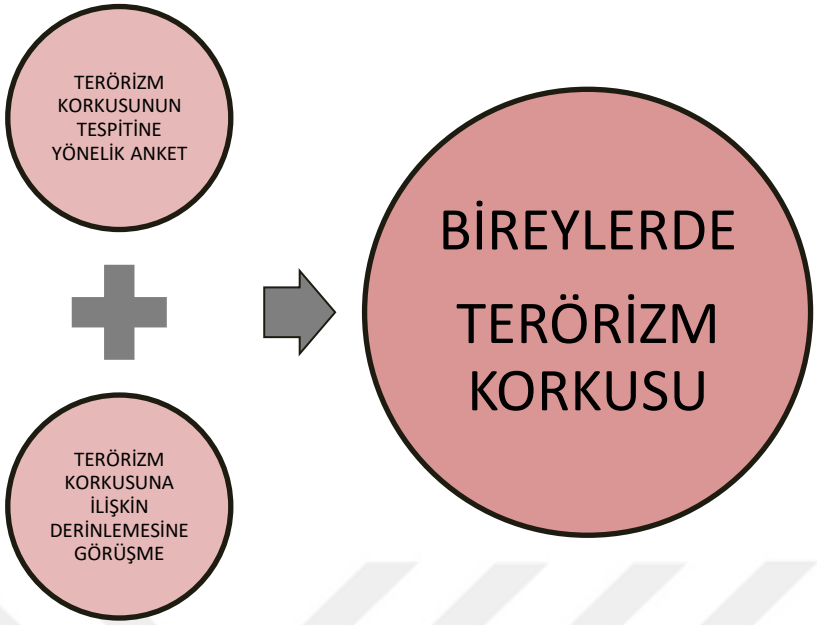
Nitel araştırma yöntemleri ise araştırmalarına bir problem üzerinden başlamaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinin sadece sayılarla sınırlı olması, problem sahasının daha derinlemesine incelenmesini ve yorumlanmasını göz ardı etmektedir. Bu bağlamda nitel araştırma yöntemleri, 'neden ve nasıl' sorularına cevap arayan, olayların ve olguların derinlemesine analizini hedeflemektedir. Nitel araştırmalar, araştırmaya hep bir ana/temel problem cümlesiyle ve beraberinde konuyu detaylı inceleme noktasında yol gösterici alt problem cümleleriyle başlar.

Karma araştırma yöntemleri ise hem nicel hem de nitel araştırma yöntemlerinin tek bir çatı altında toplamaktadır. Akarsu ve Akarsu'ya göre(2019: 84) karma araştırma yöntem, iki ayrı küçük araştırmadan bir büyük araştırma ortaya koymaktadır. Karma yöntem kullanılan araştırmalarda açık ve kapalı uçlu sorular oluşturulmaktadır.

Nitel ve nicel araştırma süreçlerinin veri türlerinin her ikisi de karma yöntemin içinde harmanlanmaktadır. Bu bağlamda karma araştırma yöntemi ile çalışmaların güvenilirliği artmaktadır(Creswell, 2018: 21; Baki ve Gökçek, 2012: 17). Çalışmada terörizm nedenleri ve sonuçları ile birlikte kavramsal düzeyde yer almakla birlikte, çalışmanın ana iskeletini terörizm korkusu oluşturmaktadır.

Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireylerin 'terörizm korkusu, mağdur olma korkusu' kavramlarını nasıl tanımladıkları, olası bir saldırıya maruz kaldıklarında veya mağdur olmasalar dahi saldırılardan haberdar olduklarında nasıl bir tutum ve davranış içine girdikleri, korku seviyesi ile yaş, cinsiyet, medeni durum, ekonomik seviye, eğitim seviyesi değişkenleri de göz önünde bulundurularak konunun derinlemesine araştırılması hedeflenmektedir.

Bu bağlamda yapılan çalışma çok yönlü analiz yapılmasını gerekli kılmaktadır. Çalışmada çok yönlü analiz yapılması maksadıyla karma araştırma yöntemi kullanımının uygun olduğu değerlendirilmektedir.

Şekil 8. Araştırmanın Karma Metot Kullanımının Tablosu

Çalışmada Ankara ve İstanbul illerinde yaşayan bireyler arasında 'terörizm korkusuna' ilişkin benzerlik ve farklılıkları saptayabilmek, terörizm korkusunun, tüm boyutlarıyla nasıl değerlendirildiğini tespit edebilmek, iki ilin durumlarının tespitinden sonra iki ile ilişkin durumungenel değerlendirmesini yapabilmek maksadıyla anket tekniği kullanılmıştır.

Çalışmanın evrenini Ankara için 5 639 076 kişi, İstanbul için 15 519 267 kişi oluşturmaktadır. Ankara ve İstanbul illerinin nüfus oranları 2019 yılı Tüik verilerine dayanmaktadır[6]. Araştırmada evrenin tamamına ulaşmak mümkün değildir. Bu sebeple gereken örneklem büyüklüğünün sayısal değerini tespit etmek için merkezi limit teoremi ile standart hata formülü kullanılmıştır. Ana kütle olan evrenden uygun bir şekilde örneklem seçmek için aşağıdaki formül kullanılmıştır. Formülde ifade edilen "n" örnek hacmini, "p" incelenen olayın görüş sıklığını, "e" hata payı oranını, "z" ise güven aralığını temsil etmektedir.

$$n = \frac{p.(1-p)}{(e/z)^2}$$

[6] https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr,Erişim Tarihi, 04 Şubat 2020

Çalışmalarda ana kütle standart sapma veya varyansının bilinmesi ağırlıklı olarak olanak dışıdır. Bu bağlamda çalışmada p değeri 0,5 X 0,5= 0,25 olarak alınmaktadır. Hata payı e = %5; güven aralığı Z = %95 olarak kabul edilmiştir. Formülden hesaplanan değer yaklaşık 381 kişi olarak hesaplanmıştır. Ancak çalışmada kullanılan değişken sayısının fazla olması, değişkenler arası örnekleme hatasının birikimli etkisini azaltmak için, çalışmanın tanımlayıcı araştırma niteliğinde olması ve korku gibi bir konunun ancak geniş bir örneklem üzerinden genellemeye ulaşılacağı düşüncesiyle örneklem sayısı çalışmanın nicel metodun kullanılacağı saha için Ankara ilinde 750 kişi, İstanbul ilinde ise 2250 kişi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma için ön görülen örneklem sayısına en son 3000 kişi katılımcı olarak karar verilmiştir. Ancak anket çalışması uygulanmaya başladığında bazı anketlerin yanlış veya eksik doldurulması sebebiyle çalışmanın örneklem grubu Ankara için 703, İstanbul için ise 2138 katılımcı ile tamamlanmıştır. Örneklem seçiminde olasılık dışı örnekleme yönteminden kota ve rastlantısal örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Verilerin toplanmasında yüz yüze anket, telefonda anket ve mail yoluyla anket yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmada güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi, daha önceden belirlenmiş bir ölçek türüne göre hazırlanmış ankete verilen yanıtların tutarlılığını ölçer. Burada tutarlılıktan kasıt, sadece ölçeğe uygun olarak sıralanabilir yanıtlar içeren sorulara verilen yanıtların tutarlılığıdır. Bu bağlamda anketin cinsiyet, gelir veya evet/hayır cevabı verilen sorularına güvenilirlik analizi uygulanmamaktadır.

Sadece herhangi bir konu hakkında görüş belirten bir soruya verilen 5′li Likert ölçeği ile hiç katılmıyorum (1)'den kesinlikle katılıyorum (5) gibi sıralanabilir yanıtlar güvenilirlik analizine tabi tutulabilir.

Güvenilirlik analizi için kullanılan temel analiz cronbach alpha (α) değerinin bulunmasıdır. Her bir madde için tek bir α değeri olabileceği gibi, tüm soruların ortalama bir α değeri de olabilir. Tüm sorular için elde edilen α değeri o anketin toplam güvenilirliğini gösterir ve 0.7′den büyük olması beklenir, bu değerden düşük α değerleri anketin zayıf güvenilirliği olduğunu gösterir, α>0.8 olması ise anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmada elde edilen Cronbach Alpha (α) değeri 0,806 olup, çalışma bu haliyle yüksek güvenililirliğe sahiptir.

Hazırlanan anketler kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 30 kişi ile gerçekleştirilerek bir ön test çalışması yapılmış ve gerekli görülen düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son hali verilmiştir. Çalışmada kullanılan anket üç kısımdan oluşmaktadır. Anket uygulamasında öncelikli olarak ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerinin tespiti yapılmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise katılımcıların öncelikli olarak Türkiye'de geçmişten günümüze kadar Türkiye genelinde faaliyet ve saldırı düzenleyen terör örgütlerini bilme oranları tespit edilmiştir. Sonrasında da terör örgütlerinin saldırılarında kullandıkları eylem türlerininin katılımcılar için ne seviyede korkutucu etkiye sahip olduğunu tespit etmek maksadıyla, eylem türlerinin en korkutucu olandan en az korkutucu olana göre sınıflandırılması istenmiştir. Bu iki kısım çalışma için önemli olarak değerlendirilmektedir. Özellikle terörizm korkusunun tespitinde katılımcıların terör örgütlerine ve eylem türlerine ilişkin bilgi düzeylerini tespit etmenin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Kısım 2'nin diğer aşamasında ise terörizm korkusuna ilişkin ana çerçeveyi oluşturacak sorulardan oluşmaktadır. Evet-hayır şeklinde 11 soru hazırlanmıştır. Son bölümde ise katılımcıların terörizm korkusu, terörizm korkusunu tetikleyen unsurlar ve korkuya bağlı ortaya çıkan sonuçların tespitine yönelik 5'li likert tipi sorular hazırlanmıştır. Üçüncü kısımda toplamda 19 soru yer almaktadır. Soruların hazırlanmasında terörizm literatürünün üzerinde durduğu ve vurguladığı noktaların sorulmasına özen gösterilmiştir. Anketlerin cevaplanma süresi ortalama 10 ile 12 dakika arasındadır. Katılımcıların kimlik bilgileri talep edilmemiştir. Son aşamada çalışmanın tamamı için üniversitenin etik kurulundan gereken onaylar alınmıştır.

Çalışmanın karma metododolojisinde nicel metot dışında kullanılan ikinci kısım ise nitel araştırma yönteminin kullanımıdır. Çalışmada Ankara ve İstanbul illerinde yaşayan bireyler arasında 'terörizm korkusuna' ilişkin korkunun nasıl ortaya çıktığını, şekillendiğini, korkuyu tetikleyen faktörleri ve korkunun bireylerin yaşantısında nasıl bir etki yarattığını kavrayabilmek maksadıyla nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Nicel saha çalışmasının verileri Ankara ve İstanbul için genel durum tespiti sağlaması nıktasında yol göstericidir. Ancak özellikle terörizm korkusu sorunsalını derinlemesine anlayabilmek, yorumlayabilmek, korkuya bağlı ortaya çıkan noktaların neler olduğunu ortaya çıkarabilmek maksadıyla nitel araşturma metodu kullanılmıştır.

Görüşme formları Ankara ve İstanbul için yarı-yapılandırılmış olarak tasarlanmıştır. Hazırlanan görüşme formundaki sorular, terörizm korkusunu tüm boyutlarıyla keşfetmesi noktasında açık uçlu hazırlanmıştır. Mülakat yapılan katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek için kapalı uçlu sorular sorulmuştur.

Terörizm korkusu, mağduriyet yaşanmasa dahi hissedilebilen bir korkudur. Dolayısıyla görüşmecilerin terör eylemlerinde mağdur olup olmadığı bilgisi katılımcıların seçiminde ana kıstas olarak seçilmemiştir. Katılımcıların seçiminde esas olarak nitel araştırma yönteminin ve derinlemesine mülakat tekniğinin özellikleri çerçevesinde homojenlikten uzak, heterojen bir grup oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların yaş, cinsiyet, meslek, medeniyet, ekonomik seviye, eğitim durumu gibi demografik özelliklerine dikkat edilerek heterojenlik sağlanmasına çalışılmıştır.

Çalışmanın nitel araştırma gerçekleştirilerek yapılan alan araştırması bölümüne ilk olarak Ankara ili seçilerek başlanmıştır. Ankara sahasındaki görüşmelere başlamadan önce pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Ekim 2018-Aralık 2018 döneminde pilot çalışma yapılmış ve düzeltmeler sonrasında esas görüşmelere başlanmıştır. Ocak 2019- Mayıs 2019 dönemleri arasında Ankara'da yaşayan 31 kişi ile görüşme gerçekleşmiştir. Katılımcılardan alınan cevapların 31 kişi sonrasında tekrar düşmesi, demografik özelliklerin çalışma için yeterli olacak şekilde farklılık göstermesi sebebiyle mülakatlar Ankara için 31 kişi ile sınırlandırılmıştır. Katılımcıların yaş aralıkları 22 ile 70 yaş arasında değişmektedir. Katılımcıların demografik özelliklerinde farklılıklar söz konusudur.

Çalışmanın İstanbul sahasına ise Temmuz 2019 döneminde başlanmıştır. Ankara sahasında olduğu gibi burada da homojenlikten uzak grup seçimine dikkat edilmiştir. İstanbul'da yaşayan 38 kişi ile görüşme gerçekleşmiştir. Katılımcıların yaş aralıkları 21 ile 66 yaş arasında değişmektedir. Katılımcıların demografik özelliklerinde farklılıklar söz konusudur.

Katılımcılardan alınan cevapların İstanbul ili için 38 kişi sonrasında tekrar düşmesi, demografik özelliklerin çalışma için yeterli olacak şekilde farklılık göstermesi sebebiyle mülakatlar İstanbul için 38 kişi ile sınırlandırılmıştır.

Ankara ve İstanbul sahasındaki her bir görüşmeci ile görüşmeler ortalama 1 – 1,5 saat arasında gerçekleşmiştir. Görüşme esnasında ses kaydı, Ankara için müsaade eden 11 katılımcı, İstanbul için müsaade eden 18 katılımcı için kullanılmıştır. Geri kalan katılımcılar ile gerçekleştirilen mülakatlar hızlı not alma tekniği ile kayda alınmıştır. Araştırmanın amacı ve konusu kapsamında daha detaylı ve açıklayıcı bilgiler almak maksadıyla görüşme esnasında katılımcılara farklı sorular sorulmuştur ancak konunun bütününden uzaklaşılmamaya azami dikkat edilmiştir.

Görüşmecilerin anlayamadığı durumlarda sorular görüşmecinin anlayacağı biçimde tekrar yöneltilmiştir. Görüşme esnasında sorulan soruların cevaplarını test etmek maksadıyla benzer veya aynı soruları görüşmeciye tekrar yöneltmiştir. Bunun yanı sıra gerçekleştirilen her görüşmede görüşmecilerin hal ve tavırlarına dikkat edilmiştir ve gözlem edilenler notlaştırılmıştır.

Görüşmelerin tamamı tamamlandıktan sonra görüşmelerin metinleştirme işlemine başlanmıştır. Görüşmecilerle yapılan görüşmelerin ses kayıtları tek tek dinlenmiş, alınan notlar da dikkate alınarak her bir görüşme metinleştirilmiştir. Görüşmelerin yazılı hale getirilmesi 1- 2 gün sürmüştür. Katılımcıların bazıları ile daha detaylı bilgi paylaşımı gerçekleştirildiği için metinleştirme ve analiz daha uzun sürmüştür. Metinleştirme işlemi tamamlandıktan sonra nitel araştırma yöntemlerine dair literatürden de faydalanarak analizi yapılmıştır. Analiz safhasında her bir görüşmenin metni tekrar tekrar okunarak kodlar çıkarılmıştır. Sonrasında da elde edilen kodların tamamını bir araya getirerek temalara ulaşılmıştır. Ortaya çıkan temalar da tekrar gözden geçirilerek aralarındaki ilişki ağları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın hem nitel hem de nicel veri analizlerinden elde ettiği veriler her iki çalışmanın da sonunda harmanlanarak karma metodoloji kapsamında ortaya çıkartılmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular terörizm korkusu üzerinde nedensel boyutlarıyla analiz edilerek çalışmaya devam edilmektedir. Böyle bir yöntem, bu araştırmanın problem cümlesinin analiz ve anlatı yolu ile incelenmesini, başka bir deyişle analitik ve açıklayıcı bir yöntemin kullanılmasını gerekli kılmaktadır (Aydınlı v.d., 2009: 82–87).

Terörizm ve terör eylemlerinin amaçlarına ulaşmada kullandığı en temel aygıt korkunun kendisidir. Bu çalışma ile terörizmin ve terör eylemlerinin toplumda yaratacağı korkuyu ve beraberinde getirdiği olumsuz etkileri araştırıp ortaya çıkarmak ve araştırmanın amaçları çerçevesinde İstanbul ve Ankara'nın farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel bölgelerinde yaşayan bireylerin terör mağduru olma korkularını araştırmayı hedeflenmektedir.

Araştırmanın yanıt aradığı en temel soru, Ankara ve İstanbul da ikamet eden terör saldırılarını doğrudan yaşamamış, toplumsal hayatta rutinleri olan sıradan bir yaşam süren bireylerin 'terörizm korkusu' kavramını nasıl tanımladıklarını ve bu korkunun yaşamlarını nasıl ve ne şekilde etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Ana soruya bağlantılı olarak konunun daha detaylı incelenip değerlendirilmesi için alt sorular da bulunmaktadır. Bu bağlamda terör mağduru olma korkularını araştırmak için oluşturulan temel problem cümleleri aşağıda yer almaktadır.

2.6. Tez Çalışmasının Karma Metodoloji Kapsamında Problem Cümleleri

Gerçekleştirilen çalışmanın yöntemi karma metodolojiye dayanmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın Ankara ve İstanbul sahaları için gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerin yapılabilmesi maksadıyla problem cümleleri oluşturulmuştur. Ana problem cümleleri çalışmanın konusu, kapsamı göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Oluştulan alt problem cümleleri ise, konunun detaylandılrılması noktasında çalışmaya dayanak ve temel oluşturmaktadır.

2.6.1. Çalışmanın Ana Problem Cümleleri:

- Bireyler yaşadıkları şehirde gerçekleşen terör saldırıları hakkında neler düşünüyor?
- Bireyler terörizm korkusunu nasıl tanımlamaktadırlar?
- Bireyler terörizm korkusunu nasıl yaşamaktadırlar?
- Bireyler terörizm korkusunu kimler için duymaktadırlar?
- Bireylerin terörizm korkusuna ilişkin görüşleri sosyo-demografik özelliklere göre nasıl bir değişkenlik göstermektedir?
- Bireyler terörizm korkusu ile nasıl başa çıkmaktadırlar?

- Bireylerin terörizm korkularında medyanın yeri ve işlevi nasıldır?

2.6.2. Çalışmanın Alt Problem Cümleleri:

- Gerçekleşen terör saldırıları, bireylerin devlete, politik karar alıcılara karşı güvenini nasıl etkilemektedir?
- Terörizm korkusu düşünüldüğüne zihinlerde canlanan görüntü nelerdir?
- Terör saldırılarından mağdur olma ihtimali bireyleri korkutuyor mu?
- Terör saldırılarından mağdur olma ihtimaline yönelik endişe, bireyleri çeşitli önlemler almaya sevk ediyor mu?
- Büyükşehirde yaşayan bireyler sürekli terör saldırısı tehdidini nasıl yorumlamaktadır?
- Ankara ve İstanbul'da zihinlerden çıkmayan terör saldırıları nelerdir?
- Kitle iletişim araçları vasıtasıyla sunulan terör saldırıları haberleri bireyler üzerinde nasıl bir etki yaratmaktadır?
- Yaşanılan coğrafyada olası terör tehditleri bireyler tarafından nasıl tanımlanmaktadır?
- Liderlerin topluma verdiği mesajlar terörizm korkusu seviyesinde ne derece etkili olmaktadır?
- Terör örgütlerinin türü ve eylem şekilleri bireylerdeki terör korkusu seviyesinde nasıl bir etki bırakmaktadır?
- Terör korkusu bireyler için anlık bir endişe reaksiyonu mudur? Yoksa süregelen bir tedirginlik hali midir?

2.7. Tez Çalışmasının Karma Metodoloji Kapsamında Hipotezleri

Gerçekleştirilen çalışmanın yöntemi karma metodolojiye dayanmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın Ankara ve İstanbul sahaları için gerçekleştirilen anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın konusu ve kapsamı doğrultusunda oluşturulan hipotezler aşağıda yer almaktadır. Araştırmanın hipotezleri önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda belirlenmiştir. Belirlenen iki ana hipotez çerçevesinde alt hipotezler aşağıdaki gibidir:

- H_0:Demografik faktörler ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

- H_1:Demografik faktörler ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_{0a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.
- H_{1a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_{0b}:Katılımcıların yaşı ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.
- H_{1b}:Katılımcıların yaşı ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_{0c}:Katılımcıların medeni durumu ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.
- H_{1c}:Katılımcıların medeni durumu ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_{0d}:Katılımcıların aylık gelir düzeyi ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.
- H_{1d}:Katılımcıların aylık gelir düzeyi ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_{0e}: Katılımcıların yaşadığı il ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.
- H_{1e}: Katılımcıların yaşadığı il ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_{0f}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.
- H_{1f}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_{0g}:Katılımcıların mesleği ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.
- H_{1g}:Katılımcıların mesleği ile terörizm korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.
- H_2:Katılımcıların terörizm korkuları ile günlük yaşam faaliyetlerini sürdürmeleri arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

- H_3:Katılımcıların terörizm korkuları ile güvenlik güçlerinin sağladığı güvenlik hizmetleri arasında istatistikî açıdan ilişki vardır.
- H_4:Katılımcıların terörizm korkuları ile medya ve haber alma kanallarının verdiği bilgiler arasında istatistikî açıdan ilişki vardır.
- H_5:Katılımcıların terörizm korkuları ile politik karar alıcılara duyulan güven arasında istatistikî açıdan ilişki vardır.
- H_6:Katılımcıların terörizm saldırılarında doğrudan mağdur olması ile terörizm korkusu arasında istatistikî açıdan ilişki vardır.
- H_7:Katılımcıların terörizm saldırılarında daha önceden terör saldırılarında mağdur olmama ile terörizm korkusu arasında istatistikî açıdan ilişki vardır.

2.8. Tez Çalışmasının Kapsam ve Sınırlılıkları

Yapılan tez çalışması bir doktora tezi olması sebebiyle belirli sınırlılıklardan oluşmaktadır. Çalışmada ana kapsam olarak sadece büyükşehir seçiminin yapılmasının belirli sebepleri bulunmaktadır. Terörizm aslında bir tiyatro sahnesidir. Bu sahnede zaman-mekan ve bu ikisinin bireylerde çağrıştırdıkları anlamlar oldukça önemlidir. Büyükşehirlerde yoğun kalabalıklar vardır. Mekânlar, alanlar o şehirde yaşayan çoğu kişi tarafından bilinir. Bu bağlamda bireyler kendilerini mekânlara kolaylıkla ilişkilendirebilmektedir.

Dolayısıyla büyükşehirlerde bireylerin bildikleri, aşina oldukları yerlerde saldırı olduğunda, bireyler saldırıyı doğrudan yaşamasa bile saldırı ile kendini kolaylıkla özdeştirebilmektedir. *"Daha önce oradaydım…2 gün önce önünden geçtim"* şeklinde düşünceler ve çağrışımlar, terörizm korkusunun toplumlarda çok hızlı bir şekilde yayılmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda mekânların psikolojik boyutlarının etkisi göz önüne alındığında ve Türkiye'de büyükşehirlerde gerçekleşen en büyük çaplı terör saldırılarının Ankara ve İstanbul'da olması ve nüfus olarak ülkenin en büyük iki şehri olması sebebiyle çalışma sadece bu iki şehirle sınırlandırılmıştır.

Tez çalışmasının evren ve örneklem grubunu İstanbul ve Ankara'da yaşayan bireyler oluşturmaktadır. Çalışmanın kapsamı İstanbul ve Ankara illerinden oluşmaktadır. Çalışmanın evreni ise Ankara ilinde 5 503 milyon, İstanbul ilinde ise 15 067 milyon kişiden oluşmaktadır.

Çalışmada araştırılmak istenen esas konu büyükşehirde yaşayan bireylerin yaşadıkları şehirlerde terörizm korkusunu nasıl değerlendirdikleri ve yorumladıklarıdır. Bu bağlamda özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde terörle mücadele eden güvenlik güçleri ve o bölgelerde yaşayan bireyler çalışmanın kapsamı dışındadır. Konunun bu kısmının bir başka çalışmada detaylı bir şekilde ele alınmasının daha uygun olduğu değerlendirilmektedir. Türkiye'de büyükşehirlerde gerçekleşen terör saldırıları incelendiğinde kadın, genç, yaşlı, sivil, asker, polis pek çok değişken grubun saldırılardan etkilendiği görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın kapsamı ortaya konulurken pek çok farklı bağımlı değişkenin seçilmesine dikkat edilmiştir.

Çalışmada karma metot kullanılmasıyla beraber katılımcılarda terörizm korkusunun ve korkuya bağlı ortaya çıkan etkilerinin yaşanıp yaşanmadığı; nitel araştırma tekniklerinden derinlemesine görüşme yöntemiyle de terörizm korkusunu ve etkilerini katılımcıların nasıl tanımladığını ve yorumladığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sunmak istediği ana çerçeve terörizm korkusu, terörizm korkusunun etkileri ve bu etkilere bireylerin verdikleri tepkilerin nasıl olduğu, büyükşehirlerde yaşayan bireylerin terörizm korkusunu nasıl tanımladıkları ve bu korkunun başta gündelik yaşam olmak üzere toplumsal yaşamı nasıl etkilediğini; güvenlik güçlerine ve politik karar alıcılara yönelik nasıl bir tutum geliştirdiklerinin tespitidir.

Terör örgütlerinin dinamikleri, eylem tarzları sadece terörizm korkusuna nasıl bir etki yaptığı noktasında genel bir bakış açısıya ele alınmaktadır. Bu bağlamda terör örgütlerinin özellikleri, dinamikleri ve terörizmle mücadele konuları tez çalışmasının kapsamı dışında yer almaktadır.

Çalışmanın anket ve mülakat kısımlarına katılan bireylerin tamamı 18 yaşın üzerindeki kişilerdir. Bu bağlamda çalışmada 18 yaş altı bireyler kapsam dışıdır. 18 yaş altı çocukların terör saldırılarına bağlı terörizm korkusu yaşamaları, terörizm korkusu literatüründe de yer almaktadır. Ancak araştırmacı için bu konu üzerinde ayrıca tek başına çalışılması gereken bir konu olması sebebiyle kapsam dışında tutulmuştur.

3.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Terör ve Terörizm Kavramlarına Giriş

Terör ve terörizm kavramlarının tanımlamasına geçilmeden önce, bu iki kavram arasındaki ince ayrıma kısaca değinmek gerekmektedir. Literatürde genellikle, şiddet, siyasal şiddet, anarşi, kontrolsüz kitlelerin yarattığı katliamlar terör; önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan ve şiddete başvuran bir grubun veya partinin kullandığı metot ise terörizm olarak adlandırılır[7].

Prof. Dr. Yilmaz Altuğ'a göre terör çeşitli şekillerde gayri iradi olarak ortaya çıkabilen ve kontrol edilmesi zor olan bir sorunsaldır. Terörizm ise siyasi maksatlarla iradi olarak terör yaratmaktır. Terörü sistematik ve hesaplı kullanmaktır, aynı zamanda da bir felsefe, teori veya ideolojiye dayanmaktadır(Altuğ, 1995, s.18).

Terör ve terörizm kavramları ülkelerin kanunlarında tanımlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda, "Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek" ifadesi yer almaktadır[8]. Amerika Birleşik Devletleri'nde özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra açık bir şekilde terör ve terörizmin tanımında çarpıcı değişiklikler yapılmış ve kavramlar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Teröristler alt ulusal gruplarca veya gizli ajanlar tarafından yaratılmaktadır görüşünün yanında terörizme açıkça savaş başlatılmıştır. Amerikan politikasında insan hayatını tehdit eden her faaliyet, sivil toplumu yıldırma ve zorlama, hükümetin politikalarını yıldırma ve zorlamayla etkileme vb. tüm durumlar terör olarak tanımlanmaktadır[9] (Laquer, 2007: 2).

[7] Türkiye Barolar Birliği Yayını, 2016: 3.
[8] 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Erişim Tarihi: 17.11.2018.
[9] https://www.fbi.gov/investigate/terrorism;http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-107publ 56/pdf/ PLAW-107 publ56.pdf. Erişim Tarihi: 20.03.2019;

Fransa'nın Terörle Mücadele Kanunu ise terörü, "baskı veya tehdit yoluyla mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması amacıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan herhangi bir faaliyet" şeklinde tanımlamaktadır. Ülkeler arası bu farklılıklar terör, terörizm ve terörist kavramlarını farklı yorumlamalarından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda da ülkelerin terörizmle mücadele yöntemlerinde de farklılık yaşanmaktadır (Demirli, 2011: 67, Türkiye Barolar Birliği Raporu, 2006, s.6).

3.2. Terör

Türkiye Barolar Birliği'ne göre (2006: 11) terörün tanımında netlik yoktur. Hiçbir şey kesin değildir, doğruluk-yanlışlık, haklılık-haksızlık gibi terörün kullandığı kavramlar kesin çizgilerle çizilemez. Bunun nedeni teröre yüklenen anlamların devletlere, kişilere, göre değişim göstermesidir. Bir ülkeye göre eli kanlı bir terör örgütü, bir başka ülkeye göre özgürlük savaşçısı olarak değerlendirilebilmektedir.

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre Türkçe'deki karşılığı "korkutma, yıldırma, tedhiş" olarak tanımlanan terör kelimesi Latince "terrere" sözcüğünden gelmekte olup "korkudan sarsıntı geçirme, korkudan dehşete düşmeye sebep olma" anlamlarını taşımaktadır[10]. Terör şiddet içeren bir eylemdir. Eylemleri çeşitli kazançlar elde etme saikiyle gerçekleştirir (W.T. Mallison ve S.V. Mallison'dan akt. Yayla, 1990: 335-336).

Terör bir kavram olarak ilk defa Dictionnarire de l'Academia Française'in 1789 yılında yayınlanan ekinde yer alır ve "terör sistemi; rejimi" olarak tanımlanır (Altuğ,1995,s.19). Encyclopedia Britannica'da; bombalama, öldürme ve adam kaçırma gibi güç kullanılmasını gerektiren durumlar terör olarak tanımlanmaktadır[11].

İnternational Encylopedia of Social Sciences'dan aktaran Tacar'a göre (1999: 44) terör kavramı; 'önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan, şiddete başvuran bir grubun veya partinin kullandığı metot' şeklinde bir tanım olarak nitelendirilmektedir. Black's Hukuk Sözlüğü'nden aktaran Altuğ'a göre(1995: 22) ise terör; 'Alarm, korku, dehşet, düşman veya tehdit eden bir olay veya tezahürden ötürü zarar geleceği hususunda endişe' şeklinde tanımlanmaktadır.

[10] https://sozluk.gov.tr/ ,ErişimTarihi,19.12.2018
[11] https://www.britannica.com/event/Reign-of-Terror, Erişim Tarihi: 12.02.2018

Terör kelimesi günümüzdeki anlamında ilk defa Fransa'da Fransız Devrimi'nden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Fransız Devrimi'nden sonra 1793 Mart'ından 1794 Haziran'ına kadar süren dönem "terör rejimi" veya "terör dönemi" olarak adlandırılmıştır(Laqueur, 1977, s.6). Wilkinson'a göre (1974:9) terör kavramı latince kökenine inildiğinde korkudan titreme veya titremeye sebep olma anlamına gelmektedir.

Emniyet ve asayişin sağlanmasında, terörle mücadelede etkin rol oynayan Jandarma Genel Komutanlığı da terör ve terörizm kavramları tanımlamada ve uygulamada sıklıkla karıştırıldığını değerlendirmektedir. Terör eylemlerinin çok çeşitli amaçları ve hedefleri bulunmaktadır. Fakat ortak payda da buluştukları ortak bir nokta vardır. Terör eylemlerinin hepsi ülkelerin ekonomik, toplumsal, siyasal ve anayasal yapılarını derinden sarsmak ve yıkmak üzerine kurgulanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda da tüm eylemlerini bilerek ve kasten gerçekleştirirler[12].

Terör, 12 Nisan 1991 tarihinde yayınlanan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda ise şu şekilde tanımlanmaktadır:

> "Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyet'in niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyeti'nin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir." [13]

Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilatı CIA'nın terör tanımına göre bireyler veya gruplar tarafından şiddetti kullanma, şiddeti kullanacağına dair tehditte bulunma terör olarak nitelendirilmektedir(Tacar, 1999, s.75; Kartal, 2014: 46).

[12]www.jandarma.gov.tr/asayis/ter.s/Teror_Terorizm_Teror_Orgutlerinin_%20Amacı.htm. Erişim Tarihi: 21.12.2018.
[13] Terörle Mücadele Kanunu",http://www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat, Erişim Tarihi: 19.12.2018.

3.3. Terörizm

Terörizm, tüm dünya için büyük bir tehdit oluşturmasına rağmen uluslararası hukukta terörizme verilmiş ortak bir tanım bulunmamaktadır. Terörizmde amaçların, yöntemlerin ve faillerin farklı olmasının sonucu olarak değişik tanımlar yapılmış olmasına rağmen uluslararası alanda terörizmin ne olduğu hakkında bir uzlaşma sağlanmış değildir. Devletler, örgütler ve konunun uzmanları kavramın tanımlanması üzerine halen çalışmakta ancak ortak payda da herkesin tamamen kabul edeceği bir tanım oluşturulamamaktadır(Laquer, 2007: 1).

Terörizm kelimesi etimolojik olarak Latince "terrere" sözcüğüne dayanır. Bünyesinde ürpermek ya da ürpermeye sebep olmak gibi anlamları olan (Wilkinson, 1974: 9; Başeren, 2011). Terörizm kavramı, özellikle 20. yüzyıldan itibaren uluslararası gündemin temel konuları arasında belirgin bir şekilde yer almaya başlamış olsa da ortaya çıkışı çok eski dönemlere Hasan Sabbah'tan, Fransız devrimi sürecinde yaşanan olaylara kadar dayanmaktadır(Combs, 2011: 19; Kartal, 2014: 44).

Yonah Alexander'a göre (1979: 11) terörizm, kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık saçtığı şiddet hareketleridir. Terör örgütlerinin hedeflerini elde etmek için toplumda üst seviyede bir korku iklimi yaratmak için organize bir grubun şiddet kullanmasıdır. Günümüzde de terörizmin toplumlar üzerinde nasıl etkiler yarattığı üzerine çalışmalar yapılmaktadır.

Thomas Thornton (1964: 73)' a göre terörizm, şiddet kullanımını veya şiddet tehdidi içeren ve temelinde siyasal davranışları normal olmayan yöntemlerle değiştirmeyi hedefleyen sembolik bir eylemdir. Terör eylemleri fiilen gerçektir. Ancak onu sembolik yapan ortaya çıkarttığı durumun ve sonucun çok daha derinde ve üstünde psikolojik bir anlam taşımasıdır(Wilkinson, 1974: 13).

Doğu Ergil'e göre(1991: 171), terörizm, saldırıları veya korkutulan sivil ve masum kurbanlar aracılığı ile hedeflenenden daha büyük bir kitleyi yıldırıp, korkutarak yasa-dışı stratejik ve siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için bir grubun veya devletin, bilinçli ve planlı bir biçimde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunmasıdır.

Köksal Bayraktar'a(1982: 159) ve L.Vine'a(1997: 55) göre terörizm, toplumda belirli bir iktidara ya da siyasal amaca baskı, korku, yılgınlık yaratarak erişmek için sürekli şiddet hareketlerinin kullanılmasıdır. Prof. Dr. Yılmaz Altuğ ise 'Terörizm, Dünü, Bugünü, Yarını' adlı kitabında terörizmi; yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yöneltilebilen, hükümetler veya birden fazla devlet tarafından beslenen unsurlarca yapılan, bir yabancı hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasi mekanizmalarını etkilemek için yapılabilen çok boyutlu olan bir kavram olarak tanımlamaktadır(Altuğ, 1995, s.9-11).

Uluslararası hukukta, terörizm kavramını tanımlamaya yönelik ilk girişim Milletler Cemiyeti tarafından yapılmıştır. Terörizmle mücadele ve Terörizmin Önlenmesine Dair sözleşmenin hazırlanması sürecinde terör ve terörizm kavramlarının ne olduğu, sınırlarının neler olabileceği üzerine toplantılar yapılmıştır. 1937 tarihli Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesinin md.1/1'de devletlerin bir başka devlete karşı yöneltilen terörist faaliyetleri teşvik etmekten kaçınması ve bu tür faaliyetleri önleme konusundaki uluslararası hukuk yükümlülüğü yeniden teyit edilmekte; md. 1/2'de terörizm 'Bireylerin ya da bir bireyler grubunun ya da umumi halkın zihninde bir terör hali yaratmak için tasarlanmış ya da planlanmış, bir devlete karşı yöneltilen kriminal eylemler' olarak tanımlanmaktadır. Cenevre Sözleşmesi yürürlüğe girmemesine rağmen; kapsamlı ve çok taraflı ilk anti terörizm sözleşmesi olması, aynı zamanda da terör ve terörizmin tanımını uluslararası alanda yapmaya çalışması bakımından önem arz etmektedir(Dugard, 1974: 67-70; Galicki, 2005: 744; Şimşek, 2006: 9).

Terörizm esas itibariyle, siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen stratejidir(Başeren, 2003: 51). Alex Schmid'e göre (2004: 381) terörizm en temelde herkesçe tanınma mücadelesini içermektedir. Bu hedefe gitmeye veya ulaşmaya çalışırken de bünyesinde kuvvet kullanma ya da kuvvet kullanma tehdidini içeren siyasal olarak motive edilmiş yöntemdir.

Bu bağlamda terörizmde en temel amaç sayısal olarak yüksek miktarda insana zarar vermek ve öldürmek değildir. Terörizmin temel amacı bir kişiyi öldürüp toplumun tamamını korkutmak ve bunun neticesinde toplumun devlete güvenini sarsıp, siyasal tercihleri etkilemektir(Başeren, 2003: 53; Jenkins, 1975: 15; Demir, 2017: 74).

Terörizmin tarih sahnesinde ilk ortaya çıkan terörist hareket Sicariilerdir ve M.Ö. 73-66 yılları arasında Filistin topraklarında ortaya çıkmıştır. Radikal bir Yahudi örgütü olan Sicariiler hareketinin temeli dini nitelikli, şiddete dayalı ve örgütlü olmasıdır. Faaliyetlerini daha çok Filistin'i hâkimiyeti altında tutan Roma devleti aleyhinde gerçekleştirmiş ve bu doğrultuda şiddet hareketleri ve suikastlar düzenlemiştir(Wondrey 2013: 689; Vogelson, 2002: 67). Örgüt üyeleri şehir dışında yaşayan ancak saldırılarını şehirde gerçekleştiren kişilerden oluşmuştur. Özellikle toplumun kutsal mekânlarında ve tatil günlerinde herkese karşı gerçekleştiren örgüt, saldırılarını elbiselerinin altında gizledikleri ve ismi Sica olan hançerle gerçekleştirdikleri için toplumda korku ve terör havasını yaratmış tarihteki ilk örnektir(Lester 2000:285-290; Kanat vd. 2016: 570).

Terörizmin ilk örneklerinden bir tanesi de Haşhaşilerdir. Bu tarikatın kurucusu Hasan Sabbah, Kuzey İran'da Kum kentinde dünyaya gelmiştir. Haşhaşinler veya Haşhaşin Tarikatı 1090 yılının Eylül ayında İsmaili din adamı Hasan Sabbah tarafından kurulmuş bir dini tarikat ve siyasi bir örgüttür.

Tarikat 11.yy'da İsmaililik mezhebi esaslarına dayanan Fatımiler devleti içindeki dinsel bir ayrışma sonucu ortaya çıkmıştır. Bu ayrışma sonucu ortaya çıkan ve Nizarilik kolunun temsilcisi olan Haşhaşin Tarikatı önce İran sonra da Suriye'ye yayılmış ve etkinliğini arttırmıştır. Haşhaşin Tarikatı, önemli kişilere yönelik suikastlere dayanan etkili bir askeri strateji geliştirerek Orta Çağ İslam dünyasında çok önemli ve farklı bir güç türü olarak ortaya çıkmıştır. Haşhaşin Tarikatı ideolojik açıdan dönemin Sünni siyasi ve dini çevrelerini düşman olarak görmüşlerdir. Özel olarak da Abbasi Halifeliği ve onun koruyucusu olan Büyük Selçuklu Devleti esas düşmanları olmuşlardır. Bununla birlikte Haşhaşinlerin Haçlıları ve Moğolları hedef alan bazı saldırıları da olmuştur(Laquer, 1999: 10-11).

Özellikle şehir suikastları gerçekleştiren Haşhaşilerin ilk şehir suikastları Büyük Selçuklu Sultanlığının Başveziri Nizamülmülk'e karşı olmuştur. Takip eden yıllarda Haşhaşiler Suriye, Filistin ve İran'da faaliyetlerini sürdürmüşler ve çoğunlukla sünniler ve hristiyanları öldürmüşlerdir (Laquer, 1999: 10-11).

Terörizmin tarih sahnesinde kendisini gösterdiği bir başka ülke Fransa olmuştur. Fransız İhtilali'nden sonra kurulan Cumhuriyet rejiminde, yeni rejim düzenine karşı olan ve şehirlerde ayaklanma çıkaran herkes cezalandırılmıştır. Paris ve Fransa'nın diğer büyük kentlerinde etkin olan Jakobenler, Fransız Devrimi'nden sonra yönetimi ele geçirmişler ve çok fazla sayıda insanın ölümüne sebep olmuştur. Kendilerine karşı çıkışları kötülüğün ve ayrışmanın kaynağı olarak görülmüş ve bunun neticesinde de karşıt fikre sahip olanlar sert bir biçimde cezalandırılmıştır. Maximillien Robespierre, ayaklanmaları bastırmak amacıyla askerî birlikler görevlendirmiş ve bu dönemde icat edilen giyotinle binlerce kişiyi halkın önünde idam ettirmiştir(Ateş, 1997: 126; Ündücü, 2011: 8; Kartal, 2014: 44; Kanat vd. 2016: 570-573).

Modern terörizmin ortaya çıkışı, terörizm uzmanlarına göre genel olarak 19.yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Terörizm çalışmalarında önemli katkıları olan ve terörizmi tarih sahnesinde dört döneme ayıran David Rapaport'un *'The Four Waves of ModernTerrorism'* isimli eseri alanda etkin bir çalışmadır. Rapaport'a göre modern dönemdeki terörizm tarih sahnesine dört dalga olarak yayılmıştır. Rapaport sonraki çalışmalarında özellikle 11 Eylül saldırılarının beşinci dalgayı başlattığını değerlendirmektedir.

Rapoport'un teorisinde terör örgütlerinin faaliyetleri bir veya birden fazla jenerasyon boyunca döngüsünü sürdürmekte ve gelişim göstermektedir. Bu durum, modern anlamda terörizmin dalgalar olarak ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Her bir dalganın ortalama 40-45 yıl arasında sürdüğünü, her dönemin kendine ait ideolojilerinin, eylem tiplerinin ve bu ideolojiyi savunanların olduğunu ve her dalganın kendi ait olduğu döneme göre şekillendiğini belirten Rapaport'a göre dört dalga aşağıdaki başlıklardan oluşmaktadır:

1. Anarşist Dalga
2. Anti-Kolonyal
3. Yeni Sol
4. Dini Etkileşimli Terörizm

Rapaport her bir dalganın farklı isim ve nitelikte olduğunu ve her dalganın farklı motivasyon kaynakları olduğunu belirtmektedir. Her dalganın isimleri dönemin terörizm hareketlerinin karakterleri hakkında genel bir bakış açısı sunmakla beraber her dönemin

derinliği, ortaya çıkış koşulları ve dinamikleri oldukça fazladır. Her dört dalga döneminde de ulusal nitelikli örgütler ortaya çıkmış ve eylemler gerçekleştirmişlerdir. Ancak her dalganın ve örgütün birbirinden çok farklı temel dinamikleri bulunmaktadır. 40 ila 45 yıl arasında dönemin terör örgütlerinin devletler ve toplumlar üzerinde etkisini yitirmesi aynı zamanda da ortaya çıkan başka örgütlere ilham verme kabiliyetlerini yitirmeleri üzerine dalgalar sona ermektedir (Rapaport, 2004: 46-65).

Modern anlamda terörizm özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru Rusya'da Çarlık rejimiyle mücadele etmek adına '*Narodnaya Volya* (Halkın İradesi)' denilen bir grubun kurulup, şiddeti halkın ilgisini çekmek ve çeşitli mesajlarını topluma iletmek istemeleriyle başlamıştır. Örgüt eylemlerini bilinçli bir şekilde tasarlamış ve sembolik eylemlere yönelmiştir. Demir ve Avcı'ya göre bu ilk dalga 'Bomba Felsefesi'olarak anılmaktadır(2013: 4).

İlk dalga etkisini 20'nci yüzyılın ilk çeyreğinde yerini ikinci dalgaya bırakmıştır. İkinci dalga da etkisini, İkinci Dünya Savaşı'nın tarih sahnesinde etkilerinin silinmesiyle kaybetmeye başlamış; özellikle Sovyetler Birliği'nin tarih sahnesinde ağırlığını hissettirmesiyle beraber üçüncü dalga yeni bir terörizm türü olarak tarih sahnesinde yerini almıştır. Özellikle 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika'da ikiz kulelere yapılan saldırı ile beraber terörizmin son dalgası da sona ermiş ve beşinci dalga başlamıştır (Demir ve Avcı, 2013: 6).

19. yüzyıldan itibaren terörizmin pek çok devleti etkilemesi konunun Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütler ve birimler tarafından da ele alınmasına neden olmuştur.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda da terörizm ile alakalı görüşmeler yapılmış ve terörizmin insan hakları ihlali olduğu yönünde bir karar alınmıştır. Birleşmiş Milletler için terörizm, tüm dünyayı tehdit eden ve mutlaka mücadele edilmesi gereken küresel bir sorundur. Terörizm kavramı, Birleşmiş Milletlere göre uluslararası boyutları da bulunan bir anlaşmazlığın üzerine, bu anlaşmazlığın istenilen yönde gelişimini sağlamak amacıyla, bir üçüncü devletin sınırları dâhilinde, bir yabancının kendi uyruğunda bulunmayan bir başkasına uyguladığı şiddet ve baskıdır. İlerleyen dönemde Birleşmiş Milletler uluslararası terörizmle mücadele noktasında evrensel bir sözleşmeler ve anlaşmalar vasıtasıyla terörist eylemlerin bastırılmasında, faillerin takibinde ve aynı zamanda teröristlerin kullandığı bazı

araçlara yasadışı erişimlerini sınırlamada, uluslararası yasal bir çerçeve ve yol haritası sunmaktadır[14].

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi ise 20 Eylül 1999 tarihli kararıyla terörü;

> "Genelde bir ülkeye, bu ülkenin kurumlarına, topluma veya münhasıran bireylere karşı, resmi makamlar, toplumdaki bazı kişiler veya gruplar veya genel olarak kamuoyunda tedhiş havası estirmek amacıyla, aşırı ideolojik kavramların kullanılmasıyla ve ayrılıkçı emeller, fanatik veya irrasyonel göreceli faktörlerin motivasyonu neticesinde şiddete başvuran veya şiddete başvurma tehdidinde bulunan kişiler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen her türlü eylem" olarak tanımlamıştır(Türkiye Barolar Birliği Raporu,2006, s.9)

Avrupa Birliği de çeşitli aralıklarla terörizm üzerine görüşbildirmiştir. Avrupa Birliği terörizmle mücadele stratejisine göre[15] terörizm tüm devletleri ve insanları derinden etkileyen bir tehdittir. Güvenliğe, demokratik değerlere, bireylerin yaşam haklarına ve özgürlüklerine zarar vermektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği terörle mücadele stratejisinin amacı, insan haklarından ödün vermeden terörle mücadele etmek ve Avrupa'yı güvenli hale getirerek vatandaşların; özgürlüğün, güvenliğin ve adaletin hâkim olduğu bir ortamda yaşamalarını sağlamaktır. Önleme, koruma, izleme ve karşılık verme stratejinin dört ana sürecini oluşturmaktadır.

Noam Chomsky'e göre terörizm çoğu kez hükümetleri veya toplumu yıldırmak veya korkutmak niyeti ile bir grup tarafından kişilere veya mülke karşı yapılan siyasal, dinsel ya da ideolojik hedeflere ulaşmayı amaçlayan, önceden tasarlanmış şiddet kullanımı ya da tehdidi terörizm kavramının tanımı olarak yapılabilir. Terörizm bu bağlamda insan hayatını tehdit eden, sivil nüfusu korkutmayı ve baskı uygulamayı amaçlayan, hükümet politikalarını bu korkutma ve baskı ile etki altına almaya ve hükümet faaliyetlerini kitle imha, suikast ve adam kaçırma gibi yöntemler kullanarak etkilemeye çalışan her türlü eylem olarak tanımlamıştır(Chomsky vd., 1999: 10).

[14] http://www.unicankara.org.tr/language/tr/birlesmis-milletlerin-terorle-mucadelesi-terorle-mucadele-eylem-plani/#.XM3Y8-gzbIU, Erişim Tarihi: 22.03.2019; Kazan: 2012: 114, 115.
[15] https://www.avrupa.info.tr/tr/terorle-mucadele, erişim tarihi, 21.01.2019.

Her ne kadar somut ve tek bir tanımı yapılamasa da terör ve terörizm kavramları, zihinlerde şiddet, korku, dehşet, tehdit, yasa dışılık gibi olgular çağrıştırmaktadır. Günümüzde artık terör uzmanları terörizmin temelinde siyasi bir amaçla yapıldığı konusunda hemfikirdirler. Bu bağlamda siyasi bir amaçla hareket etme ve dehşete düşürme, korku salma terörizmin temel unsurları haline gelmiştir.

Terörizm, geçmiş yüzyıllardan itibaren toplumlar ve devletler için en büyük tehlikelerden, tehditlerden biridir. Her devlet, karşılaştığı terörizm sorunsalıyla mücadele etmek için çeşitli yollara başvurmuş ve her türlü tedbiri alma yoluna gitmişlerdir. Artan güvenlik politikaları, silahlanmanın artışı, göç politikalarında değişiklik, ekonomik ve siyasal yaptırımlar alınan tedbirler arasında saymak mümkündür. Terörizmin boyut değiştirerek uluslararası boyut kazanması ve adeta bulaşıcı bir hastalık gibi yayılması 1960'ların sonlarında başlamıştır. İki kutuplu dünya düzeni, sosyal değişim ve dönüşümlerin yaşanması gibi faktörler de terörzmin boyutlarında yaşanan değişikliğe etki etmiştir. Günümüzde de terörizm devletlerin, uluslararası örgütlerin çeşitli önleme politikalarına karşın etkinliğini devam ettirmektedir. Terörizmin sınır aşması ve uluslararası terörizm şekline dönüşmesi terörist eylemin sınırlar-ötesi boyuta taşınmasına ve uluslararası etki ve sonuçlar doğurur hale gelmesine neden olmaktadır(Gençtürk, 2012, s.3). Özellikle 11 Eylül saldırıları ile birlikte terörizm ülke içinde kalmayıp sınırlar ötesi bir yapı haline gelmesinde oldukça önemli bir mihenk taşıdır. Saldırı sonrası dönemde terör, terörizm ve terörizmle mücadele çok boyutlu bir hale gelmiştir.

Hoffman yayımladığı kitabında terörün 1990'lı yıllarda dönüşümünü şu şekilde değerlendirmiştir: "Terör" kavramının temel mantığı değişmemekle birlikte, amaca ulaşma yollarındaki tanımlamalarda önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle, Soğuk Savaş döneminde terörist eylemler bir komuta kontrol mekanizmasına ve tanımlanmış siyasi, toplumsal ve ekonomik araçlara sahip tanımlanabilir bir örgüte mensup kişiler tarafından gerçekleştirilmeye başlanmıştır.(Hoffman, 1998, s.8)

Soğuk Savaş döneminin hâkim yaklaşımı olan realizm uluslararası alanda güvenliğin askerî önlemlerle sağlanması gerektiği görüşünü savunmuştur. Soğuk Savaş'ın bitiminde ise güvenliğin sağlanması ile birlikte, sürdürülmesi ve bunları gerçekleştirirken özgürlüklerin de korunması gerektiği ileri sürülmüştür. Büyük devletler uluslararası güvenlikleri için öncelikli yapılması gerekenin yakın çevrelerinin ve sınırlarının güvenliğini sağlamak olduğunda karar kılmışlardır. Bununla birlikte Soğuk Savaş'ın

bitmesinin ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından güç boşluğu ortaya çıkmıştır. Güç boşluğu güvenlik anlayışının terörizm karşısında savaş vermesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu dönemde yıllardır açık bir şekilde ortada olan ideolojik kutuplaşma sonucunda taraflar kendi ötekilerini yaratmıştır. Bu yaratılan öteki, Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte belirsiz hale gelmiştir, ancak 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırılarla birlikte bu belirsizlik ortadan kalkmıştır. Evrensel bir olgu olarak kabul edilen terörizm kavramı, özellikle 11 Eylül 2001'de ABD'ye yapılan saldırının sonrasında uluslararası toplumun gündemini ve politikalarını daha sık bir şekilde meşgul etmeye başlamıştır(Kartal, 2018, s.40)

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki devrimler terörizmin uluslararası bir enstrümana dönüşmesinde büyük bir etken olduğu kuşkusuzdur. Ayrıca, genel küreselleşme konsepti terör örgütleriyle organize suç örgütlerinin ilişkisinin gelişmesine ve böylece terörün finansman ve lojistik olanaklarını genişletmesine de olanak vermektedir. Terörizmin uluslararası boyut kazanmasıyla, mücadele yönetimlerindeki güçlükler artmıştır. Terörizmin siyasi ve hukuki bir ortak tanımı için birçok olumlu adım atıldığı görülse de, devletler kendi ülke ve vatandaşlarının menfaatleri için farklı politikalar izlemektedirler.

Chomsky'e göre özellikle küresel terörizm de yabancı hükümetlerin veya örgütlerin desteği alınarak hareket etme vardır. Bu bağlamda uluslara, kurumlara ya da hükümetlere yönelik gerçekleştirilen terör saldırılarında terör örgütleri desteklenerek hareket etmektedir(Chomsky ve diğerleri, 1999, s. 68).

Günümüz dünyasında bazı devletler terörizmi ekonomik veya politik çıkarları gereği, bazı devletler ise, uluslararası alanda kendi milli politikaları ile çatışan diğer devletlere karşı dolaylı yıpratma ve dayatma yöntemi olarak kullanmaktadır. Devletlerin terörizmi bir maşa olarak kullanmaları ve desteklemeleri terörizmin boyutlarının sürekli genişlemesine neden olmaktadır.

Terörizmle beraber hızlı bir şekilde artan güvenlik sorunları, devletleri terörizmle mücadele anlamında çok çeşitli yöntemler geliştirmeye sevk etmiştir. Ancak geçmişten bugüne kadar terör ve terörizm kavramları üzerinde net bir tanım yapılamaması; terör ve terörizm olarak kabul edilen ve üzerinde durulan değerlerin sürekli ülkelere göre farklılık göstermesi neticesinde tıpkı tanımda uzlaşma olamaması gibi terörizmle mücadelede de uzlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır(Amos ve diğerleri, 1982: 70; Lawless, 2008: 147).

Terör ve terörizme yüklenen tanımlardan da görüldüğü üzere bu iki kavramın tanımlarında yer alan ortak payda korkudur. Demir'e göre (2010: 74) terör ve terörizm tanımının içinde "korku" kavramı mutlaka yer almalıdır. Terörizm bu kapsamda terör örgütleri belirli amaçları doğrultusunda, asıl hedeflere mesaj vermek amacıyla rastgele seçilen ve araç olarak kullanılan hedeflere yönelik saldırı gerçekleştirirler. Terör örgütleri saldırının akabinde de halkta panik, korku, umutsuzluk ve yılgınlık yaratmak için düzenli olarak şiddet kullanmaya devam ederler.

İngiltere'deki en büyük pazar araştırma kuruluşlarından biri olan İpsos Mori' çeşitli dönemlerde dünya ülkelerinin korkularını tespit etmeye yönelik saha araştırmaları yapmakatadır. 2018 yılında yapılan çalışmada terörizm korkusu , dünya ülkeleri için en çok endişe ve korku veren olaylarda üst sırlarda yer almaktadır[16].

Wilkinson'a göre (2006:1), terörizm önceden plânlanmıştır. Birey ve toplumda korku iklimi yaratmak için tasarlanmıştır. Eyleminde seçtiği kurbanların ötesinde daha büyük bir kitleye yönelmektedir. Hedeflerinde sadece güvenlik güçleri yoktur; sivilleri de içine alan rastgele ve sembolik eylemleri içermektedir.

En temelde hükûmetlerin, toplumların veya belirli sosyal grupların siyasal davranışlarını etkilemek maksadı bulunmaktadır. Terörizm ve terör örgütleri 'tanınır ve bilinir' olmayı oldukça önemsemektedir. Terör örgütleri saldırılarıyla dikkat çekmeyi hedeflerler(Jenkins, 1975: 16).

[16] https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2018-04/what-worries-the-world-gb-march-2018.pdf, Erişim tarihi: 12.05.2018.

Teröristlerin hedeflerine ulaşmasında medya önemli bir araçtır. Bu bağlamda terörist gruplar için medyanın dikkatini çekmek önemlidir (Jenkins, 1975: 28). Thornton'a göre (1964: 82) medyanın kullanımı, terörizmin gerçekleştirdiği hareketin reklâmı olarak adlandırır ve terör eylemlerinde esas amacın hedef alınan halkın konuya ilgisinin artırılmasını sağlar. Halkın konuya ilgisini arttıran en temel unsur ise güvenliksizleştirilmiş olma, bir başka ifade ile korku duymadır.

Atilla Yayla'ya göre terörizm gelişigüzel bir eylem tarzı değildir. Terörizm aynı zamanda başlı başına siyasi bir öğreti, ideoloji veya doktrin de değildir. Terörizm siyasi saiklerle hareket eden bir eylem tarzıdır. Ancak siyasi amaçlara ulaşmak için kullandığı kendine has stratejileri ve şiddeti ihtiva etmesi terörizmi, diğer şiddet türlerinden farklı kılmaktadır (Yayla, 1990: 340). Terörizmin bir amacı vardır. Bu bağlamda terör örgütleri insanları öldürürken, amaç kitlesel bir şekilde insanları yok etmek değildir. Terör örgütlerinin gerçekleştirdiği her eylem rasgele ve bilinçsizce gerçekleşmiş saldırılar değildir. Terör örgütleri gerçekleştirdikleri eylemlerle kendilerini göstermek, dinletmek ve amaçlarını topluma kabul ettirmek isterler. Bu noktada da terör örgütleri için bir eylem ne kadar çok seyredilir ve duygusal travma yaratırsa, terör örgütleri o kadar başarılı olur (Jenkins, 1975: 158; Yayla, 1990: 342).

Terörizm sonuç itibariyle,

- Terörizm bir ideoloji, bir doktrin ya da sistematik bir fikir olmamakla beraber hedefe ulaşmak için kullanılan bir stratejidir.
- Terörizm, terör eylemlerini meşrulaştırmak için zemin hazırlar.
- Terörizm, yeni bir düzen ve menfaatler vaat eder.
- Terörizm, uluslararası düzende dış güçlerce daima desteklenir. Aksi halde gelişmesi mümkün değildir.
- Terörizm, propaganda olmadan güçlenemez hatta ayrılmaz bir bütündürler.
- Terörizm, mali desteğe ihtiyaç duyar ve bunu elde etmek için de yasadışı yollara başvurur.
- Terörizm, devlet otoritesine alternatif olduğunu savunur.

- Terörizm, düzen değişimi, bağımsız bir devlet kurma gibi nedenlerle ortaya çıkabilir.
- Terör, bilinçli ve kasıtlı yapılan eylemleri içerir.
- Terörizmin amacı şiddet uygulamaktır çünkü ancak bu şekilde hedeflerine ulaşabileceğini düşünür.
- Terörizm, genellikle siyasi bir amaca hizmet eder.
- Terörizm, bireysel değil örgütlü grupların gerçekleştirdiği eylemlerdir[17].

3.4. Korku Tanımlamaları (Fear)

Geçmişten bugüne kadar gerek bireylerin gerekse toplumların en büyük sorunsallarından bir tanesi kendini güvende hissetme ihtiyacıdır. Amerikalı psikolog Abraham Maslov'a göre (1943, 1954) insanlar belirli ihtiyaçları elde etmek üzerine güdülenmiştir. Ancak insanların ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik güdüleri belirli bir sırada, basamak basamak ilerler. İnsanoğlunun en temel ihtiyacı insan olmasından kaynaklanan fizyolojik ihtiyaçlardır. İnsanların fizyolojik ihtiyaçlarının belli bir seviyede karşılanmasından sonra ikinci basamak ihtiyaç ortaya çıkar. Bu ihtiyaç basamağı ise güvenliktir. Güvenlik ihtiyacı ile kastedilen dış faktörlerden korunma, emniyet içerisinde bulunmak yer almaktadır. Bu basamağın karşılandığı dönemlerde bireylerde korku ve endişe söz konusu olmamaktadır. Ancak ikinci basamakta güdülerin karşılanamaması durumunda insanlar ve sonrasında toplumlar çözüm yolu bulmaya ve güvenlik sorunlarıyla baş etmeye çalışır[18].

[17] http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/515/teror_nedir,Erişim tarihi: 12.01.2019, Schmid, 2004: 202-210; Demir, 2017: 84,85.

[18]https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/48413/mod_resource/content/1/Abraham%20Maslow%20ve%20Kendini%20Ger%C3%A7ekle%C5%9Ftirme%20Kuram%C4%B1.pdf, Erişim Tarihi: 15.01.2018.

Şekil 9. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramidi(1943)

Sosyolojik, kriminolojik ve güvenlik temalı çalışmaların hepsinde, temelde bireylerin veya toplumların kendilerini güvende hissetmediği dönemlerde 'korku' halinin ağır bastığı vurgulanmaktadır.

Korkunun kaynağı ani toplumsal değişimler, suç olayları ve terörizm olabilmektedir. Korku çalışmaları literatürde öncelikle 'suç korkusu' şeklinde ortaya çıkmıştır. Suç korkusu, suç literatüründe 'fear of crime' olarak yer almakta ve toplumda gerçekleşen suçlardan zarar görme veya görme ihtimali korkusunu ifade etmektedir. Kentleşmeyle beraber şehirlerde oransal ve niteliksel olarak yapısı hızla değişen nüfusa bağlı olarak 'güvenli şehir' üzerinde en çok durulan kavramlardan biri haline gelmiştir.

Güvenli alanların, şehirlerin ve ülkelerin nereler olduğu, özellikleri pek çok araştırmanın ve çalışmanın konusu olmaktadır. Suç korkusu kavramının ilk olarak ortaya çıkışı 1930'larda Amerikan dergilerinde suçlu davranışlarına karşı toplumun tepkisini anlama ve açıklamaya ilişkin bulgulara yer verilmesiyle olmuştur.

Bireylerin suçlularla karşılaştıklarında, mağduriyet sonrasında ve mağdur olmadığı halde suç mağduriyetine ilişkin bilgiyi elde ettiklerinde gösterdikleri reaksiyon çalışmaların sıklet merkezini oluşturmuştur(Department Justice, 2009: 6; May ve diğerleri, 2004: 5).

Uzun yıllardır araştırılıp tartışılmasına rağmen suç korkusunun tanımı da tıpkı terörizmin tanımında olduğu gibi üzerinde ortak bir paydada buluşulan net bir tanım haline gelmemiştir. Uzun bir zaman suç korkusu hep duygusal bir durum, olaylara yönelik oluşan duygusal algılar olarak düşünülmüştür. Suç korkusu suça ya da suça yönelik sembollere karşı geliştirilen negatif etkili duygusal tepki olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda kısıtlı tanımlamalar, salt psikolojik vurgular neticesinde suç korkusu uzun bir dönem üzüntü, korku, hayal kırıklığından öteye gidememiştir (Warr, 2000: 459). Ancak bugün gelinen noktada korku sadece bireylerde hissedilen duygusal tepkime ile sınırlı kalmamaktadır. Dünyada değişen güvenlik sorunlarıyla beraber korku da bireysel bazda kalmayıp, toplumlara yayılmaya başlamıştır.

Suç korkusunun bireylerde ve toplumlarda üzerinde ciddiyetle durulması gereken etkileri bulunmaktadır. Fiziksel, ruhsal bozukluklar, yaşam kalitesinde aksaklıklar, toplumsal gelişim ve birliktelik noktasında tıkanmalar korkunun yarattığı etkilerden bazılarıdır (Jackson ve Stafford, 2009: 833).

Pek çok akademisyen suç korkusunun, suçun kendisinden daha büyük toplumsal ve politik bir problem olduğunu ve suç korkusunun günümüzde hızla arttığını düşünmektedirler (Gilchrist ve diğerleri, 1998: 283). Ayrıca suç korkusunun kentsel yaşama zarar verdiği de araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir (Farrall ve Gadd, 2004: 130).

Acierno ve diğerlerine göre (2004: 386) ise suç korkusu risk ve tehlike durumlarında, güvenlik duvarlarının yıkıldığı algısının ortaya çıktığı durumlarda kendini göstermektedir. Suç korkusu aynı zamanda içinde pek çok duyguyu barındıran bir kavramdır. Endişe, gerginlik, kızgınlık, mutsuzluk, stres, güvensizlik, yalnızlık bu duygulardan bazılarıdır (Dolan ve Peasgood, 2006: 122).

Suç korkusuna sosyolojik bakış açısıyla yaklaşan Sparks ve diğerlerine göre (2001: 885) korku toplumdaki pek çok insan için temel duygusal durumlardan bir tanesidir. Korku bireysel hayatlarla sınırlı kalmayan, toplumsal yaşamı da etkileyen bir durumdur (May ve diğerleri, 2004: 8; Cordner, 2010: 3; Truman, 2005: 1). Winkelee göre (1998: 482) mağduriyet fikrinin kendisi korkunun artırmasına neden olmaktadır. Ferraro ise (1996: 684) suç korkusunu çeşitli mağduriyetlerde tepki olarak yansıtılan bir duygu olarak tanımlamaktadır.

Suç korkusu suç teriminin etrafında politik ve sosyal tepkiler altında birleşen ve aynı zamanda da pek çok değişkenle ilişkili olan bir olgudur (Levi, 2001: 849). Toplumda yaşayan bireylerin her biri aynı suçlardan farklı düzeyde korku duymaktadırlar. Korkuları ve korkularının boyutları kişisel özelliklere göre değişkenlik göstermektedir (Grabosky, 1995: 2). Crew'e göre (2005: 5) suçların mevcudiyeti ne kadar gerçekse, suç korkusunun da gerçekliği en az suçun kendisi kadardır. Bu bağlamda suç korkusunun özellikle çağdaş olarak tanımlanan toplumlarda suç oranlarıyla beraber artış gösterdiğini, bir bakıma yüksek suç oranlarının ve şiddet eylemlerinin artışının suç korkusunu da pekiştirdiği ifade edilebilmektedir.

İnsanların yaşamlarını sürdürdüğü fiziksel çevrenin niteliği bireylerin kendilerini güvende hissetme duygusunu ve suç korkusunu etkilemektedir. Bu bağlamda yaşanılan yerin ya da bulunulan çevrenin fiziksel yapısındaki bozukluklar, düzensizlikler bireylerin yaşadıkları yere ilişkin güvenlik algısını olumsuz etkilemektedir. Bir diğer ifadeyle bireyler kendilerini güvensiz olarak hissettikleri yerlerde, tehdit altında olduklarını düşünmektedirler (Apak ve diğerleri, 2002: 66-67).

Bireyler bir suçtan zarar görmüş olsunlar ya da olmasınlar suç korkusu yaşayabilmektedir. Ancak bir mağduriyet yaşamanın, suç korkusunu çok daha fazla arttırıcı etki yaptığı düşünülmektedir. Suça maruz kalmada yaşanan ilk tecrübe suç korkusunu yüksek oranda etkilemektedir. Bu bağlamda suç mağduru olmaya yönelik doğrudan ya da dolaylı tecrübe, suç korkusunu etkilemektedir (Grabosky, 1995: 2; Scott, 2003: 204).

Bireylerin bizzat kendilerinin yaşadıkları mağduriyetler dışında, başka bireylerin yaşadıkları mağduriyetlerden haberdar olmaları ya da o mağduriyetlere şahit olmaları da suç korkusunu arttırmaktadır (Ferguson ve Mindel, 2007: 324; Warr ve Ellison, 2000: 574).

Literatürde 1950'lerden itibaren bireylerin kendilerini yaşadıkları şehirlerde güvensiz hissetmeleri durumunu araştıran suç korkusu özellikle küresel terörizmin tüm dünyayı ve şehirleri etkilemesiyle beraber farklı kategorilere ayrılmaya başlamıştır. Terörizm korkusu bu farklılaşmanın başında yer almaktadır. Sadece geleneksel suç korkusu literatürüyle tam anlamıyla açıklanamayan 'terörizm korkusu', genel hatlarıyla suç

korkusu literatürünün dinamiklerine sahip olsa da üzerinde detaylı ve ayrı çalışılması gereken bir alan olarak literatürde yerini almaya başlamıştır.

3.5.Terörizm Korkusu

3.5.1. Terörizm Korkusunun Tanımı

Terörizm, devletlerin yönetimine, ülkelerin çıkarlarının aleyhine yönelik şiddetli bir direniştir. Siyasi değişiklikler yaratmak isteyen terör örgütleri, şiddeti bir iletişim aracı olarak kullanma eğilimindedirler. Terör örgütlerinin hedef aldığı kurbanları veya nesneleri teröristler için içsel olarak bir anlam ifade etmez. Esas amaç az sayıda kurbanla/ hedefle, çok fazla bir alanda ve geniş kitleler üzerinde etki yaratmak ve korku atmosferi oluşturmaktır(Schmid, 2004: 381-383).

Terörizm bu bağlamda korkuyu sistematik olarak ilerlemek için kasıtlı olarak kullanır. Bu sayede de sivil popülasyonu, bir başka ifade ile toplumsal yaşamı 'korku silahıyla' kontrol altına almaya çalışır (Crenshaw, 1981: 379- 381).

Şiddet, katliam, saldırı vb. eylemler, toplumsal yaşamda her zaman dikkatleri üzerine çeken ve kaos yaratan unsurlardır. Şiddetin toplum üzerinde gerçekleştirilirken tiyatral içerikler taşıması, belirsizlik, tehdit ve risk durumu, terör örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirmelerinde kendilerine kolaylık sağlayan etmenlerdir.

Terörizmin toplumun hassasiyetlerine dokunması, toplumun moral dinamiklerinin bozulması, mevcut hükümetlere güven duygusunun sarsılması, toplumsal ahengin yıpratılması, toplumda huzur ve refah yerine korkunun çoğalması gibi olumsuz nitelikli sonuçlar, terörizmin tiyatro gösterisini başarıyla sergilediğinin en somut örnekleri arasında yer almaktadır[19] (Crenshaw, 1981 382-389).

Ercan Çitlioğlu, 'İnsanı, Dünyayı ve Terörizmi Anlamak' isimli eserinde terörizmi ve yarattığı terörizm korkusunu şu sözlerle ifade etmektedir:

> "Yöntem ve amaç olarak toplumda korku, panik, yılgınlık yaratarak bireyleri düşünsel temelde yön duygularını kaybetmeye itmek, sisteme karşı güven duygularını sarsmak, erozyona uğratarak toplumu pasifize etmek, tepkisizleştirmek, teslimiyete zorlamak, zihinsel bir kargaşa ve karmaşa

[19] Nihat Ali Özcan ile Görüşme Notları 2019.

yaratarak doğru-yanlış kavramlarının yer değişmesini sağlamak; kuşkucu, özgüvenini yitirmiş, korkularaına esir düşerek normal davranış kalıpları ve yaşam alışkanlıklarını değiştirmiş bireyler/toplumlar yaratarak kendilerine şiddet yolu dayatılarak kabule hazır bir toplum yaratmak için girişilen sistematik ve süreklilik arz eden yarı askeri taktik bir eylemselliktir"(2011: 51-52).

Bireyler kendilerinin ve çevresindeki insanların güvende yaşamasını isterler. Ancak yine aynı bireyler çoğunlukla, güven duygusuna yönelik bir tehdit söz konusu olana kadar, sahip oldukları güvenlik duygusunun farkında olmazlar. Toplumun emniyet, güven ve birlik duygusunu sarsmaya yönelik fiziksel ve psikolojik saldırı olarak da değerlendirilebilecek terörizm, toplumsal yaşamın uyumunu, grup kimliğini ve güven duygusunu hedef alıp kırmaya çalışır. Bu bağlamda bireylerin farkında sürekli olmadıkları güvenlik kavramını güvensizlik durumuna dönüştürerek zihinlerde sürekli kalmasına sebep olmaktadır(Demirli 2011: 68-70).

Terörizm korkusunun yarattığı sosyo-psikolojik durum, bireyleri hem psikolojik hem de sosyolojik olarak etkilemektedir. Terörizm korkusu ve toplumsal güven arasındaki ilişki literatürde üzerinde en az durulan konu olsa da aslında etkisi oldukça büyüktür. Terörist saldırıların ana hedeflerinden biri korku kültürünü çağrıştırmaktır.

Şiddetin kullanılarak insan hayatının tehdit edilmesi ve korkutulması terör örgütlerinin ana saiklerinden bir tanesidir(Irmak ve Kahya: 336). Aynı zamanda Gadefroidt ve Langer'a göre(2018: 2), terörist ataklar ve bireylerin korkusu ile gelecekteki terörist atakların nasıl ve nerede gerçekleşeceğinin ilişkisi vardır.

Terör eylemleri temelde bir güçsüzlükten kaynaklanır. Terör saldırılarının bireylerde ve toplumda sebep olduğu psikolojik etkiler, aslında örgütlerde gerçekte var olmayan güç simgesinin terör örgütlerine atfedilmesine ve tanımlanmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda terörizm, şiddet aracılığıyla bireylerde ve toplumda engellenmesi, dindirilmesi kolay olmayan ve içgüdüsel olarak ortaya çıkan korkuyu yaratmaktadır(Çitlioğlu, 2011: 66, 215).

Terörizm korkusunu 'akut/çok hızlı ilerleyen' olarak tanımlayan Forst (2007)'a göre, terörizm korkusunun kısa ve uzun vadeli olumsuz pek çok etkileri bulunmaktadır. Terörizm korkusu, toplumda gerçekleşen aşırılıkçı olarak tanımlanabilecek eylemlerden bile çok daha yoğun hissedilen bir endişe durumudur. Bu bağlamda terörizmin sembolik etkisi, ortaya çıkan etkinin saldırıdan çok daha büyük olduğu ortaya konmaktadır. Terörizm korkusu esasen bilinmeyenin aynı zamanda da kapının hemen önündeki tehdit durumunun korkusudur[20] .

Alex P.Schmid'e göre(2004: 209-214), terörizm yaratttığı sonuçlarla yeterince gerçek olmasına rağmen esasen sembolik bir şiddettir. Terörizmi sembolik yapan ana mekanizma, zararı belirli bir gruba verse de esasen sivil vatandaşlara, topluma dramatik bir hayat ve korku atmosferi yaratmasıdır. Zaten terörizm korkusunun toplumlarda yoğun olrak hissedilmesi terörizmin sembolik bir fiil olmasından kaynaklanmaktadır.

Terörizmin doğrudan etkileri oldukça sınırlıdır. Sayısal oran olarak bakıldığında toplumlarda sivil bireylerin günlük rutinsel yaşam döngüsünde terör saldırılarına bağlı olarak hayatlarını kaybetme oranları oldukça azdır. Ancak bu sayısal olasılık durumu dünyanın hiçbir yerinde bu şekilde algılanmamaktadır.

Terörizmin maliyeti bu bağlamda ağırlıklı olarak verdiği somut zararlardan ziyade korkudan ve oluşturduğu tepkilerden gelmektedir(Mueller, 2005: 487-491; Laquer, 2007: 6).

Terörizm sadece küçük bir grubun mağduriyeti ile sonuçlansa da, toplumun büyük çoğunluğunun terörzim korkusu yaşama eğilimi yüksektir. Bu bağlamda terörizmin hem yönetimsel hem toplumsal seviyede geniş çaplı etkileme gücü bulunmaktadır.

Terörist saldırılar fiziksel/doğrudan zararı(can, kaybı, yaralanma, maddi zarar vb.) ancak belli bir alan ve kişi üzerinden yaratmaktadır. Ancak terörist saldırıların dolaylı zararları zihinlerde oluştuğu için etkileme-yayılma-genişleme hızı oldukça fazladır. Terörizm korkusu bu açıdan sadece bir duygu/his hali değildir. Artan stres seviyeleri, güvensizlik hali ve bu korku karşısında vatandaşların hükümetlerden beklediği ekstra güvensizlik tedbirleri, tedbirlere bağlı ortaya çıkan ekstra maliyetler terörizm korkusunun sonuçları arasında yer almaktadır(R.Van Der Does, 2019: 1; Aly ve Green, 2009:7-12).

[20] https://www.bbc.com/news/education-45784642/, ErişimTarihi:11.03.2019.

Korku, terörizmin ayrılmaz bir parçasıdır. Terörizm korkusuyla mücadele aynı zamanda terörizmle mücadele politiklarının da önemli bir parçasıdır. Terörist örgütler nerede ve hangi tarzda eylem yaparsa yapsın, terörizm korkusu ortaya çıkmaktadır. Korku bu bağlamda terör örgütlerinin elini güçlendirecek en önemli araçlardan bir tanesidir. Korku yaratabilen örgütler, bu korku vasıtasıyla hükümetlerin çeşitli zorlamaların altına girmesine neden olmaktadır. İlk başta korku duyan bireyler ve genelde de toplum, oluşan terörizm korkusunu bastırabilmek için öncelikli olarak mevcut hükümetlere inanma ve güvenme yoluna girerler. Çünkü terörizm tehdidi olduğunda bireyler, rahatlamak, korkularını dindirebilmek için güvenlik güçlerine ve devletin uygulamalarına bakma eğilimindedirler.

Bireyler oluşan korku ve tehdit sonucunda özellikle güvenliği sağlayan kurumlar arası birlikteliğin artmasını ve başka saldırılara karşı önleyici ve koruyucu tedbirlerin alınmasını beklerler. Ancak bireyler, korkularının politik karar alıcılar tarafından doğru bir şekilde ele alınmadığını hissederlerse aksi bir durum olarak mevcut siyasal sistemlere, hükümetlere güven azalır. Terör örgütleri, terörizm korkusunu tam da yukarıda ifade edilen durumu yaratmak için kullanır(Christensen ve Aars, 2019: 615-619). Terörizmin başarısı bu bağlamda toplumda oluşturacağı psikolojik etki ve yaratacağı travma boyutuyla doğru orantılıdır. Bir toplum veya grup ne kadar sindirilir ve korkutulursa terör örgütleri hedeflerine o kadar yakın ve başarılı olur (Tüzüner, vd. 2012: 98).

Toplumun korkması kurulu devlet ve toplum düzenini temelden sarsacağı için terör örgütleri için bireyleri korkutmak hem daha kolay hem de daha sonuç odaklıdır(Huddy vd., 2005: 490). Bu bağlamda terörizm korkusu hem bireylerde hem de toplumlarda sosyal inşa yoluyla oluşturulmaktadır. Korkunun inşasında teröristlerin saldırı türleri, propaganda kabiliyetleri kadar medya ve popüler kültür de etkilidir. Acil durumlar kategorisine girebilecek bir durum olan terörist saldırılar neticesinde, ülkenin durağan dönemindeki tüm imkânları bir kenara bırakılır ve toplum zorunlu olarak oluşturulmuş ve kendilerine dayatılan yeni durumları kabul etme, yeni koşullara göre adapte olmaya mecbur bırakılır(Altheide, 2006: 4).

Teröristler, özellikle vatandaşlar arasında korku ve güvensizlik yaratarak toplumların sosyal dokusunu dağıtmayı amaçlarlar. Terör saldırılarına bağlı oluşan fiziksel zararlar, psikolojik zararlara nazaran çok daha kolay giderilmektedir. Saldırıya bağlı zarar göre köprüler, binalar, mekanlar nispeten kolay ve hızlı bir şekilde eski haline döndürülse

de; esas zor olan saldırı sonrası bireylerde ve toplumda ortaya çıkan güvensizliğin düzeltilmesi, eski haline döndürülmesidir. Sosyal güvenin düşük olduğu toplumlarda toplumsal refahta gerileme, ekonomik programlarda yavaşlama, siyasi kurumlarda kırılgınlıklar baş gösterir(Gadefroidt ve Langer, 2018: 1).

Amerika'da gerçekleşen 11 Eylül saldırılarına kadar terörizm ve terör eylemleri devletlerin kendi sınırları içerisinde yaşamak zorunda oldukları sorunlar olarak ortaya çıkmaktaydı. Ancak 11 Eylül saldırıları ile birlikte terörizmin boyut değiştirerek küreselleşmesi ile birlikte yarattığı etkileri de geniş bir alana yayılmıştır. Demirli(2011: 73)'ye göre özellikle 11 Eylül'de Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a yapılan saldırılar güçsüzün güçlüyü tehdit edebilme gücünü gösteren ve devletlerin güvenlik algılarını sarsan bir eylem olmuştur. Terör örgütleri geçmişte genel olarak sadece hedef aldıkları ülkeleri tehdit etmekteydiler.

Eylemleri genelde seyahat halindeki uçakları kaçırma, bombalı saldırı, Türkiye açısından da özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde silahlı, mayınlı saldırı türleri olarak ortaya çıkmaktaydı. Ancak 11 Eylül saldırıları ile birlikte terörizmin boyutu, kapsamı, hedefi ve etki alanı değişmiştir.

Günümüzde tüm dünya çeşitli terör örgütlerinin saldırılarından doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmektedir. Sadece güvenliğin daha fazla olduğu yerler riskli olmaktan çıkmış; pek çok alan terör örgütleri için hedef teşkil eder hale gelmiştir[21] (Lerner, 2003: 145; Mythen&Walklate, 2008: 221; Coaffee, 2009: 3).

Terörizm artık günümüzde gelişen ve değişen dünya koşulları ile birlikte değişiklik göstermekte, teknolojik gelişmelere bağlı olarak elde ettiği yeni olanaklar ile etkisini ve gücünü güncelleyerek tüm dünya ülkelerini derinden etkileme kapasitesini arttırmaktadır (Yılmaz ve Yılmaz, 2004, 159; Kartal, 2014: 27). Küresel terörizmin kısa bir süre önce ortaya çıkmasına rağmen terör örgütlerinin gerçekleştirdikleri eylemlerin çok daha fazla bir güçle geniş kitleleri etkilediği bir gerçektir. 11 Eylül, Londra, Madrid ve İstanbul saldırıları bu durumun en somut örnekleridir. Bu bağlamda terörizm artık sadece ülkenin güvenliğini değil aynı zamanda da ülkelerin toplumsal ve ekonomik alanlarına da sarsıcı şekilde zarar verebilmektedir (Coaffee, 2009: 8, 9).

[21]https://www.cfr.org/backgrounder/targets-terrorists-post-911-aviation security, Erişim Tarihi: 14.02.2019.

Dünyanın pek çok yerinde terör olayları meydana gelmektedir. Ancak her birinin ortaya çıktığı coğrafi şartlar, türleri, amaçları ve özellikleri farklılık göstermektedir.Bu bağlamda terör eylemlerinin oluşturduğu durumlar, yansımalar, toplumun yaşadığı infialler, bireylerin terör mağduru olma ihtimalleri ve korku seviyeleri de ülkelere göre farklılık sergilemektedir (Wilcox vd., 2009: 344).

Yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik ve sosyo-demografik özellikler, terör örgütlerinin saldırı türleri ve yoğunlukları, ülkede yaşayan bireylerin güvenlik algıları ve medya gibi faktörler terör korkusunun şekillenmesinde önemli değişkenler olarak yer almaktadır (Forst, 2007: 45-52; May vd. 2011: 5,6).

Terörizmi ve terör saldırılarını başarılı kılan tek şey teröristlerin güvenlik önlemlerini aşması değildir. Terörizmde esas başarı toplumu terörize etmek, korkutmak ve yıldırmaktır. Az kayıpla sonuçlanan terör saldırıları bile ülkelerin yüksek düzeylerde alarm seviyesine geçmelerine neden olmaktadır.

Teröristler devletlere oranla sınırlı yeteneklere ve minimum kaynaklara sahip olsalar da güçlerine kıyasla orantısız ve daha büyük etkiler elde edebilmektedirler[22].

Terör saldırıları özü itibariyle travmatik saldırılardır. Bu saldırıya maruz kalan kişiler saldırı sonrası travmaya bağlı çeşitli stres bozuklukları yaşayabilmektedir. Tekrarlanan terörist saldırılardan etkilenen toplumlarda tekrar tekrar saldırı olabilir düşüncesinden hareketle kaygı du ortaya çıkmaktadır (Eşsizoğlu vd., 2009:100; Boscarino vd.2006: 2; Aly ve Green, 2009: 15).

Teröristler tarafından gerçekleştirilen her eylem onlar açısından başarılı olarak nitelendirilmese de toplum, teröristlerin başka bir sefer ve yerde başarıya uğrama, tekrar saldırıda bulunma ihtimalleri karşısında korkuya kapılmaktadırlar. Aynı zamanda da teröristler açısından başarısız olarak nitelendirilen eylemler, bir sonraki saldırılara karşı eksiklikleri veya keşfedilmemiş hedefleri tespit etme noktasında önemli bilgiler/tecrübeler sunmaktadır.

[22]https://www.rand.org/blog/2017/03taking_the_teror_out_of_terrorism_requires_outsmarketing,html. Erişim Tarihi: 18.01.2019.

Terörizm korkusunun çok yoğun yaşandığı toplumlarda ve bireylerde, mağduriyeti azaltma düşüncesiyle sosyal etkinliklerde azalma ve bu nedene bağlı olarak toplumdaki sosyal sermayenin giderek azalması ve genel yaşam kalitesinin düşmesi ihtimali büyüktür. Gerçekleşen terör eylemleri turizm sektörü, ulusal ve yabancı yatırımlar üzerinde de ciddi etkilere sahiptir. Terörizmin toplumda yarattığı gerginlik, korku, güvensizlik, özellikle alışveriş, turizm ve ulaşım tercih ve alışkanlıkları başta olmak üzere ülkenin satın alma ve üretim yapılarını değiştirmekte; hem ulusal hem de uluslararası turizmi, ticareti negatif yönde etkilemektedir (Nitsch and Schumacher, 2004: 424-425; Frey vd., 2004).

Son dönemlerde ağırlıklı olarak dini referans alan terör örgütleri özellikle büyükşehirlerdeki güvenlik açıklarını tespit edip, bu açıklardan faydalanarak eylem gerçekleştirme eğiliminde olmaları sebebiyle de ülkelerin turist sayılarında değişiklikler yaşanmaktadır. Özellikle ülkelerin elçilikleri aracılığıyla uyarıda bulunmaları, o ülke vatandaşlarının terörizm korkusunu arttırmakta ve seyahat tercihlerini etkilemektedir[23].

Terör eylemleri sonrasında toplumda ve bireylerde pek çok farklı algı ortaya çıkmaktadır. Saldırıların yaşandığı yerde olayın yarattığı korku yerel ölçekte etkili olurken, bu yerel korku toplumsal yaşamda ulusal medya ve politikacılar vasıtasıyla ülke içinde yayılarak ulusal tehdit algısı haline gelmektedir (Forst, 2007; Newman, 2003). Bu bağlamda terörizm korkusunun bireylere bakan yönü ile hükümetlere ve devletlere bakan yönü arasında da hem çok ciddi bir ilişki hem de ciddi bir fark vardır. Bireysel terörizm korkusu sadece bireyin yaşamına etki eden bir psikolojik sorun olarak görülürken, terörizm korkusunun devlete bakan yönü ulusal tehdit olarak algılanmaktadır (Huddy vd., 2002; Aly&Green, 2010: 268-278).

Toplumlarda artan terörizm korkusu, ülkelerde geliştirilen politikalar ve hazırlanan mevzuat üzerinde etkili ve belirleyici olmaktadır. Terörizmin başarısı aynı zamanda devletlerin rejimlerine de bağlıdır. Otoriter rejimlerde sivil vatandaşları öldürmek, terör örgütlerini istediği sonuçlara götürmez. Ancak demokratik rejimlerde topluma, bireylere yönelik terör eylemleri toplumlarda ve bireylerde derin etki bırakır. Oluşan korku iklimi kişilerin davranışlarını değiştirir. Bireylerin ve toplumun etkilenmesi durum da demokratik toplumlarda karar alıcıların davranışlarını değiştirir. Vatandaşlar, politik karar alıcılar üzerinde siyasi baskı kurarlar. Bu bağlamda, terörizm korkusu hükümetlere önleme

[23]https://www.rand.org/blog/2017/03taking_the_teror_out_of_terrorism_requires_outsmarketing,html. Erişim Tarihi: 18.01.2019.

konusunda daha sıkı tedbirler alma doğrultusunda hareket etmelerini işaret edebilmektedir (Nihat Ali Özcan ile görüşme notları, 2019).

Demokratik toplumlarda gerçekleşen terör saldırıları, vatandaşlar arasında yüksek seviyelerde korku uyandırdığı için bireyler ilk aşamada mevcut yönetim anlayışına güven duyma eğilimi içerisindedirler. Terör saldırılarıyla beraber tehdit seviyesinde artış olduğunu değerlendiren vatandaşlar, politik yöneticileri/hükümetleri koruyucu olarak görüp, mevcut belirsizlik durumlarının bu güven ile aşılacağına inanmaktadırlar. Bu talebin altında yatan ana sebep daha güçlü ve sert kaynaktan korunma talebinin varlığıdır. Ancak hükümetelere güven duygusu sürekli artış eğilimi içinde değildir ve geçicidir. Hayatın normale dönmesi ve ilk kaotik durumun sakinleşmesi ile beraber bireylerde hükümetlere/politik karar alıcılara güven duygusunun temeline başka faktörler etki etmeye başlamaktadır. Hükümetlerin, vatandaşların endişelerini, değerlerini paylaşma becerisi, uzun vadede gelecekte olası terör saldırılarını önlemeye yönelik alacakları somut politikalar vb.faktörler politik karar alıcılara güveni doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda demokratik ülkelerin şehirlerinde terörist saldırılar gerçekleşme sıklığı bakımından seyrek bir periyot izlese de, yarattıkları risk algısı ve korku hali toplumsal yaşamı tamamiyle etkileme gücüne haizdir(R.Van Der Does vd. 2019: 2-5). Terör uzmanlarına göre siyasetin de terörü siyasi malzeme haline getirmesi durumu, sorunu ele alış biçimi de korkunun yayılmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda hükümetlerin terörle mücadelede politikalarının etkinliği kamu desteği görmelerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Crenshow'a göre(1986: 400) terörizmi başarıya uğratan esas nokta izleyicilerin bir başka ifadeyle toplumun şiddetin seviyesinden etkilenerek hükümetlere ve devlete olan desteği çekmeleriyle ortaya çıkar. Çünkü terörizmle mücadelede alınan güvenlik tedbirlerine yönelik toplumun olumlu yönde psikolojik tepkiler vermesi ve desteklemesi önemlidir(Huddy, vd. 2005: 593).

Terör saldırılarının sadece belirli kişilerin veya kurumların eksiği/başarısızlığı/suçu olarak gösterilmesi de aynı şekilde toplumun devlete güven duygusunu zedeleyici bir durumdur. Çünkü her vatandaş devletten ve devleti yöneten hükümetlerden kendilerini tatmin edici bir seviyede korumasını talep etmektedir. Terör saldırıları tarafından toplumda bir kez korku hali oluşturulursa, devlet toplumun güvenliğini sağlayacak daha fazla önlem almak zorunluluğuyla karşı karşıya kalmaktadır. . Bir başka ifadeyle devletin aldığı her güvenlik tedbiri, bir sonraki tehdidi bertaraf etmeye mecburdur. Bu tartışma bir başka

paradoksal durumu da ortaya çıkarmaktadır. Devlet her saldırı sonrasında kendi güvenlik önlemlerini yeniden güncellerken, bir sonraki saldırıya karşı hazırlıklı olmaya çalışarak bireylerin kendilerini güvende hissetmesini sağlamaya çalışır. Ancak öte taraftan toplum da devletten mutlak güvenlik bekleyerek esasen kendi terör korkusunun perçinlenmesine farkında olmadan katkıda bulunur(Braithwaite, 2013: 95-96).

Ülkede bazı özgürlüklerin kısıtlanması, temel hakların zedelenmesi ve daha da ötesi risk odaklarının bulunduğu ülkeleri ötekileştirmesi, ülkedeki yabancıların da risk grubuna sokulması, genel itibariyle toplumsal ilişkilerin örselenmesi, savunma ve güvenlik harcamalarının artması muhtemeldir(Forst, 2007).

Sonuç itibariyle gerek terör örgütlerinin gerekse de terör eylemlerini destekleyen tarafların asıl amacı korku atmosferini oluşturup hedef ülkeyi her açıdan etkilemektir[24].

3.5.2.Terörizm Korkusu ve Medya

Kitle iletişim araçları toplumların ve bireylerin ilgisini belirli, özellikli alanlara çekme konusunda oldukça başarılıdır. Bu açıdan özellikle kimi konular izleyicilerin bir başka ifade ile bilgi alıcıların dikkatini daha çok çekmektedir. Kaynaktan gönderilen mesajlar çeşitli haber alma vasıtalarıyla bilgilendirilmek istenen kitleye ulaştırılmaktadır(İplikçi, 2015: 18-21).

Giddens'a göre (2005: 481) kitle iletişim araçlarına modern toplumlarda herkes kolayca ulaşabilmektedir. Bu bağlamda herkesin kitle iletişim araçlarından rahatlıkla faydalanabileceği ve bireylerin görüşlerine etki etmede önemli rol oynadığı ifade edilmektedir. Medya, kitle iletişim araçlarını kullanarak yansıttıklarıyla bireylerin duygusal alanına da hitap eden mesajlar yansıtmaktadır (Hummelsheim ve diğerleri, 2010: 1). Bireyler medyanın yansıttıklarını ilk başta doğru olup olmamasına bakmaksızın değerlendirmeye almaktadırlar. Buna bağlı olarak da endişe, korku yaşayabilmektedirler. Medya, tehlikeli dünya algısını bireylere aşıladıkça, bireylerin korku seviyeleri artmaktadır.

[24] http://www.bilgesam.org/incele/1241/-psikolojik-savas-teknigi-olarak-terorizm--teror-eylemleri-ve-toplum-kontrolu/#.XiPsSsgzbIU, Erişim Tarihi, 2018.

Günümüzde kitle iletişim araçlarının etkin kullanımı sonucu bireylerin dünyada olup biten her şeyden, çok kısa sürelerde haberi olmaktadır. Terörizm korkusu da medyanın giderek önem verdiği ve dikkat çektiği bir konudur. Bu bağlamda medya, korku ile bağlantılı yansıttıklarıyla toplumdaki bireyler üzerinde önemli ölçüde etkili olmaktadır (Wynne, 2008: 18).

Terörizm korkusunun ortaya çıkmasında ve geniş kitlelere yayılmasında medyanın etkisi incelendiğinde de anlamlı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Medyanın toplumsal yaşam üzerindeki etkisinin fark edilmesi ve medyanın özelde bireyleri genel olarak da toplumu şekillendirmek ve belli bir yöne kanalize etmek için kullanılmaya başlanılması 1980'li yıllardan itibaren ortaya çıkmıştır.

İçinde bulunulan yüzyıl Gus Martin'e göre (2017: 27), küresel terörizmin çağıdır. Günümüzde terör örgütleri ciddi anlamda toplumların istikrarına zarar vermekte ve aynı zamanda da etki alanını genişleterek adeta korku alanları oluşturmaktadır.

Özellikle teknolojideki gelşmelerden medyanın da etkilenmesiyle terör olayları sadece bir ülkenin sorunu olmaktan çıkıp küresel bir sorun haline dönüşmektedir. İnternet ve uydu iletişim sistemleri sayesinde milyonlarca insan terör saldırılarından anında haberdar olmakta ve dolaylı olarak etkilenmektedirler.

Özellikle 11 Eylül saldırıları, medya ve terörizm korkusu açısından önemli bir kırılma noktası oluşturmuştur. İkiz kulelere uçakla saldırı anı, kulelerin yıkılması, insanların ölümleri milyonların gözü önünde yaşanmıştır. Bu bağlamda özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra ortaya çıkan terörizm türünde, geleneksel olarak tanımlanan terörizmden farklılıklar söz konusudur. Farklılıklardaki kilit noktalardan bir tanesi medyanın işlevidir. Medyanın manipüle edilerek korkunun herkese aşılanması, tehdit ve risk algısının her yere yayılması ve internetin sınırsız kullanımı medya vasıtasıyla terörizm korkusunu şekillendiren ana faktörlerdendir (Martin, 2017: 65; Nacos, 2000: 176-178).

Terör örgütleri ulusal ve uluslararası arenada dikkat çekmek için özellikle toplumda dramatik etki yaratabilecek eylemleri(bombalı saldırı, adam kaçırma, suikast vb.) medya vasıtasıyla geniş bir izleyici kitlesine ulaştırmaya çabalamaktadırlar. Özellikle televizyon, terör örgütlerinin bu amacında en etkili kitle iletişim araçalarından bir tanesidir. İnsanlar evlerinde otururken sesli ve kaos/korku içerikli görüntülerle temas ederek dehşete kapılmaktadırlar (Martin, 2017: 97-99).

Medyanın bir sektör haline gelmesi, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, gelişen teknoloji ile beraber medyanın ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla sunulan her bilginin dünyanın neredeyse her bir noktasına ulaşması, herkesin çok kısa sürelerde her konudan-olaydan veya durumdan haberdar olması bilginin de küreselleşmesini sağlamıştır. Medyanın bilgi paylaşırken aynı zamanda bireylerin ve genelde toplumun zihin dünyasında kalıcı bilgiler ve algılar oluşturduğunun, bu bağlamda medyanın önemli etkileyici bir güç olduğunu tespit eden devletler, hükümetler ve terör örgütleri, medyanın bu gücünden faydalanma ve bu gücü kendi lehlerine kullanma eğilimine girmişlerdir (Altheide, 2006: 5; Nacos vd., 2011:33,34; Kazan, 2012: 118).

Terör, terörist ve şiddet kavramlarını tanımlamak maksadıyla özellikle ABD ve İngiltere medya gücünden faydalanmaktadır. Öte taraftan medya da taraf olduğu kesime göre yayınlarını, kitlelere iletmektedir. Medyanın devlet yanlısı bir duruşa sahip olduğu durumlarda verilen haberlerde eylemler terör saldırısı, eylemi gerçekleştirenler de terörist olarak nitelendirilmektedir. Ancak medya organı devlet yanlısı bir tutum içinde değilse bu sefer tanımlamalarında değişiklik olacak ve 'gerilla', 'direniş üyeleri' şeklinde tanımlayarak yapılan eylemi de terör olarak sunmayacaktır(Bilir, 2009: 43-45).

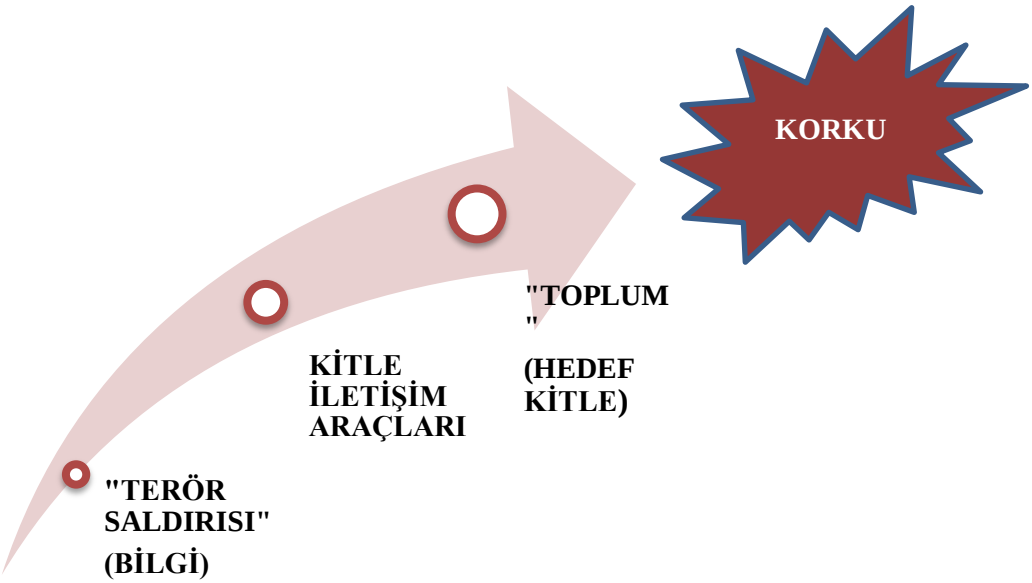
Alex P.Schmid'e göre(2004: 218), terör örgütleri, terör eylemlerini topluma sergilemek ister. Medya da terörist eylemleri göstermek konusunda isteklidir. Medyanın sunduklarıyla etkili bir propaganda ve manipülasyon alanı elde etme fırstaı bulan terör örgütleri için medya, etkin kullanılan bir alandır. Terör örgütleri için, toplumda korku yaratmak amacıyla medyanın etkin kullanımı şarttır. Terör örgütlerinin kendilerini korku unsuru ve güçlü gösterebilmesinin iki aşaması vardır. Bunlardan ilki eylemin toplum üzerinde yarattığı infialdir. İlk aşamanın etkisi hızlı, şiddetli ama kısa sürelidir. İkinci safha ise infial ve korku halinin medya vasıtasıyla devam ettiilmesinin sağlanmasıdır. Terör örgütlerini ana amaçlarına ulaştıracak yolun en önemli basamakların bir tanesi bu ikinci safhadır.

Terör örgütleri korkuyu toplumun sinmesi ve/veya bastırılması amacıyla kullanırken aynı zamanda da hem kendi destekçilerine hem de ulusal/uluslararası arenaya kendi gücünü göstermek ve varlığını ispat etmek amacıyla kullanır. Medya bu noktada terör örgütlerine bu fırsatı sunmaktadır. Haberler, görüntüler, videolar, internet üzerinden sunulan bilgiler, terör örgütlerinin duyulabilirlik ve bilinebilirlik ihtiyacını karşılamaktadır. Bu ihtiyacın karşılanmasının yanı sıra para ve eleman temini, propaganda yapma fırsatı,

toplumun genelini yanlış yönlendirmek maksadıyla bilgi kirliliği vb. amaçlara da medya ve medya organları destek olmaktadır(Wilkinson, 1997: 52; Demir, 2015: 53-57; Crelinsten, 1994: 63).

Kartal'a göre(2014: 41) ülkelerin terörizmle mücadele noktasında gerek güvenlik gerekse de sosyal alanda attıkları adımlar, terör örgütlerinin eylemlerinin sayısal anlamda azalmasını sağlamıştır. Ancak medyanın ve kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile beraber insanların kendilerini, fikirlerini özgürce ifade etmesinin ve bu anlamda sesini ülkeler arası duyurabilmesinin yolu açılmıştır ve aksi bir durum olarak, kitle iletişim araçlarının yaygınlığının artması ve bilgiye ulaşımın çok hızlı olması, farkındalık yaratmak adına medyanın ve özellikle de sosyal medyanın kullanılması, terörün etkinliğini artırmış ve terör örgütlerine eleman teminini, örgütlerin propagandalarını yapmalarını kolaylaştırmıştır.

Özellikle medyada sürekli yayınlanan saldırıya ait dehşet görüntüleri kitleleri önemli oranda etkisi altına almaktadır. Ayrıca saldırıların gazete ve dergi manşetlerine yer alması da terör örgütlerinin kitleler üzerinde farkındalık yaratmasına sebep olmaktadır(Kartal, 2014: 57). Terör örgütleri özelikle kendi takipçileri ve sempatizanları gözünde etki bırakmak, meşruluk kazanmak amacıyla özellikle televizyonların 'prime time' kuşağında bir başka ifade ile bireylerin televizyonları en yoğun kullandığı zaman diliminde gözükmek isterler. Terör örgütlerinin rehin alma, kaçırma, bombalı saldırılar gibi sansasyonel ve görsel olarak dikkat çekici ve korkutucu hikayelerini sunan kitle iletişim araçları bu anlamda terör saldırılarına karşı çok ciddi izleyici çekmektedir. Bu bağlamda modern medya teknolojisi, iletişim uyduları terörizmin tanıtım potansiyelini arttırmada belirgin bir etkiye sahiptir(Wilkinson, 1997: 52; Nacos vd., 2011: 36-41; Crelinsten, 1994: 63).

Şekil 9. Medya-Terörizm Korkusu İlişkisi

Kitle iletişim araçları ve sosyal medya aracılığıyla, teröristlerin geniş kitlelere ulaştırmak ve izletmek istediği tiyatro, her yere kolaylıkla ulaşabilmektedir. 11 Eylül saldırılarının canlı yayında milyonlara ulaşması, DAEŞ'in saldırılarını veya infazlarını tiyatral bir sunumla internet üzerinden paylaşması bu duruma verilebilecek en iyi örneklerdendir. Öte taraftan kitle iletişim araçlarının saldırılara ilişkin görselleri defalarca izleyicilere sunması, korkunun bireyleri de aşarak toplumsal dram seviyesine gelmesine neden olmaktadır. Bir başka ifadeyle korku, medya tarafından topluma sunulan/satılan bir meta durumuna gelmektedir. Medyanın saldırıları sunarken kullanmış olduğu başlıklarda bireylerdeki terör korkusunu arttırıcı etkide bulunmaktadır. Newman (2003:220)'a göre saldırılardan dolayı korkan ve güvenlik endişesi yaşayan bireyler ayrıca kitle iletişim araçlarının manşetlerinde dehşet içerikli başlıkları görünce kendini çok daha fazla çıkmazda görmektedir. "Sivil savaştan sonra yaşanan en kanlı eylem, daha önce eşi benzeri görülmemiş bir saldırı, zalimce saldırı, kitlesel imha" gibi başlıklar medya organları tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Türkiye'de de benzer şekilde gerek haber kanallarında gerekse gazetelerde başlıklar kullanılmaktadır.

Sonuç itibariyle medyanın terör örgütleri tarafından aktif kullanılmasının temel sebepleri, amaçları ve beraberinde örgüte sağladığı faydalar şu şekildedir:

- Örgütün propagandalarını yapmak ve hedefledikleri kitle üzerinde korku uyandırmak,

- Kitleleri amaç ve hedefleri yönünde sarsmaya ve etkilemeye çalışırken aynı zamanda örgütün reklamını yapmak,
- Hükümet politikalarını bozmak ve işe yaramaz kılmak,
- Vatandaşların mevcut politik sisteme inancını ve itimadını sarsmak,
- Güvenlik güçlerinin bazı uygulamalarının hukuka aykırı olduğunu göstererek halkın güvenlik güçlerine olan itimadını sarsmak,
- Örgüte sempati besleyenleri ve örgütün destekçilerini artırmak,
- Örgüt elemanlarını davalarına daha fazla çekmek, sadakat yaratmak ve onları cesaretlendirmek,
- Örgüt içerisinde haberleşme sağlamak,
- Uluslararası arenada tanınırlık seviyesini artırmak ve her türlü dış desteği sağlamak
- 'Amaçlarının doğruluğunu ve zaferlerinin kaçınılmazlığı' gibi temaları vurgulayarak gücünü ispat etmeye çalışmak (Wilkinson, 1997: 56-57; Kartal, 2014: 58)

Kitle iletişim araçlarının yanı sıra sosyal medya da günümüzde özellikle kitle iletişim araçları kadar etkin olabilmektedir. Sosyal medya dünyasının sınırlarının olmaması, dünyanın her noktasına bir tuşla ulaşabilecek kadar kolay bilgi paylaşımının olması, yaş-cinsiyet-demografik özelliklere bakılmaksızın sınırsız erişim imkânının olması, grup ve topluluk dinamiklerinin kolaylıkla sosyal ağ üzerinde kurulabilmesi, oluşan grupların karar almada ve sosyal yaşamın şekillenmesinde etkin olabilmesi bu alanı terör örgütlerinin de propagandalarını rahatlıkla yapabilmeleri için kullanmalarına sebebiyet vermektedir[25]

Gabriel Weimann'a göre(2004: 4-10), terör örgütleri özellikle 2000'li yılların başından itibaren sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. İnternet üzerinden sosyal medya kanallarına ulaşımın kolay olması, devlerin hiçbir kontrol ve engellemesinin bulunmaması, dünyanın büyük çoğunluğuna yayılabilecek seviyede izleyici kitlesinin fazla olması, örgüte ait gizli bilgilerin sosyal medya kullanıcıları arasında hızla yayılabilmesi, bu alana harcanan ekonomik maliyetin oldukça az olması, farkındalık yaratarak ve propaganda yaparak hedeflenen kitle üzerinde psikolojk savaş yapabilme, dünyanın her yerinden destek-bağış ve yardım toplamada kolaylık, örgüte eleman teminin geniş bir

[25] Kristina Lerman, SocialInformationProcessinginNewsAggregation,https://pdfs.semanticscholar.org/2112/386f02791ff2074a33a341dd1e523d6e6a97.pdErişim Tarihi: 09.02.2019.

alanda tertiplenmesi gibi sebepler sosyal medyayı örgütler için vazgeçilmez hale getirmektedir.

3.5.3. Terör Örgütlerinin Stratejileri, Hedef Seçimleri ve Terörizm Korkusuna Etkisi

3.5.3.1.Terör Örgütlerinin Stratejileri

Terörizm ile alakalı literatür detaylı olarak incelendiğinde terör uzmanları ağırlıklı olarak terörün kökenleri, teröristlerin seçimi, motivasyon unsurları ve terörle mücadele stratejileri gibi temalar üzerinde çalışırlarken; terörizmin stratejileri daha geri planda kalmış bir konudur.

Terör örgütlerinin hangi stratejileri ne amaçla kullandığı, hangi stratejilerin başarılı veya başarısız oldukları üzerinde durulması gereken önemli konulardır. Bu bağlamda etkin bir terörle mücadele politikası olabilmesi için öncelikli olarak, terörizmin stratejik mantığının analiz edilmesi zorunludur (Kydd ve Walter, 2006: 50).

Terörizmin stratejileri, üzerinde detaylı ve uzun çalışmaların gerekli olduğu bir alandır. Yapılan tez çalışmasının ana konusunu oluşturan terörizm korkusu kapsamında, terörizmin stratejilerinin sadece genel özelliklerinin terörizm korkusu üzerindeki etkileri çalışmanın bu bölümünde detaylı bir şekilde ele alınmaktadır.

Marta Crenshaw'a göre (1981:385), terör örgütleri kendi değer, aidiyet durumları ve inançları üzerinden hareket ederler. Bu temel nokta her terör örgütünün kendi stratejisini oluşturmasını sağlar. Teröristler, terörizmi kendi zihinsel ve düşünsel dünyalarında sonuç almak, istedikleri hedeflere ilerlemek ve kazanım sağlamak amacıyla kullanır.

Terör örgütleri nihai amaçlarına ulaşma noktasında temellerini sağlam bir sistemin üzerine kurmaya çalıştıkları stratejiler üzerinden hareket ederler. Bu bağlamda terörizm, terör örgütleri açısından sonuca ulaşmak için uzun bir süreçtir.

Terör örgütleri saldırılarını gerçekleştirdiğinde saldırıdan etkilenen gruplar oldukça fazladır. Saldırıyı gerçekleştiren teröristler, saldırıyı gizli veya açıktan destekleyen kitleler, saldırıdan doğrudan zarar gören(ölen/yaralanan) kurbanlar, saldırıdan doğrudan fizksel bir zarar görmese de detaylı yoldan etkilenen, korkan mağdurlar bir başka ifade ile izleyiciler,

terör örgütlerinin ana hedefinde olan sistem gibi çeşitli gruplar saldırıdan etkilenenler arasında yer almaktadır (Weimann ve Winn, 1994: 104; Martin, 2017: 41).

Saldırılardan pek çok grup etkilenmesi ile teröristlerin ana stratejilerinden bir tanesi toplumda ortaya çıkan tepkiyi ölçmektir. Demir'e göre (2015: 49) bu strateji bir döngüdür ve aynı zamanda da terör örgütlerinin seçmiş olduğu iletişim kanalıdır. Her terör örgütü gerçekleştirdikleri eylemlerle bir mesaj verme amacı taşımaktadır.

Mesajın esas gönderilmek istenilen ana hedefe ulaşıp ulaşamama durumu terör örgütlerinin ilk aşamada saldırının hedefe ne kadar yaklaştırdığına, sonraki safhada da başka saldırıların, eylem sahalarının planlamasını yapma aşamasına geçmesine destek sağlamaktadır.

Literatürde terör örgütlerinin stratejileri üzerine önemli katkıları olan Cristopher C.Harmon'a(2010: 40-55) göre türü ve amacı fark etmeksizin tüm terörist organizasyonların 5 temel stratejileri vardır.

- Toplumsal bütünleşmeye zarar vermek,

- Mevcut siyasi otoriteyi toplumun nezdinde güvenilmez hale getirmek,

- Sosyo-ekonomik yapıya zarar vermek ve toplumu ekonomik alanda zarara sokmak,

- Güvenlik güçlerine fiziksel olarak zarar verme,

-Kendi varlığının ispatı için hem hedef aldığı toplumda hem de uluslararası arenada korku yaratark gücünü göstermek.

Tehditler, teröristlerin temel amaçlarına ulaşmak için belirledikleri stratejileri uygulayabilmeleri için kullandıkları zorlayıcı niteliği olan unsurlardır. Terörist örgütler, gerçekleştirmeyi planladıkları eylemler kendilerine neye mal olursa olsun, stratejilerinde başarılı olabilmek için kullandıkları şiddetin sonucu ortaya çıkan tehditleri inandırıcı hale getirmeyi hedeflerler. Bu bağlamda şiddeti kullanıp tehdit ortamı yaratmak, terörist organizasyonların stratejilerini sonuca erdirebilmeleri noktasında bir kaldıraç konumundadır (Brown, 2018: 1-2).

Toplumsal yaşamda belirsizlik ve kaos ortamı yaratmak salt güvenlik güçlerine zarar vermekten çok daha fazla etki ve korku yaratma gücüne sahiptir(Harmon, 2001: 40). Terörizm tehditlerinin etkinliği bu bağlamda devletin ve toplumun tehdit, risk algısına inanıp inanmadığına ve terörist gruplara ne şekilde yanıt verdiğine de bağlıdır(Brown, 2018: 5). Özellikle şehirlerde gerçekleşen saldırılar korkuyu yüksek şekilde arttırma özelliğine sahiptir.

Canlı bomba veya bomba yüklü düzeneklerin şehir merkezinde patlatılması şeklinde saldırılar, toplumun güvenlik güçlerine zarar veren ve terörister tarafından sıklıkla kullanılan stratejik eylem türlerinin başında gelmektedir.

Kydd ve Walter'da teröristlerin stratejilerini ortaya koydukları çalışmalarında diğer terör uzmanları gibi, terörsitlerin belirli ana stratejiler üzerinden hareket ettiğini ifade etmektedirler. Kydd ve Walter'ın strateji sınıflandırmasında 'Yıpratma - Tehdit/Gözdağı/Korkutma - Provakasyon ve Sindirme' yer almaktadır(Kydd ve Walter, 2006: 62)

Terörist organizasyon gibi devletlere göre zayıf ve yetersiz aktörlerin, amaçlarına ulaşabilmeleri için inandırıcı olması esastır. Bu bağlamda güçlerini göstermek için kendilerini topluma tehdit ve korku salan, etkin bir güç unsuru olarak göstermeyi, dahası kabul ettirmeyi hedeflerler. Teröristler, siyasi hedeflerini elde etmek için davranışlarını etkilemek istedikleri kitleye kendilerine yönelik ikna edici bilgiler sunması gerekmektedir. Bunların başında ilk olarak teröristler, hedef kitleye, hükümetlerin kendilerini durudurmak için çok zayıf olduklarını, zarar verme konusunda yeteri kadar güçlü oldukları mesajını vermeye çalışır.

Terör örgütlerinin verebileceği zararlar, sebep olacağı maliyetler ne kadar büyük olursa hedef aldığı devlet/toplum açısından çok daha fazla inandırıcı, etkileyici ve korkutucu bir tehdit haline gelecektir (Kydd ve Walter, 2006: 40-55).

Terör örgütleri tek bir strateji üzerine hareket etmezler. Aynı zamanda strtaejiler birbirinden bağımsız ve farklı özelliklerde değildir, bilakis içiçedir. Terör örgütleri yaşanan değişikliklere, reaksiyonlara çabuk adapte olup değişime çabuk ayak uydururlar. Bu bağlamda yaklaşımlarını, faaliyetlerini ve eylemlerini birden fazla strateji kullanarak hareket ederler.

Terörizm Marta Crenshaw'a göre grup algısını ve dinamiğini şekillendirmede ve kimi zaman da değiştirmede ucuz ve basit bir yoldur. Terörizm bu noktada temelde yasal yolları kullanarak başarıya ulaşma ihtimali olmayan azınlık bir grubun stratejisidir(1981: 389).

Sonuç itibariyle terörizmin stratejilerinin adları strateji uzmanlarına göre farklı tanımlamalar, alt başlıklar alsa da temel de tüm terörist stratejiler temel ve ortak özelliklere sahiptir. Tüm stratejiler temelde toplumda terörizm korkusunu açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Verilen fiziksel ve maddi zararların yanı sıra toplumsal algıda güvenliğe ilişkin endişe hali uyandırmak önemli maliyetlerin başında gelmektedir.

Terörist saldırı sonucu sivil halk, teröristlerin şiddetli ve tekrarlanabilir bir şekilde saldırabildiği ihtmalini fark edip, bu korkuyla karşı karşıya kaldıklarında örgütlerin başarılı olma yolundaki önemli engellerden bir tanesi kalkmış olmaktadır.

Harmon'a göre(2001: 48) dünya üzerinde hangi tür terörist organizasyon olursa olsun, hangi stratejiyi benimserse benimsesinler en temel başarı kıstası yarattıkları kaos ortamıdır. Tür, eylem tarzı ve strateji olarak farklılıklar fazla olsa da temelde hepsi korku, sindirme, zarar verme ve tüm bunların üzerinden provakasyon yapmayı kapsamaktadır.

Teröristlerin ait oldukları örgütlerin ideolojileri ve hedefleri farklılık gösterse de, şiddet eylemlerini belirli amaçlar çevresinde gerçekleştirmektedirler. Bunlardan ilki tanıtımdır.

Teröristler eylemlerini, hedeflerini ve kim olduklarını anlatabilmek için gerçekleştirirler. Bu bağlamda da teröristler medyanın ilgisini çekmek istediklerinden, zararın daha ağır olabileceği kentleri ya da kentsel yaşam alanlarını hedef olarak seçmektedirler. Terörizmin ve terör örgütlerinin ikinci amaçları ise eylem gerçekleştirdikleri ülkelerde politik istikrarsızlık yaratmaktır. Teröristler amaçlarına ulaşma şanslarını güçlendirebilmek amacıyla mevcut rejimin meşruiyetini yıpratmak için kurumsal politik çerçevenin dışında hareket etmektedirler. Ve şiddetin yarattığı infial durumundan yararlanarak toplum üzerinde devletin hâkimiyetini kırmak isterler. Son olarak da eylemlerin neticesinde ülke ekonomisine zarar vererek toplum üzerinde baskı oluşturmaya çalışmaktadırlar.(Tavares, 2004:1042).

Özellikle terörizmin sembolik bir eylem olması sebebiyle, terör örgütleri salt niceliksel zarar vermekten ziyade niteliksel olarak yıkım yapmayı tercih ederler. Terörizm teröristler tarafından kullanılan ve şiddet içeren bir iletişim biçimidir[26]. Bu bağlamda terörizm korkusu, gerçekleşen terör saldırılarından çok daha büyük ve üzerinde durulması gereken bir alandır.

Terörizm şiddet kullanarak mesajlarını toplumlara aktardığı için bünyesinde korku ve tehdit yaratma vardır. Teröristler çeşitli alarm durumları yaratarak toplumu korkunun esir almasını arzu ederler. Bu noktada hiçbir terörist gerçek saldırıya uğrayan kurbanların kimlikleri ile ilgilenmezler.

Ölen insanlar, eylemi izleyen insanları korkutmaya yönelik kullanılan araçlardır. Terörist saldırılar her şeyden önce bireyler ve toplumlar üzerinde psikolojik etkinin yaratılması üzerine kurgulanır. Bu bağlamda terörizm, insanların zihinlerinde teröristlerin gücünü ve tehdit seviyelerini abartmalarına neden olur. Bir başka ifadeyle terörizm kolayca ölçülebilir risklerden veya kayıplardan çok algılarda yaratılan korkuyu ve güvensizliği hedef almaktadır.

Ergil'e göre Mao, terörizme ait görüşleriyle bugünkü terör örgütlerinde önemli etkiler bırakan fikir babası olarak nitelendirilmektedir. Mao'nun 'siyasal güç namlunun ucundadır' yaklaşımı ile terör örgütlerinin gerçekleştirdikleri silahlı eylemlerin etkisi sadece eyleme maruz kalanları değil; aynı zamanda eylemi seyreden tarafsız insanlar üzerinde de etki bırakmaktadır. Bu bağlamda teröristler hedeflerini, amaçlarını toplumu galeyana getirecek şekilde, en aşırı ve etkili yolla duyurma eğilimindedirler(Ergil, 1991: 174).

Terörist gruplar özellikle devlet karşısında daha zayıf olduklarından dolayı eylemlerinin dramatik ve ses getiren yönlerinin fazla olmasına önem verirler. Bu bağlamda da tüm saldırılar bir kurgu dâhilinde gerçekleşir. Kurgu ile teröristlerin etkilemek istedikleri yukarıda da belirtildiği gibi tarafsızlar yani toplumdur. Eylemin yıkıcı gücüne ve ses getiren koreografisine göre bireyler devlete olan desteğini çekebilmektedir. Toplumun siyasi iradeye karşı güvensiz olması aynı toplumun sosyalizasyon sürecine zarar verebilmektedir. Yerleşik kurulu sosyal, ekonomik ve siyasal düzen bozulma eğilimine

[26] Bruce Hoffman, 2018. https://www.cfr.org/article/mail-bombs-hate-crimes-and-meaning-terrorism, Erişim tarihi 18.02.2019.

girebilmektedir. Bir başka boyutuyla da örgüt yarattığı infialin etkisine göre herkese kendisinin ne kadar güçlü olduğunu gösterme fırsatı yakalamaktadır(Ergil, 1991: 174-178).

Terör örgütlerinin her biri eylemlerini belirli kurguda gerçekleştirirler. Bu noktada eylemlerin gerçekleşeceği bölgenin önemi oldukça önemlidir. Teröristler günümüzde özellikle büyükşehirlerin, başkentlerin ve metropollerin yanı sıra özellikle turistik bölgelere de yönlenmektedirler. Bu durumun nedenleri araştırıldığında önemli bazı hususlar ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir ülkede önemli bir turistik bölgeye saldırıda bulunulması tüm ülke ekonomisini olumsuz etkileyebilmektedir.

Ayrıca diğer ülke vatandaşlarının da saldırının gerçekleştiği ülkeyi riskli ve tehlikeli nitelemesine sebebiyet verecektir. Örneğin 11 Eylül saldırıları sonrası insanlar havayolu ile seyahat etmenin tehdit içerdiğini değerlendirmiş ve havayolu ulaşım tercihlerinde azalma gözlemlenmiştir. Öte taraftan İstanbul'da sinagoglara, Sultanahmet'te yapılan saldırılar özellikle kent için önemli turistik merkezleri de saldırı ihtimalinin olduğu bölgeler haline getirmiştir. Teröristler için, terör eylemlerinde turistik tüketicilerin ya da turistik bölgelerin hedef alınması esasen devletin hedef alınması olarak algılanmaktadır. Bu nedenle, turizm endüstrisine yapılan her saldırı aslında devlete yöneltilmiş bir saldırı olarak kabul edilmektedir.

Özellikle ülkelerin turizm ve sanayi merkezlerine yapılan saldırılar gerek ulusal gerekse de dünya basınında sıkça ve detaylı bir biçimde yer almaktadır. Dolayısıyla saldırıdan çok geniş toplum kesimleri kısa sürede haberdar olabilmektedir. Devletin güvenlik tedbirlerinin daha yumuşak seviyede olduğu bu alanlara yönelik saldırılar teröristlere vermek istedikleri daha kolay verme imkânı tanımaktadır (Tarlow, 2002: 49; Brunt, vd. 2000: 418; Unur, 2000: 171, Yılmaz ve Yılmaz, 2005: 40-48).

3.5.3.2.Terör Örgütlerinin Hedef Seçimleri

Teröristler, doğrudan devletin güvenlik güçlerinin tamamına saldırabilecek ve zayıflatabilecek kudrette değillerdir. Özellikle 11 Eylül saldırıları ile beraber terör örgütleri, güvenlik güçlerinin ve devletin önemli siyasi kurumlarının yerine daha ucuz ve etki bırakma gücü daha yüksek olacak şekilde hedef seçimlerini planlamaktadırlar. Bu bağlamda hedefler, toplumsal yaşamda, sivil vatandaşın ağırlıklı olduğu ve yoğunlaştığı alanlara kaydırılmıştır. Hedef seçimindeki bu değişim aynı zamanda popülasyon üzerinde korkuyu artan bir şekilde ortaya çıkarmaktadır.

Terörizm, şehirlerde aşırılıkçı olarak nitelendirilebilecek eylemleri de kullanarak yumuşak ve kolay ulaşılabilen hedeflere saldırmayı tercih ederler. Özellikle dünyada gerçekleşen kentleşme süreci sonucunda güvenliğin sağlanması şehirlerin en önemli unsurlardan biri olmuştur. Teröristler, artık özellikle bireylerin beklemediği alanlara ve zamanlara yoğunlaşarak saldırı gerçekleştirmektedirler (Yılmaz, 2019: 218-219). Bu noktada kurbanların özellikleri çok da önemli değildir.

Hedeflerin özelliklerinin teröristlerin tercihlerini etkilediğini belirten Kalvach'a göre(2016: 4) yumuşak hedefler, olası saldırılara karşı düşük güvenlik dereceli yerlerden oluşmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı yumuşak hedefler teröristler için çekici hedefler haline gelmektedir.

Terörizm ayrıntılı bir pazarlama kampanyasıdır. Tanıtım grubunun meşruiyetini arttıran ve korku yaratma hedeflerini ilerleten bir stratejidir. Terör örgütleri siyasi ve dini ilerlemeyi sağlamak ve motive edici hedefler bulmak için seçicidir.

Yumuşak hedefler, terör örgütleri için bu açıdan oldukça cazip hedefler olarak ortaya çıkmaktadır. Yumuşak hedeflere karşı saldırılar bireylerin psikolojileri üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Terör saldırıları gerçekleşene kadar bu bölgeler 'zarar görmez-risksiz' yerler olarak tanımlanmaktadır. Bireyler bu alanlarda kendisine zarar geleceği, çeşitli saldırıların olası hedefleri olabileceği fikrini taşımamaktadırlar. Saldırılar gerçekleştiğinde ise öncelikli olarak şok yaşanır. Sonrasında ise bu bölgelerde tehdit ve risk ihtimalinin çok yoğun olduğu algısı oluşur. Bu algı bireylerde yüksek seviyede umutsuzluk ve korku durumunu yaratmaktadır. Teröristler sivillerin kendilerini güvende hissettikleri yerleri tehdit içeren bir alana dönüştürürler. Yumuşak hedeflemede terör örgütünün seçtiği en savunmasız yer ve olabilecek en üst düzeyde kayıp toplumsal hayatı felç edici niteliktedir. Literatürde yumuşak hedef olarak tanımlanan alanlarağırlıklı olarak sivil merkezlidir. Bir başka ifade ile toplumda yaşayan, belirli sosyal yaşam döngüsü olan sivil bireylerin ağırlıklı günlük rutinlerini gerçekleştirdikleri alanlardır. Bu bağlamda yumuşak hedeflerin olduğu yerlerde insan trafiği çok fazla olduğu için sert güvenlik tedbirleriyle alanın güvenliğinin sağlanması ana hedef ve görev değildir aynı zamanda da yumuşak hedefleri korumak kolluk kuvvetleri için başlı başına zorluklar da içermektedir. Yumuşak hedefler, olası saldırılara karşı güçlendirilmiş bölgeler olmadıkları için riskleri fazla, savunmasız ve korunmasız alanlardır. Öte taraftan yumuşak hedef olarak tanımlanan alanlarda, bölgelerde, mekânlarda tehdit-risk gibi tanımlamaların tam olarak hangi

noktalara yapılabileceği belirsizdir. Yumuşak hedefler bu özellikleri sebebiyle olası saldırılarda çok ciddi zarar görebilmekte ve olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır(Hesterman, 2015: 13-21).

Sert hedefler olarak tanımlanan alanlar ise hükümet binaları, güvenlik önlemlerinin yüksek seviyede alındığı, korumanın yüksek olduğu tesisler-binalardan oluşmaktadır. Sert hedeflere ulaşmak zor ve maliyetli olduğu için ayrıca teröristlerin topluma vermek istedikleri mesajların yumuşak hedefler vasıtasıyla daha kolay sunulabilmesinden dolayı yumuşak hedefler teröristlerin tercih ettikleri alanlardır. Yumuşak hedeflere yönelik saldırılar toplumda çok daha yüksek seviyede reaksiyonla karşılanır ve terör korkusunun çok yoğun yaşanmasına neden olur. Koruma tedbirlerinin sertleşmesi, teröristleri yumuşak hedeflere bir başka ifade ile sivil vatandaşlara yöneltmiştir (Ergil, 1991: 179).

Terörizmi ve terör örgütlerini güçlü gösteren en önemli unsur yarattıkları psikolojik tahribattır. Psikolojik olarak tahribata uğrayan bireylere adeta bir sarmal gibi katlanarak toplumsal bozulmaya sebebiyet vermektedir. Önce bireylerin sonrasında da toplumsal yaşamın mevcut rutin döngüsünü bozma, tehdit algısını uyandırma terör örgütleri için oldukça elverişli bir propaganda alanıdır. Bunun bilincinde olan terör örgütleri için toplu taşıma sistemlerine, kültürel sembollere, merkez noktalara yapılacak saldırılar terör örgütlerini amaçlarına ulaştıracak sonuçlar doğurmaktadır(Martin, 2017: 28).

Ing.Zdenek Kalvach'a (2016: 7) göre yumuşak hedefler aşağıdaki listede yer almaktadır. Elbette bu alanlar genişletilebilmektedir.

- Okullar, yurtlar, kütüphaneler
- Dini merkezler, ibadet yerleri, hac ziyaretleri
- Alışveriş merkezleri, Pazar yerleri
- Ticaret ve sanayi merkezleri
- Sinama, tiyatro ve eğlence-fuar alanları
- Miting alanları, geçit tören yerleri, gösterilerin yapıldığı alanlar
- Barlar, gece kulüpleri, restoranlar ve oteller
- Parklar, meydanlar, turistik anıtlar-bölgeler, müzeler
- Stadyumlar, spor tesisleri
- Önemli ulaşım merkezleri, demiryolu-otobüs ve havalimanı terminalleri
- Hastaneler, sağlık merkezleri

Tüm bu alanlar teröristlerin kolayca hareket edebileceği, güvenlik tedbirlerinin görece daha az olduğu; saldırı olması halinde panik-korku-kaosun kolayca yaratılabileceği ortamlardır.

Yumuşak hedeflere yönelik saldırılarda, bireylerın hemen sonrasında saldırının kurbanı veya tanıkları olduklarını fark edemiyorlar özellikle olayın hemen sonrasında güvenilir bilgi ediniminin zor olması bireylerin korku seviyesinde artış yaşanmasına sebep olmaktadır(Kalvach, 2016: 9).

Yurt dışında olduğu kadar Türkiye genelinde de yumuşak hedefler arasında gösterilebilecek ve saldırıya uğramış pek çok yer bulunmaktadır. Ankara Tren Garı'nda gerçekleşen canlı bomba saldırısı, İstanbul Sultanahmet'te benzer şekilde canlı bomba saldırısı gibi eylemler esasen yumuşak hedeflerin ciddi anlamda risk altında olduğunu gözler önüne sermektedir.

Özellikle büyükşehirlerde gerçekleşen terör saldırılarının mevcut ana eğilimi sivil halkı hedef almaktadır. Büyükşehirlerde, metropollerde terör saldırılarının olması, devletlerin tehditlere karşı güvenlik politikalarını değiştirmelerini zorunlu hale getirmiştir. Şehirlerde yaşayan insanlar, günlük yaşam döngülerinde herhangi bir terör saldırısı karşısında kurban veya saldırının tanığı olabileceklerini tahmin etmezler. Benzer şekilde çeşitli mekân ve kurumlar içinde aynı şey geçerlidir.

Ankara Güvenpark'ta gerçekleşen bombalı araç saldırısında otobüs durağında evine gitmek isteyen, saldırı bölgesinin yakınında olan 34 kişi hayatını kaybetmiştir. 2105 yılında Fransa'da Paris'te mizah dergisi Charlie Hebdo'ya saldırı gerçekleşmiştir. Saldırıda dergi çalışanlarından 12 kişi hayatını kaybetmiştir. 2008 yılında Hindistan'ın Mumbai kentinde teröristler Tac Mahal otelini, tren garını ve kültür merkezini hedef almışlardır. Saldırıda toplam 170 kişi yaşamını yitirmiştir[27].

Yumuşak hedefler, teröristler tarafından kayıpları en üst düzeye çevirmek için seçilen ve bu sayede toplumun genelinde korku iklimi yaratmak ve medyanın tüm dikkatini olay üzerne çekmek için özellikle seçilen ve terör örgütlerinin özellikle tercih ettikleri araçlardır(Vasilis vd., 2018: 2).

[27] http://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/02/110221-mumbai-attack, Erişim tarihi: 13.03.2019.

Yumuşak hedefleri terör örgütleri için sansasyonel etki dışında çok cazip kılan başka unsurlar da bulunmaktadır. Yumuşak hedeflere yönelik saldırılar teröristler açısından basit, ucuz ve kısa bir plan döngüsüyle gerçekleştirilebilmektedir. Bu bağlamda teröristler yeni, özel veya farklı bir taktik geliştirmek zorunda kalmadan başarı ve sonuç elde etmeye çok daha yakındırlar. Yumuşak hedeflere yönelik saldırılar çabuk zarar verme kabiliyetleri sebebiyle terör örgütleri açısından başarısı yüksektir. Bu durum aynı zamanda terörizm korkusunun şiddetli yaşanmasına ve terör örgütlerinin korkutuculuk seviyesinde ciddi oranda artış yaşanamasına sebep olmaktadır.

Bir başka ifade ile yumuşak hedeflerde saldırılar terör örgütlerinin provakasyon yapmasına, bireyler üzerinde algı operasyonları oluşturmasına olanak vermektedir.(Beňová Vd., 2019: 453).

Teröristler korkuyu arttırmak ve etki alanını arttırmak maksadıyla yumuşak hedeflere yöneldiklerinde koordineli veya eş zamanlı saldırı yapmayı tercih etme eğilimindedirler. Teröristlerin saldırı sonrasında başka noktalarda eyleme geçip geçmeyeceklerinin bilinememesi durumun daha vahim bir hal almasına sebebiyet vermektedir. Kalvach'a göre (2016: 10) teröristlerin eylemlerinin çoğu birbiri ile koordinelidir. Kısa süre içerisinde birden fazla yere saldırı düzenleyerek toplumdaki kaosu ve korkuyu yükseltebileceği için tercihleri ve başarı kıstasları bu doğrultuda olmaktadır. Saldırı türü olarak da ağırlıklı olarak bombalı saldırıları tercih ederler. Bomba yüklü araçların veya canlı bombaların yumuşak hedeflere kolayca girip çıkabilmesi, erişebilmesi aynı zamanda da bombaya bağlı tahribat gücünün fazlalığı, teröristlerin tercihini günümüzde bu saldırı türlerine kaydırmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda terörle mücadeleyi şehirlerde zorlu kılan noktalar bulunmaktadır. Saldırı sonrasında hem bölgede hem toplumda ortaya çıkan kaos ve belirsizlik hali bu zorlukların başında gelmektedir. Yaşanan korku ve panik, beraberinde de olaya dair bilgi eksikliği güvenlik güçlerinin duruma müdalesinde gecikmelere yol açabilmektedir. Ayrıca ses getiren her eylem sonunda teröristler, toplumun zihninde devletlerine, güvenliklerine ve aidiyet duygularına ait gerçeklik algısını değiştirirler.

Elliot Abrams'a(2018) göre terörizmin şehirlere yoğun olarak yönelmesinden sonra devletlerin güvenlik politikalarında değişiklikler zorunlu hale gelmiştir. Terörle mücadele artık günümüzde kinetik veya askeri eylemin çok ötesine geçmiştir. Terörle mücadelenin militer olmayan stratejilerinde öncelikli olarak teröristlerin örgütlere katılımını aza indirgeme, terörist propagandanın olabildiğince etkisini azaltma ve terörizme karşı toplumsal esneklik oluşturma gibi daha geniş bir yelpazede askeri olmayan yeteneklere öncelik verme yer almaktadır. Bu stratejiler kapsamında terör örgütlerinin yüksek seviyede bağlılığının olduğu ideolojilerin ortak bir kimlik ve amaç duygusu yaratma yeteneğini zayıflatılması gerekmektedir[28].

[28] https://www.cfr-org/blog/terrorism-and-civil-Society, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

4. NİCEL ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRLMESİ

4.1.Ankara Sahasının Analizi

Güvenilirlik analizi, daha önceden belirlenmiş bir ölçek türüne göre hazırlanmış ankete verilen yanıtların tutarlılığını ölçer. Burada tutarlılık ile ifade edilen husus anket çalışmasında sorulan soruların ölçme aracına uygun olup olmadığıdır. Hazırlanan anketlerin cinsiyet, gelir veya evet/hayır cevabı verilen sorularına güvenilirlik analizi uygulanmaz. Bu çalışmada Likert'in 1932 yılında ortaya koyduğu ölçek kullanılarak terörizm korkusu ölçülmeye çalışılmaktadır. Likert ölçeği, bir katılımcının bir dizi ifade hakkındaki görüşlerini ölçen kapalı uçlu bir anket sorusudur. Bu bağlamda her hangi bir konu hakkında görüş belirten bir soruya verilen 5'li Likert ölçeği ile hiç katılmıyorum (1)'den kesinlikle katılıyorum (5) gibi sıralanabilir yanıtlar güvenilirlik analizine tabi tutulabilir.

Güvenilirlik analizi için kullanılan temel analiz Cronbach Alpha (α) değerinin bulunmasıdır. Her bir madde için tek bir α değeri olabileceği gibi, tüm soruların ortalama bir α değeri de olabilir. Tüm sorular için elde edilen α değeri o anketin toplam güvenilirliğini gösterir ve 0.7'den büyük olması beklenir, bu değerden düşük α değerleri anketin zayıf güvenilirliği olduğunu gösterir, α>0.8 olması ise anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Çalışmanın Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	703	100,0
	Excluded[a]	0	,0
	Total	703	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,806	10

Yapılan çalışmada katılımcıların terörizm korkusunu ölçmeye yönelik hazırlanan 5'li likert sorularının güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi sonucuna göre elde edilen cronbach's alpha değeri 0,806 yani %80,6 olarak bulunmuştur. Elde edilen cronbach's alpha değeri 0,8'den büyük olduğu için anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu söyleyebiliriz. Aşağıda yer alan tablolarda ise katılımcıların ankete verdikleri cevapların genel ortalamalarını, minimum ve maksimum değerlerini, standart sapma değerlerini gösteren tablolar yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Minimum ve Maksimum, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Korku	703	1,30	5,00	3,6599	,65063
Değer N	703				

Katılımcılar anket çalışmasında korkuyu ölçen 5'li likert sorulara verdikleri cevapları 703 kişi için en düşük1,30 değerine maksimum ise 5,00 değerine karşılık gelmektedir. Ortalama cevap 3,6599 değerinde olması sebebiyle çalışmanın Ankara safhasındaki 703 kişi için terörizm korkusu yaşanmaktadır tespiti yapılmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Likert_3	703	1,00	5,00	3,5448	1,24054
Likert_4	703	1,00	5,00	3,6031	1,17201
Likert_5	703	1,00	5,00	4,0583	,88563
Likert_6	703	1,00	5,00	4,0299	,94911
Likert_9	703	1,00	5,00	3,3129	1,21080
Likert_11	703	1,00	5,00	3,8649	1,13740
Likert_12	703	1,00	5,00	3,1252	1,23746
Likert_13	703	1,00	5,00	4,2219	,93780
Likert_16	703	1,00	5,00	2,5647	1,16868
Likert_17	703	2,00	5,00	4,2731	,68725
Değer N	703				

Katılımcılara uygulanan anket çalışmasında 5'li likert soruları içerisnde 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 16 ve 17 numaralı sorularla katılımcıların terörizm korkusu ölçülmektedir. Yukarıda yer alan tabloda, terörizm korkusunu ölçen 10 soruya 703 katılımcının verdikleri cevapların minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ve Soruları

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	N
3	Yaşadığım şehirde herhangi bir terör eylemine maruz kalma endişesi/korkusu duyuyorum.	3,5448	1,24054	703
4	Yaşadığım şehirde ailemin/yakınlarımın terör eylemlerine/ saldırılarına maruz kalacağı endişesi/korkusu yaşıyorum.	3,6031	1,17201	703
5	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör saldırılarının beni psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	4,0583	0,88563	703
6	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör olaylarının gündelik yaşantımı olumsuz yönde etkileyeceğini, günlük aktivitelerimin kısıtlanacağını düşünüyorum.	4,0299	0,94911	703
9	Yaşadığım şehirdeki terör saldırılarının bende uzun süreli devam eden tedirginlik hali yarattığını düşünüyorum.	3,3129	1,21080	703
11	Yaşadığım şehir olası terör saldırılarına karşı risk taşımaktadır.	3,8649	1,13740	703
12	Kendimi ve yakınlarımı olası terör saldırılarına karşı hedef olarak görüyorum.	3,1252	1,23746	703
13	Terör saldırılarının hedefinde güvenlik güçlerinin yanı sıra sivil vatandaşlar da vardır.	4,2219	0,93780	703
16	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonucunda bende başka bir şehire taşınma fikrini oluşturmaktadır.	2,5647	1,16868	703
17	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının toplumsal hayatı felç ettiğini, hayatın günlük akışını durdurduğunu düşünüyorum.	4,2731	0,68725	703

Tablo 4'te ise katılımcıların terörizm korkularını ölçen soruların neler olduğunu gösteren sorular, 703 katılımcının verdiği ortalama cevaplar ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 23.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmaya katılan Ankara ilinde ikamet eden 703 kişinin demografik özelliklerinin(cinsiyet, yaş, medeni durum, ekonomik seviye- aylık gelir düzeyi, meslek kategorisi, yaşadığı ilçe ve kimlerle beraber yaşadığı) terörizm korkusu üzerindeki etkisini açıklamak için frekans tabloları ve istatistiksel analizler kullanılmıştır.

Tablo 5. Kolmogorov-Smirnov Sınaması

		Korku
N		703
Normal Parameters[a,b]	Ortalama(Mean)	3,6599
	Standart Sapma(Std. Deviation)	,65063
Uç Değerler(Most Extreme Differences)	Kesin(Absolute)	,089
	Positive	,042
	Negative	-,089
Test Statistic		,089
Asymp. Sig. (2-tailed)		,001

Araştırmada, katılımcıların terörizm korkusunu ölçmeye yönelik hazırlanan anket sorularına verdikleri cevapların normal dağılıma sahip olup olmadıklarının belirlenmesi amacıyla tek örneklem Kolmogorov-Simirnov sınaması uygulanmıştır. Yapılan sınamaya göre Tablo 5'te yer alan assembly sigma değeri (p=0,001)< 0,05 olduğu için anket verileri normal dağılım göstermemektedir. İstatistikte, verilerin normal dağılım göstermediği durumlarda parametrik olmayan istatistiksel testler verilerin analiz edilmesi amacı ile kullanılmaktadır. Parametrik olmayan istatistiksel testler, veriler için daha az bağlayıcı varsayımlara dayandıklarından, parametrik istatistiklere kıyasla, çok daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. Parametrik olmayan istatistiklerin diğer bir uygulanma nedeni, yöntemlerin kullanılmasının ve çıkarılan sonuçların sözle açıklanmasının, parametrik istatistiklere kıyasla daha basit olmasıdır.

Hem daha güçlü hem de daha basit olması nedeniyle, parametrik olmayan istatistikler birçok istatistikçiye göre istatistiklerin bilmeyerek veya bilerek yanlış kullanılması için daha kısıtlayıcıdır(Gamgam ve Altunkaynak, 2012).

Normal dağılım göstermeyen birbirinden bağımsız iki farklı grubun incelenmesi için parametrik bağımsız t-testinin parametrik olmayan istatistiksel test karşılığı olan Mann-Whitney U testinden faydalanılmaktadır.

Normal dağılım göstermeyen birbirinden bağımsız üç ve daha fazla grubun incelenmesi için ise parametrik bir test olan Anova testinin parametrik olmayan istatistiksel test karşılığı olan Kruskal-Wallis H testinden yararlanılmaktadır(Baştürk, 2000).

Bu nedenle cinsiyet değişkeninin katılımcıların terörizm korkusu ile ilgili görüşlerinde fark yaratıp yaratmadığını incelemek için parametrik olmayan istatistiksel testlerden Mann-Whitney U testinden; aylık gelir düzeyi, eğitim durumu meslek kategorisi gibi değişkenlerin terörizm korkusu ile ilgili görüşlerinde fark yaratıp yaratmadığını incelemek için parametrik olmayan istatistiksel testlerden Kruskal-Wallis H testinden faydalanılmıştır.

4.1.1. Demografik Frekans Tabloları

Tablo 6. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans Tablosu

Cinsiyet					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Kadin	339	48,2	48,2	48,2
	Erkek	364	51,8	51,8	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Araştırmanın Ankara sahasına toplam 703 kişi katılmıştır. 703 katılımcıdan 339 kişi kadın, 364 kişi ise erkektir. Bu bağlamda çalışmada cinsiyet sadece bir grubun ağırlığında değil; oldukça yakın aralıklardadır.

Tablo 7. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans Tablosu

Medeni Durum					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer (Valid)	Evli	324	46,1	46,1	46,1
	Bekâr	324	46,1	46,1	92,2
	Boşanmış/ Vefat	55	7,8	7,8	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Araştırmanın Ankara sahasına katılan katılımcılardan 324 kişi evli, 324 kişi bekâr ve 324 kişi dul(boşanmış veya eşi vefat etmiş) olarak medeni durumlarını belirtmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Frekans Tablosu

Yaş					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer (Valid)	18-23	93	13,2	13,2	13,2
	24-29	217	30,9	30,9	44,1
	30-35	140	19,9	19,9	64,0
	36-41	85	12,1	12,1	76,1
	42-47	76	10,8	10,8	86,9
	48-53	27	3,8	3,8	90,8
	54-59	19	2,7	2,7	93,5
	60-65	32	4,6	4,6	98,0
	65 Yaş Üzeri	14	2,0	2,0	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan Ankara sahasındaki katılımcıların yaş aralıkları 18 yaş itibariyle başlayıp 65 yaş üzerine kadar çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmada her yaş grubundan katılımcı bulunmaktadır. Araştırmaya 18-23 yaş arasında 93 kişi, 24-29 yaş arasında 217 kişi, 30-35 yaş aralığında 140 kişi, 36-41 yaş aralığında 85 kişi, 42-47 yaş arasında 76 kişi, 48-53 yaş arasında 27 kişi, 54-59 yaş arasında 19 kişi, 60-65 yaş üzerinde 32 kişi ve 65 yaş üzerinde 15 kişi katılmıştır.

Tablo 9. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans Tablosu

Eğitim Durumu					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer (Valid)	İlkokul	21	3,0	3,0	3,0
	Ortaokul	67	9,5	9,5	12,5
	Lise	213	30,3	30,3	42,8
	Yüksek Okul	97	13,8	13,8	56,6
	Üniversite	255	36,3	36,3	92,9
	Lisansüstü	50	7,1	7,1	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Araştırmanın Ankara sahasına katılan 703 katılımcının eğitim seviyelerine göre oranlarını gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. Türkiye'de 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş döneminin tarihsel geçmişi çok eski olmadığı için eğitim seviyeleri kategorileri ilkokul ve ortaokul olarak ayrı olacak şekilde kategorilendirilmiştir. Araştırmada en az oran ilkokul seviyesindedir. Çalışmaya katılan 21 kişi ilkokul mezunudur. 67 kişi ortaokul mezunu olup, 213 kişi ise lise mezunudur. Araştırmaya katılan 97 kişi iki senelik yüksekokul mezunuyken; 255 kişi ise en az dört yıllık fakülte mezunu kişilerden oluşmaktadır. Son olarak araştırmada 50 kişi lisansüstü seviyede(yüksek lisans/ doktora) eğitime sahip kişilerdir.

Tablo 10. Katılımcıların Meslek Sektörlerine/ Kategorilerine Göre Frekans Tablosu

Meslek					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer (Valid)	Kamu Sektörü	136	19,3	19,3	19,3
	Özel Sektör	241	34,3	34,3	53,6
	Sağlık Sektörü	41	5,8	5,8	59,5
	Kendi İşinin Sahibi	58	8,3	8,3	67,7
	İşçi	39	5,5	5,5	73,3
	İşsiz	38	5,4	5,4	78,7
	Emekli	51	7,3	7,3	85,9
	Ev Hanımı	30	4,3	4,3	90,2
	Öğrenci	51	7,3	7,3	97,4
	Diğer	18	2,6	2,6	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Araştırmanın Ankara sahasında yer alan 703 kişinin meslek kategorilerine göre dağılımlarını gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. Çalışmanın amacı kapsamında meslek grupları, daha alt kategorik ayrım yapmayı gerektirmeden hazırlanmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin ağırlıklı olarak çalıştığı sektörler kamu ve özel sektördür. Özellikle Ankara'da devlet dairelerinin fazla olması sebebiyle kamu sektöründe daha fazla katılımcı olması doğal bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Son maddede yer alan 'Diğer' seçeneği, katılımcıların meslek grubunu işaretlerken ikilemde kalmasını önlemek amacıyla konulmuştur. Kamu ve özel sektörün yanı sıra sağlık sektöründen, kendi işinin sahibi olan katılımcılardan ev hanımına kadar geniş yelpazede katılımcı çalışmaya katılmıştır

Tablo 11. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Frekans Tablosu

Gelir Düzeyi					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer (Valid)	1-999	7	1,0	1,0	1,0
	1000-2000	49	7,0	7,0	8,0
	2001-3000	179	25,5	25,5	33,4
	3001-4000	132	18,8	18,8	52,2
	4001-5000	78	11,1	11,1	63,3
	5001-6000	75	10,7	10,7	74,0
	6001-7000	27	3,8	3,8	77,8
	7001 Ve Üzeri	72	10,2	10,2	88,1
	Geliri Yok	84	11,9	11,9	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Araştırmanın Ankara sahasına katılan 703 katılımcının gelir durumlarını gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. 7 kişinin gelir düzeyi 1000 Türk Lirasının altındadır. 84 kişinin ise herhangi bir geliri bulunmamaktadır. 2001-3000 ve 3001-4000 Türk Lirası geliri olan katılımcılar oransal olarak çoğunluğa sahip kişilerdir. 4001-5000 Türk Lirası geliri olan kişi satısı 78, 5001-6000 Türk Lirası geliri olan 75 kişi, 7001 Türk Lirası üzerinde geliri olan kişi sayısı ise 72'dir.

Tablo 12. Katılımcıların Yaşadığı İlçelere Göre Frekans Tablosu

Yaşadığı İlçe					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer (Valid)	Akyurt	18	2,6	2,6	2,6
	Altındağ	38	5,4	5,4	8,0
	Ayaş	18	2,6	2,6	10,5
	Bala	14	2,0	2,0	12,5
	Beypazarı	7	1,0	1,0	13,5
	Çamlıdere	9	1,3	1,3	14,8
	Çankaya	128	18,2	18,2	33,0
	Çubuk	18	2,6	2,6	35,6
	Elmadağ	15	2,1	2,1	37,7
	Etimesgut	79	11,2	11,2	48,9
	Evren	10	1,4	1,4	50,4
	Gölbaşı	25	3,6	3,6	53,9
	Güdül	3	,4	,4	54,3
	Haymana	18	2,6	2,6	56,9
	Kahramankazan	7	1,0	1,0	57,9
	Kalecik	5	,7	,7	58,6
	Keçiören	68	9,7	9,7	68,3
	Kızılcahamam	6	,9	,9	69,1
	Mamak	56	8,0	8,0	77,1
	Nallıhan	5	,7	,7	77,8
	Polatlı	15	2,1	2,1	79,9
	Pursaklar	27	3,8	3,8	83,8
	Sincan	62	8,8	8,8	92,6
	Yenimahalle	52	7,4	7,4	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Ankara ilinin 2018 verilerine göre nüfusu 5 503 985 kişiden oluşmaktadır. İlin yüzölçümü 25.632 km^2'dir. İlde toplamda 25 adet ilçe bulunmaktadır. Mevcut ilçeler içerisinde Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan ve Yenimahalle merkez ilçe konumundadırlar. Araştırmaya katılan 703 kişiden 535 kişi merkez ilçelerde ikamet eden bireylerden oluşmaktadır. Geri kalan 168 kişi ise diğer ilçelerde ikamet eden kişilerdir.

Tablo 13. Katılımcıların Kimlerle Beraber Yaşadığının Frekans Tablosu

Beraber Yaşama					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer (Valid)	Anne Ve Baba İle Birlikte	166	23,6	23,6	23,6
	Yalnız Anne İle Birlikte	35	5,0	5,0	28,6
	Yalnız Baba İle Birlikte	17	2,4	2,4	31,0
	Akrabalar İle Birlikte	15	2,1	2,1	33,1
	Arkadaş İle Birlikte	47	6,7	6,7	39,8
	Eş Ve Çocuklar İle Birlikte	302	43,0	43,0	82,8
	Yalnız Yaşıyorum	90	12,8	12,8	95,6
	Diğer	31	4,4	4,4	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan kişilerin kimlerle beraber Ankara ilinde ikamet ettiğini gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. Araştırmanın Ankara safhasında 302 kişi eş/ eş ve çocukları ile beraber yaşamaktadır. Bu oranı 166 kişi ile anne ve babası ile beraber yaşayan kişiler takip etmektedir. Tablonun en alt bölümünde yer alan 'Diğer' seçeneği ile yurt/ huzur evi, bakım evi gibi merkezlerde yaşayan bireyler için seçenek oluşturulmuştur.

4.1.2. Katılımcıların İkamet Ettiği Yerlerdeki Güvenlik Güçlerinin Katılımcılar Tarafından Bilinirliliğinin Oransal Tabloları

Tablo 14. Katılımcıların İkamet Ettikleri Bölgelerde Güvenlik Güçlerinin Mevcudiyetinin Ortalama, Standart Sapma Ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo

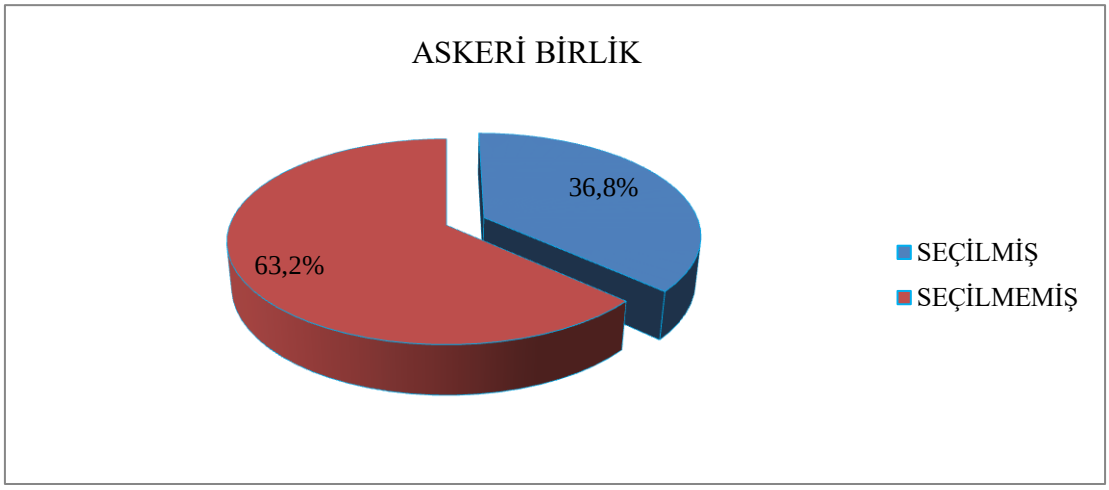
		Askeri Birlik	Jandarma	Polis	Özel Güvenlik	Yok
N	Değer	703	703	703	703	703
	Kayıp	0	0	0	0	0
Ortalama		1,6316	1,5107	1,1195	1,8720	1,9815
Standart Sapma		,48272	,50024	,32459	,33435	,13482
Varyans		,233	,250	,105	,112	,018

Araştırmanın Ankara sahasında ikamet eden bireylerin, ikamet ettikleri bölgelerde güvenlik güçlerinin mevcut olup olmadığına ve var ise hangi unsurların olduğuna yönelik ortalama, standart sapma ve varyans değerleri tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Askeri Birlik					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	259	36,8	36,8	36,8
	Seçilmemiş	444	63,2	63,2	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

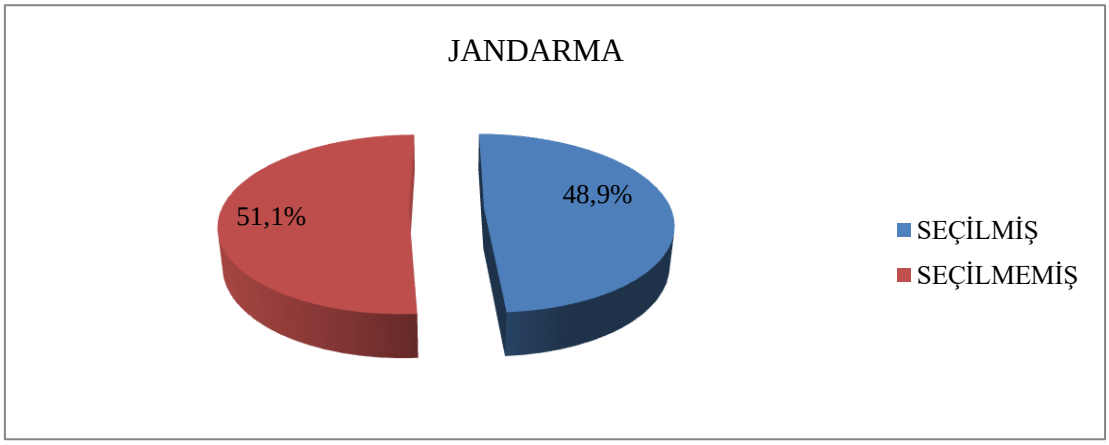
Çalışmaya katılan 259 katılımcının (% 36,8) Ankara'da ikamet ettiği bölgede askeri birlikler bulunmaktadır. 444 kişi (%63,2) ise çevresinde askeri birlik olmadığını ifade etmiştir.

Grafik 1. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik

Tablo 16. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Jandarma					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	344	48,9	48,9	48,9
	Seçilmemiş	359	51,1	51,1	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

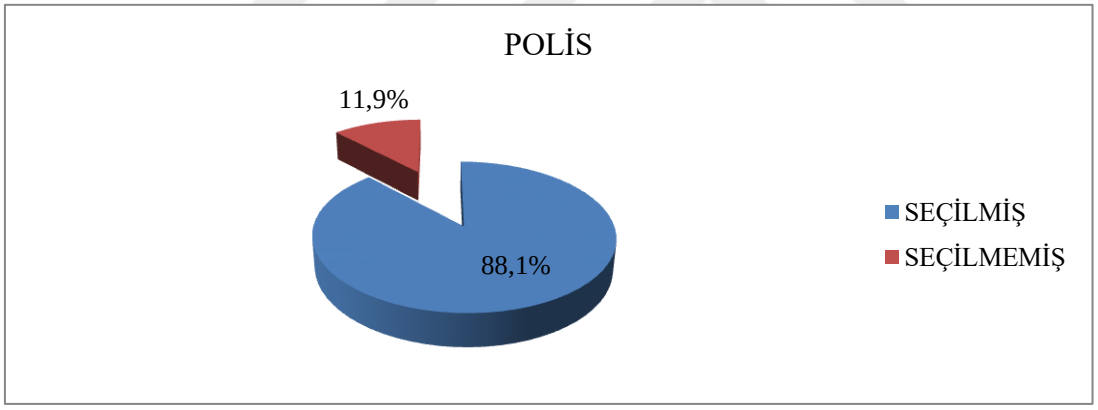
Grafik 2. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan 344 katılımcının(%48,9) Ankara'da ikamet ettiği bölgede Jandarma birlikleri bulunmaktadır. 359 kişi (%51,1) ise çevresinde Jandarma birlikleri olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Polis

		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	619	88,1	88,1	88,1
	Seçilmemiş	84	11,9	11,9	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

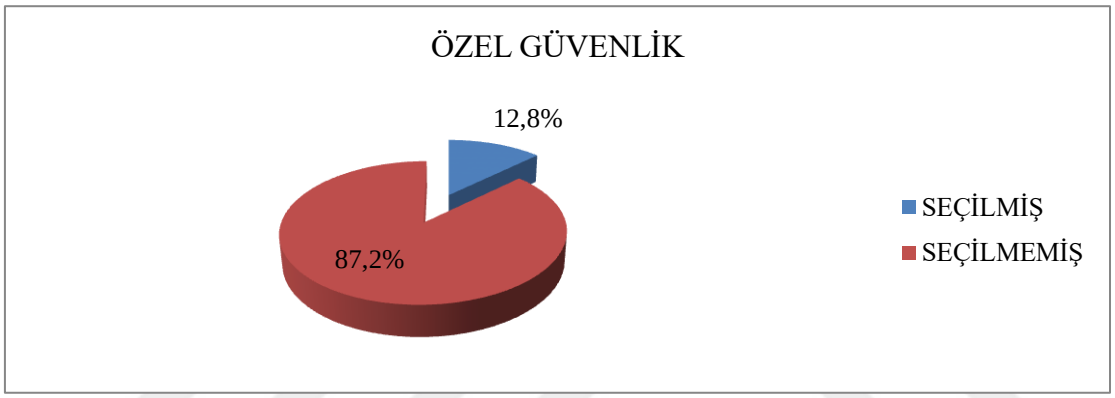

Grafik 3. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan 619 katılımcının(%88,1) Ankara'da ikamet ettiği bölgede polis birlikleri bulunmaktadır. 84 kişi (%11,9) ise çevresinde polis birlikleri olmadığını ifade etmiştir

Tablo 18. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Özel Güvenlik Birimlerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Özel Güvenlik					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	90	12,8	12,8	12,8
	Seçilmemiş	613	87,2	87,2	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Grafik 4. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgedeözel Güvenlik Birimlerinin Varlığının Bilinirliğinin Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan 90 katılımcının(%12,8) Ankara'da ikamet ettiği bölgede özel güvenlik birimleri bulunmaktadır. 613 kişi (%87,2) ise çevresinde özel güvenlik birimleri olmadığını ifade etmiştir.

4.1.3. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/Saldırı/Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Bilinilirlik Oranlarını Gösteren Tablo ve Grafikler

Tablo 19. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/ Saldırı/ Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Genel Bilinirlilik Standart Sapma Ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo

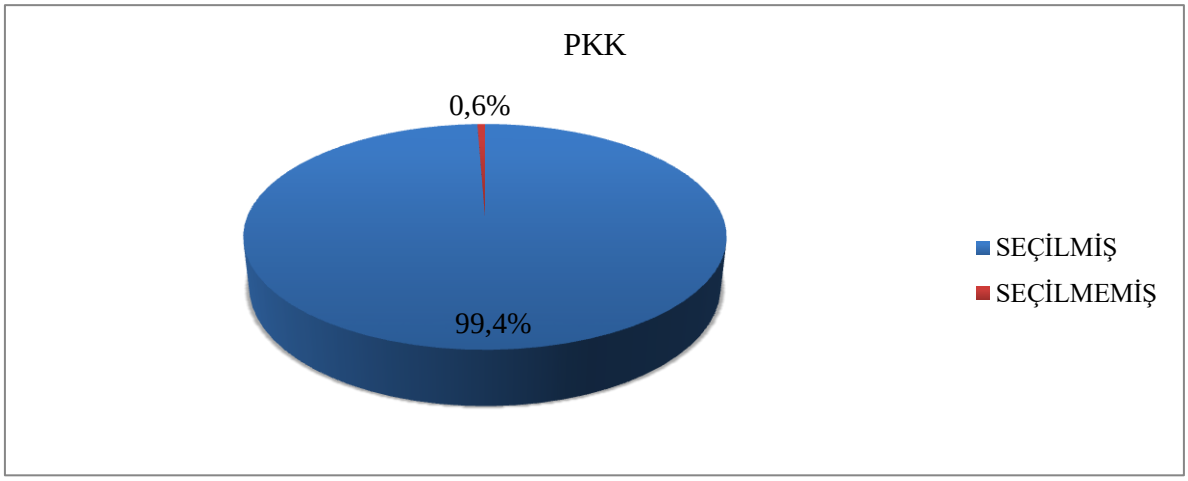
		PKK	DAES	DHKP-C	MLKP	EL-KAİDE	HİZBULLAH	İBDA-C	TKP-ML	FETÖ-PDY	TEVHİD-SELAM
N	Değer	703	703	703	703	703	703	703	703	703	703
	Kayıp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Standart Sapma		,07527	,23718	,42849	,40177	,42849	,44368	,44588	,44803	,13482	,39194
Varyans		,006	,056	,184	,161	,184	,197	,199	,201	,018	,154

Tablo 19'da Türkiye'de belirli dönemlerde veya sürekli eylem, saldırı ve yasa dışı faaliyet gösteren terör örgütlerinin çalışmanın Ankara sahasındaki 703 katılımcı tarafından bilinirliliklerinin oransal değerleri, standart sapma ve varyans değerleri gösterilmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde terör örgütlerinin bilinirlilik oranlarını gösteren tablolar aşağıda ayrı ayrı ele alınarak belirtilmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranlarını Gösteren Tablo

PKK					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	699	99,4	99,4	99,4
	Seçilmemiş	4	,6	,6	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

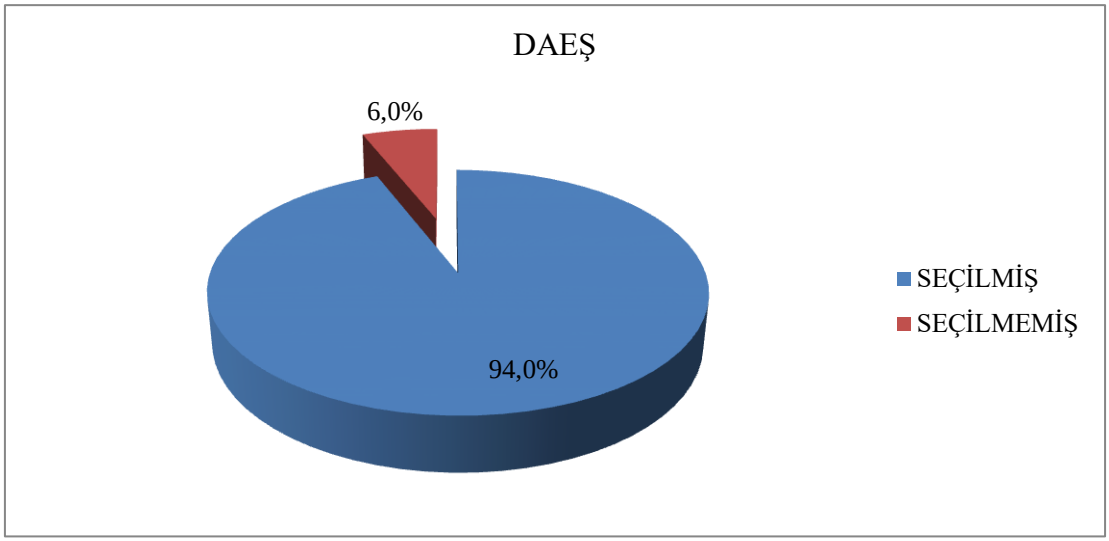

Grafik 5. Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara safhasındaki 703 kişiden 699 kişi (%99,4) Türkiye'de PKK terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 4 kişi (% 0,6) ise PKK terör örgütünü bilmemektedir. PKK'nın Türkiye'de en çok terörist saldırılarda bulunan örgüt olması sebebiyle katılımcılar arasında bilinirlilik oramı en yüksek terör örgütüdür.

Tablo 21. Katılımcıların DAEŞ/ İŞİD Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

DAES					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	661	94,0	94,0	94,0
	Seçilmemiş	42	6,0	6,0	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

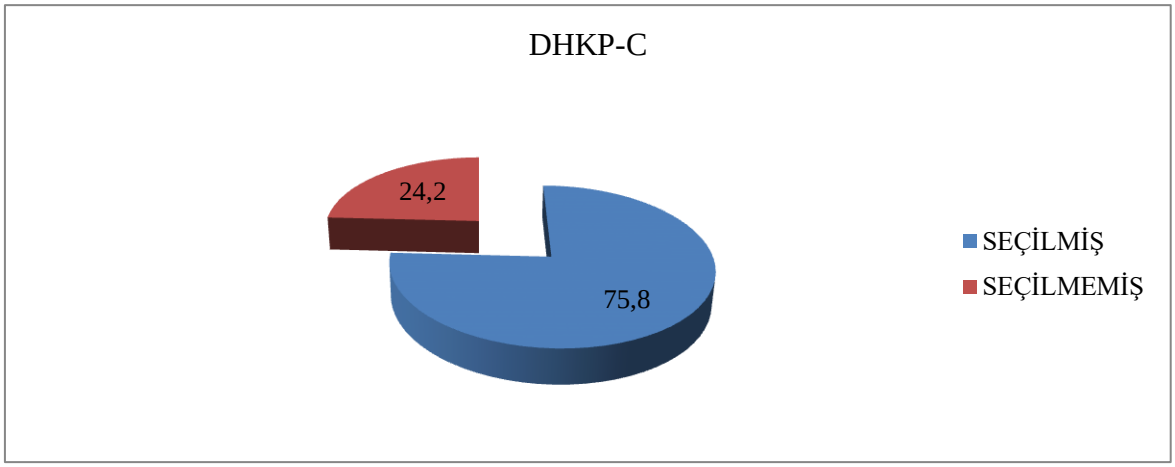

Grafik 6. Katılımcıların DAEŞ Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişiden 661 kişi (%94) Türkiye'de DAEŞ/İŞİD terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 42 kişi (% 6) ise DAEŞ/ İŞİD terör örgütünü bilmemektedir. DAEŞ terör örgütünün Türkiye'de ses getiren saldırılarda bulunması, sosyal medya üzerinden propagandasını aktif bir şekilde yapması sebebiyle katılımcılar tarafından bilinirliliği yüksek bir oranda çıkmıştır.

Tablo 22. Katılımcıların DHKP-C Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

DHKP-C					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	533	75,8	75,8	75,8
	Seçilmemiş	170	24,2	24,2	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

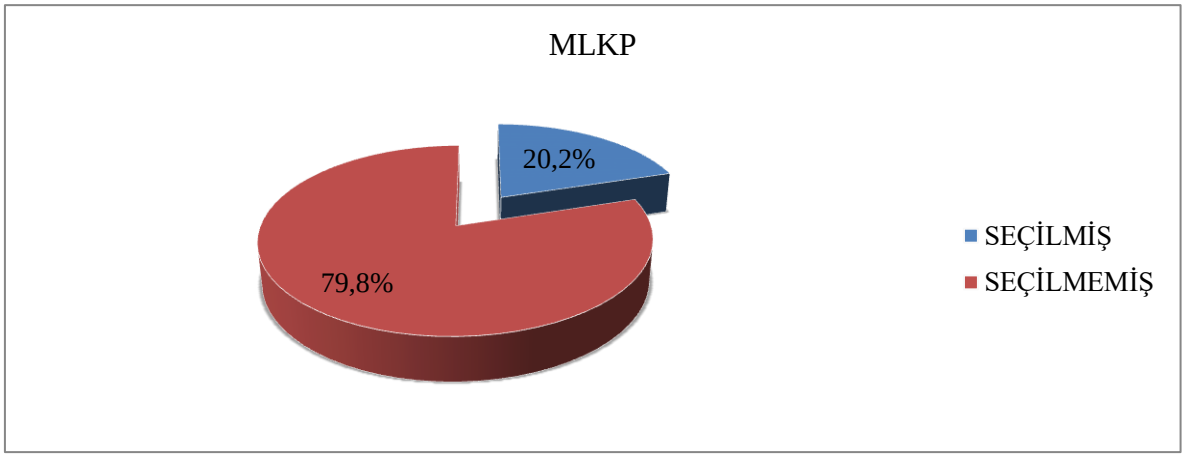

Grafik 7. Katılımcıların DHKP-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişiden 533 kişi (%75,8) Türkiye'de DHKP-C terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 170 kişi (%24,2) ise DHKP-C terör örgütünü bilmemektedir. DHKP-C terör örgütünün de Türkiye'de çeiştli dönemlerde ve bölgelerde ses getiren saldırılarda bulunması sebebiyle bilinirlilik oranı yüksektir.

Tablo 23. Katılımcıların MLKP/ TKP Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

MLKP					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	142	20,2	20,2	20,2
	Seçilmemiş	561	79,8	79,8	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

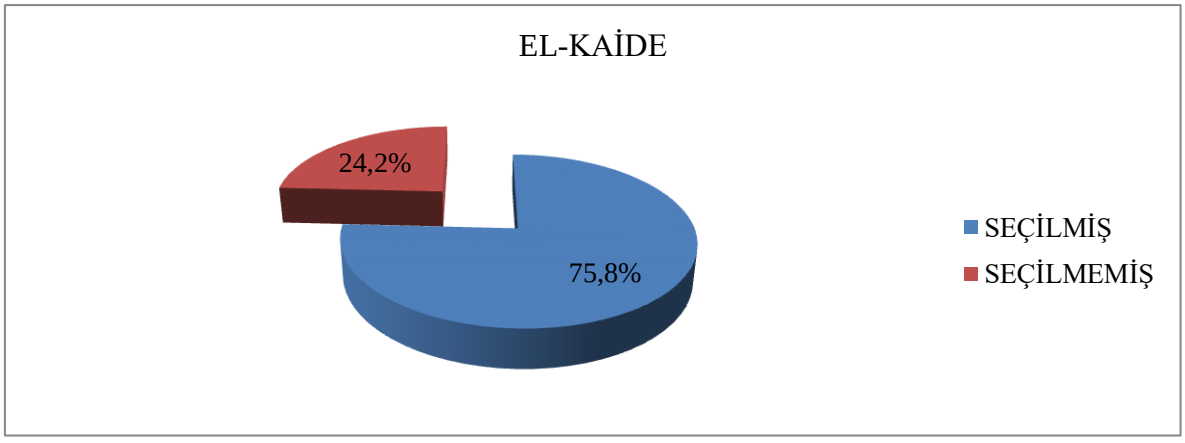

Grafik 8. Katılımcıların MLKP Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişiden 142 kişi (%20, 2) Türkiye'de MLKP terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 561 kişi (%79,8) ise MLKP terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 24. Katılımcıların EL-KAİDE Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

EL-KAİDE					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	533	75,8	75,8	75,8
	Seçilmemiş	170	24,2	24,2	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

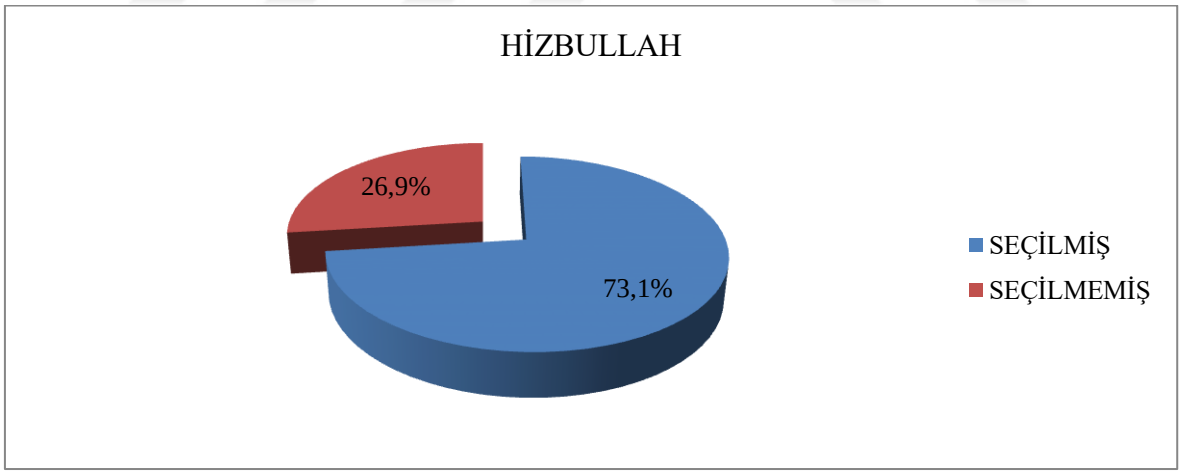

Grafik 9. Katılımcıların El-Kaide Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişiden 533 kişi (%75,8) Türkiye'de EL-KAİDE terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 170 kişi (% 24,2) ise EL-KAİDE terör örgütünü bilmemektedir. El-Kaide'nin Türkiye'de geçmiş dönemlerde ses getiren ve yüksek seviyede zarar veren saldırılar gerçekleştirmiş olması, dünyada önemli saldırılar gerçekleştirmiş olması bu örgütün katılımcılar arasında bilinirlilik seviyesini arttırıcı etki yapmakatadır.

Tablo 25. Katılımcıların HİZBULLAH Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

HİZBULLAH					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	514	73,1	73,1	73,1
	Seçilmemiş	189	26,9	26,9	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

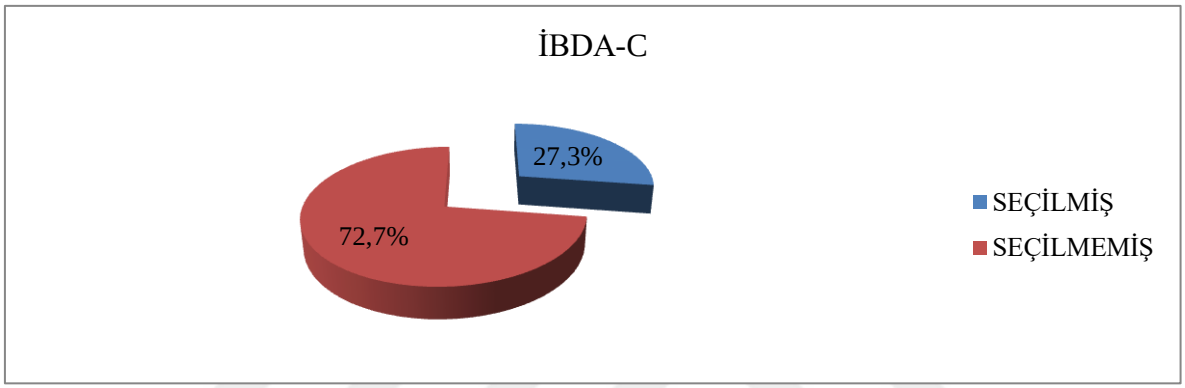

Grafik 10. Katılımcıların Hizbullah Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara safhasındaki 703 kişiden 514 kişi (%73,1) Türkiye'de HİZBULLAH terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 189 kişi (% 26,9) ise HİZBULLAH terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 26. Katılımcıların İBDA-C Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

İBDA-C					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	192	27,3	27,3	27,3
	Seçilmemiş	511	72,7	72,7	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

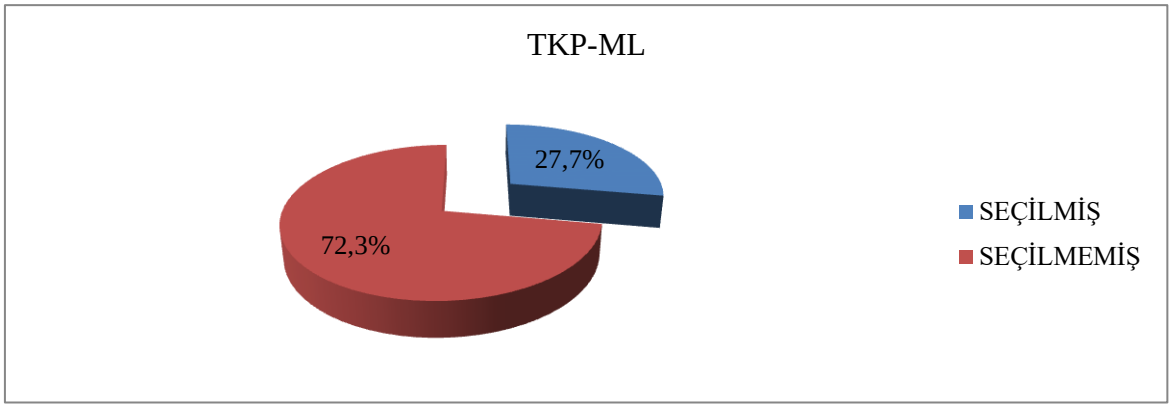

Grafik 11. Katılımcıların İBDA-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişiden 192 kişi (% 27,3) Türkiye'de İBDA-C terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 511 kişi (% 72,7) ise İBDA-C terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 27. Katılımcıların TKP-ML Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

TKP-ML					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	195	27,7	27,7	27,7
	Seçilmemiş	508	72,3	72,3	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

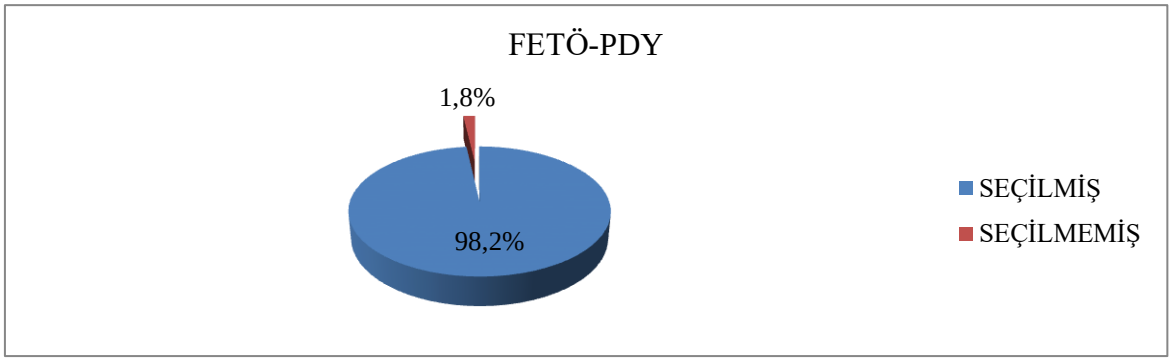

Grafik 12. Katılımcıların TKP-Ml Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara safhasındaki 703 kişiden 195 kişi (% 27,7) Türkiye'de TKP-ML terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 508 kişi (% 72,3) ise TKP-ML terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 28. Katılımcıların FETÖ/ PDY Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

FETÖ-PDY					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	690	98,2	98,2	98,2
	Seçilmemiş	13	1,8	1,8	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

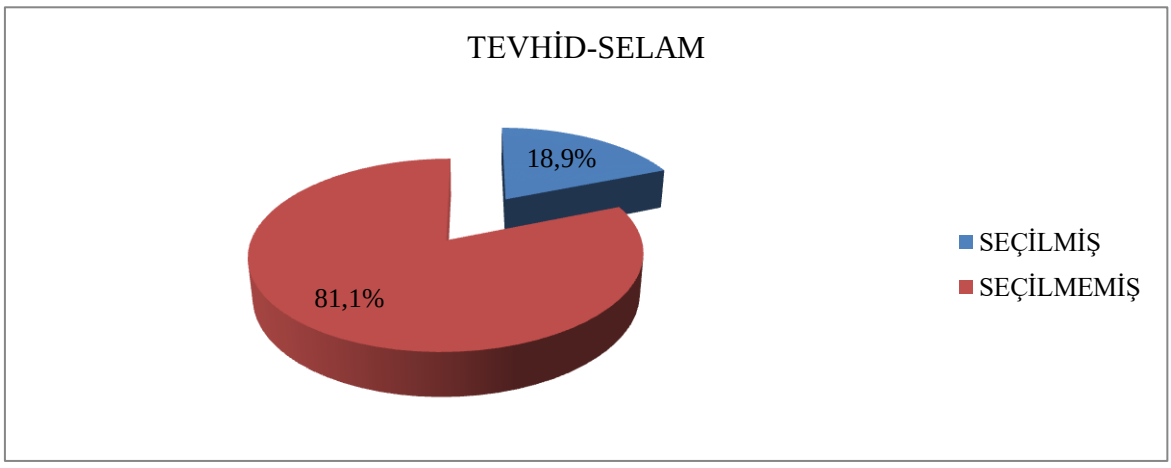

Grafik 13. Katılımcıların Fetö/PDY Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişiden 690 kişi (%98,2) Türkiye'de FETÖ/ PDY terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 13 kişi (% 1,8) ise FETÖ/PDY terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 29. Katılımcıların TEVHİD SELAM Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

TEVHİD-SELAM					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Valid	Seçilmiş	133	18,9	18,9	18,9
	Seçilmemiş	570	81,1	81,1	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Grafik 14. Katılımcıların Tevhid Selam Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan Ankara safhasındaki 703 kişiden 133 kişi (% 18,9) Türkiye'de Tevhid Selam terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 570 kişi (% 81,1) ise Tevhid Selam terör örgütünü bilmemektedir.

4.1.4. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/Saldırı/Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türlerine Göre Katılımcılara Göre Korku Sıralamaları

Terör örgütleri türlerine ve özelliklerine göre çeşitli şekillerde saldırılarını gerçekleştirmektedirler. Gelişen teknoloji ile beraber saldırı türlerinde de artış söz konusu olmuştur. Çalışmada, katılımcılara pek çok terör örgütünün gerçekleştirdiği saldırı türleri hakkında bir liste hazırlanmıştır. Katılımcılardan listede yer alan saldırı türlerini en yüksek skor 7, en düşük skor 1 olacak şekilde sıralamaları istenmiştir.

Tablo 30. Katılımcıların Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türlerine Göre Korku Sıralamalarını Gösteren Ortalama, Standart Sapma Ve Varyans Tablosu

		Canlı Bomba Saldırısı	Bomba Yüklü Araç Saldırısı	Rehin Alma	Adam Kaçırma	Suikast	Uçak Kaçırma	Siber Terör
N	Değer	703	703	703	703	703	703	703
	Kayıp	0	0	0	0	0	0	0
Ortalama		5,8065	5,5804	3,6202	3,3300	3,6543	3,0256	2,9787
Standart Sapma		1,87185	1,54016	1,53941	1,48470	1,33813	1,55595	2,21581
Varyans		3,504	2,372	2,370	2,204	1,791	2,421	4,910

Katılımcıların terör eylemlerine verdikleri korku sıralamaları tabloda verilmiştir. Tablodaki verilere göre katılımcıların korkutucu terör eylemi sıralaması(en az korkutucu olandan en çok korkutucu olana doğru);

1.Seviye Korkutucu: Siber Terör

2.Seviye Korkutucu: Uçak Kaçırma

3.Seviye Korkutucu: Adam Kaçırma

4.Seviye Korkutucu: Rehin alma

5.Seviye Korkutucu: Suikast

6.Seviye Korkutucu: Bomba Yüklü Araç Saldırısı

7.Seviye Korkutucu: Canlı Bomba Saldırısı şeklinde sıralanmıştır.

Tablo 31. Canlı Bomba Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Canlı Bomba Saldırısı					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	61	8,7	8,7	8,7
	2.Seviye Korku	29	4,1	4,1	12,8
	3.Seviye Korku	6	,9	,9	13,7
	4.Seviye Korku	11	1,6	1,6	15,2
	5.Seviye Korku	37	5,3	5,3	20,5
	6.Seviye Korku	197	28,0	28,0	48,5
	7.Seviye Korku	362	51,5	51,5	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin sıklıkla kullandığı bir eylem tipi olan canlı bomba saldırısının araştırmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 703 kişiden 362 kişi için canlı bomba saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 61 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 32. Bomba Yüklü Araç Saldırısı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Bomba Yüklü Araç Saldırısı					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	17	2,4	2,4	2,4
	2.Seviye Korku	58	8,3	8,3	10,7
	3.Seviye Korku	15	2,1	2,1	12,8
	4.Seviye Korku	14	2,0	2,0	14,8
	5.Seviye Korku	75	10,7	10,7	25,5
	6.Seviye Korku	354	50,4	50,4	75,8
	7.Seviye Korku	170	24,2	24,2	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin sıklıkla kullandığı bir eylem tipi olan bomba yüklü saldırısının, araştırmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 703 kişiden 170 kişi için canlı bomba saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 17 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır. Çalışmaya katılan 354 kişi için bomba yüklü araç saldırısı en üst seviyenin bir altında yer alan 6.seviye korku diliminde yer almaktadır. Burada çıkan sonuç bomba yüklü araç saldırısının, canlı bomba saldırısından sonra en çok korkulan saldırı türü arasında yer aldığını göstermektedir.

Tablo 33. Rehin Alma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Rehin Alma					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	81	11,5	11,5	11,5
	2.Seviye Korku	98	13,9	13,9	25,5
	3.Seviye Korku	141	20,1	20,1	45,5
	4.Seviye Korku	147	20,9	20,9	66,4
	5.Seviye Korku	177	25,2	25,2	91,6
	6.Seviye Korku	41	5,8	5,8	97,4
	7.Seviye Korku	18	2,6	2,6	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan rehin alma saldırısının, araştırmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 703 kişiden 18 kişi için rehin alma saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 81 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 34. Adam Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Adam Kaçırma					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	76	10,8	10,8	10,8
	2.Seviye Korku	146	20,8	20,8	31,6
	3.Seviye Korku	159	22,6	22,6	54,2
	4.Seviye Korku	199	28,3	28,3	82,5
	5.Seviye Korku	67	9,5	9,5	92,0
	6.Seviye Korku	27	3,8	3,8	95,9
	7.Seviye Korku	29	4,1	4,1	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan rehin alma saldırısının, araştırmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 703 kişiden 29kişi için adam kaçırma saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 76 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo35. Suikast Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Suikast					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	37	5,3	5,3	5,3
	2.Seviye Korku	96	13,7	13,7	18,9
	3.Seviye Korku	210	29,9	29,9	48,8
	4.Seviye Korku	147	20,9	20,9	69,7
	5.Seviye Korku	171	24,3	24,3	94,0
	6.Seviye Korku	27	3,8	3,8	97,9
	7.Seviye Korku	15	2,1	2,1	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan suikast saldırısının, araştırmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 703 kişiden 15 kişi için suikast saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 37kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 36. Uçak Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Uçak Kaçırma					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	105	14,9	14,9	14,9
	2.Seviye Korku	230	32,7	32,7	47,7
	3.Seviye Korku	116	16,5	16,5	64,2
	4.Seviye Korku	118	16,8	16,8	80,9
	5.Seviye Korku	80	11,4	11,4	92,3
	6.Seviye Korku	36	5,1	5,1	97,4
	7.Seviye Korku	18	2,6	2,6	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan uçak kaçırma saldırısının, araştırmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 703 kişiden 18 kişi için uçak kaçırma saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 105 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 37. Siber Terör Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Siber Terör					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	326	46,4	46,4	46,4
	2.Seviye Korku	48	6,8	6,8	53,2
	3.Seviye Korku	55	7,8	7,8	61,0
	4.Seviye Korku	66	9,4	9,4	70,4
	5.Seviye Korku	96	13,7	13,7	84,1
	6.Seviye Korku	21	3,0	3,0	87,1
	7.Seviye Korku	91	12,9	12,9	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan siber terör saldırısının, araştırmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 703 kişiden 91 kişi için siber terör saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 326 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

4.1.5. Evet-Hayır Sorularının Analizi

Anket çalışmasının ikinci kısmını oluşturan evet-hayır soruları 11 sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde ilk olarak katılımcıların sorulara verdikleri cevapların genel durumunu gösteren tablo yer almaktadır. Sonrasında ise tek tek soru bazında analizsonuçlarına yer verilmektedir.

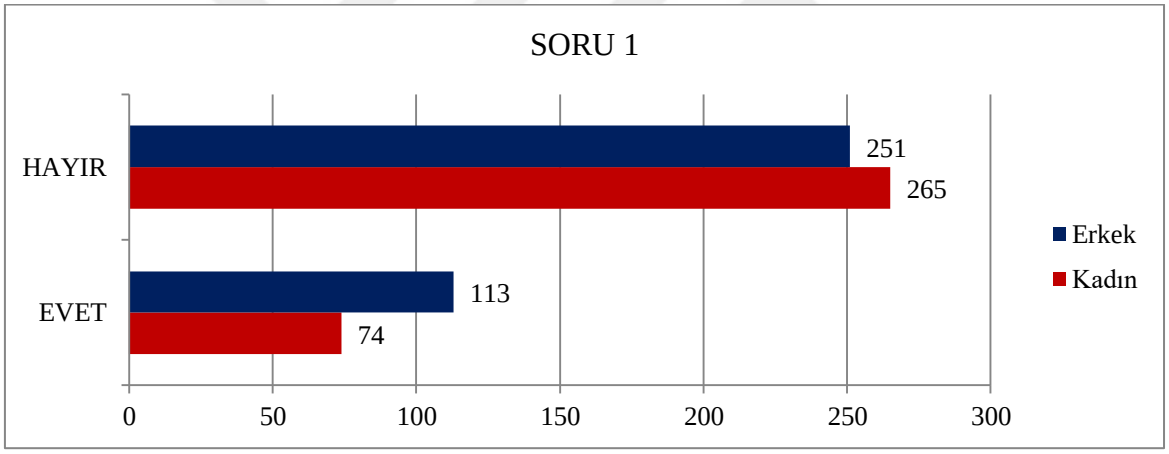
Tablo 38: Katılımcıların 11 Tane Evet-Hayır Sorularına Verdikleri Cevapların Genelini Gösteren Ortalama, Standart Sapma, Standart Hata, Medyan, Mod Ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo

		1. soru	2. soru	3.soru	4.soru	5.soru	6.soru	7. soru	8.soru	9.soru	10.soru	11.soru
N	Değer	703	703	703	703	703	703	703	703	703	703	703
	Kayıp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ortalama		1,7340	1,9787	1,7980	1,1522	1,1991	1,3414	1,4651	1,2447	1,3798	1,1693	1,2546
Ort. Standart Hatası		,01668	,00545	,01515	,01356	,01507	,01790	,01883	,01623	,01832	,01415	,01644
Medyan		2,0000	2,0000	2,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000
Mod		2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Standart Sapma		,44218	,14461	,40177	,35948	,39964	,47451	,49914	,43019	,48568	,37526	,43596
Varyans		,196	,021	,161	,129	,160	,225	,249	,185	,236	,141	,190
Aralık		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Minimum		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Maksimum		2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Toplam		1219,00	1391,00	1264,00	810,00	843,00	943,00	1030,00	875,00	970,00	822,00	882,00

Yukarıda tablo 38 ile Ankara sahasındaki katılımcılara yöneltilen 11 adet evet-hayır içerikli sorulan sorulara verilen cevapların mod, medyan, standart hata ve minimum-maksimum değerleri gösterilmektedir.

Tablo 39. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 1					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	187	26,6	26,6	26,6
	Hayır	516	73,4	73,4	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

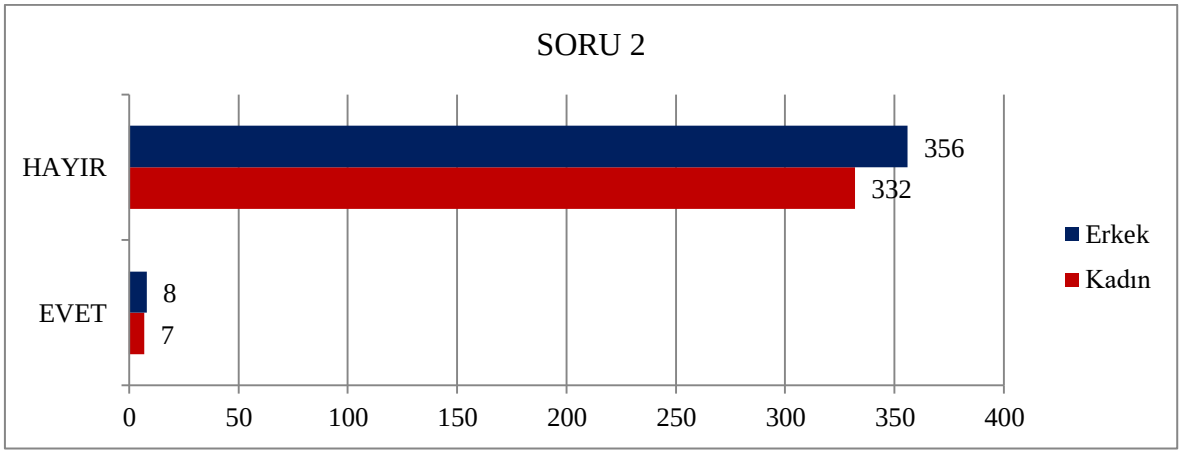

Grafik 15. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısımında sorulan ilk soru "Geçmişte herhangi bir terör saldırısına şahit oldunuz mu? "dur. Ankara sahasındaki 703 katılımcıdan 187 tanesi (26,6) geçmiş dönemlerinde en az bir tane terör saldırısını görmüş, saldırıya şahit olmuş kişilerdir. 516 tanesi (%73,4) ise geçmiş dönemlerinde herhangi bir terör saldırısı görmüş kişiler değillerdir. Geçmiş dönemde terör saldırısına şahit olan kişilerden 74 tanesi kadın iken; 113 tanesi ise erkektir. Herhangi bir terör saldırısına şahit olmayan toplamda 516 kişiden ise 251 kişi erkek, 265 tanesi ise kadındır.

Tablo 40. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 2					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	15	2,1	2,1	2,1
	Hayır	688	97,9	97,9	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

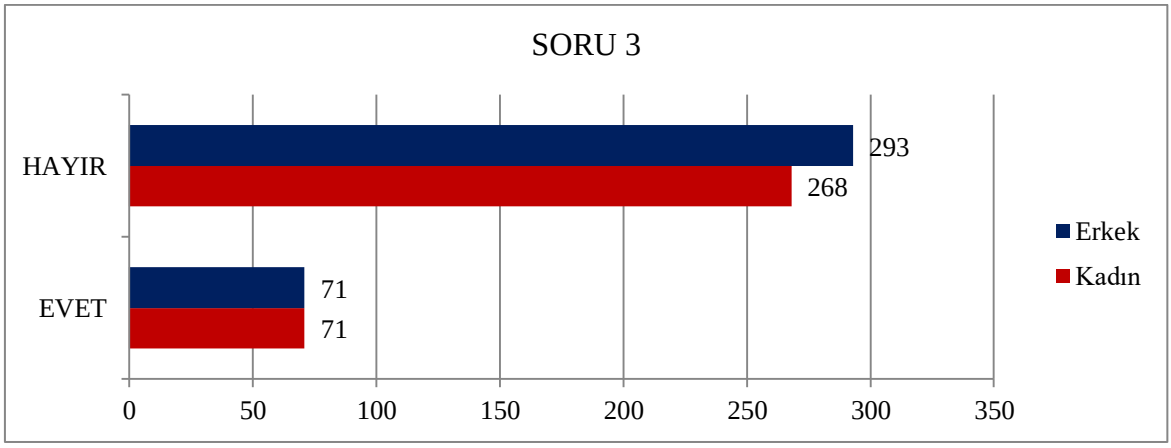

Grafik 16. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısımında yer alan ikinci soru "Geçmişte herhangi bir terör saldırısında yaralandınız mı?"dır. Ankara sahasındaki 703 katılımcıdan 15 tanesi (%2,1) geçmiş dönemlerinde en az bir tane terör saldırısında yaralanan kişilerdir. 688 tanesi (%97,9) ise geçmiş dönemlerinde herhangi bir terör saldırısında yaralanan kişiler değillerdir. Geçmiş dönemde terör saldırısında yaralanan toplamda 15 kişiden 8 tanesi erkek, 7 tanesi kadındır. Herhangi bir terör saldırısında yaralanmayan toplamda 688 kişiden ise 356 kişi erkek, 332 tanesi ise kadındır.

Tablo 41. "Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur (Ölüm,Yaralanma Vb.) Oldu Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 3					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	142	20,2	20,2	20,2
	Hayır	561	79,8	79,8	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

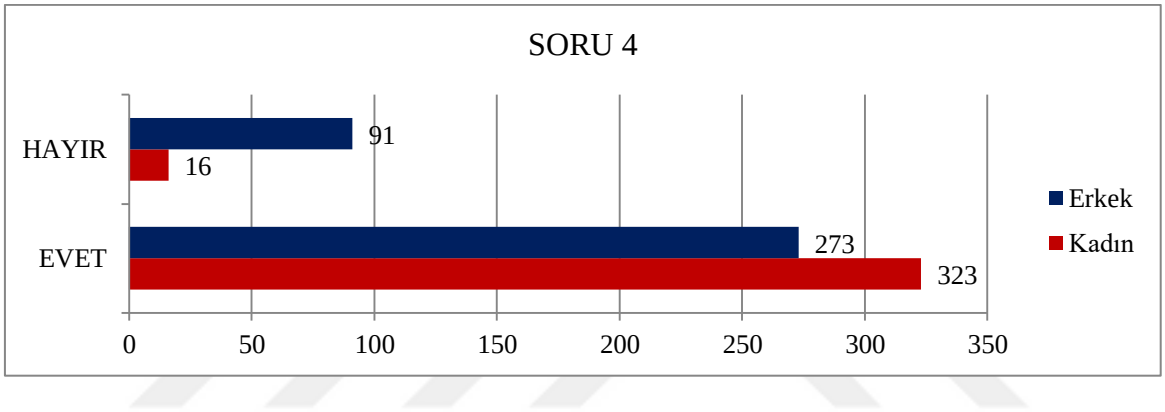

Grafik 17. "Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur (Ölüm,Yaralanma Vb.) Oldu Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2.kısımında yer alan üçüncü soru "Geçmişte Herhangi bir yakınınız bir terör saldırısında mağdur (ölüm,yaralanma vb.) oldu mu?"dır. Ankara sahasındaki 703 katılımcıdan 142 tanesinin (%20,2) geçmiş dönemde herhangi bir yakınları terör saldırısında mağdur(ölüm, yaralanma) olmuş kişilerdir. 561 tanesinin (%79,8) ise geçmiş dönemlerinde herhangi bir yakınları terör saldırısında mağdur olmamışlardır. Geçmiş dönemde terör saldırısında mağdur yakını olan toplamda 142 kişiden 71 tanesi erkek, 71 tanesi kadındır. Herhangi bir terör saldırısında yakını mağdur olmayan toplamda 561 kişiden ise 293 kişi erkek, 268 tanesi ise kadındır.

Tablo 42. "Terör Saldırıları Psikolojik Olarak (Korku, Endişe, Anksiyete, Panik Atak Vb.) Sizi Etkiler Mi?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 4					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	596	84,8	84,8	84,8
	Hayır	107	15,2	15,2	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

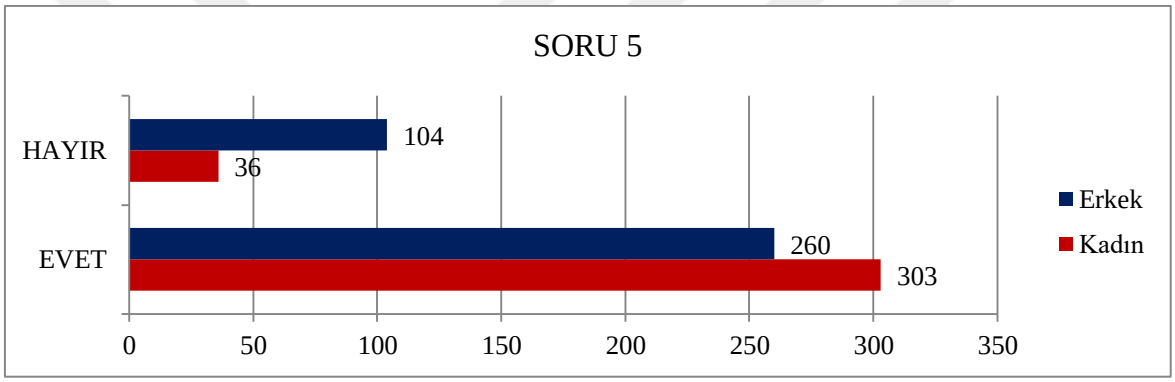

Grafik 18. "Terör Saldırıları Psikolojik Olarak (Korku, Endişe, Anksiyete, Panik Atak Vb.) Sizi Etkiler Mi?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan dördüncü soru " Terör saldırıları psikolojik olarak (korku, endişe, anksiyete, panik atak vb.) sizi etkiler mi?"dir. Ankara sahasındaki 703 katılımcıdan 596 tanesi (%84,8) terör saldırıları karşısında korku, endişe, anksiyete, panik atak vb. duygu durumları yaşamaktadırlar. Bu bağlamda çalışmanın Ankara safhasına katılan 703 kişiden %84, 8 oranında kişi terörizm korkusu yaşamaktadırlar. Terörizm korkusu yaşayan toplamda 596 kişinin 323 tanesi kadın, 273 tanesi ise erkektir. Terörizm korkusu yaşamayan, terör saldırılarından etkilenmeyen kişi sayısı ise 703 kişi içerisinde 107 kişidir. Bu kişilerin 91'i erkek, 16 tanesi kadındır.

Tablo 43: "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi?(Toplu Taşıma Araçlarına Binme, Avm Ve Çeşitli Etkinliklere Gitme Vb.)" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 5					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	563	80,1	80,1	80,1
	Hayır	140	19,9	19,9	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

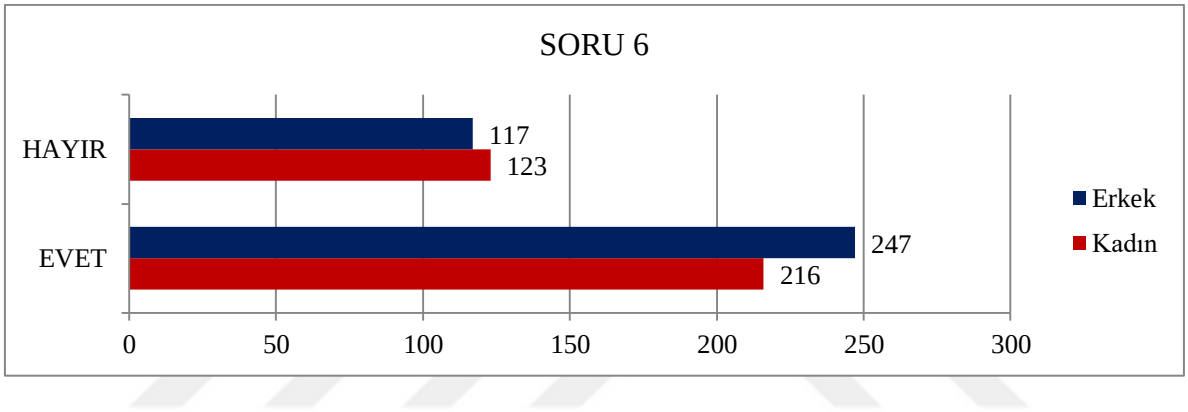

Grafik 19. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi?(Toplu Taşıma Araçlarına Binme, Avm Ve Çeşitli Etkinliklere Gitme Vb.)" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan beşinci soru "Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları gündelik yaşamınızı devam ettirmenizi etkiler mi? (Toplu taşıma araçlarına binme, avm ve çeşitli etkinliklere gitme vb.)" dir. Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcıdan 563 tanesi (%80,1) yaşadığı şehirde gerçekleşen terör saldırılarından olumsuz etkilenerek gündelik rutin faaliyetlerinde değişikliklere gitmektedirler. Bu bağlamda terörizm korkusu kapsamında Ankara safhasındaki katılımcılardan 303 kadın, 260 erkek toplamda 563 kişi gündelik yaşamlarına sorunsuz, olağan bir şekilde devam etmede terör saldırılarına bağlı zorluklar yaşamaktadırlar. 104 erkek, 36 kadın olmak üzere toplamda 140 katılımcı ise terör saldırılarına bağlı gündelik yaşamlarını devam ettirmede bir sıkıntı yaşamamaktadırlar.

Tablo 44. "Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 6					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	463	65,9	65,9	65,9
	Hayır	240	34,1	34,1	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

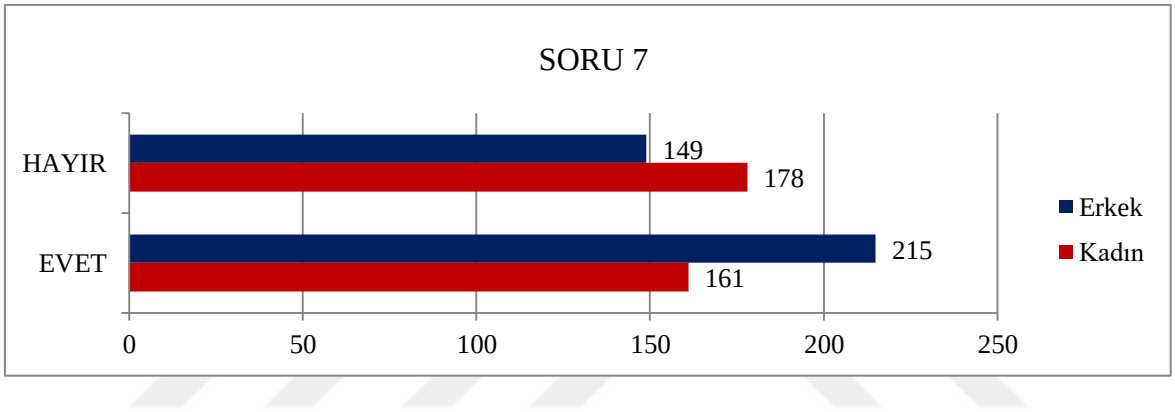

Grafik 20. "Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan altıncı soru "Yaşadığınız şehirde politik karar alıcılar, siyasi irade terör saldırılarını önlemek için gerekli tedbirleri alıyor mu?" sorusudur. Katılımcıların %65,9'u (463) kişi, yaşadığı şehirde olası terör saldırılarına karşı politik karar alıcıların, siyasi iradenin gerekli tedbirleri aldığını değerlendirmektedir. 247 erkek, 216 kadın, politik karar alıcıların terör saldırılarını önlemeye yönelik uyguladıkları politikaları yeterli bulmaktadır. 117 erkek, 123 kadın olmak üzere toplamda 240 kişi ise politik karar alıcıların almış oldukları olası terör saldırıları önleyici tedbirleri yeterli bulmamaktadır. Bu bağlamda terör örgütlerinin toplumda yaratmaya çalıştıkları temel amaçlarından biri olan 'devlet sizi saldırılardan koruyamaz' algısı Ankara ili için gerçekleşmemektedir. Tablo 38'de ortaya çıkan bir başka durum ise erkekler, kadınlara nazaran politik karar alıcıların olası terör saldırılarını önlemeye yönelik tedbirlerini daha fazla yeterli bulmaktadır.

Tablo 45. "Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 7					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	376	53,5	53,5	53,5
	Hayır	327	46,5	46,5	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

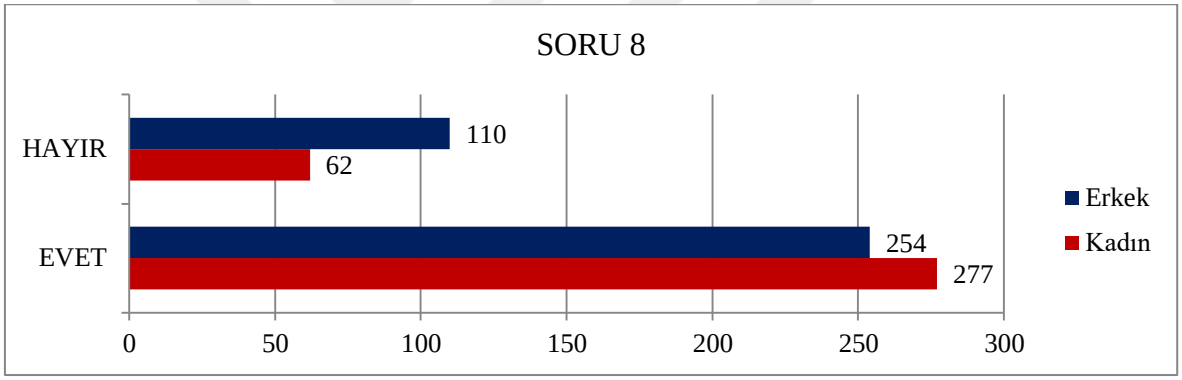
Grafik 21. "Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan yedinci soru Yaşadığınız şehirde güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarını önleme konusunda yaptıkları uygulamaları, aldıkları tedbirleri yeterli buluyor musunuz?" sorusudur. Araştırmaya katılan katılımcıların 7. Soruya verdikleri cevapların oranı birbirine yakındır. 215 erkek, 161 kadın toplamda 376 kişi (% 53,5) yaşadıkları Ankara şehrinde güvenlik güçlerinin olası terör saldırıları önleme konusunda yaptıkları uygulamaları ve aldıkları tedbirleri yeterli bulmaktadır. 149 erkek, 178 kadın toplamda 327 kişi (%46,5) ise güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarını önlemeye yönelik aldıkları tedbirleri yeterli bulmamaktadırlar.

Tablo 39'da ortaya çıkan bir başka durum ise erkekler, kadınlara oranla daha fazla güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına karşı aldıkları tedbirleri yeterli bulmaktadır. Bu bağlamda kadınlardaki güvenlik güçlerinin uygulamalarına yönelik güven duygusu, erkeklere nazaran daha azdır.

Tablo 46. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 8					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	531	75,5	75,5	75,5
	Hayır	172	24,5	24,5	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

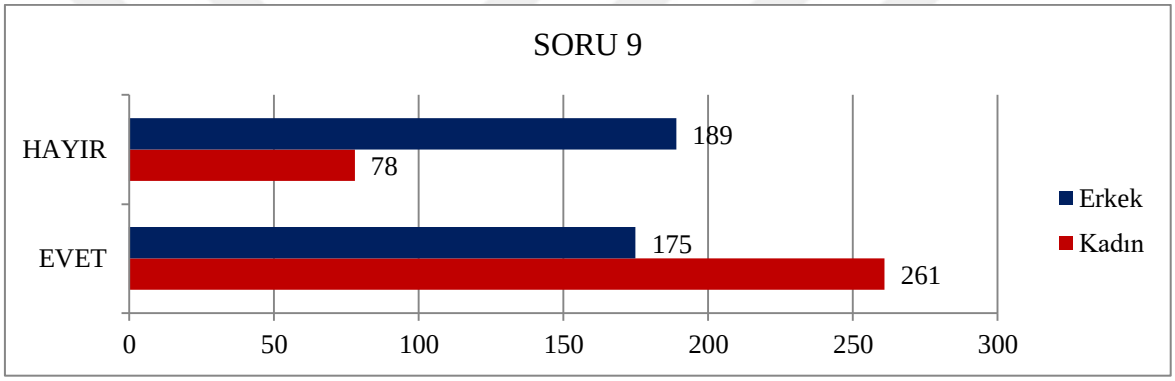
Grafik 22. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan sekizinci soru "Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları, sizde güvensizlik hissi yaratıyor mu?" dur. Ankara sahasında çalışmaya katılan 277'si kadın, 254'ü erkek toplamda 531 kişi (%75,5) için Ankara'da gerçekleşen terör saldırıları bireylerin kendilerinde güvensizlik hissi yaratmaktadır. Terörizm korkusu literatüründe yer aldığı gibi terör saldırısından doğrudan mağdur olunmasa dahi, bireyler güvensizlik yaşamaktadırlar. Yaşanılan şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonrasında kadın katılımcılar, erkek katılımcılara nazaran daha fazla güvensizlik hissi yaşayan gruptur.

Ankara'da gerçekleşen terör saldırıları 110 erkek, 62 kadın toplamda 172 kişi için (%24,5) ise herhangi bir güvensizlik hissi yaratmamaktadır.

Tablo 47. "Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık Yerlerde(Avm, Konser-Etkinlik Alanları, Şehrin Merkez Noktaları Vb. Yerlerde) Bulunmamayı Tercih Eder Misiniz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 9					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	436	62,0	62,0	62,0
	Hayır	267	38,0	38,0	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

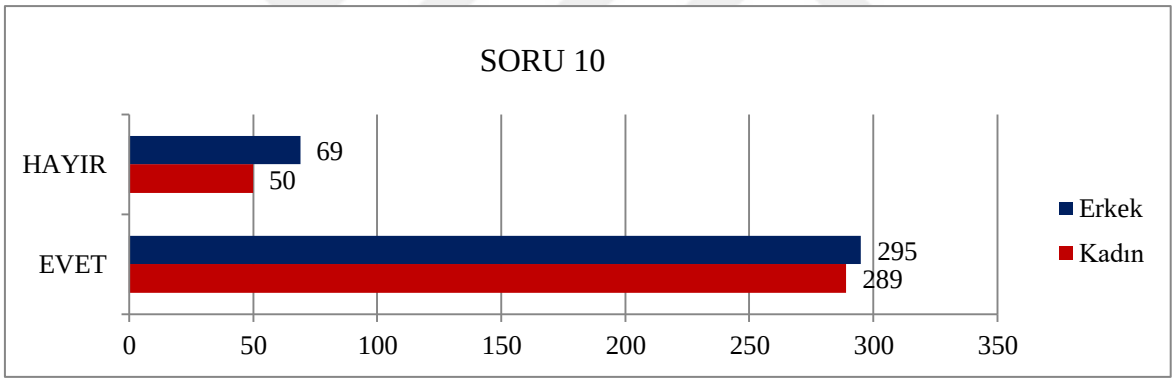
Grafik 23. "Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık Yerlerde(Avm, Konser-Etkinlik Alanları, Şehrin Merkez Noktaları Vb. Yerlerde) Bulunmamayı Tercih Eder Misiniz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan dokuzuncu soru "Olası terör saldırılarından kaçınmak için kalabalık yerlerde(avm, konser-etkinlik alanları, şehrin merkez noktaları vb.yerlerde) bulunmamayı tercih eder misiniz?"dur. Ankara safhasında yer alan 261'i kadın, 175'i erkek toplamda 436 kişi (%62) Ankara şehrinde olası terör saldırılarından kaçınmak maksadıyla kalabalık yerlerden (avm, konser-etkinlik alanları, şehrin merkez noktaları vb. yerlerde) kaçınmaktadır.

Kaçınma oranı kadınlarda, erkeklere nazaran daha fazladır. 189 erkek, 78 kadın olmak üzere toplam 267 kişi ise Ankara'da olası terör saldırılarından kaçınmak maksadıyla kalabalık yerlerden kaçınma, uzak durma eğiliminde değillerdir. Bu noktada da kaçınmama oranı erkek katılımcılarda daha fazladır. Bu bağlamda kadınlar, erkeklere oranla kendilerini olası terör saldırılarına karşı daha fazla koruma ihtiyacı eğilimindedirler.

Tablo 48. "Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 10					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	584	83,1	83,1	83,1
	Hayır	119	16,9	16,9	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

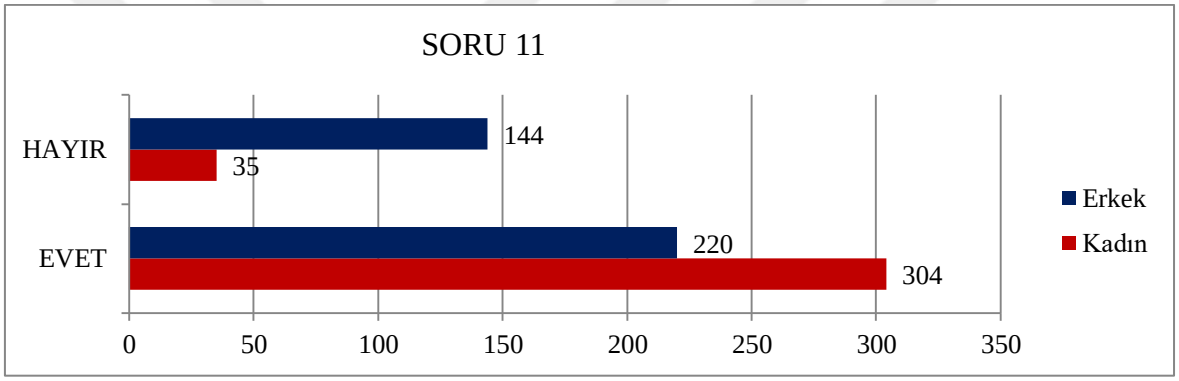

Grafik 24. "Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan onuncu soru "Terör saldırıları sonrası televizyon kanallarında, sosyal medyada gösterilen, yayılan haberleri,görüntüleri,videoları..vs. izler misiniz" dir. Ankara sahasına katılan 261 kadın, 175 erkek toplamda 436 kişi terör saldırıları sonrası televizyon kanallarında, sosyal medyada gösterilen, yayılan görüntüleri, videoları vb. takip etmektedir. 69 erkek, 50 kadın toplamda 119 kişi ise terör saldırılarına ilişkin haberleri, görüntüleri, videoları medya aracılığıyla takip etmemektedir.

Tablo 49. "Terör Saldırıları Sonrası Haber Alma Kaynaklarında/ Medyada/ Sosyal Medyada Gördüğünüz, İzlediğiniz Terör Saldırılarına İlişkin Görüntüler Sizde Korku/ Endişe Yaratır Mı? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

Soru 11					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	524	74,5	74,5	74,5
	Hayır	179	25,5	25,5	100,0
	Toplam	703	100,0	100,0	

Grafik 25. "Terör Saldırıları Sonrası Haber Alma Kaynaklarında/ Medyada/ Sosyal Medyada Gördüğünüz, İzlediğiniz Terör Saldırılarına İlişkin Görüntüler Sizde Korku/ Endişe Yaratır Mı? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yer alan son soru ise "Terör saldırıları sonrası haber alma kaynaklarında/ medyada/ sosyal medyada gördüğünüz, izlediğiniz terör saldırılarına ilişkin görüntüler sizde korku/ endişe yaratır mı " dur. Ankara sahasındaki katılımcılardan 304 kadın, 220 erkek olmak ürere toplamda 524 kişi (%74,5) Terör saldırıları sonrası haber alma kaynaklarında/ medyada/ sosyal medyada gördüğü, izlediği terör saldırılarına ilişkin görüntülerin kendisinde korku/ endişe yarattığını düşünmektedir. Kadınların medya vasıtasıyla haberdar olduğu, terör saldırılarına ilişkin görüntülerden ve videolardan etkilenme oranı, erkeklere nazaran daha fazladır. 35 kadın, 144 erkek olmak üzere toplamda 179 kişi ise medya aracılığıyla haberdar olduğu terör saldırıları görüntülerinden etkilenmemektedir. Etkilenmeme durumu erkeklerde, kadınlara nazaran daha fazladır.

4.1.6 Beşli Likert Sorularının Analizi

Anket çalışmasının üçüncü kısmında katılımcılara terörizm korkusu, terörizm korkusunun etki alanları, terörizm korkusunun bireylerde yaşadıkları şehire ilişkin nasıl bir algı oluşturduğunun, politik karar alıcıların ve güvenlik güçlerinin bireylerde nasıl bir algı oluşturduğunun, medyanın terörizm korkusuna nasıl bir etki yaptığının ölçümü 5'li likert soruları sorularak yapılmıştır.

5'li likert sorularının ağırlık katsayıları belirlenmiştir. Ağırlık katsayısı belirlenen ortalama değerlerin hangi aralıkta olduğu ve o aralığın hangi tanıma karşılık geldiğinin bulunmasına yardımcı olmaktadır. Aşağıda Tablo 50'de 5'li likert sorularının aşağıdaki formül kullanılarak hesaplana aralık değerleri verilmiştir.

$\frac{s-1}{s}$= 0,80

Tablo 50. 5'li Likert Sorularının Aralık Değerleri

Aralık Değerleri	Likert Karşılığı
1-1,80	Kesinlikle Katılmıyorum
1,81-2,60	Katılmıyorum
2,61-3,40	Kararsızım
3,41-4,20	Katılıyorum
4,21-5,00	Tamamen Katılıyorum

Yapılan araştırmadan elde edilen verilere göre; ankette hazırlanan terörizm korkusunu ölçmeye yönelik olarak hazırlanan 5'li likert sorularına katılımcıların verdiği cevapların ortalamaları ve bu ortalamalara karşılık gelen likert değerleri Tablo 50'de gösterilmiştir.

Tablo 51. Katılımcıların Terörizm Korkusunu Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Likert_3	703	1,00	5,00	3,5448	1,24054
Likert_4	703	1,00	5,00	3,6031	1,17201
Likert_5	703	1,00	5,00	4,0583	,88563
Likert_6	703	1,00	5,00	4,0299	,94911
Likert_9	703	1,00	5,00	3,3129	1,21080
Likert_11	703	1,00	5,00	3,8649	1,13740
Likert_12	703	1,00	5,00	3,1252	1,23746
Likert_13	703	1,00	5,00	4,2219	,93780
Likert_16	703	1,00	5,00	2,5647	1,16868
Likert_17	703	2,00	5,00	4,2731	,68725
Değer N	703				

5'li likert sorularının içerisinde 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 16 ve 17.sorular ile katılımcıların terörizm korkusu ölçülmektedir. Tabloda yer alan 10 soruya 703 katılımcının verdikleri cevapların değerleri yukarıda yer almaktadır.

Tablo 52. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Verdikleri Cevapların Likert Karşılığı

Sorular		Ort.	Std. Sapma	Likert Karşılığı
3	Yaşadığım şehirde herhangi bir terör eylemine maruz kalma endişesi/korkusu duyuyorum.	3,5448	1,24054	Katılıyorum
4	Yaşadığım şehirde ailemin/yakınlarımın terör eylemlerine/ saldırılarına maruz kalacağı endişesi/korkusu yaşıyorum.	3,6031	1,17201	Katılıyorum
5	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör saldırılarının beni psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	4,0583	0,88563	Katılıyorum
6	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör olaylarının gündelik yaşantımı olumsuz yönde etkileyeceğini, günlük aktivitelerimin kısıtlanacağını düşünüyorum.	4,0299	0,94911	Katılıyorum
9	Yaşadığım şehirdeki terör saldırılarının bende uzun süreli devam eden tedirginlik hali yarattığını düşünüyorum.	3,3129	1,21080	Kararsızım
11	Yaşadığım şehir olası terör saldırılarına karşı risk taşımaktadır.	3,8649	1,13740	Katılıyorum
12	Kendimi ve yakınlarımı olası terör saldırılarına karşı hedef olarak görüyorum.	3,1252	1,23746	Kararsızım
13	Terör saldırılarının hedefinde güvenlik güçlerinin yanı sıra sivil vatandaşlar da vardır.	4,2219	0,93780	Tamamen Katılıyorum
16	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonucunda bende başka bir şehire taşınma fikrini oluşturmaktadır.	2,5647	1,16868	Katılmıyorum
17	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının toplumsal hayatı felç ettiğini, hayatın günlük akışını durdurduğunu düşünüyorum.	4,2731	0,68725	Tamamen Katılıyorum

Tablo 50'de hesaplanan aralık değerleri dikkate alınarak Tablo 52 incelendiğinde terörizm korkusunu ölçen sorulara Ankara sahasındaki katılımcılar ağırlıklı olarak katılmaktadır. Bu bağlamda terörizm korkusu, çalışmanın Ankara safhasına katılan katılımcılar için mevcuttur.

Ankara'da ikamet eden 703 katılımcı 3, 5448 ortalama ile Ankara ilinde herhangi bir terör saldırısına maruz kalacağına dair korku yaşamaktadır. Bu bağlamda Ankara'da yaşayan bireylerde terörizm korkusu bulunmaktadır. Benzer şekilde Ankara ilinde yaşayan 703 katılımcı terörizm korkusunu sadece kendi şahısları adına değil aynı zamanda ailesinin, yakınlarının adına da duymaktadır. 703 katılımcı 3, 6031 ortalama ile yakınlarının, aile fertlerinin de terör saldırılarına maruz kalabileceğine dair korku yaşamaktadır.

Ankara sahasındaki 703 katılımcı yüksek bir oranda (4,0299) Ankara'da geçmiş dönemde gerçekleşen terör saldırılarının kendisini psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini, korku-endişe yarattığını düşünmektedir.

Ankara'da ikamet eden 703 katılımcı terör saldırıları sonrasında yüksek oranda tedirginlik ve korku yaşarken; tedirginlik halinin çok uzun süreler devam edip etmediği noktasında kararsız kalmaktadır. Bu konuda orta bir oranda(3,3129) sonuç çıkmasının, saldırılar sonrasında artan güvenlik tedbirlerinin, hayatın tüm olumsuz koşullarına rağmen devam etme durumunun, katılımcıların kararlarında etkili olduğu değerlendirilmektedir.

703 katılımcı için Ankara yüksek oranda(3,8649) olası terör saldırılarına karşı risk taşıyan, potansiyel hedef konumundadır. Bu bağlamda Ankara terör örgütleri için potansiyel bir hedef olmasından kaynaklı taşıdığı riskler noktasında katılımcılar için güvenli bulunmamaktadır.

Ankara'da ikamet eden 703 katılımcı için yüksek oranda(4, 2219) terör örgütlerinin hedefinde Ankara şehrinin yanı sıra kurban olarak sivil vatandaşlar da bulunmaktadır. Ancak olası kurbanların kendisi ve/veya yakınları olup olmayacağı noktasında kesin bir fikirleri bulunmamakta ve kararsız kalmaktadırlar.

Ankara'da geçmiş dönemde gerçekleşen terör saldırılarının toplumsal hayatı yüksek bir oranda(4,2731) felç ettiğini, sıkıntıya düşürdüğünü düşünen 703 katılımcı, bu görüşe rağmen yaşadığı Ankara şehrinden terör saldırıları kaynaklı başka bir şehire taşınma fikrini taşımamaktadırlar.

Tablo 53. Katılımcıların Medyanın Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Likert_8	703	1,00	5,00	3,9004	1,08278
Likert_14	703	1,00	5,00	3,9346	1,04799
Değer N	703				

Tablo 54. Katılımcıların Medya Etkisi İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Likert Karşılıkları

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	Likert Karşılığı
8	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarına ilişkin bilgi akışında, haber kanallarının verdiği bilgiler, sosyal medyadan öğrendiklerim sonucu korku/endişe durumu yaşıyorum.	3,9004	1,08278	Katılıyorum
14	Medya terör mağduru olma korkusunu arttırmaktadır.	3,9346	1,04799	Katılıyorum

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 katılımcı için medya/ sosyal medya bireylere sundukları görüntü-video ve bilgilerle terörizm korkusunun oluşumuna katkı sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Ortalama değerlerin 3,90 değerinden yüksek olması sebebiyle, haber kanallarının, sosyal medyanın izleyenlere sundukları görüntü ve videoların katılımcıların terörizm korkusunu arttırıcı yönde etki yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 55. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum-Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Likert_1	703	1,00	5,00	3,5320	1,18936
Likert_2	703	1,00	5,00	3,5036	1,16437
Likert_7	703	1,00	5,00	3,5974	1,13797
Değer N	703				

Tablo 56. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Etkisi İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Likert Karşılıkları

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	Likert Karşılığı
1	Bulunduğum, yaşadığım yerdeki güvenlik güçlerinin sağladığı güvenlik hizmetlerini (devriye, kontrol noktaları, tarama vb)yeterli buluyorum.	3,5320	1,18936	Katılıyorum
2	Günlük/rutin faaliyetlerini gerçekleştirdiğim alanlarda/mekânlarda güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına karşı önleyici (şehir giriş-çıkış kontrolü, plaka kontrolü, kimlik kontrolü vb.)tedbirler aldığını düşünüyorum.	3,5036	1,16437	Katılıyorum
7	Yaşadığım şehirdeki güvenlik güçlerinin sağladığı güvenlik hizmetlerinin benim ve yakın çevremin olası terör saldırılarının mağduru olmama engel olduğunu düşünüyorum.	3,5974	1,13797	Katılıyorum

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişi için terörizm korkusu mevcut olsa dahi, güvenlik güçlerinin yaptığı uygulamaların, aldığı tedbirlerin hem Ankara'yı hem de kendisi ve yakın çevresini olası terör saldırılarına karşı yeterli seviyede koruduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda çalışmanın Ankara safhasındaki katılımcılar için güvenlik güçlerinin uygulamaları, terörizm korkusunu arttırıcı bir etki alanı içinde yer almamaktadır.

Tablo 57. Katılımcıların Politik Karar Alıcıların Terörizmle Mücadele Politikalarının Ve Açıklamalarının Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum-Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Likert_10	703	1,00	5,00	2,5206	1,28072
Likert_15	703	1,00	5,00	2,9573	1,20109
Likert_18	703	1,00	5,00	3,3855	1,11869
Likert_19	703	1,00	5,00	3,5263	1,10378
Değer N	703				

Tablo 58. Katılımcıların Politik Karar Alıcıların Terörizmle Mücadele Politikalarının Ve Açıklamalarının Terörizm Korkusuna Etkisini İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Likert Karşılıkları

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	Likert Karşılığı
10	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının sıklığı, devletin vatandaşlarına sunduğu güvenlik seviyesinin yetersizliğinin bir sonucudur.	2,5206	1,28072	Katılmıyorum
15	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonrasında devlet yöneticilerinin yaptığı açıklamalar korku/endişe durumumda telkin edici, sakinleştirici niteliktedir.	2,9573	1,20109	Kararsızım
18	Terör saldırıları sonrasında bireyler ve devlet arasında korunma ihtiyacına bağlı güven ve kenetlenme halinin olacağını düşünüyorum.	3,3855	1,11869	Katılıyorum
19	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları, terörle mücadelede politik karar alıcıların uygulamalarını sorgulamama neden olmaktadır.	3,5263	1,10378	Katılıyorum

Çalışmaya katılan Ankara sahasındaki 703 kişi için Ankara'da gerçekleşen terör saldırılarında sorumlu politik karar alıcılar, siyasi irade ve en temel de devlet değildir. Saldırılar sonrasında literatürde de belirtildiği gibi bireyler tıpkı bir baba korumasında devlete bağlanmak, kenetlenmek ve kendini güvende hissetmek istemektedir.

Terör saldırıları sonrası politik karar alıcıların, siyasi irade temsilcilerinin saldırı ve sonrasında terörizmle mücadeleye ilişkin yaptıkları açıklamalar Ankara safhasındaki katılımcılar için, terörizm korkusunu dindiren bir etki yapmamaktadır. Katılımcılar ağırlıklı olarak bu konuda kararsız kalmışlardır. Son olarak katılımcılar her ne kadar devletle bağını terör saldırıları sonrasında koparmasa da, politik karar alıcıların terörle mücadelede uygulamalarını sorgulamaktadırlar.

4.1.7. Medya, Güvenlik Tedbirleri ve Politik Karar Alıcıların Uygulamalarının terörizm Korkusu Üzerindeki Etkilerinin İlişkisel Analizi

Terörizm korkusu literatüründe de belirtildiği gibi medya, güvenlik politikaları ve politik karar alıcıların terörizm korkusunu nasıl etkilediğine yönelik çalışmada ilişki analizi yapılmıştır.

Korelasyon, olasılık kuramı ve istatistikte iki raslantısal değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönünü ve gücünü belirtir. Bu sebeple medya, güvenlik ve politik karar alıcılar ile ilgili hipotezler, ikiden fazla değişkene sahip olduğu için hipotez testi analizi yerine korelasyon analizine tabi tutulmuştur.

Farklı durumlar için farklı korelasyon katsayıları geliştirilmiştir. Bunlardan en iyi bilineni Pearson çarpım-moment korelasyon katsayısıdır. İki değişkenin kovaryansının, yine bu değişkenlerin standart sapmalarının çarpımına bölünmesiyle elde edilir. Pearson korelasyon katsayısı r, iki sürekli değişken arasındaki doğrusal ilişkinin kuvveti ve yönü hakkında bilgi verir. Ayrıca; Verilerin kesikli sayısal ve nitelik olduğu durumlarda kullanılabilecek olan test Spearman's Rho testi kullanılır.

Spearman's r katsayısı hesaplanırken, verilerin kendi değerli üzerinden değil de verilerin sıra rank sayıları üzerinden işlemler yürütülür. Spearman sıra korelasyon katsayısı (rs) doğrudan sıralı (Ordinal) olarak elde edilen ya da belli bir kritere göre sıralanmış olan iki değişkenin ilişki miktarını belirlemek amacıyla kullanılır. r Pearson korelasyon katsayısının (rs) parametrik olmayan karşılığıdır.

Yapılan araştırmada terör mağduru olma korkusu, medyanın terör mağduriyetine etkisi, güvenlik güçlerine güven ve devlete güven olarak gruplanmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için parametrik bir dağılım olan korelasyon testinin parametrik olmayan istatistiksel test karşılığı Spearman Korelasyonu yapılmıştır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değerler alır. Eğer;

r=-1 ise Tam negatif doğrusal bir ilişki vardır.

r=+1 ise, Tam pozitif doğrusal bir ilişki vardır.

r=0 ise, iki değişken arasında ilişki yoktur.

Tablo 59. Spearman Korelasyon Katsayısının Yorumu

r (katsayı)	İlişki
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Tablo 60. Medya İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu

Korelasyon				
			Korku	Medya
Spearman's Rho	Korku	Korelasyon Katsayısı	1,000	,488**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	703	703
	Medya	Korelasyon Katsayısı	,488**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	703	703

Elde edilen sonuçlara göre pearson katsayısına bakıldığında medyanın terör saldırılarına ilişkin sunumları ile terörizm korkusu arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Aradaki ilişki pozitif yönlü ve anlamlı olmasına, bir başka ifade ile medyanın/sosyal medyanın bireylere sunduğu terör saldırılarına ilişkin haberler, görüntüler ve videolar, bireylerde terörizm korkusunu arttırıcı yönde etki yapmasına rağmen, ilişki aralığının çok yüksek çıkmamasının sebebi, terörizm korkusunun oluşumunda tek belirleyicinin medya olmaması olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 61. Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarına Karşı Aldıkları Tedbirler Ve Uygulamalar İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu

Korelasyon				
			Korku	Güvenlik
Spearman's rho	Korku	Korelasyon Katsayısı	1,000	-,207**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	703	703
	Güvenlik	Korelasyon Katsayısı	-,207**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	703	703

Elde edilen sonuçlara göre pearson katsayısına bakıldığında, güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına yönelik aldıkları tedbirler ve uygulamalar ile terörizm korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu bağlamda güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına yönelik Ankara şehrinde alacağı tedbirler ve güvenlik amaçlı uygulamalar, bireylerin terörizm korkusunda azaltıcı yönde etki yapmaktadır.

Tablo 62. Politik Karar Alıcılara Ve Devlete Güven İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu

Korelasyon				
			Korku	Devlet
Spearman's rho	Korku	Korelasyon Katsayısı	1,000	,102**
		Sig. (2-tailed)	.	,007
		N	703	703
	Devlet	Korelasyon Katsayısı	,102**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,007	.
		N	703	703

Elde edilen sonuçlara göre pearson katsayısına bakıldığında politik karar alıcılara güven ile terörizm korkusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki var. Politik karar alıcıların yaptıkları açıklamaların katılımcıların terörizm korkularını etkilediğini ve yapılan açıklamalarla devlete güven duygusunun kaybolmadığı tespit edilmiştir.

4.1.8. Hipotezlerin Doğrulanması Analizi

4.1.8.1. Cinsiyet

Çalışmada cinsiyet ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 63. Cinsiyetin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum- Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Maks.	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Medyan)	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
Cinsiyet	703	1,5178	,50004	1,00	2,00	1,0000	2,0000	2,0000

Tablo 63 ile cinsiyet ile terörizm korkusu arasındaki ilişkiyi test etmek maksadıyla sorulan sorulara cinsiyete bağlı verilen cevapların ortalaması ile korkunun ortalamalarına yer verilmiştir. Cinsiyet ve korku arasındaki istatistiki ilişkiyi test etmek maksadıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır.

Tablo 64. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerini Gösteren Tablo

Dereceler				
	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)	Sıraların Toplamı (Sum of Ranks)
Korku	Kadin	339	396,45	134397,5
	Erkek	364	310,6	113058,5
	Total	703		

Mann-Whitney U testi. A	
	KORKU
Mann-Whitney U	46628,5
Wilcoxon W	113058,5
Z	-5,61
Asymp. Sig. (2-tailed)	0

Yapılan Mann-Whitney U testine göre Asymptotic Sig. (2-tailed) değeri 0,000<0,05 olduğu için H_{0a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir, H_{1a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi ise reddedilmiştir. Bu bağlamda cinsiyet terörizm korkusunu etkileyen önemli bir değişkendir.

Tablo 65. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku – Cinsiyet										
		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	95% Güvenililirlik		Minimum	Maximum	Bileşen Varyans
						Alt Sınır	Üst Sınır			
Kadin		339	3,81	,49947	,02713	3,7620	3,8687	2,10	4,90	
Erkek		364	3,51	,73673	,03862	3,4392	3,5910	1,30	5,00	
Total		703	3,65	,65063	,02454	3,6117	3,7081	1,30	5,00	
	Sabit Etki			,63352	,02389	3,6130	3,7068			
	Rassal Etki				,15020	1,7514	5,5684			,04393

Terörizm korkusu hem kadınlarda hem erkeklerde hissedilen bir durumdur. Ancak cinsiyet değişkenine bağlı olarak kadınlar, erkeklere nazaran daha fazla korku duymaktadırlar. Kadınlar 3,8153 oranla korkuyu erkeklere nazaran daha fazla hissetmektedirler. Erkeklerde terörizm korkusu ortalaması ise 3,51'dir.

4.1.8.2. Medeni Durum

Çalışmada medeni durum ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 66. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Maks.	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Median)	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
Medeni Durum	703	1,6174	,62710	1,00	3,00	1,0000	2,0000	2,0000

	Medeni_Durum	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	Evli	324	353,60
	Bekar	324	344,29
	Dul	55	387,99
	Total	703	

Kruskal Wallis Testi[b]	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	2,221
Df	2
Asymp. Sig.	,329
a. Kruskal Wallis Test	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,329>0,05 olduğu için H_{0b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi reddedilmiştir,H_{1b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi kabul edilmiştir. Bu bağlamda medeni durum terörizm korkusunda önemli bir belirleyici, tetikleyici unsur değildir. Evli bireyler hem kendileri hem eş ve çocukları için, bekâr bireyler ise hem kendileri hem de aileleri için endişe duymaktadırlar.

4.1.8.3. Yaş

Çalışmada yaş ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 67. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Median)	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
Yas	703	3,3343	1,97940	1,00	9,00	2,0000	3,0000	4,0000

Tablo 67 ile yaş ile terörizm korkusu arasındaki ilişkiyi test etmek maksadıyla sorulan sorulara yaşa bağlı verilen cevapların ortalaması ile korkunun ortalamalarına yer verilmiştir.

	Yas	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	18-23	93	374,77
	24-29	217	331,38
	30-35	140	361,94
	36-41	85	390,17
	42-47	76	319,64
	48-53	27	447,37
	54-59	19	250,74
	60-65	32	361,95
	65 Yaş Üzeri	14	295,61
	Total	703	

Kruskal Wallis Testi	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	20,575
Df	8
Asymp. Sig.	,008
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: YAS	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,008<0,05 olduğu için H_{0c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir.H_{1c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 68. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

KORKU – YAŞ									
	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart HAta	95% Güvenililirlik		Minimum	Maximum	Bileşen Varyans
					Alt Sınır	Üst Sınır			
18-23	93	3,729	,66457	,06891	3,5922	3,8659	1,80	5,00	
24-29	217	3,601	,65309	,04433	3,5140	3,6888	1,50	5,00	
30-35	140	3,689	,57461	,04856	3,5933	3,7853	1,30	4,90	
36-41	85	3,769	,73986	,08025	3,6098	3,9290	1,80	5,00	
42-47	76	3,559	,64811	,07434	3,4111	3,7073	1,30	4,70	
48-53	27	3,955	,65535	,12612	3,6963	4,2148	2,20	4,90	
54-59	19	3,273	,73850	,16942	2,9177	3,6296	2,20	4,30	
60-65	32	3,740	,44494	,07866	3,5802	3,9010	2,80	5,00	
65 Yaş Üzeri	14	3,464	,61219	,16362	3,1108	3,8178	2,20	4,20	
Total	703	3,659	,65063	,02454	3,6117	3,7081	1,30	5,00	
Sabit Etki			,64434	,02430	3,6122	3,7076			
Rassal Etki				,04916	3,5465	3,7733			,00996

Terörizm korkusu, yaş değişkeninden etkilenmektedir. Araştırmanın Ankara safhasına katılan 703 katılımcı arasında 30 yaş üzerindeki bireyler terörizm korkusunu, gençlere nazaran daha fazla korku yaşamaktadırlar. Ancak korkunun en çok hissedildiği yaş grubu 48-53 yaş arasıdır.

4.1.8.4. Eğitim Seviyesi

Çalışmada eğitim seviyesi ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 69. Eğitim Seviyesine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Median	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
Eğitim Durumu	703	3,9218	1,26350	1,00	6,00	3,0000	4,0000	5,0000

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	İlkokul	21	325,17
	Ortaokul	67	380,32
	Lise	213	320,16
	Yüksekokul	97	384,63
	Üniversite	255	358,96
	Lisansüstü	50	362,15
	Total	703	

Kruskal Wallis Testi	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	9,867
Df	5
Asymp. Sig.	,079

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,079>0,05 olduğu için H_{0d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi reddedilmiştir,H_{1d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi ise kabul edilmiştir. Bu bağlamda eğitim seviyesinin, terörizm korkusunu tetikleyici veya arttırıcı bir etkisi olmamaktadır.

4.1.8.5. Meslek

Çalışmada meslek ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 70. Meslek Gruplarına Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Median	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
Meslek	703	3,7440	2,73104	1,00	10,00	2,0000	2,0000	6,0000

	Meslek	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	Kamu Sektörü	136	343,79
	Özel Sektör	241	345,05
	Sağlık Sektörü	41	394,74
	Kendi İşinin Sahibi	58	324,54
	İşçi	39	373,76
	İşsiz	38	385,22
	Emekli	51	345,72
	Ev Hanımı	30	384,10
	Öğrenci	51	341,63
	Diğer	18	374,56
	Total	703	

Kruskal-Wallis testi	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	6,018
Df	9
Asymp. Sig.	,738
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: MESLEK	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,738>0,05 olduğu için H_{0e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi reddedilmiştir,H_{1e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi kabul edilmiştir. Bu bağlamda meslek gruplarının, terörizm korkusunu tetikleyici veya arttırıcı bir etkisi olmamaktadır.

4.1.8.6. Gelir Düzeyi

Çalışmada meslek ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır

H_{0f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 71. Gelir Düzeyine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Median	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
Gelir Düzeyi	703	5,0228	2,25688	1,00	9,00	3,0000	4,0000	7,0000

	Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	1-999	7	269,36
	1000-2000	49	326,27
	2001-3000	179	355,41
	3001-4000	132	377,32
	4001-5000	78	388,24
	5001-6000	75	308,00
	6001-7000	27	351,61
	7001 VE ÜZERİ	72	284,17
	GELİRİ YOK	84	390,73
	Total	703	

Kruskal-Wallis Testi	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	21,209
Df	8
Asymp. Sig.	,007
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: GELİR_DÜZEYİ	

Tablo 72. Gelir Düzeyine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku										
		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart HAta	95% Güvenililirlik		Min.	Maks.	Bileşen Varyans
						Alt Sınır	Üst Sınır			
1-999		7	3,385	,65174	,24633	2,7830	3,9885	2,20	4,10	
1000-2000		49	3,606	,64885	,09269	3,4198	3,7925	2,20	5,00	
2001-3000		179	3,692	,59559	,04452	3,6049	3,7806	2,00	5,00	
3001-4000		132	3,713	,70438	,06131	3,5924	3,8349	1,30	5,00	
4001-5000		78	3,752	,64541	,07308	3,6070	3,8981	1,30	4,90	
5001-6000		75	3,542	,61053	,07050	3,4022	3,6831	1,60	4,80	
6001-7000		27	3,648	,54938	,10573	3,4308	3,8655	2,60	4,40	
7001 Ve Üzeri		72	3,427	,68345	,08055	3,2672	3,5884	1,80	4,80	
Geliri Yok		84	3,781	,67261	,07339	3,6350	3,9269	1,80	4,80	
Total		703	3,659	,65063	,02454	3,6117	3,7081	1,30	5,00	
	Sabit Etki			,64544	,02434	3,6121	3,7077			
	Rassal Etki				,04272	3,5614	3,7584			,00795

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,007<0,05 olduğu için H_{0f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir,H_{1f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi reddedilmiştir. Bu bağlamda gelir düzeyinin azlığı, terörizm korkusunun daha ileri seviye yaşanmasına sebep olmaktadır.

4.1.8.7. Yaşanılan İlçe

Çalışmada meslek ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır

H_{0g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 73. Yaşadığı İlçeye Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Median	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
Yaşadığı İlçe	703	13,0967	7,30935	1,00	25,00	7,0000	11,0000	19,0000

	Yaşadığı_İlçe	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank
Korku	Akyurt	18	432,50
	Altındağ	38	350,38
	Ayaş	18	331,25
	Bala	14	410,71
	Beypazarı	7	282,86
	Çamlıdere	9	409,89
	Çankaya	128	357,59
	Çubuk	18	413,56
	Elmadağ	15	406,33
	Etimesgut	79	377,55
	Evren	10	372,95
	Gölbaşı	25	280,12
	Güdül	3	368,17
	Haymana	18	241,64
	Kahramankazan	7	414,93
	Kalecik	5	278,10
	Keçiören	68	339,38
	Kızılcahamam	6	167,58
	Mamak	56	320,10
	Nallıhan	5	239,80
	Polatlı	15	379,07
	Pursaklar	27	326,70
	Sincan	62	377,98
	Yenimahalle	52	350,13
	Total	703	

Ki-Kare Testi	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	29,632
Df	23
Asymp. Sig.	,160
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: YAŞADIĞI_İLÇE	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,160>0,05 olduğu için H_{0g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi reddedilmiştir, H_{1g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi kabul edilmiştir. Yaşanılan ilçenin doğrudan terörizm korkusunu etkileme veya arttırma durumu yoktur.

4.1.8.8. Beraber Yaşanılan Kişi

Çalışmada meslek ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır**.**

H_{0h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 74. Beraber Yaşama Durumuna Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum	Yüzde Değerler		
						25th	50th (Median	75th
Korku	703	3,6599	,65063	1,30	5,00	3,3000	3,8000	4,1000
BeraberYaşama	703	4,6543	2,36035	1,00	8,00	2,0000	6,0000	6,0000

	Beraber Yaşama	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank
Korku	Anne Ve Baba İle Birlikte	166	329,08
	Yalnız Anne İle Birlikte	35	399,26
	Yalnız Baba İle Birlikte	17	351,41
	Akrabalar İle Birlikte	15	358,90
	Arkadaş İle Birlikte	47	333,76
	Eş Ve Çocuklar İle Birlikte	302	357,59
	Yalnız Yaşıyorum	90	357,29
	Diğer	31	376,21
	Total	703	

Kruskal Wallis Testi	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	5,155
Df	7
Asymp. Sig.	,641
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Beraber_Yaşama	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,641>0,05 olduğu için H_{0h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi reddedilmiştir, H_{1h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi kabul edilmiştir. Bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri insanlar ile terörizm korkusu arasında bir bağlantı bulunmamaktadır.

Tablo 75. Nonparametric Chi-Square Tests Doğrudan Mağdur Olma İle Terör Korkusu Arasındaki İlişki

Korku		
N	Değer	187
	Kayıp	0
Ortalama		3,7203
Standart Sapma		,67872
Varyans		,461
Aralık		3,50
Minimum		1,50
Maksimum		5,00

Ki-Kare Testi	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	131,770[a]
Df	29
Asymp. Sig.	,000
a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 6,2.	

Yapılan ki-kare testi doğrultusunda p<0,05 olması nedeniyle, bireylerin geçmiş dönemde herhangi bir terör saldırısına maruz kalmaları; onların terörizm korkularını etkileyen bir faktördür. Geçmiş dönemde yaşanmış mağduriyet tecrübesi, terörizm korkusunu arttırıcı etki yaratmaktadır.

Tablo 76: Nonparametric Chi-Square Tests Doğrudan Mağdur Olmama İle Terör Korkusu Arasındaki İlişki

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	516	3,6380	,63941	1,30	5,00

Ki-Kare Testi	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	402,004[a]
Df	34
Asymp. Sig.	,000
a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 14,7.	

Yapılan ki-kare testi doğrultusunda, bireylerin geçmiş dönemde herhangi bir terör saldırısına maruz kalmama; onların terörizm korkularını etkileyen bir faktördür. Mağduriyet tecrübesi yaşamama durumu da tıpkı tecrübe yaşamış olma durumu gibi terörizm korkusnu etkilemektedir.

Tablo 77. Bireylerin Gündelik Rutin Faaliyetlerini Sürdürebilme İle Terörizm Korkusu Arasındaki Değerleri Gösteren Tablo

	Likert 6	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	Kesinlikle Katılmıyorum	19	48,45
	Katılmıyorum	40	80,51
	Kararsızım	72	244,19
	Katılıyorum	342	355,02
	Kesinlikle Katılıyorum	230	453,55
	Total	703	

Ki-Kare Testi	
	Korku
Ki-Kare (Chi-Square)	192,437
Df	4
Asymp. Sig.	,000
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Likert_6	

Bireylerin yaşadığı terörizm korkusunun, gündelik yaşama dair rutinleri üzerindeki etkisinin olup olmadığını tespit etmek maksadıyla Kruskal wallis testi yapılmıştır ve P<0,05 olduğu için fark kabul edilmektedir. Bu bağlamda terörizm korkusu, bireylerin gündelik rutin faaliyetleri üzerinde değişikliklere sebep olacak şekilde bir etki yaratmaktadır. Yapılan anketler doğrultusunda 6.Likert sorusuna katılımcıların 19'u 'Kesinlikle Katılmıyorum' cevabını, katılımcıların 40'ı 'Katılıyorum' cevabını, katılımcıların 72'si 'Kararsızım' cevabını, katılımcıların 342'si 'Katılıyorum' cevabını ve katılımcıların 230'u 'Kesinlikle Katılıyorum' cevaını vermiştir.

Tablo 78. Hipotezlerin Doğrulanmasını Gösteren Tablo

Hipotez	Test Türü	Mann-Whitney U	Z	P	Sonuç
H_{0a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Mann-Whitney U	46628,500	-5,610	0,000	KABUL
	Chi-Square		Df	P	KABUL
H_{0b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	2,221	2	0,329	RED
H_{0c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	20,575	8	0,008	KABUL
H_{0d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	9,867	5	0,079	RED
H_{0e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	6,018	9	0,738	RED
H_{0f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	21,209	8	0,007	KABUL
H_{0g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	29,632	23	0,160	RED
H_{0h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	5,155	7	0,641	RED

4.2. İstanbul Sahası

Çalışmanın bu kısmında İstanbul'da ikamet eden ve anket uygulamasına katılan 2138 kişin analiz sonuçlarına yer verilmektedir. Çalışmanın İstanbul safhasında yer alan katılımcıların terörizm korkusunu ölçmeye yönelik hazırlanan 5'li likert sorularının güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analiz sonucuna göre cronbach's alpha değeri 0,809 olarak bulunmuştur. Elde edilen cronbach's alpha değeri 0,8'den büyük olduğu için anketin İstanbul safhası'da yüksek güvenilirliğe sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 79. Çalışmanın İstanbul Sahasının Güvenilirlik Analizi Sonuçları

		N	%
	Değer	2138	100,0
	Kayıp[a]	0	,0
	Toplam	2138	100,0

Güvenililirlik Düzeyi	
Cronbach's Alpha	N of Items
,829	1

Tablo 80. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Minimum ve Maksimum Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Korku	2138	1,30	5,00	3,8383	,54017
Değer N	2138				

Katılımcılar anket çalışmasında korkuyu ölçen %'li likert sorulara verdikleri cevapları 2138 kişi için en düşük 1,30 değerine, maksimum ise 5,00 değerine karşılık gelmektedir. Ortalama cevap 3,8383 olması sebebiyle çalışmanın İstanbul safhasındaki 2138 kişi için terörizm korkusu yaşanmaktadır tespiti yapılmaktadır.

Tablo 81. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Likert_3	2138	1,00	5,00	3,8358	,85532
Likert_4	2138	1,00	5,00	3,7661	,98255
Likert_5	2138	1,00	5,00	4,0108	,78078
Likert_6	2138	1,00	5,00	3,6375	,91114
Likert_9	2138	1,00	5,00	3,2465	,98065
Likert_11	2138	1,00	5,00	4,4476	,87353
Likert_12	2138	1,00	5,00	3,9523	1,23077
Likert_13	2138	1,00	5,00	4,5519	,74583
Likert_16	2138	1,00	5,00	2,4177	,91777
Likert_17	2138	3,00	5,00	4,5164	,64095
Değer N	2138				

Katılımcılara uygulanan anet çalışmasında 5'li likert soruları içerisinde 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 16 ve 17 numaralı sorularla katılımcıların terörizm korkusu ölçülmektedir. Yukarıda yer alan tabloda, terörizm korkusunu ölçen 10 soruya 2138 katılımcının verdikleri cevapların minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 82. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ve Soruları

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	N
3	Yaşadığım şehirde herhangi bir terör eylemine maruz kalma endişesi/korkusu duyuyorum.	3,8358	0,85532	2138
4	Yaşadığım şehirde ailemin/yakınlarımın terör eylemlerine/ saldırılarına maruz kalacağı endişesi/korkusu yaşıyorum.	3,7661	0,98255	2138
5	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör saldırılarının beni psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	4,0108	0,78078	2138
6	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör olaylarının gündelik yaşantımı olumsuz yönde etkileyeceğini, günlük aktivitelerimin kısıtlanacağını düşünüyorum.	3,6375	0,91114	2138
9	Yaşadığım şehirdeki terör saldırılarının bende uzun süreli devam eden tedirginlik hali yarattığını düşünüyorum.	3,2465	0,98065	2138
11	Yaşadığım şehir olası terör saldırılarına karşı risk taşımaktadır.	4,4476	0,87353	2138
12	Kendimi ve yakınlarımı olası terör saldırılarına karşı hedef olarak görüyorum.	3,9523	1,23077	2138
13	Terör saldırılarının hedefinde güvenlik güçlerinin yanı sıra sivil vatandaşlar da vardır.	4,5519	0,74583	2138
16	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonucunda bende başka bir şehire taşınma fikrini oluşturmaktadır.	2,4177	0,91777	2138
17	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının toplumsal hayatı felç ettiğini, hayatın günlük akışını durdurduğunu düşünüyorum.	4,5164	0,64095	2138

Tablo 82'de katılımcıların terörizm korkularını ölçen soruların neler olduğu, 2138 katılımcının verdiği ortalama cevaplar ve cevapların standart sapmaları yer almaktedır. Çalışmanın İstanbul sahasında da katılımcıların terörizm korkusunu ölçmeye yönelik hazırlanan anket sorularına verdikleri cevapların normal dağılıma sahip olup olmadıklarının belirlenmesi amacıtla tek örneklem Kolmogorov-Simirnov sınaması uygulanmıştır.

Yapılan sınamaya göre (p=0,001)< 0,05 olduğu için normal dağılım göstermemektedir. İstatistikte, verilerin normal dağılım göstermediği durumlarda parametrik olmayan istatistiksel testler verilerin analiz edilmesi amacı ile kullanılmaktadır. Parametrik olmayan istatistiksel testler, veriler için daha az bağlayıcı varsayımlara dayandıklarından, parametrik istatistiklere kıyasla, çok daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. Parametrik olmayan istatistiklerin diğer bir uygulanma nedeni, yöntemlerin kullanılmasının ve çıkarılan sonuçların sözle açıklanmasının, parametrik istatistiklere kıyasla daha basit olmasıdır.

Normal dağılım göstermeyen birbirinden bağımsız iki farklı grubun incelenmesi için parametrik bağımsız t-testinin parametrik olmayan istatistiksel test karşılığı olan Mann-Whitney U testinden faydalanılmaktadır. Normal dağılım göstermeyen birbirinden bağımsız üç ve daha fazla grubun incelenmesi için ise parametrik bir test olan ANOVA testinin parametrik olmayan istatistiksel test karşılığı olan Kruskal-Wallis H testinden yararlanılmaktadır.

Bu nedenle cinsiyet değişkeninin katılımcıların terörizm korkusu ile ilgili görüşlerinde fark yaratıp yaratmadığını incelemek için parametrik olmayan istatistiksel testlerden Mann-Whitney U testinden; aylık gelir düzeyi, eğitim durumu meslek kategorisi gibi değişkenlerin terörizm korkusu ile ilgili görüşlerinde fark yaratıp yaratmadığını incelemek için parametrik olmayan istatistiksel testlerden Kruskal-Wallis H testinden faydalanılmıştır.

Tablo 83. Kolmogorov-Smirnov Sınaması

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi		
		Korku
N		2138
Normal Parameters[a,b]	Ortalama	3,8383
	Std. Sapma	,54017
Uç Değerler(Most Extreme Differences)	Kesin(Absolute)	,225
	Positif	,145
	Negatif	-,225
Test Statistic		,225
Asymp. Sig. (2-tailed)		,002
a. Test distribution is Normal.		

4.2.1. Demografik Frekans Tabloları

Tablo 84. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans Tablosu

Cinsiyet					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Kadin	1044	48,8	48,8	48,8
	Erkek	1094	51,2	51,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Araştırmanın İstanbul sahasına toplam 2138 kişi katılmıştır. 2138 katılımcıdan 1044 kişi kadın, 1094 kişi ise erkektir. Bu bağlamda çalışmada cinsiyet sadece bir grubun ağırlığında değil; oldukça yakın aralıklardadır.

Tablo 85. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans Tablosu

Medeni Durum					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evli	1376	64,4	64,4	64,4
	Bekâr	555	26,0	26,0	90,3
	Eşinden Boşanmış/ Vefat	207	9,7	9,7	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Araştırmanın İstanbul sahasına katılan katılımcılardan 1376 kişi evli, 555 kişi bekâr ve 207 kişi dul(boşanmış veya eşi vefat etmiş) olarak medeni durumlarını belirtmiştir.

Tablo 86. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Frekans Tablosu

Yaş					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	18-23	154	7,2	7,2	7,2
	24-29	217	10,1	10,1	17,4
	30-35	235	11,0	11,0	28,3
	36-41	570	26,7	26,7	55,0
	42-47	506	23,7	23,7	78,7
	48-53	255	11,9	11,9	90,6
	54-59	87	4,1	4,1	94,7
	60-65	53	2,5	2,5	97,1
	65 Yaş Üzeri	61	2,9	2,9	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan İstanbul sahasındaki katılımcıların yaş aralıkları 18 yaş itibariyle başlayıp 65 yaş üzerine kadar çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışmada her yaş grubundan katılımcı bulunmaktadır. Araştırmaya 18-23 yaş arasında154 kişi, 24-29 yaş arasında 217 kişi, 30-35 yaş aralığında 235 kişi, 36-41 yaş aralığında 570 kişi, 42-47 yaş arasında 506 kişi, 48-53 yaş arasında 255 kişi, 54-59 yaş arasında 87 kişi, 60-65 yaş üzerinde 53 kişi ve 65 yaş üzerinde 61 kişi katılmıştır.

Tablo 87. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans Tablosu

Eğitim Durumu					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	İlkokul	125	5,8	5,8	5,8
	Ortaokul	181	8,5	8,5	14,3
	Lise	773	36,2	36,2	50,5
	Yüksekokul	342	16,0	16,0	66,5
	Üniversite	580	27,1	27,1	93,6
	Lisansüstü	137	6,4	6,4	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Araştırmanın İstanbul sahasına katılan 2138 katılımcının eğitim seviyelerine göre oranlarını gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. Türkiye'de 8 yıllık zorunlu eğitime geçiş döneminin tarihsel geçmişi çok eski olmadığı için eğitim seviyeleri kategorileri ilkokul ve ortaokul olarak ayrı olacak şekilde kategorilendirilmiştir. Araştırmada en az oran ilkokul seviyesindedir. Çalışmaya katılan 125 kişi ilkokul mezunudur. 181 kişi ortaokul mezunu olup, 773 kişi ise lise mezunudur. Araştırmaya katılan 342 kişi iki senelik yüksekokul mezunuyken; 580 kişi ise en az dört yıllık fakülte mezunu kişilerden oluşmaktadır. Son olarak araştırmada 137 kişi lisansüstü seviyede(yüksek lisans/ doktora) eğitime sahip kişilerdir.

Tablo 88. Katılımcıların Meslek Sektörlerine/ Kategorilerine Göre Frekans Tablosu

Meslek					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Kamu Sektörü	425	19,9	19,9	19,9
	Özel Sektör	499	23,3	23,3	43,2
	Sağlık Sektörü	112	5,2	5,2	48,5
	Kendi İşinin Sahibi	139	6,5	6,5	55,0
	İşçi	273	12,8	12,8	67,7
	İşsiz	90	4,2	4,2	71,9
	Emekli	224	10,5	10,5	82,4
	Ev Hanımı	198	9,3	9,3	91,7
	Öğrenci	133	6,2	6,2	97,9
	Diğer	45	2,1	2,1	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Araştırmanın İstanbul sahasında yer alan 2138 kişinin meslek kategorilerine göre dağılımlarını gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. Çalışmanın amacı kapsamında meslek grupları, daha alt kategorik ayrım yapmayı gerektirmeden hazırlanmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin ağırlıklı olarak çalıştığı sektörler çalışmanın İstanbul safhasında Ankara safhasına göre daha geniş bir tabana yayılmaktadır. Son maddede yer alan 'Diğer' seçeneği, katılımcıların meslek grubunu işaretlerken ikilemde kalmasını önlemek amacıyla konulmuştur. Kamu ve özel sektörün yanı sıra sağlık sektöründen, kendi işinin sahibi olan katılımcılardan ev hanımına kadar geniş yelpazede katılımcı çalışmaya katılmıştır.

Tablo 89. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Frekans Tablosu

Gelir Düzeyi					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1-999	45	2,1	2,1	2,1
	1000-2000	111	5,2	5,2	7,3
	2001-3000	626	29,3	29,3	36,6
	3001-4000	655	30,6	30,6	67,2
	4001-5000	192	9,0	9,0	76,2
	5001-6000	84	3,9	3,9	80,1
	6001-7000	43	2,0	2,0	82,1
	7001 Ve Üzeri	65	3,0	3,0	85,2
	Geliri Yok	317	14,8	14,8	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Araştırmanın İstanbul sahasına katılan 2138 katılımcının gelir durumlarını gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. 45 kişinin gelir düzeyi 1000 Türk Lirasının altındadır. 317 kişinin ise herhangi bir geliri bulunmamaktadır. 2001-3000 ve 3001-4000 Türk Lirası geliri olan katılımcılar oransal olarak çoğunluğa sahip kişilerdir. 4001-5000 Türk Lirası geliri olan kişi satısı 192, 5001-6000 Türk Lirası geliri olan 84 kişi, 7001 Türk Lirası üzerinde geliri olan kişi sayısı ise 65'dir.

Tablo 90. Katılımcıların Yaşadığı İlçelere Göre Frekans Tablosu

Yaşadığı İlçe					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Adalar	26	1,2	1,2	1,2
	Arnavutköy	37	1,7	1,7	2,9
	Ataşehir	65	3,0	3,0	6,0
	Avcılar	54	2,5	2,5	8,5
	Bağcılar	60	2,8	2,8	11,3
	Bahçelievler	47	2,2	2,2	13,5
	Bakırköy	58	2,7	2,7	16,2
	Başakşehir	51	2,4	2,4	18,6
	Bayrampaşa	51	2,4	2,4	21,0
	Beşiktaş	56	2,6	2,6	23,6
	Beykoz	56	2,6	2,6	26,2
	Beylikdüzü	49	2,3	2,3	28,5
	Beyoğlu	37	1,7	1,7	30,3
	Büyükçekmece	38	1,8	1,8	32,0
	Çatalca	43	2,0	2,0	34,1
	Çekmeköy	58	2,7	2,7	36,8
	Esenler	40	1,9	1,9	38,6
	Esenyurt	51	2,4	2,4	41,0
	Eyüpsultan	38	1,8	1,8	42,8
	Fatih	57	2,7	2,7	45,5
	Gaziosmanpaşa	56	2,6	2,6	48,1
	Güngören	69	3,2	3,2	51,3
	Kadıköy	58	2,7	2,7	54,0
	Kağıthane	58	2,7	2,7	56,7
	Kartal	49	2,3	2,3	59,0
	Küçükçekmece	45	2,1	2,1	61,1
	Maltepe	61	2,9	2,9	64,0
	Pendik	130	6,1	6,1	70,1
	Sancaktepe	56	2,6	2,6	72,7
	Sarıyer	45	2,1	2,1	74,8
	Silivri	41	1,9	1,9	76,7
	Sultanbeyli	45	2,1	2,1	78,8
	Sultangazi	41	1,9	1,9	80,7
	Şile	23	1,1	1,1	81,8
	Şişli	48	2,2	2,2	84,1

	Tuzla	159	7,4	7,4	91,5
	Ümraniye	68	3,2	3,2	94,7
	Üsküdar	64	3,0	3,0	97,7
	Zeytinburnu	50	2,3	2,3	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

İstanbu ilinin 2018 verilerine göre nüfusu 15 067 724 kişiden oluşmaktadır. İlin yüzölçümü 5462 km^2'dir. İlde toplamda 29 adet ilçe bulunmaktadır. İstanbul'un ilçe dağılımı, Ankara'ya göre daha içiçedir ve yakındır. Çalışmaya katılan katılımcılar İstanbul'un tüm ilçelerinde ikamet etmektedir.

Tablo 91. Katılımcıların Kimlerle Beraber Yaşadığının Frekans Tablosu

Beraber Yaşama					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Anne Ve Baba İle Birlikte	277	13,0	13,0	13,0
	Yalnız Anne İle Birlikte	53	2,5	2,5	15,4
	Yalnız Baba İle Birlikte	26	1,2	1,2	16,7
	Akrabalar İle Birlikte	37	1,7	1,7	18,4
	Arkadaş İle Birlikte	45	2,1	2,1	20,5
	Eş Ve Çocuklar İle Birlikte	1434	67,1	67,1	87,6
	Yalnız Yaşıyorum	216	10,1	10,1	97,7
	Diğer	50	2,3	2,3	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan kişilerin kimlerle beraber İstanbul ilinde ikamet ettiğini gösteren tablo yukarıda yer almaktadır. Araştırmanın İstanbul safhasında 1434 kişi eş/ eş ve çocukları ile beraber yaşamaktadır. Bu oranı 277 kişi ile anne ve babası ile beraber yaşayan kişiler takip etmektedir. Tablonun en alt bölümünde yer alan 'Diğer' seçeneği ile yurt/ huzur evi, bakım evi gibi merkezlerde yaşayan bireyler için seçenek oluşturulmuştur.

4.2.2. Katılımcıların İkamet Ettiği Yerlerdeki İkamet Ettiği Yerlerdeki Güçlerinin Katılımcılar tarfından Bilinirliliğinin Oransal Tabloları

Tablo 92. Katılımcıların İkamet Ettikleri Bölgelerde Güvenlik Güçlerinin Mevcudiyetinin Ortalama, Standart Sapma Ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo

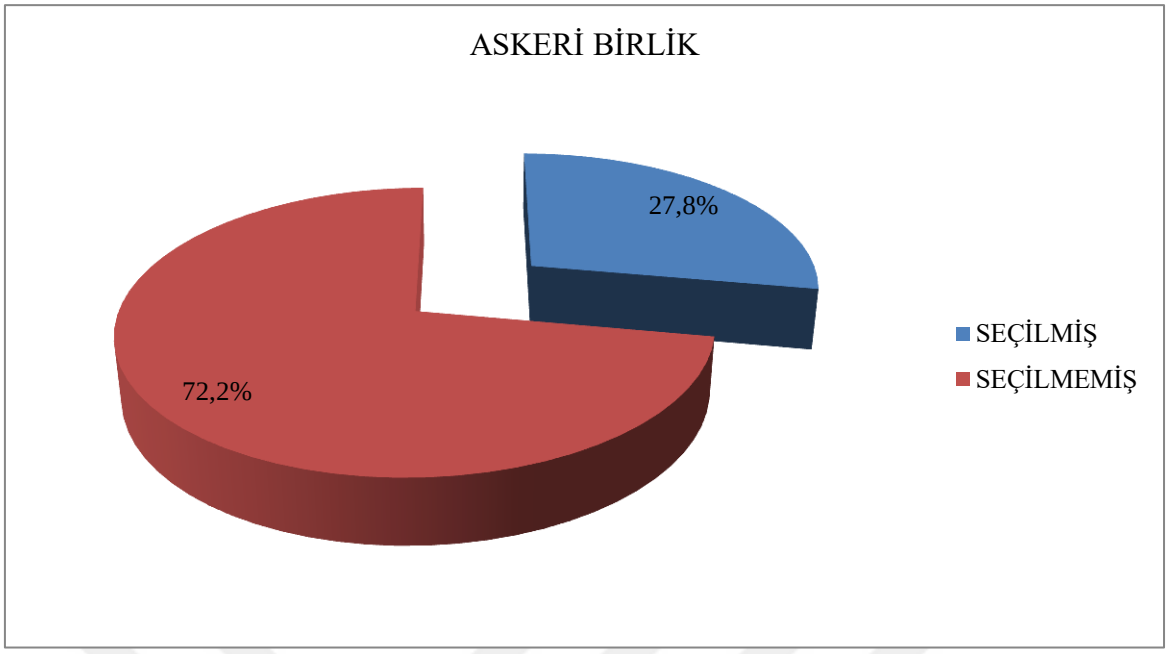
		Askeri Birlik	Jandarma	Polis	Özel Güvenlik	Yok
N	Değer	2138	2138	2138	2138	2138
	Kayıp	0	0	0	0	0
Ortalama		1,7222	1,7638	1,0346	1,8536	1,9916
Standart Sapma		,44803	,42485	,18284	,35359	,09139
Varyans		,201	,180	,033	,125	,008

Araştırmanın İstanbul sahasında ikamet eden bireylerin, ikamet ettikleri bölgelerde güvenlik güçlerinin mevcut olup olmadığına ve var ise hangi unsurların olduğuna yönelik ortalama, standart sapma ve varyans değerleri tablo 92'te yer almaktadır.

Tablo 93. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Askeri Birlik					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	594	27,8	27,8	27,8
	Seçilmemiş	1544	72,2	72,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

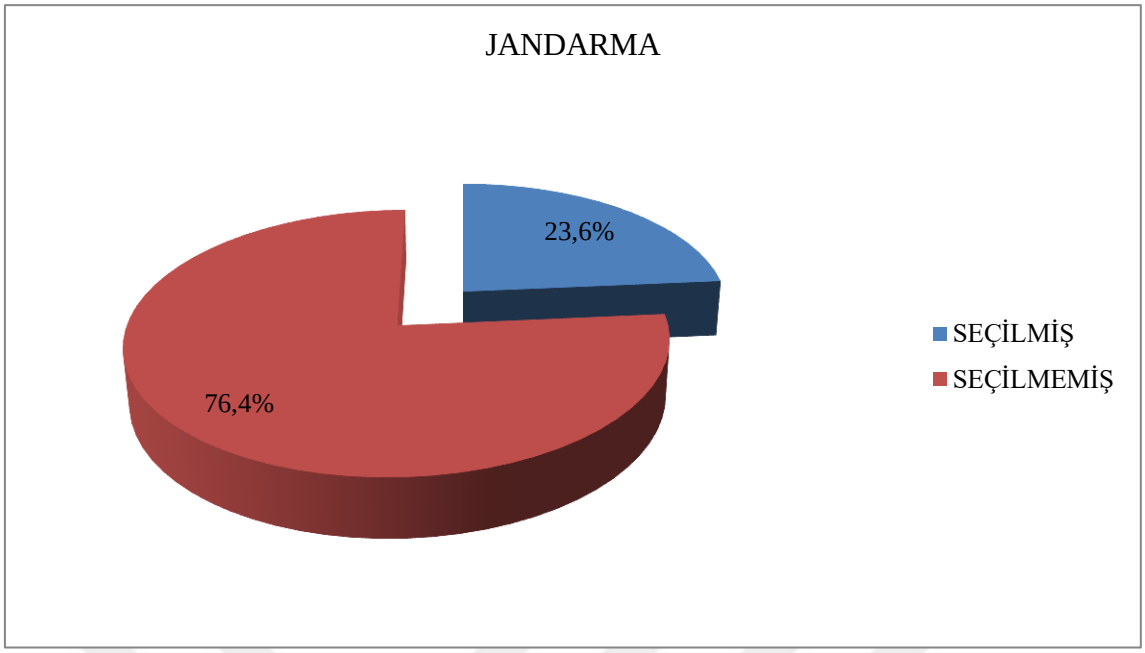
Çalışmaya katılan 2138 kişiden 594 katılımcının (% 27,8) İstanbul'da ikamet ettiği bölgede askeri birlikler bulunmaktadır. 1544 kişi (%63,2) ise çevresinde askeri birlik olmadığını ifade etmiştir.

Grafik 26. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Askeri Birliklerin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik

Tablo 94. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Jandarma					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	505	23,6	23,6	23,6
	Seçilmemiş	1633	76,4	76,4	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

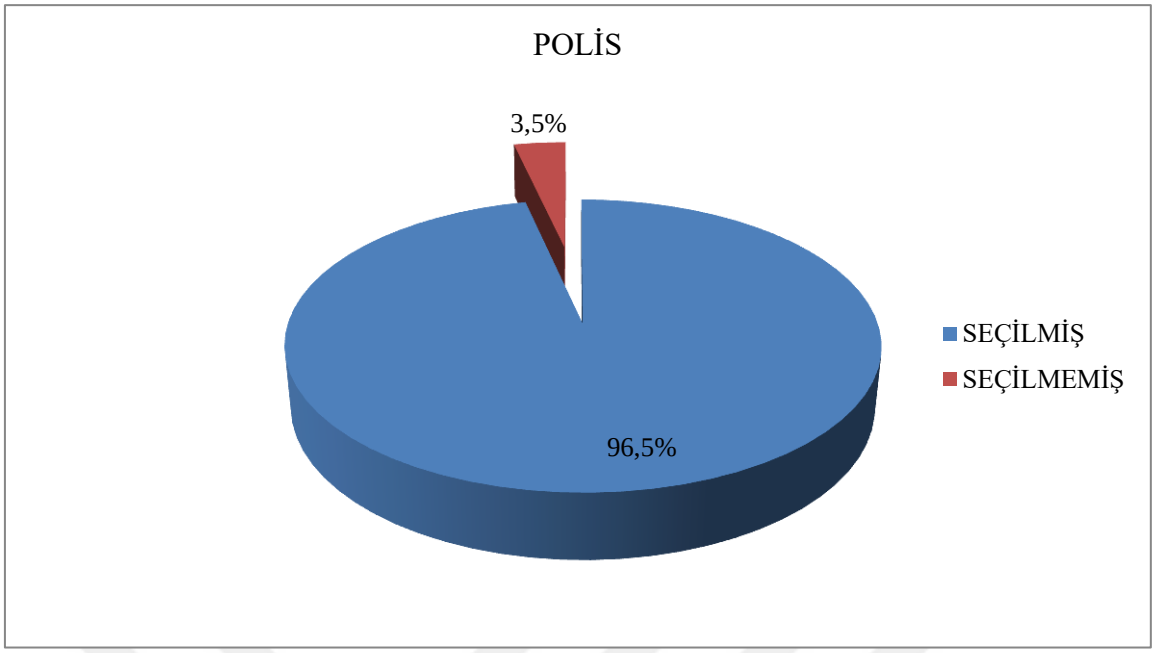

Grafik 27. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Jandarma Birliklerinin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan 2138 kişiden 505 katılımcının (% 23,6) İstanbul'da ikamet ettiği bölgede jandarma birlikleri bulunmaktadır. 1633 kişi (%76,4) ise çevresinde jandarma birlikleri olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 95. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Polis					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	2064	96,5	96,5	96,5
	Seçilmemiş	74	3,5	3,5	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

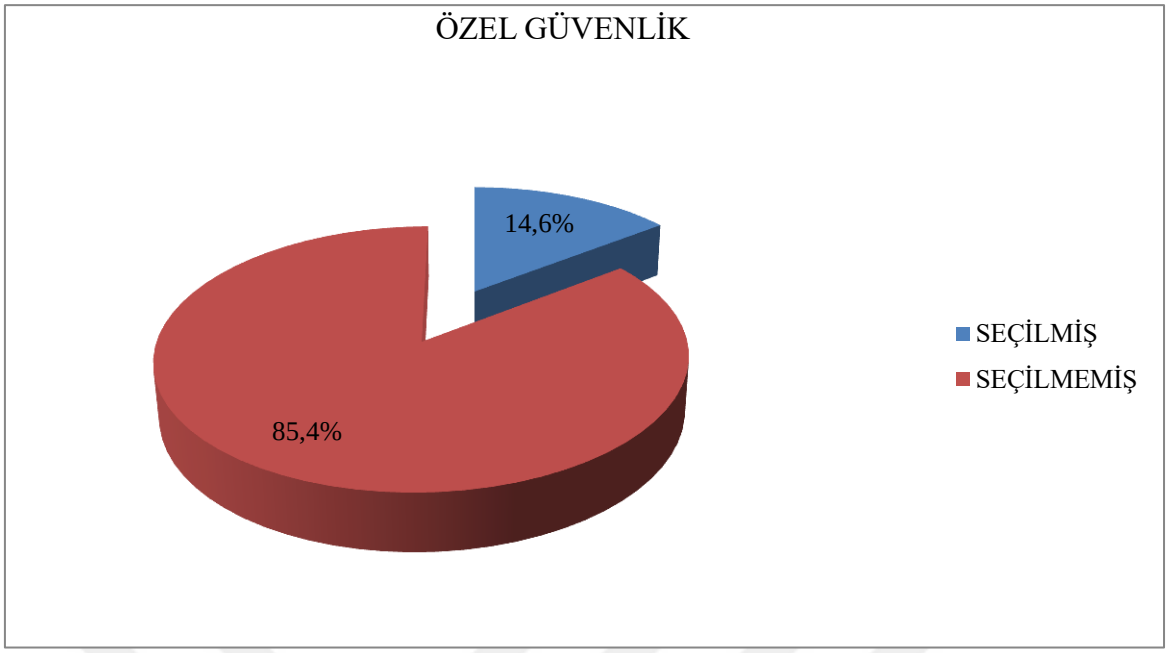

Grafik 28. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Polis Birliklerinin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan 2138 kişiden 2064 katılımcının (% 96,5) İstanbul'da ikamet ettiği bölgede polis birlikleri bulunmaktadır. 74 kişi (%3,5) ise çevresinde polis birlikleri olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 96. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Özel Güvenlik Birimlerinin Varlığının Bilinirliğinin Yüzdesel Oranını Gösteren Tablo

Özel Güvenlik					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	313	14,6	14,6	14,6
	Seçilmemiş	1825	85,4	85,4	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Grafik 29. Katılımcıların İkamet Ettiği Bölgede Özel Güvenlik Birimlerinin Varlığının Bilinirliliğinin Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan 2138 kişiden 313 katılımcının (% 14,6) İstanbul'da ikamet ettiği bölgede özel güvenlik bulunmaktadır. 1825 kişi (%85,4) ise çevresinde özel güvenlik birlikleri olmadığını ifade etmiştir.

4.2.3. Katılımcıların Türkye'de Eylem/Saldırı/Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Bilinirlilik Oranlarını Gösteren Tablo ve Grafikler

Tablo 97. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/ Saldırı/ Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerine İlişkin Genel Bilinirlilik Standart Sapma Ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo

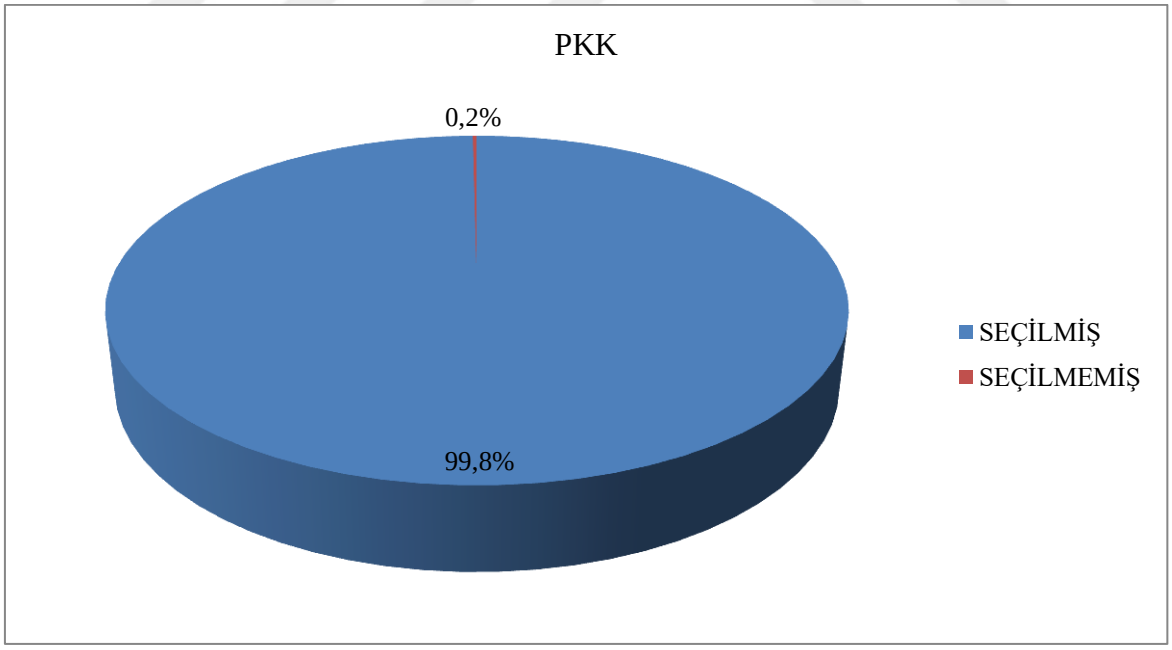
		PKK	DAES	DHKP-C	MLKP	EL-KAİDE	HİZBULLAH	İBDA-C	TKP-ML	FETÖ-PYD	TEVHİD-SELAM
N	Değer	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138
	Kayıp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ortalama		1,0019	1,0622	1,1735	1,7399	1,1614	1,1918	1,7030	1,6964	1,0201	1,7502
Std. Sapma		,04322	,24159	,37879	,43877	,36795	,39378	,45705	,45990	,14042	,43298
Varyans		,002	,058	,143	,193	,135	,155	,209	,212	,020	,187

Tablo 97'de Türkiye'de belirli dönemlerde veya sürekli eylem, saldırı ve yasa dışı faaliyet gösteren terör örgütlerinin, çalışmanın İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı tarafıdan bilinirliliklerinin oransal değerleri, standart sapma ve varyans değerleri gösterilmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde terör örgütlerinin bilinirlilik oranlarını gösteren tablolar aşağıda ayrı ayrı ele alınarak belirtilmiştir.

Tablo: 98 Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranlarını Gösteren Tablo

PKK					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	2134	99,8	99,8	99,8
	Seçilmemiş	4	,2	,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

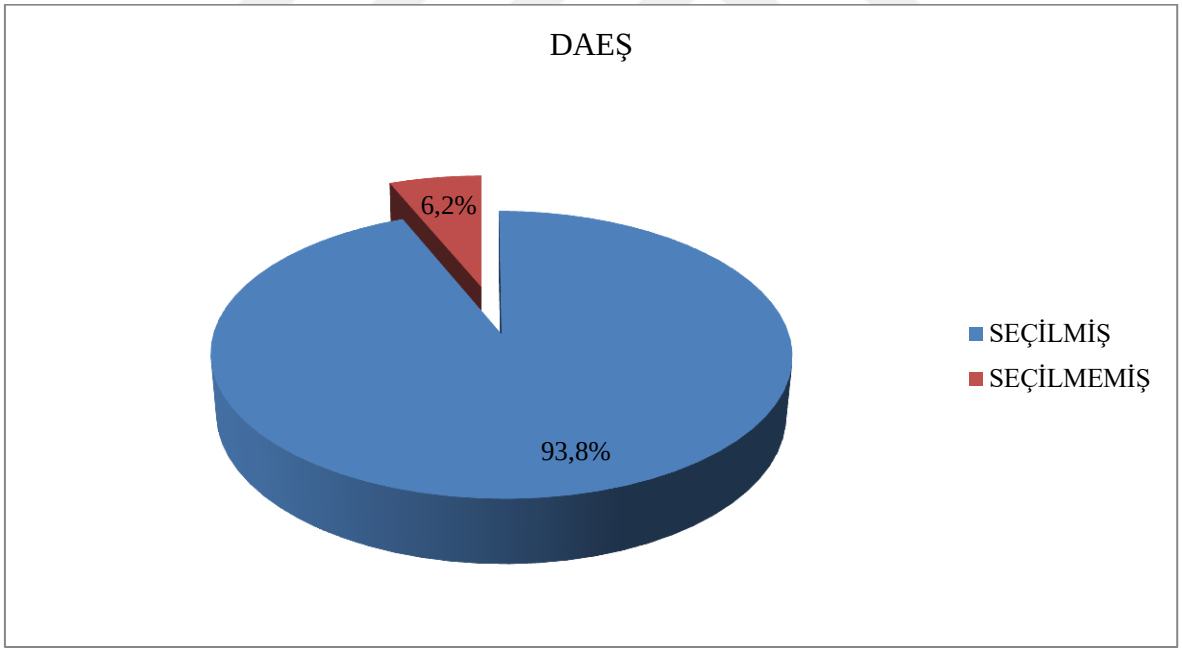

Grafik 30. Katılımcıların PKK Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 kişiden 2134 kişi (%99,8) Türkiye'de PKK terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 4 kişi (% 0,2) ise PKK terör örgütünü bilmemektedir. PKK'nın Türkiye'de en çok teröristsaldırıda bulunan örgüt olması sebebiyle katılımcılar arasında bilinirlilik oranı en yüksek terör örgütüdür.

Tablo 99. Katılımcıların DAEŞ/ İŞİD Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

DAES					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	2005	93,8	93,8	93,8
	Seçilmemiş	133	6,2	6,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

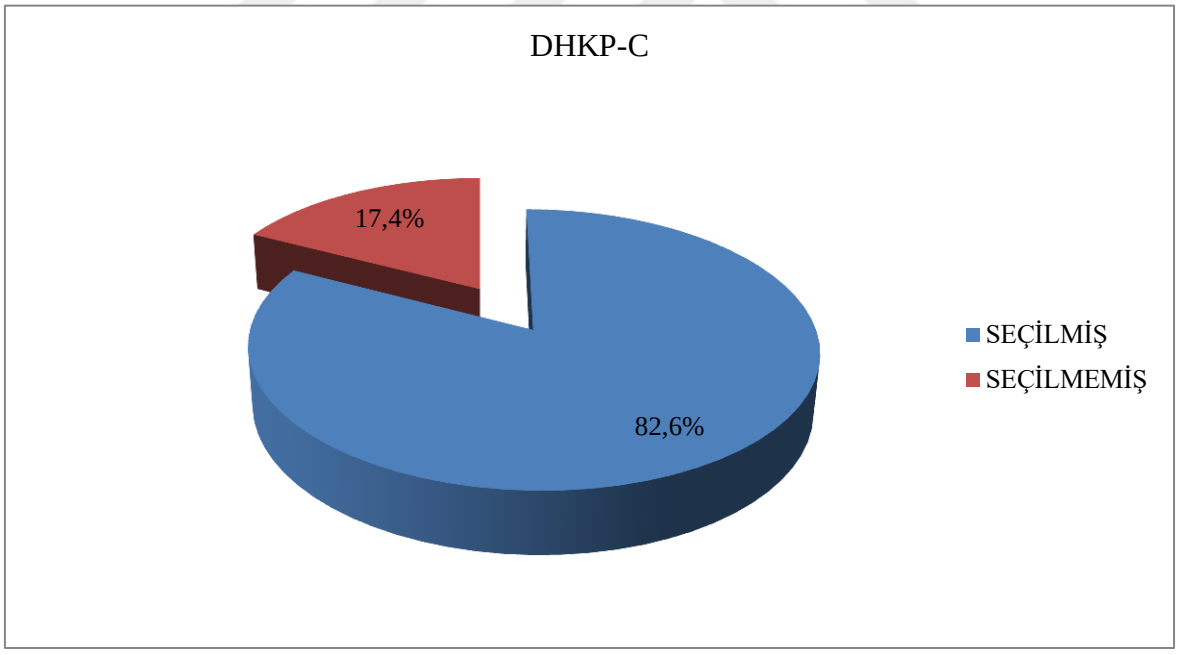
Grafik 31. Katılımcıların DAEŞ Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 kişiden 2005 kişi (%93,8) Türkiye'de DAEŞ/İŞİD terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır.

133 kişi (% 6,2) ise DAEŞ/ İŞİD terör örgütünü bilmemektedir. DAEŞ terör örgütünün Türkiye'de ses getiren saldırılarda bulunması, sosyal medya üzerinden propagandasını aktif bir şekilde yapması sebebiyle bilinirliliği yüksek bir oranda çıkmıştır.

Tablo 100. Katılımcıların DHKP-C Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

DHKP-C					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	1767	82,6	82,6	82,6
	Seçilmemiş	371	17,4	17,4	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

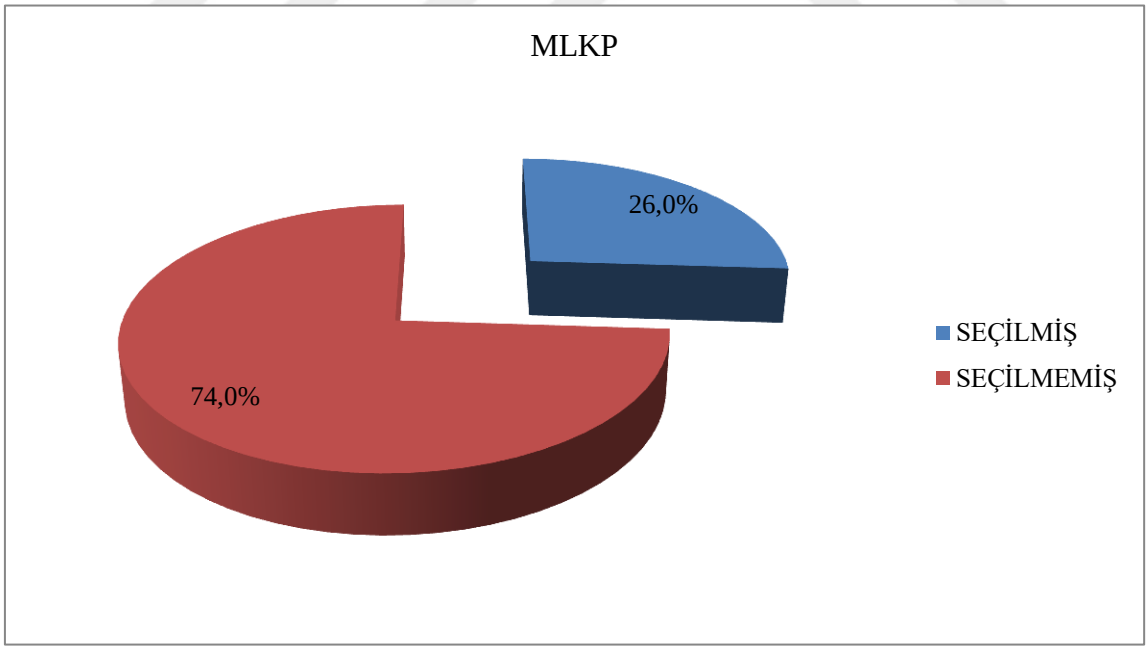
Grafik 32. Katılımcıların DHKP-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 kişiden 1767 kişi (%82,6) Türkiye'de DHKP-C terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır.

371 kişi (%17,4) ise DHKP-C terör örgütünü bilmemektedir. DHKP-C terör örgütünün de Türkiye'de çeşitli dönemlerde ve bölgelerde ses getiren saldırılarda bulunması sebebiyle bilinirlilik oranı yüksektir.

Tablo 101. Katılımcıların MLKP/ TKP Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

MLKP					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	556	26,0	26,0	26,0
	Seçilmemiş	1582	74,0	74,0	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

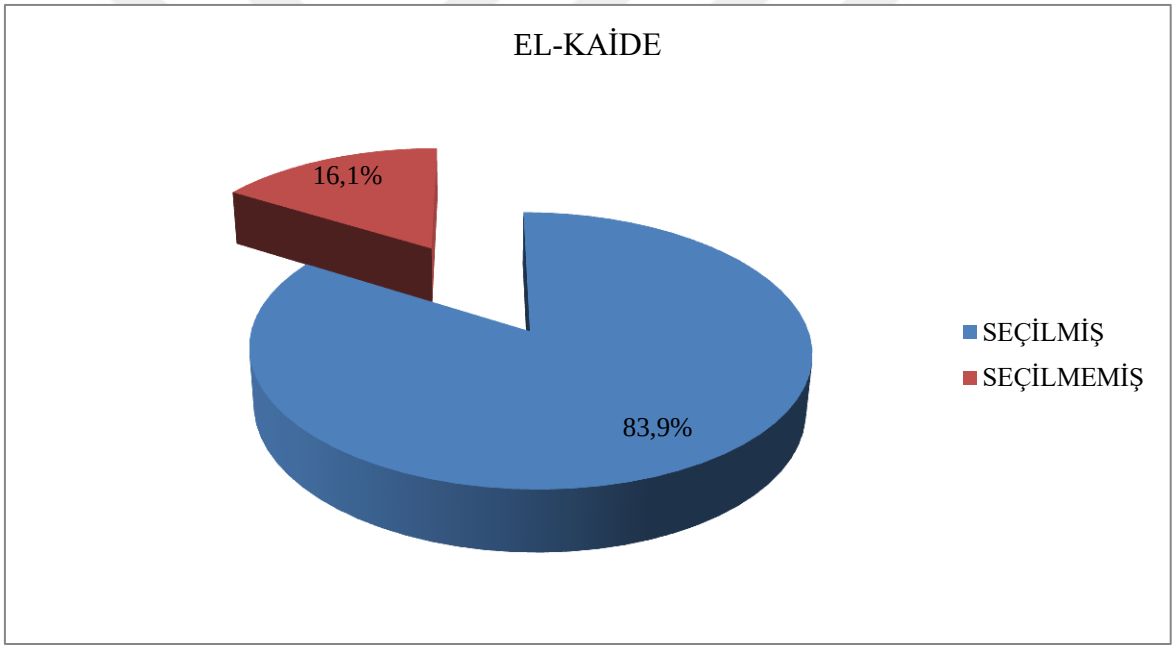

Grafik 33. Katılımcıların MLKP Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İsanbul safhasındaki 2138 kişiden 556 kişi (%26, 0) Türkiye'de MLKP terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 1582 kişi (%74) ise MLKP terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 102. Katılımcıların EL-KAİDE Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

EL KAİDE					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	1793	83,9	83,9	83,9
	Seçilmemiş	345	16,1	16,1	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

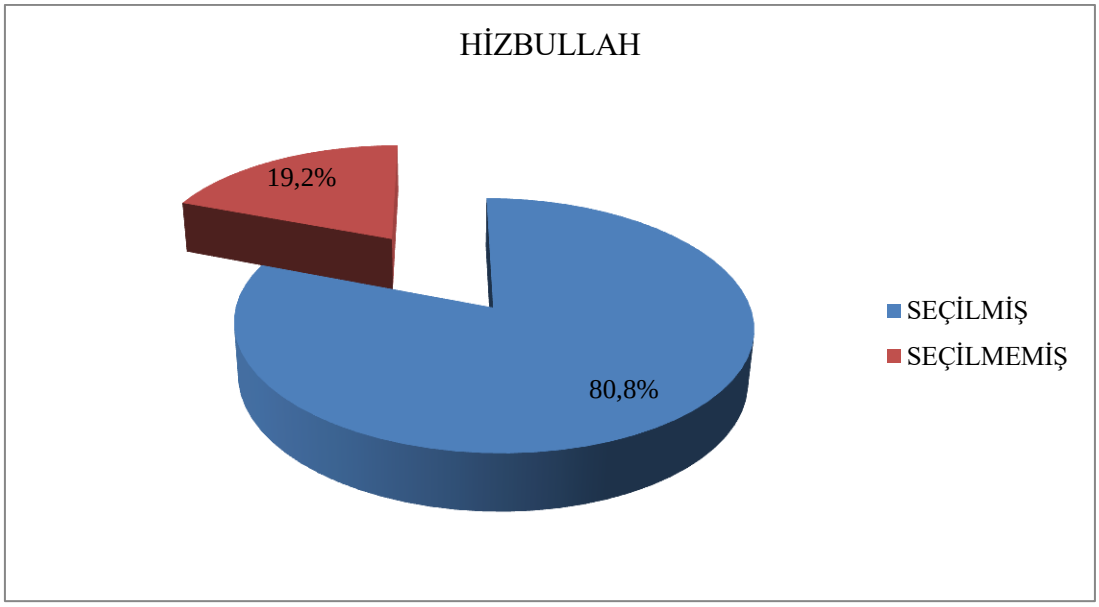

Grafik 34. Katılımcıların El-Kaide Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 kişiden 1793 kişi (%83,9) Türkiye'de EL-KAİDE terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 345 kişi (% 16,1) ise EL-KAİDE terör örgütünü bilmemektedir. El-Kaide'nin başta Türkiye'de olmak üzere dünyada da çok önemli saldırılar gerçekleştirmiş olması bu örgütün katılımcılar arasında bilinirlilik seviyesini arttırıcı etki yapmaktadır.

Tablo 103. Katılımcıların Hizbullah Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

HİZBULLAH					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	1728	80,8	80,8	80,8
	Seçilmemiş	410	19,2	19,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

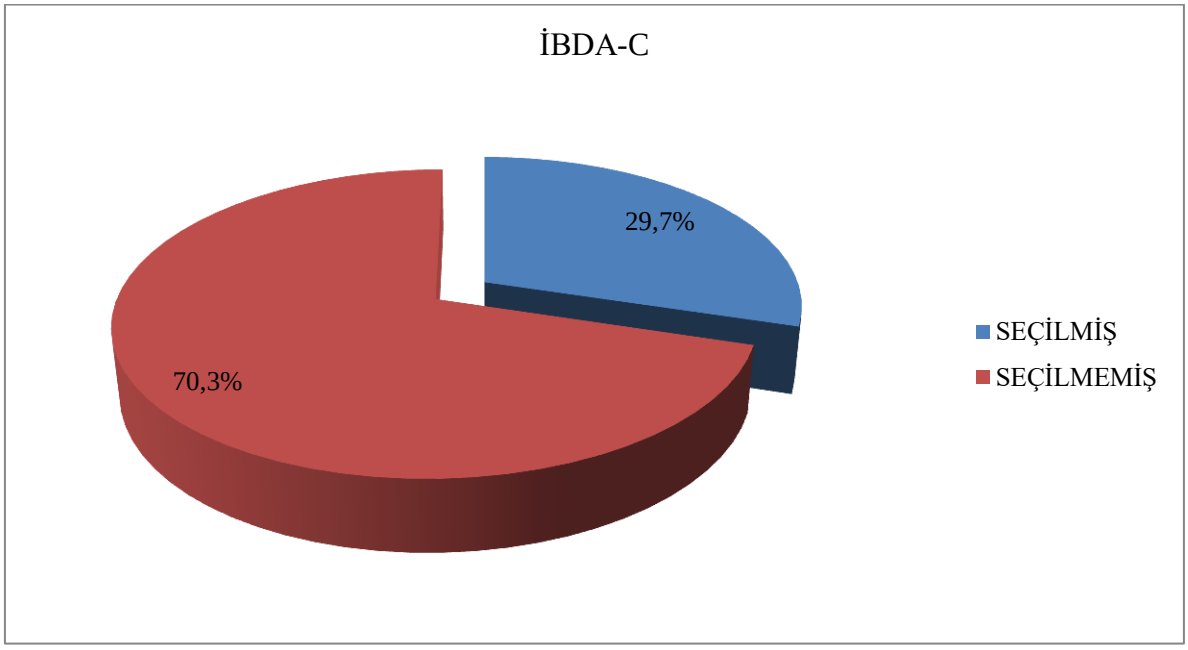

Grafik 35. Katılımcıların Hizbullah terör örgütünü bilme yüzde oranını gösteren grafik

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2813 kişiden 1728 kişi (%80,8) Türkiye'de Hizbullah terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 410 kişi (%19,2) ise Hizbullah terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 104. Katılımcıların İBDA-C Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

İBDA-C					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	635	29,7	29,7	29,7
	Seçilmemiş	1503	70,3	70,3	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

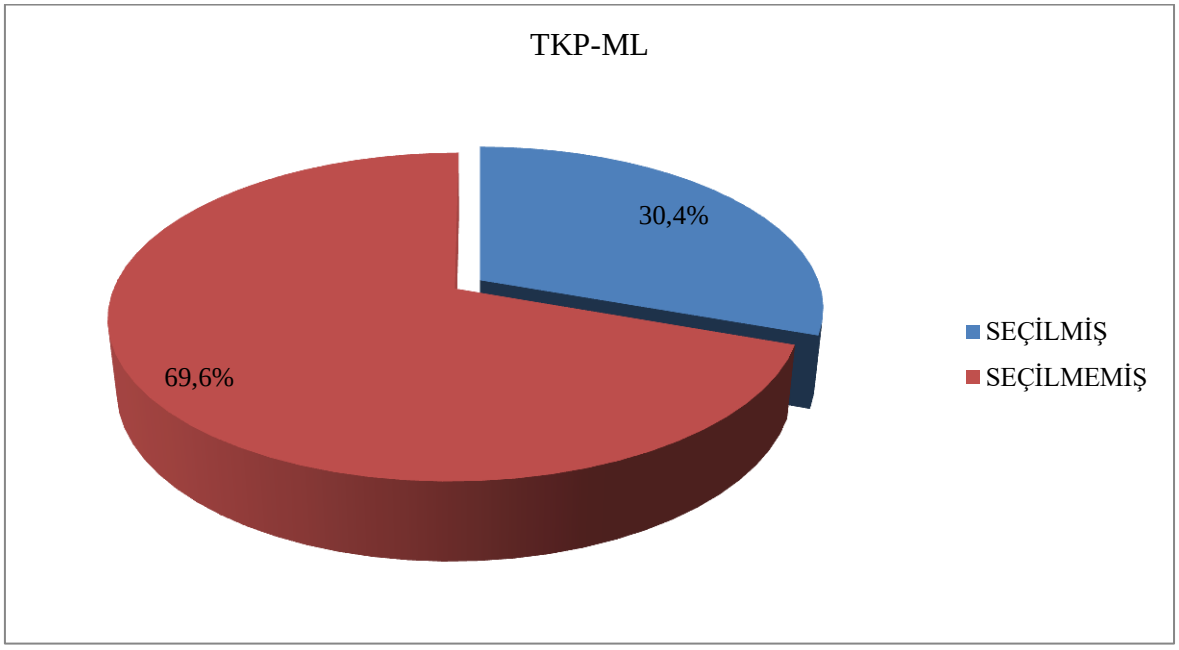

Grafik 36. Katılımcıların İBDA-C Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 kişiden 635 kişi (% 29,7) Türkiye'de İBDA-C terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 1503 kişi (%70,3) ise İBDA-C terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 105. Katılımcıların TKP-ML Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

TKP-ML					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Valid	Seçilmiş	649	30,4	30,4	30,4
	Seçilmemiş	1489	69,6	69,6	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

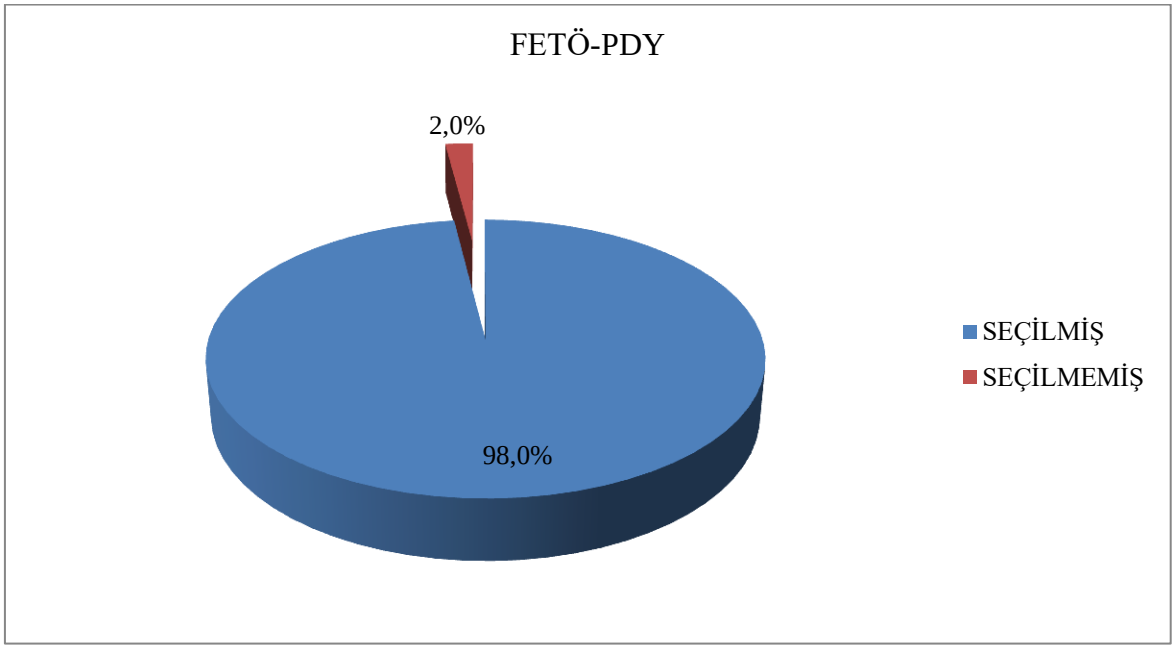

Grafik 37. Katılımcıların TKP-ML Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 kişiden 649 kişi (% 30,4) Türkiye'de TKP-ML terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 1489 kişi (% 69,6) ise TKP-ML terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 106. Katılımcıların FETÖ/ PDY Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

FETÖ/PDY					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	2095	98,0	98,0	98,0
	Seçilmemiş	43	2,0	2,0	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

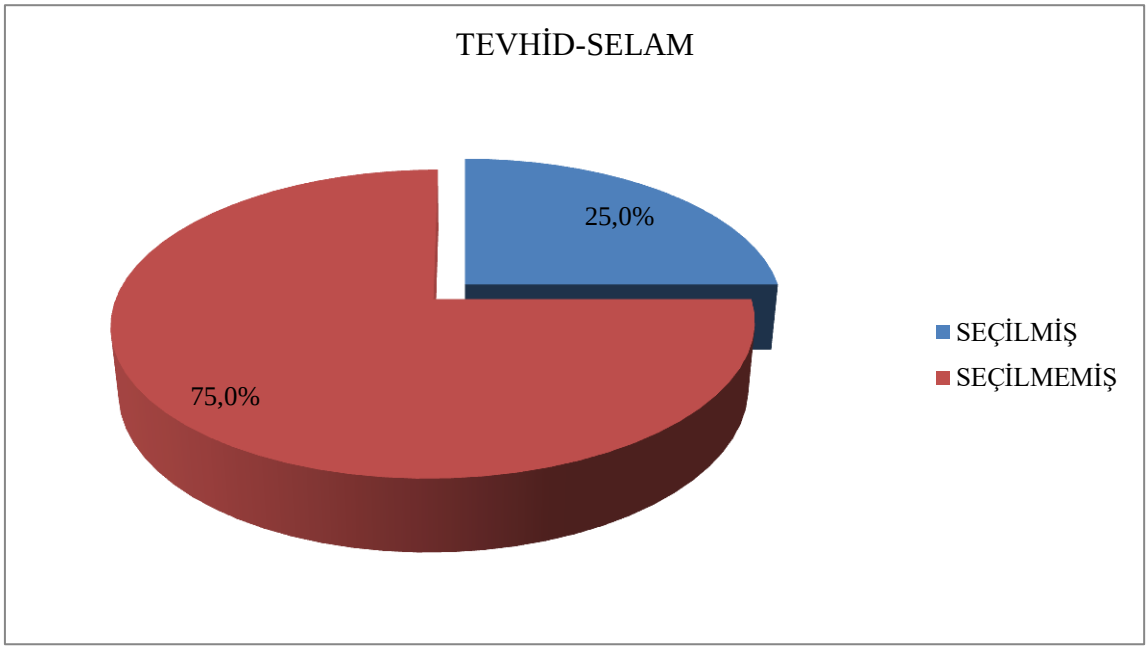

Grafik 38. Katılımcıların FETÖ/PDY Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 kişiden 2095 kişi (% 98) Türkiye'de FETÖ/ PDY terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 43 kişi (% 2) ise FETÖ/PDY terör örgütünü bilmemektedir.

Tablo 107. Katılımcıların Tevhid Selam Terör Örgütünü Bilme Frekans Ve Yüzde Oranını Gösteren Tablo

TEVHİD SELAM					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Seçilmiş	534	25,0	25,0	25,0
	Seçilmemiş	1604	75,0	75,0	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Grafik 39. Katılımcıların Tevhid Selam Terör Örgütünü Bilme Yüzde Oranını Gösteren Grafik

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 kişiden 534 kişi (% 25) Türkiye'de Tevhid Selam terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemlerden ve terör örgütünün varlığından haberdardır. 1604 kişi (% 75) ise Tevhid Selam terör örgütünü bilmemektedir.

4.2.4. Katılımcıların Türkiye'de Eylem/Saldırı/ Faaliyet Gerçekleştiren Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türlerinin Katılımcılara Göre Korku Sıralamaları

Tablo 108. Katılımcıların Terör Örgütlerinin Gerçekleştirdikleri Eylem Türlerine Göre Korku Sıralamalarını Gösteren Ortalama, Standart Sapma Ve Varyans Tablosu

		Canlı Bomba Saldırısı	Bomba Yüklü Araç Saldırısı	Rehin Alma	Adam Kaçırma	Suikast	Uçak Kaçırma	Siber Terör
N	Değer	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138
	Kayıp	0	0	0	0	0	0	0
Ortalama		6,2044	6,3887	3,1628	3,4153	4,1366	2,5870	2,1029
Standart Sapma		,98317	,98277	1,29673	1,12553	1,15567	1,17896	1,77928
Varyans		,967	,966	1,681	1,267	1,336	1,390	3,166

Katılımcıların terör eylemlerine verdikleri korku sıralamaları tabloda verilmiştir. Tablodaki verilere göre katılımcıların korkutucu terör eylemi sıralaması(en az korkutucu olandan en çok korkutucu olana doğru);

1.Seviye Korkutucu: Siber Terör

2.Seviye Korkutucu: Uçak Kaçırma

3.Seviye Korkutucu: Adam Kaçırma

4.Seviye Korkutucu: Rehin alma

5.Seviye Korkutucu: Suikast

6.Seviye Korkutucu: Bomba Yüklü Araç Saldırısı

7.Seviye Korkutucu: Canlı Bomba Saldırısı şeklinde sıralanmıştır.

Tablo 109. Canlı Bomba Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Canlı Bomba Saldırısı					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	34	1,6	1,6	1,6
	2.Seviye Korku	19	,9	,9	2,5
	3.Seviye Korku	10	,5	,5	2,9
	4.Seviye Korku	17	,8	,8	3,7
	5.Seviye Korku	48	2,2	2,2	6,0
	6.Seviye Korku	1215	56,8	56,8	62,8
	7.Seviye Korku	795	37,2	37,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin sıklıkla kullandığı bir eylem tipi olan canlı bomba saldırısının araştırmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 2168 kişiden 795 kişi için canlı bomba saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 34 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 110. Bomba Yüklü Araç Saldırısı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Bomba Yüklü Araç Saldırısı					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	17	,8	,8	,8
	2.Seviye Korku	31	1,4	1,4	2,2
	3.Seviye Korku	14	,7	,7	2,9
	4.Seviye Korku	22	1,0	1,0	3,9
	5.Seviye Korku	63	2,9	2,9	6,9
	6.Seviye Korku	802	37,5	37,5	44,4
	7.Seviye Korku	1189	55,6	55,6	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin sıklıkla kullandığı bir eylem tipi olan bomba yüklü saldırısının, araştırmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 2138 kişiden 1189 kişi için canlı bomba saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 17 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 111. Rehin Alma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

REHİN ALMA					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	292	13,7	13,7	13,7
	2.Seviye Korku	204	9,5	9,5	23,2
	3.Seviye Korku	1008	47,1	47,1	70,3
	4.Seviye Korku	187	8,7	8,7	79,1
	5.Seviye Korku	406	19,0	19,0	98,1
	6.Seviye Korku	27	1,3	1,3	99,3
	7.Seviye Korku	14	,7	,7	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan rehin alma saldırısının, araştırmaya katılanİstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 2138 kişiden 14 kişi için rehin alma saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 292 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 112. Adam Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Adam Kaçırma					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	155	7,2	7,2	7,2
	2.Seviye Korku	341	15,9	15,9	23,2
	3.Seviye Korku	295	13,8	13,8	37,0
	4.Seviye Korku	1224	57,2	57,2	94,2
	5.Seviye Korku	81	3,8	3,8	98,0
	6.Seviye Korku	15	,7	,7	98,7
	7.Seviye Korku	27	1,3	1,3	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan rehin alma saldırısının, araştırmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 2138 kişiden 27 kişi için adam kaçırma saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 155 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 113. Suikast Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Suikast					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	63	2,9	2,9	2,9
	2.Seviye Korku	106	5,0	5,0	7,9
	3.Seviye Korku	522	24,4	24,4	32,3
	4.Seviye Korku	293	13,7	13,7	46,0
	5.Seviye Korku	1115	52,2	52,2	98,2
	6.Seviye Korku	17	,8	,8	99,0
	7.Seviye Korku	22	1,0	1,0	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan suikast saldırısının, araştırmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 2138 kişiden 22 kişi için suikast saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 63 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 114. Uçak Kaçırma Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Uçak Kaçırma					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	134	6,3	6,3	6,3
	2.Seviye Korku	1335	62,4	62,4	68,7
	3.Seviye Korku	224	10,5	10,5	79,2
	4.Seviye Korku	247	11,6	11,6	90,7
	5.Seviye Korku	141	6,6	6,6	97,3
	6.Seviye Korku	37	1,7	1,7	99,1
	7.Seviye Korku	20	,9	,9	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan uçak kaçırma saldırısının, araştırmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 2138 kişiden 20 kişi için uçak kaçırma saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 134 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

Tablo 115. Siber Terör Saldırı Türünün Korku Sıralamasını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablo

Siber Terör					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	1.Seviye Korku	1442	67,4	67,4	67,4
	2.Seviye Korku	103	4,8	4,8	72,3
	3.Seviye Korku	65	3,0	3,0	75,3
	4.Seviye Korku	150	7,0	7,0	82,3
	5.Seviye Korku	284	13,3	13,3	95,6
	6.Seviye Korku	25	1,2	1,2	96,8
	7.Seviye Korku	69	3,2	3,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda terör örgütlerinin kullandığı bir eylem tipi olan siber terör saldırısının, araştırmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için hangi seviyede korku veren bir saldırı türü olduğu gösterilmektedir. Araştırmaya katılan 2138 kişiden 69 kişi için siber terör saldırısı en çok korku duyulan saldırı türü iken; 1442 kişi için ise en az korku duyulan saldırı türü olarak yer almaktadır.

4.2.5. Evet- Hayır Sorularının Analizi

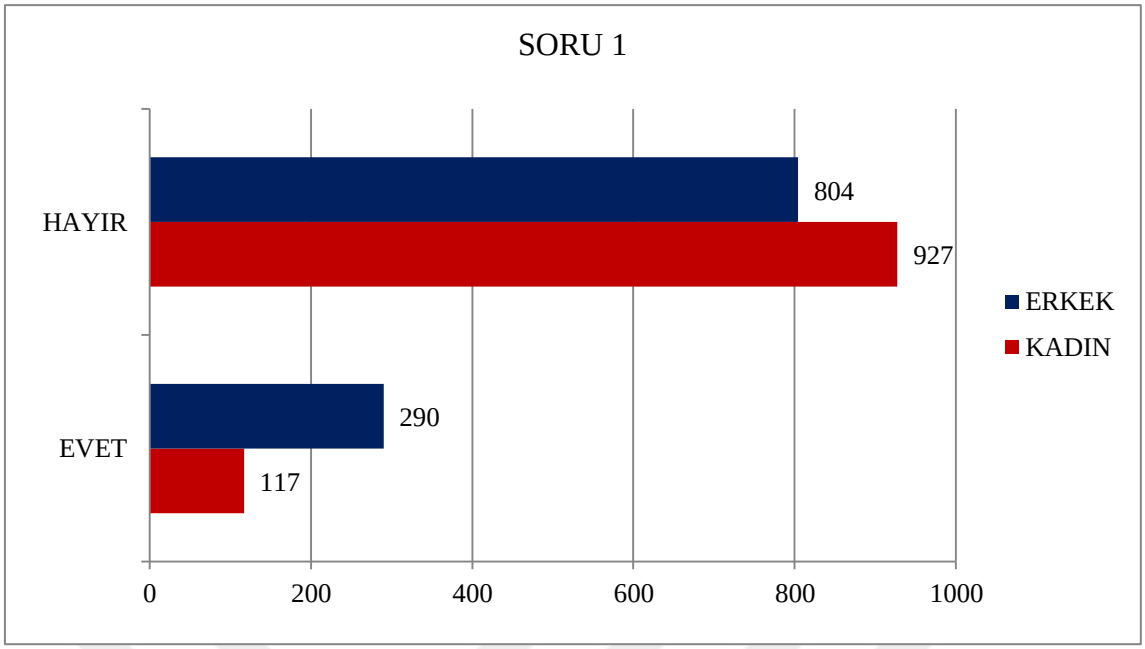
Tablo 116. Katılımcıların 11 Tane Evet-Hayır Sorularına Verdikleri Cevapların Genelini Gösteren Ortalama, Standart Sapma, Standart Hata, Medyan, Mod Ve Varyans Değerlerini Gösteren Tablo

		1.soru	2.soru	3.soru	4.soru	5.soru	6.soru	7.soru	8.soru	9.soru	10.soru	11.soru
	Değer	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138	2138
	Kayıp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ortalama		1,8096	1,9939	1,9111	1,0856	1,5267	1,2942	1,7217	1,1978	1,2521	1,0992	1,1137
Ort. Stan. Hata		,00849	,00168	,00616	,00605	,01080	,00986	,00969	,00862	,00939	,00647	,00687
Medyan		2,0000	2,0000	2,0000	1,0000	2,0000	1,0000	2,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000
Mod		2,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Std. Sapma		,39268	,07776	,28462	,27983	,49941	,45579	,44827	,39847	,43432	,29894	,31747
Varyans		,154	,006	,081	,078	,249	,208	,201	,159	,189	,089	,101
Aralık		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Min.		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Maks.		2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Toplam		3869,00	4263,00	4086,00	2321,00	3264,00	2767,00	3681,00	2561,00	2677,00	2350,00	2381,00

Yukarıda tablo 116 ile İstanbul safhasındaki katılımcılara yöneltilen 11 adet evet-hayır içerikli sorulan sorulara verilen cevapların mod, medyan, standart hata ve minimum-maksimum değerleri gösterilmektedir.

Tablo 117. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 1					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	407	19,0	19,0	19,0
	Hayır	1731	81,0	81,0	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

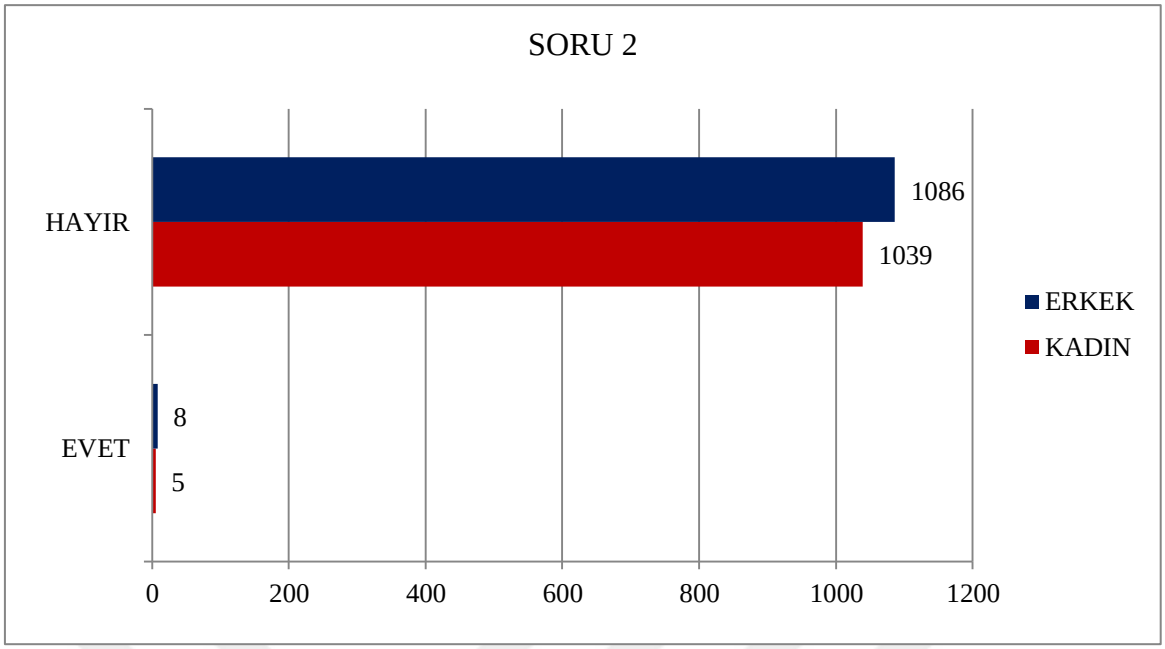

Grafik 40. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısına Şahit Oldunuz Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. Kısımında sorulan ilk soru "Geçmişte herhangi bir terör saldırısına şahit oldunuz mu? "dur. İstanbul safhasındaki 2138 katılımcıdan 407 tanesi (%19) geçmiş dönemlerinde en az bir tane terör saldırısını görmüş, saldırıya şahit olmuş kişilerdir. 1731 tanesi (%81) ise geçmiş dönemlerinde herhangi bir terör saldırısı görmüş kişiler değillerdir. Geçmiş dönemde terör saldırısına şahit olan kişilerden 117 tanesi kadın iken; 290 tanesi ise erkektir. Herhangi bir terör saldırısına şahit olmayan toplamda 1731 kişiden ise 804 kişi erkek, 927 tanesi ise kadındır.

Tablo 118. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 2					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	13	,6	,6	,6
	Hayır	2125	99,4	99,4	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

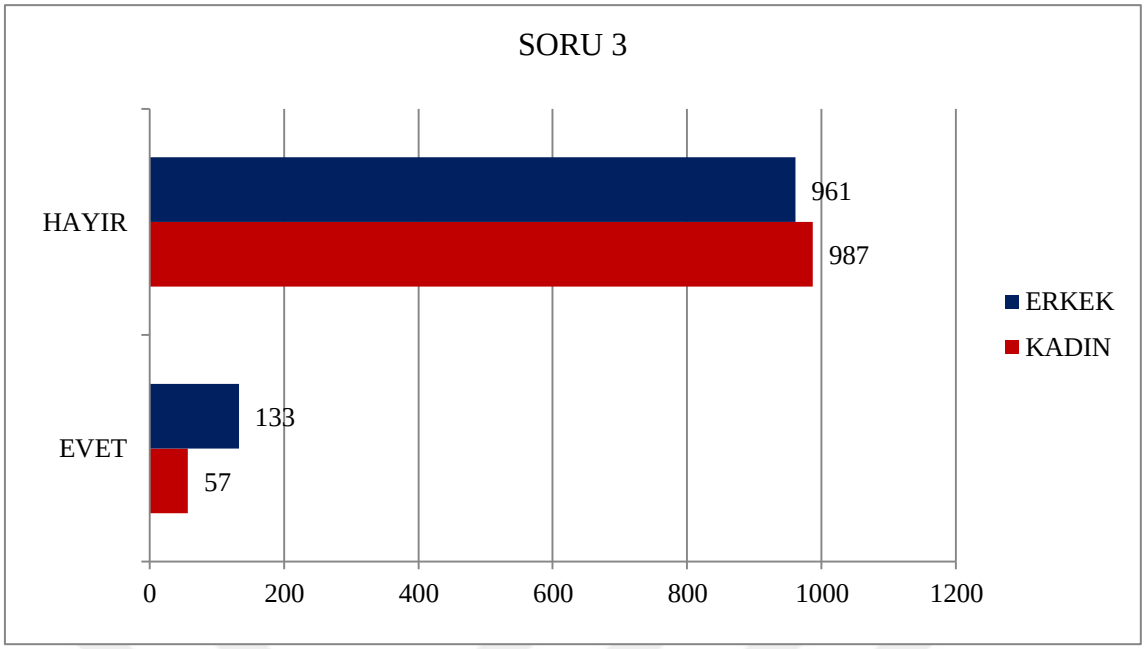

Grafik 41. "Geçmişte Herhangi Bir Terör Saldırısında Saldırısında Yaralandınız Mı?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. Kısımında ikinci soru "Geçmişte herhangi bir terör saldırısında yaralandınız mı?"dır. İstanbul safhasındaki 2138 katılımcıdan 13 tanesi (%0,6) geçmiş dönemlerinde en az bir tane terör saldırısında yaralanan kişilerdir. 2125 tanesi (%99,4) ise geçmiş dönemlerinde herhangi bir terör saldırısında yaralanan kişiler değillerdir. Geçmiş dönemde terör saldırısında yaralanan toplamda 13 kişiden 8 tanesi erkek, 5 tanesi kadındır. Herhangi bir terör saldırısında yaralanmayan toplamda2125 kişiden ise 1086 kişi erkek, 1039 tanesi ise kadındır.

Tablo 119. "Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur (Ölüm, Yaralanma Vb.) Oldu Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 3					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	190	8,9	8,9	8,9
	Hayır	1948	91,1	91,1	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

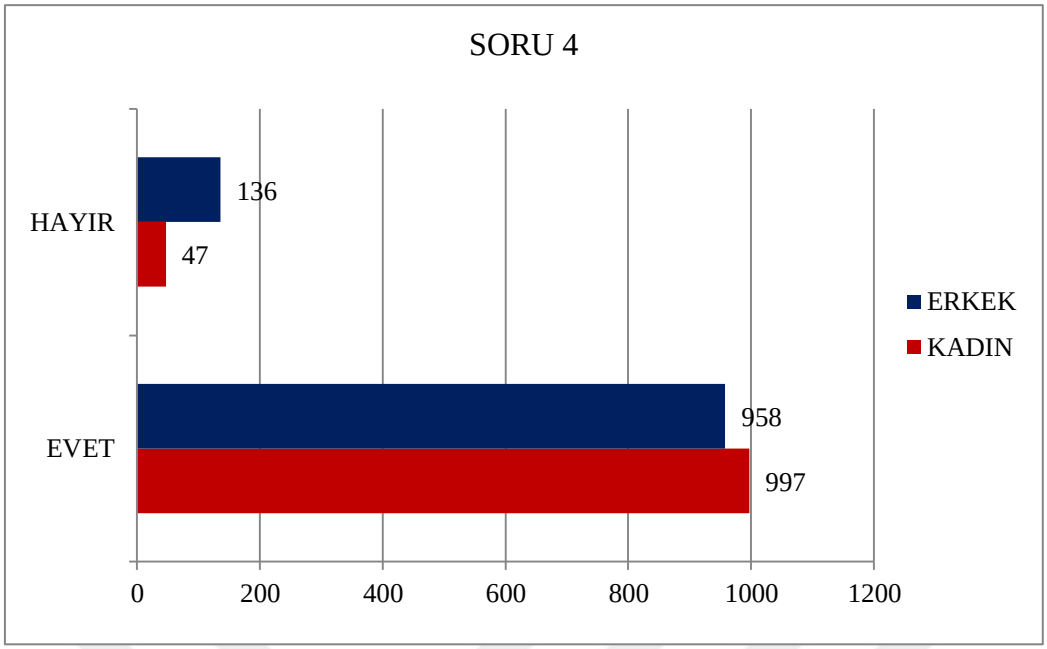

Grafik 42. "Geçmişte Herhangi Bir Yakınınız Bir Terör Saldırısında Mağdur (Ölüm, Yaralanma Vb.) Oldu Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. Kısımında üçüncü soru "Geçmişte Herhangi bir yakınınız bir terör saldırısında mağdur (ölüm,yaralanma vb.) oldu mu?"dır. İstanbul safhasındaki 2138 katılımcıdan 190 tanesinin (%8,9) geçmiş dönemde herhangi bir yakınları terör saldırısında mağdur(ölüm, yaralanma) olmuş kişilerdir. 1948 tanesinin (%91,1) ise geçmiş dönemlerinde herhangi bir yakınları terör saldırısında mağdur olmamışlardır. Geçmiş dönemde terör saldırısında mağdur yakını olan toplamda 190 kişiden 133 tanesi erkek, 57 tanesi kadındır. Herhangi bir terör saldırısında yakını mağdur olmayan toplamda 1948 kişiden ise 133 kişi erkek, 57 tanesi ise kadındır.

Tablo 120. "Terör Saldırıları Psikolojik Olarak (Korku, Endişe, Anksiyete, Panik Atak Vb.) Sizi Etkiler Mi?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 4					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	1955	91,4	91,4	91,4
	Hayır	183	8,6	8,6	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

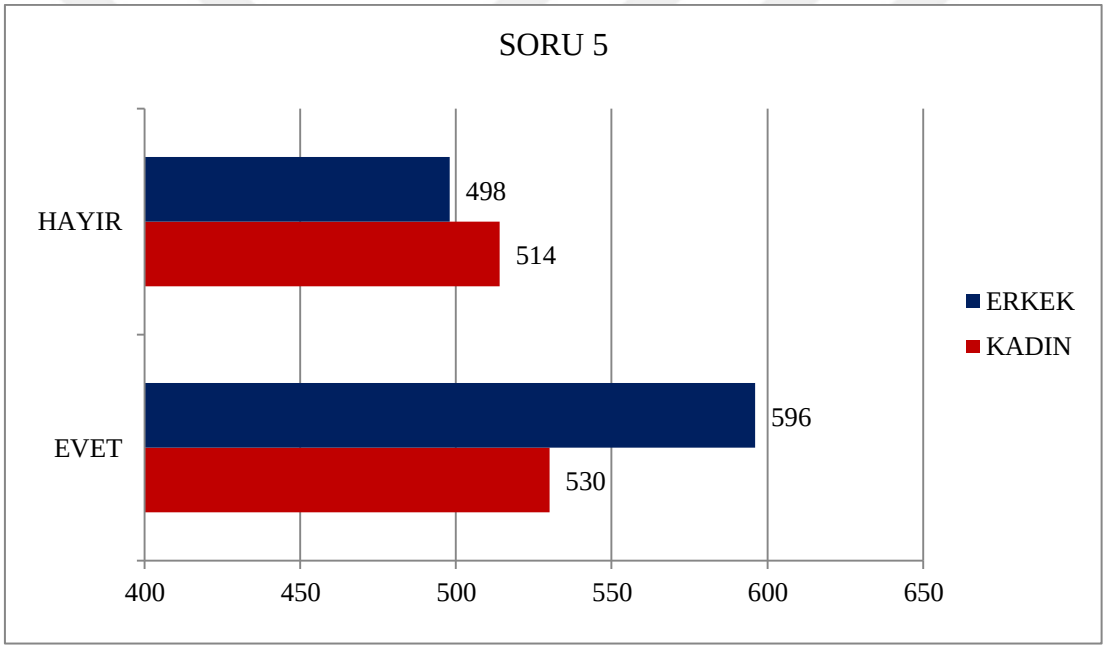
Grafik 43. "Terör Saldırıları Psikolojik Olarak (Korku, Endişe, Anksiyete, Panik Atak Vb.) Sizi Etkiler Mi?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında dördüncü soru " Terör saldırıları psikolojik olarak (korku, endişe, anksiyete, panik atak vb.) sizi etkiler mi?"dir. İstnbul safhasındaki 2138 katılımcıdan 1955 tanesi (%91,4) terör saldırıları karşısında korku, endişe, anksiyete, panik atak vb. duygu durumları yaşamaktadırlar. Bu bağlamda çalışmanın İstanbul safhasına katılan 2138 kişiden %91,4 oranında kişi terörizm korkusu yaşamaları, terörizm korkusunu İstanbu'da ikamet eden bireyler için önemli bir korku unsurudur.

Terörizm korkusu yaşayan toplamda 1955 kişinin 997 tanesi kadın, 958 tanesi ise erkektir. Terörizm korkusu yaşamayan, terör saldırılarından etkilenmeyen ve korku duymayan kişi sayısı ise 2138 kişi içerisinde 183 kişidir. Bu kişilerin 136'sı erkek, 47 tanesi kadındır.

Tablo 121. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi? (Toplu Taşıma Araçlarına Binme, Avm Ve Çeşitli Etkinliklere Gitme Vb.)" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 5					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Hayır	1012	47,3	47,3	47,3
	Evet	1126	52,7	52,7	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

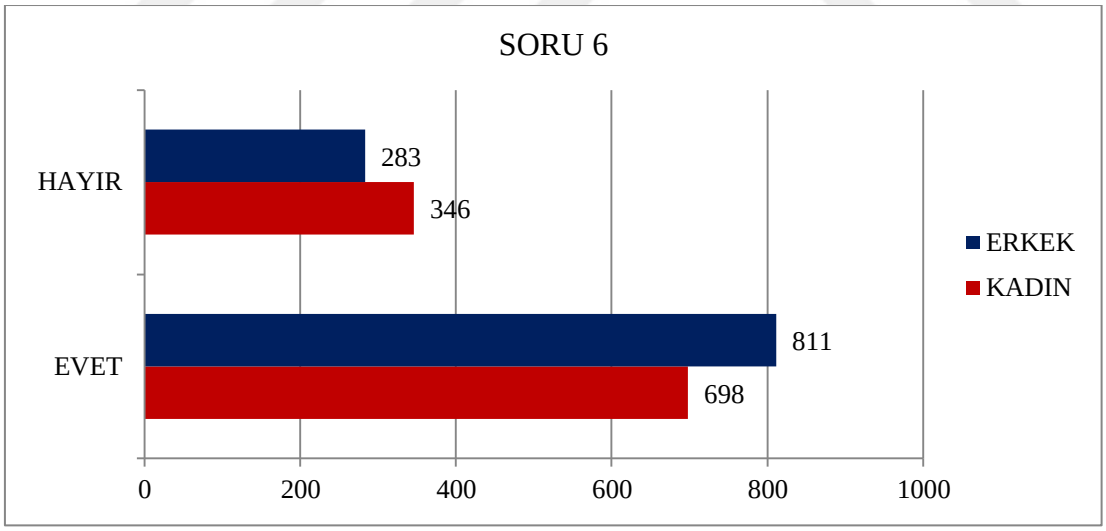
Grafik 44. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları Gündelik Yaşamınızı Devam Ettirmenizi Etkiler Mi? (Toplu Taşıma Araçlarına Binme, Avm Ve Çeşitli Etkinliklere Gitme Vb.)" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında beşinci soru ""Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları gündelik yaşamınızı devam ettirmenizi etkiler mi?(Toplu taşıma araçlarına binme, avm ve çeşitli etkinliklere gitme vb.)" dir.

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 katılımcıdan 1126 tanesi (%52,7) yaşadığı şehirde gerçekleşen terör saldırılarından olumsuz etkilenerek gündelik rutin faaliyetlerinde değişikliklere gitmektedirler. Bu bağlamda terörizm korkusu kapsamında İstanbul safhasındaki katılımcılardan 530 kadın, 596 erkek toplamda 563 kişi gündelik yaşamlarına sorunsuz, olağan bir şekilde devam etmede terör saldırılarına bağlı zorluklar yaşamaktadırlar. 514 erkek, 498 kadın olmak üzere toplamda 1012 katılımcı ise terör saldırılarına bağlı gündelik yaşamlarını devam ettirmede bir sıkıntı yaşamamaktadırlar.

Tablo 122. " Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 6					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	1509	70,6	70,6	70,6
	Hayır	629	29,4	29,4	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

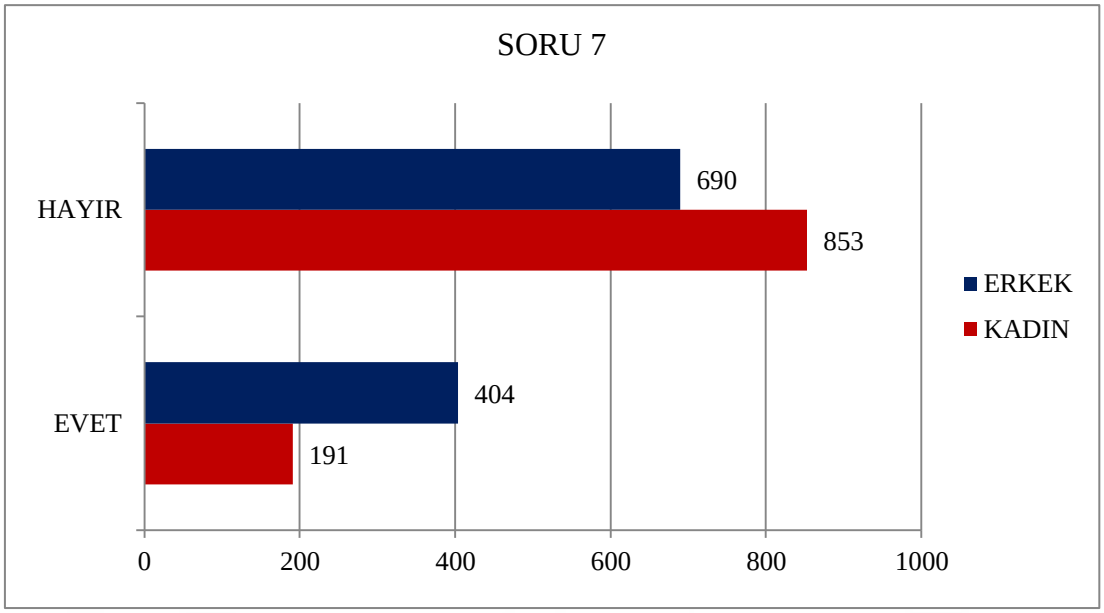
Grafik 45. "Yaşadığınız Şehirde Politik Karar Alıcılar, Siyasi İrade Terör Saldırılarını Önlemek İçin Gerekli Tedbirleri Alıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında altıncı soru "Yaşadığınız şehirde politik karar alıcılar, siyasi irade terör saldırılarını önlemek için gerekli tedbirleri alıyor mu?" sorusudur. Katılımcıların %70,6'sı (1509) kişi, yaşadığı şehirde olası terör saldırılarına karşı politik karar alıcıların, siyasi iradenin gerekli tedbirleri aldığını değerlendirmektedir.

698 erkek, 811 kadın, politik karar alıcıların terör saldırılarını önlemeye yönelik uyguladıkları politikaları yeterli bulmaktadır. 283 erkek, 346 kadın olmak üzere toplamda 629 kişi (%29,4) ise politik karar alıcıların almış oldukları olası terör saldırıları önleyici tedbirleri yeterli bulmamaktadır. Bu bağlamda terör örgütlerinin topumda yaratmaya çalıştıkları temel amaçlarından biri olan 'devlet sizi saldırılardan koruyamaz' algısı İstanbul ili için gerçekleşmemektedir. Tablo 120'de ortaya çıkan bir başka durum ise erkekler, kadınlara nazaran politik karar alıcıların olası terör saldırılarını önlemeye yönelik tedbirlerini daha fazla yeterli bulmaktadır.

Tablo 123. "Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 7					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	595	27,8	27,8	27,8
	Hayır	1543	72,2	72,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

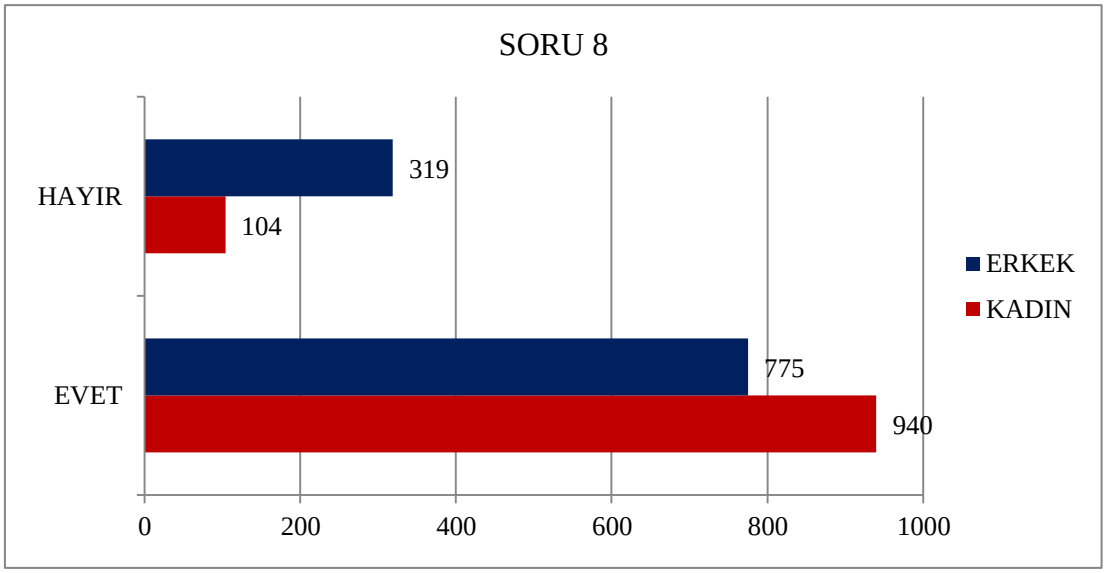

Grafik 46. "Yaşadığınız Şehirde Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarını Önleme Konusunda Yaptıkları Uygulamaları, Aldıkları Tedbirleri Yeterli Buluyor Musunuz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında yedinci soru Yaşadığınız şehirde güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarını önleme konusunda yaptıkları uygulamaları, aldıkları tedbirleri yeterli buluyor musunuz?" sorusudur. Araştırmaya katılan katılımcıların 7. Soruya verdikleri cevapların oranına bakıldığında güvenlik güçlerinin olası saldırılara karşı tedbir alma noktasında güvensiz bulundukları sonucu ortaya çıkmaktadır. 404 erkek, 191 kadın toplamda 595 kişi (% 27,8) yaşadıkları İstanbul şehrinde güvenlik güçlerinin olası terör saldırıları önleme konusunda yaptıkları uygulamaları ve aldıkları tedbirleri yeterli bulmaktadır. 690 erkek, 853 kadın toplamda 1543 kişi (%72,2) ise güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarını önlemeye yönelik aldıkları tedbirleri yeterli bulmamaktadırlar.

Tablo 124. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 8					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	1715	80,2	80,2	80,2
	Hayır	423	19,8	19,8	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

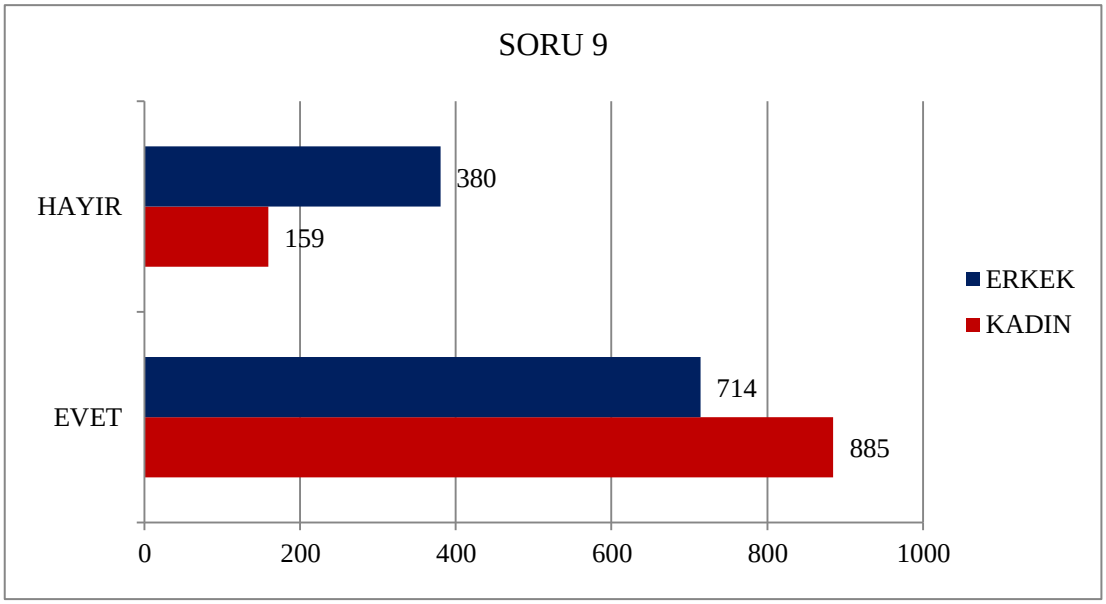

Grafik 47. "Yaşadığınız Şehirde Gerçekleşen Terör Saldırıları, Sizde Güvensizlik Hissi Yaratıyor Mu?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında sekizinci soru "Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları, sizde güvensizlik hissi yaratıyor mu?" dur. İstanbul safhasında çalışmaya katılan 940'ı kadın, 775'i erkek toplamda 1715 kişi (%80,2) için İstanbul'da gerçekleşen terör saldırıları bireylerin kendilerinde güvensizlik hissi yaratmaktadır. Terörizm korkusu literatüründe yer aldığı gibi terör saldırısından doğrudan mağdur olunmasa dahi, bireyler güvensizlik yaşamaktadırlar. Yaşanılan şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonrasında kadın katılımcılar, erkek katılımcılara nazaran daha fazla güvensizlik hissi yaşayan gruptur. İstanbul'da gerçekleşen terör saldırıları 319 erkek, 104 kadın toplamda 423 kişi için (%19,8) ise herhangi bir güvensizlik hissi yaratmamaktadır.

Tablo 125. "Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık Yerlerde(Avm, Konser-Etkinlik Alanları, Şehrin Merkez Noktaları Vb. Yerlerde) Bulunmamayı Tercih Eder Misiniz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 9					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	1599	74,8	74,8	74,8
	Hayır	539	25,2	25,2	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

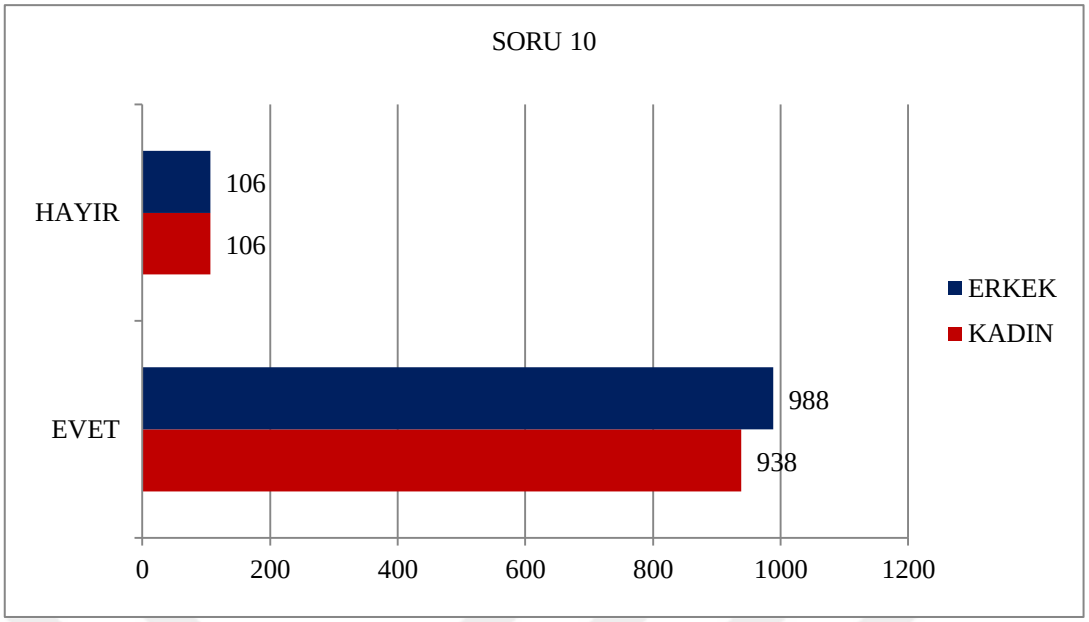

Grafik 48. "Olası Terör Saldırılarından Kaçınmak İçin Kalabalık Yerlerde(Avm, Konser-Etkinlik Alanları, Şehrin Merkez Noktaları Vb. Yerlerde) Bulunmamayı Tercih Eder Misiniz?" Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında dokuzuncu soru "Olası terör saldırılarından kaçınmak için kalabalık yerlerde(avm, konser-etkinlik alanları, şehrin merkez noktaları vb.yerlerde) bulunmamayı tercih eder misiniz?"dur. İstanbul safhasında yer alan 885'i kadın, 714'ü erkek toplamda 1599 kişi (%74,8) İstanbul şehrinde olası terör saldırılarından kaçınmak maksadıyla kalabalık yerlerden (avm, konser-etkinlik alanları, şehrin merkez noktaları vb. yerlerde) kaçınmaktadır. Kaçınma oranı kadınlarda, erkeklere nazaran daha fazladır.380 erkek, 159 kadın olmak üzere toplam 539 kişi ise İstanbul'da olası terör saldırılarından kaçınmak maksadıyla kalabalık yerlerden kaçınma, uzak durma eğiliminde değillerdir. Bu noktada da kaçınmama oranı erkek katılımcılarda daha fazladır. Bu bağlamda kadınlar, erkeklere oranla kendilerini olası terör saldırılarına karşı daha fazla koruma ihtiyacı eğilimindedirler.

Tablo 126. "Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri,Görüntüleri,Videoları..Vs. İzler Misiniz? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 10					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	1926	90,1	90,1	90,1
	Hayır	212	9,9	9,9	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

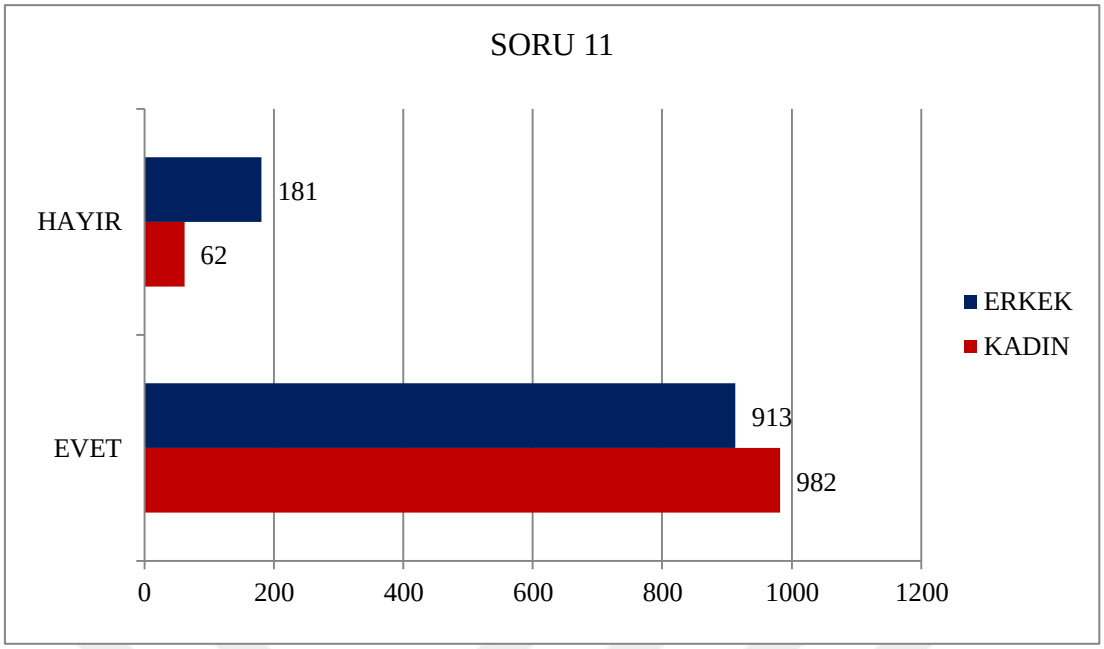

Grafik 49. "Terör Saldırıları Sonrası Televizyon Kanallarında, Sosyal Medyada Gösterilen, Yayılan Haberleri, Görüntüleri, Videoları vs. İzler Misiniz? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. kısmında sorulan onuncu soru "Terör saldırıları sonrası televizyon kanallarında, sosyal medyada gösterilen, yayılan haberleri,görüntüleri,videoları..vs. izler misiniz" dir. İstanbul safhasına katılan 938 kadın, 988 erkek toplamda 1926 (%90,1) kişi terör saldırıları sonrası televizyon kanallarında, sosyal medyada gösterilen, yayılan görüntüleri, videoları vb. takip etmektedir. 106 erkek, 106 kadın toplamda 212 (%9,9) kişi ise terör saldırılarına ilişkin haberleri, görüntüleri, videoları medya aracılığıyla takip etmemektedir.

Tablo 127. "Terör Saldırıları Sonrası Haber Alma Kaynaklarında/ Medyada/ Sosyal Medyada Gördüğünüz, İzlediğiniz Terör Saldırılarına İlişkin Görüntüler Sizde Korku/ Endişe Yaratır Mı? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Frekans Ve Yüzde Tablosu

SORU 11					
		Sıklık (Frequency)	Yüzde Oran (Percent)	Geçerli Yüzde (Valid Percent)	Kümülatif Yüzde (Cumulative Percent)
Değer	Evet	1895	88,6	88,6	88,6
	Hayır	243	11,4	11,4	100,0
	Toplam	2138	100,0	100,0	

Grafik 50. "Terör Saldırıları Sonrası Haber Alma Kaynaklarında/ Medyada/ Sosyal Medyada Gördüğünüz, İzlediğiniz Terör Saldırılarına İlişkin Görüntüler Sizde Korku/ Endişe Yaratır Mı?? " Sorusunun Oranlarını Gösteren Grafik

Çalışmanın 2. Kısmında yer alan son soru "Terör saldırıları sonrası haber alma kaynaklarında/ medyada/ sosyal medyada gördüğünüz, izlediğiniz terör saldırılarına ilişkin görüntüler sizde korku/ endişe yaratır mı " dur. İstanbul safhasındaki katılımcılardan 982 kadın, 913 erkek olmak ürere toplamda 1895 kişi (%88,6) Terör saldırıları sonrası haber alma kaynaklarında/ medyada/ sosyal medyada gördüğü, izlediği terör saldırılarına ilişkin görüntülerin kendisinde korku/ endişe yarattığını düşünmektedir.

Kadınların medya vasıtasıyla haberdar olduğu, terör saldırılarına ilişkin görüntülerden ve videolardan etkilenme oranı, erkeklere nazaran daha fazladır. 62 kadın, 181 erkek olmak üzere toplamda 243 kişi (%11,4) ise medya aracılığıyla haberdar olduğu terör saldırıları görüntülerinden etkilenmemektedir. Etkilenmeme durumu erkeklerde, kadınlara nazaran daha fazladır. Tablonun ortaya koyduğu sonuçlar neticesinde medya, terörizm korkusu yaratan ve artmasını tetikleyen bir etkiye sahiptir.

4.2.6 Beşli Likert Sorularının Analizi

Anket çalışmasının üçüncü kısmında katılımcılara terörizm korkusu, terörizm korkusunun etki alanları, terörizm korkusunun bireylerde yaşadıkları şehire ilişkin nasıl bir algı oluşturduğunun, politik karar alıcıların ve güvenlik güçlerinin bireylerde nasıl bir algı oluşturduğunun, medyanın terörizm korkusuna nasıl bir etki yaptığının ölçümü 5'li likert soruları sorularak yapılmıştır. 5'li likert sorularının ağırlık katsayıları belirlenmiştir. Ağırlık katsayısı belirlenen ortalama değerlerin hangi aralıkta olduğu ve o aralığın hangi tanıma karşılık geldiğinin bulunmasına yardımcı olmaktadır. Aşağıda Tablo 50'de 5'li likert sorularının aşağıdaki formül kullanılarak hesaplana aralık değerleri verilmiştir.

$\frac{s-1}{s}$= 0,80

Tablo 128. "5'li Likert Sorularının Aralık Değerleri

Aralık Değerleri	Likert Karşılığı
1-1,80	Kesinlikle Katılmıyorum
1,81-2,60	Katılmıyorum
2,61-3,40	Kararsızım
3,41-4,20	Katılıyorum
4,21-5,00	Tamamen Katılıyorum

Yapılan araştırmadan elde edilen verilere göre; ankette hazırlanan terörizm korkusunu ölçmeye yönelik olarak hazırlanan 5'li likert sorularına katılımcıların verdiği cevapların ortalamaları ve bu ortalamalara karşılık gelen likert değerleri Tablo 128'da gösterilmiştir.

Tablo 129. Katılımcıların Terörizm Korkusunu Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std.Sapma
Likert_3	2138	1,00	5,00	3,8358	,85532
Likert_4	2138	1,00	5,00	3,7661	,98255
Likert_5	2138	1,00	5,00	4,0108	,78078
Likert_6	2138	1,00	5,00	3,6375	,91114
Likert_9	2138	1,00	5,00	3,2465	,98065
Likert_11	2138	1,00	5,00	4,4476	,87353
Likert_12	2138	1,00	5,00	3,9523	1,23077
Likert_13	2138	1,00	5,00	4,5519	,74583
Likert_16	2138	1,00	5,00	2,4177	,91777
Likert_17	2138	3,00	5,00	4,5164	,64095
Değer N	2138				

5'li likert sorularının içerisinde 3, 4, 6, 9, 11, 12, 13, 16 ve 17. sorular ile katılımcıların terörizm korkusu ölçülmektedir. Tabloda 10 soruya 2168 katılımcının verdikleri cevapların değerleri yer almaktadır.

Tablo 130. Katılımcıların T+erörizm Korkusu İle İlgili Vedikleri Cevapların Likert Karşılığı

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	Likert Karşılığı
3	Yaşadığım şehirde herhangi bir terör eylemine maruz kalma endişesi/korkusu duyuyorum.	3,8358	0,85532	Katılıyorum
4	Yaşadığım şehirde ailemin/yakınlarımın terör eylemlerine/ saldırılarına maruz kalacağı endişesi/korkusu yaşıyorum.	3,7661	0,98255	Katılıyorum
5	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör saldırılarının beni psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	4,0108	0,78078	Katılıyorum
6	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör olaylarının gündelik yaşantımı olumsuz yönde etkileyeceğini, günlük aktivitelerimin kısıtlanacağını düşünüyorum.	3,6375	0,91114	Katılıyorum
9	Yaşadığım şehirdeki terör saldırılarının bende uzun süreli devam eden tedirginlik hali yarattığını düşünüyorum.	3,2465	0,98065	Kararsızım
11	Yaşadığım şehir olası terör saldırılarına karşı risk taşımaktadır.	4,4476	0,87353	Tamamen Katılıyorum
12	Kendimi ve yakınlarımı olası terör saldırılarına karşı hedef olarak görüyorum.	3,9523	1,23077	Katılıyorum
13	Terör saldırılarının hedefinde güvenlik güçlerinin yanı sıra sivil vatandaşlar da vardır.	4,5519	0,74583	Tamamen Katılıyorum
16	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonucunda bende başka bir şehire taşınma fikrini oluşturmaktadır.	2,4177	0,91777	Katılmıyorum
17	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının toplumsal hayatı felç ettiğini, hayatın günlük akışını durdurduğunu düşünüyorum.	4,5164	0,64095	Tamamen Katılıyorum

Tablo 128'da hesaplanan aralık değerleri dikkate alınarak Tablo 130 incelendiğinde terörizm korkusunu ölçen sorulara İstanbul safhasındaki katılımcılar ağırlıklı olarak katılmaktadır.

İstanbul'da ikamet eden 2138 katılımcı 3,8358 ortalama ile İstanbul ilinde herhangi bir terör saldırısına maruz kalacağına dair korku yaşamaktadır. Bu bağlamda İstanbul'da yaşayan bireylerde terörizm korkusu bulunmaktadır. Benzer şekilde İstanbul ilinde yaşayan 2138 katılımcı terörizm korkusunu sadece kendi şahısları adına değil aynı zamanda ailesinin, yakınlarının adına da duymaktadır. 2138 katılımcı 3,7661ortalama ile yakınlarının, aile fertlerinin de terör saldırılarına maruz kalabileceğine dair korku yaşamaktadır.

İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı yüksek bir oranda (4,0108) İstanbul'da geçmiş dönemde gerçekleşen terör saldırılarının kendisini psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini, korku-endişe yarattığını düşünmektedir.

İstanbul'da ikamet eden 2138 katılımcı terör saldırıları sonrasında yüksek oranda tedirginlik ve korku yaşarken; tedirginlik halinin çok uzun süreler devam edip etmediği noktasında kararsız kalmaktadır. Bu konuda orta bir oranda (3,2465) sonuç çıkmasının, saldırılar sonrasında artan güvenlik tedbirlerinin, hayatın tüm olumsuz koşullarına rağmen devam etme durumunun, katılımcıların kararlarında etkili olduğu değerlendirilmektedir.

2168 katılımcı için İstanbul çok yüksek oranda(4,4476) olası terör saldırılarına karşı risk taşıyan, potansiyel hedef konumundadır. Bu bağlamda Ankara terör örgütleri için potansiyel bir hedef olmasından kaynaklı taşıdığı riskler noktasında katılımcılar için güvenli bulunmamaktadır.

İstanbul'da ikamet eden 2138 katılımcı için yüksek oranda(3,9523 ve 4,5519) terör örgütlerinin hedefinde İstanbul şehrinin yanı sıra kurban olarak sivil vatandaşlar da bulunmaktadır. Ancak olası kurbanların kendisi ve/veya yakınları olup olmayacağı noktasında kesin bir fikirleri bulunmamakta ve kararsız kalmaktadırlar.

İstanbul'da geçmiş dönemde gerçekleşen terör saldırılarının toplumsal hayatı yüksek bir oranda(4,5164) felç ettiğini, sıkıntıya düşürdüğünü düşünen 2138 katılımcı, bu görüşe rağmen yaşadığı İstanbul şehrinden terör saldırıları kaynaklı başka bir şehire taşınma fikrini taşımamaktadırlar.

Tablo 131. Katılımcıların Medyanın Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Std. Sapma
Likert_8	2138	1,00	5,00	3,9252	,78950
Likert_14	2138	1,00	5,00	4,3531	,91070
Değer N	2138				

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	Likert Karşılığı
8	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarına ilişkin bilgi akışında, haber kanallarının verdiği bilgiler, sosyal medyadan öğrendiklerim sonucu korku/endişe durumu yaşıyorum.	3,9252	0,78950	Katılıyorum
14	Medya terör mağduru olma korkusunu arttırmaktadır.	4,3531	0,91070	Tamamen Katılıyorum

Çalışmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 katılımcı için medya/ sosyal medya bireylere sundukları görüntü-video ve bilgilerle terörizm korkusunun oluşumuna katkı sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Ortalama değerlerin 3,90 değerinden yüksek ve özellikle 14.soru kapsamında 5,00 değerine çok yakın olması sebebiyel, haber kanallarının, sosyal medyanın izleyenlere sundukları görüntü ve videoların katılımcıların terörizm korkusunu arttırıcı yönde etki yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 132. Katılımcıların Güvenlik Güçlerinin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Likert_1	2138	1,00	5,00	3,0688	1,01668
Likert_2	2138	1,00	5,00	2,4584	1,07527
Likert_7	2138	1,00	5,00	2,5547	1,02017
Değer N	2138				

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	Likert Karşılığı
1	Bulunduğum, yaşadığım yerdeki güvenlik güçlerinin sağladığı güvenlik hizmetlerini yeterli buluyorum.	3,0688	1,01668	Kararsızım
2	Günlük/rutin faaliyetlerini gerçekleştirdiğim alanlarda/mekânlarda güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına karşı önleyici tedbirler aldığını düşünüyorum.	2,4584	1,07527	Katılmıyorum
7	Yaşadığım şehirdeki güvenlik güçlerinin sağladığı güvenlik hizmetlerinin terör saldırılarının mağduru olmama engel olduğunu düşünüyorum.	2,5547	1,02017	Katılmıyorum

Çalışmaya katılan İstanbul safhasındaki 2138 kişi yaşadığı şehirde güvenlik güçlerinin uygulamalarını tatmin edici bulmamaktadırlar. 2138 kişi için güvenlik güçleri, olası terör saldırıları için bireyleri güvende, rahat hissettirecek ve önleyici nitelikte tedbirler almamaktadır. Aynı zamanda kendilerini olası terör saldırılarında potansiyel ve olası kurbanlar olarak gören katılımcılar için, güvenlik güçleri buna engel olabilecek koruyuculuk vasfı taşımamaktadır.

Tablo 133. Katılımcıların Politik Karar Alıcıların Terörizmle Mücadele Politikalarının Ve Açıklamalarının Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Likert_10	2138	1,00	5,00	2,5851	1,15544
Likert_15	2138	1,00	5,00	2,0819	1,21307
Likert_18	2138	1,00	5,00	3,3667	,96269
Likert_19	2138	1,00	5,00	3,6726	,96179
Değer N	2138				

Sorular		Ortalama	Standart Sapma	Likert Karşılığı
10	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının sıklığı, devletin vatandaşlarına sunduğu güvenlik seviyesinin yetersizliğinin bir sonucudur.	2,5851	1,15544	Katılmıyorum
15	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonrasında devlet yöneticilerinin yaptığı açıklamalar korku/endişe durumumda telkin edici, sakinleştirici niteliktedir.	2,0819	1,21307	Katılmıyorum
18	Terör saldırıları sonrasında bireyler ve devlet arasında güven duygusuna bağlı kenetlenme olacağını düşünüyorum.	3,3667	0,96269	Kararsızım
19	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları, terörle mücadelede politik karar alıcıların uygulamalarını sorgulamama neden olmaktadır.	3,6726	0,96179	Katılıyorum

Çalışmaya katılan İstanbul sahasındaki 2138 kişi için İstanbul'da gerçekleşen terör saldırılarında sorumlu politik karar alıcılar, siyasi irade ve en temel de devlet değildir. Saldırılar sonrasında literatürde de belirtildiği gibi bireyler tıpkı bir baba korumasında devlete bağlanmak, kenetlenmek ve kendini güvende hissetmek istemektedir.

Terör saldırıları sonrası politik karar alıcıların, siyasi irade temsilcilerinin saldırı ve sonrasında terörizmle mücadeleye ilişkin yaptıkları açıklamalar İstanbul safhasındaki katılımcılar için, terörizm korkusunu dindiren bir etki yapmamaktadır. Katılımcılar ağırlıklı olarak bu konuda kararsız kalmışlardır. Son olarak katılımcılar her ne kadar devletle bağını terör saldırıları sonrasında koparmasa da, politik karar alıcıların terörle mücadelede uygulamalarını sorgulamaktadırlar.

4.2.7. Medya, Güvenlik Tedbirleri ve Politik Karar Alıcıların Uygulamalarının Terörizm Korkusu Üzerindeki Etkilerinin İlişkisel Analizi

Terörizm korkusu literatüründe de belirtildiği gibi medya, güvenlik politikaları ve politik karar alıcıların terörizm korkusunu nasıl etkilediğine yönelik çalışmada ilişki analizi yapılmıştır. Korelasyon, olasılık kuramı ve istatistikte iki rassal değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönünü ve gücünü belirtir. Bu sebeple medya, güvenlik ve politik karar alıcılar ile ilgili hipotezler, ikiden fazla değişkene sahip olduğu için hipotez testi analizi yerine korelasyon analizine tabi tutulmuştur.

Yapılan araştırmada terör mağduru olma korkusu, medyanın terör mağduriyetine etkisi, güvenlik güçlerine güven ve devlete güven olarak gruplanmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için parametrik bir dağılım olan korelasyon testinin parametrik olmayan istatistiksel test karşılığı Spearman Korelasyonu yapılmıştır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değerler alır.

Tablo 134. Medya İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu

Korelasyon				
			Korku	Medya
Spearman's rho	Korku	Correlation Coefficient	1,000	,831**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	2138	2138
	Medya	Correlation Coefficient	,831**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	2138	2138

Elde edilen sonuçlara göre pearson katsayısına bakıldığında medyanın terör saldırılarına ilişkin sunumları ile terörizm korkusu arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Aradaki ilişki pozitif yönlü ve anlamlı olmasına, bir başka ifade ile medyanın/sosyal medyanın bireylere sunduğu terör saldırılarına ilişkin haberler, görüntüler ve videolar, bireylerde terörizm korkusunu arttırıcı yönde etki yapmakta ve ilişki düzeyi oldukça fazladır. Bu bağlamda medya terörizm korkusunu İstanbul da ikamet eden katılımcılar için yüksek oranda etkilemektedir.

Tablo 135. Güvenlik Güçlerinin Olası Terör Saldırılarına Karşı Aldıkları Tedbirler Ve Uygulamalar İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu

Korelasyon				
			Korku	Güvenlik
Spearman's rho	Korku	Correlation Coefficient	1,000	-,410**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	2138	2138
	Güvenlik	Correlation Coefficient	-,410**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	2138	2138

Elde edilen sonuçlara göre pearson katsayısına bakıldığında, güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına yönelik aldıkları tedbirler ve uygulamalar ile terörizm korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.

Bu bağlamda güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına yönelikİstanbul şehrinde alacağı tedbirler ve güvenlik amaçlı uygulamalar, bireylerin terörizm korkusunda azaltıcı yönde etki yapmaktadır. Güvenlik güçlerinin İstanbul'da olası terör saldırılarına karşı katılımcılar için yeterli tedbir alamaması algısı, terörizm korkusunu arttırmaktadır.

Tablo 136. Politik Karar Alıcılara Ve Genel De Devlete Güven İle Terörizm Korkusu Arasındaki Korelasyon Tablosu

Korelasyon				
			Korku	Devlet
Spearman's rho	Korku	Correlation Coefficient	1,000	,187**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	2138	2138
	Devlet	Correlation Coefficient	,187**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	2138	2138

Elde edilen sonuçlara göre pearson katsayısına bakıldığında politik karar alıcılara güven ile terörizm korkusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki var. Politik karar alıcıların yaptıkları açıklamaların katılımcıların terörizm korkularını etkilediğini ve yapılan açıklamalarla devlete güven duygusunun kaybolmadığı tespit edilmiştir.

4.2.8. Hipotezlerin Doğrulanması Analizi

4.2.8.1. Cinsiyet

Çalışmada cinsiyet ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 137. Cinsiyetin Terörizm Korkusuna Etkisini Ölçen Sorulara, Katılımcıların Verdikleri Cevapların Ortalamalarını, Minimum, Maksimum Değerlerini Ve Standart Sapmasını Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Cinsiyet	2138	1,5117	,49998	1,00	2,00

Tablo 137'de cinsiyet ile terörizm korkusu arasındaki ilişkiyi test etmek maksadıyla sorulan sorulara cinsiyete bağlı verilen cevapların ortalaması ile korkunun ortalamalarına yer verilmiştir.

Tablo 138. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerini Gösteren Tablo

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)	Sıraların Toplamı (Sum of Ranks)
Korku	Kadin	1044	1195,31	1247907,50
	Erkek	1094	949,44	1038683,50
	Toplam	2138		

Mann-Whitney U Testi.a	
	Korku
Mann-Whitney U	439718,500
Wilcoxon W	1038683,500
Z	-9,379
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000
a. Grouping Variable: Cinsiyet	

Cinsiyet ve korku arasındaki istatistiki ilişkiyi test etmek maksadıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bu testin kullanılmasındaki amaç iki bağımsız grubun karşılaştırması için kullanılmıştır. Yapılan Mann-Whitney U testine göre Asymptotic Sig. (2-tailed) değeri 0,000<0,05 olduğu için H_{0a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir, H_{1a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi ise reddedilmiştir. Bu bağlamda cinsiyet terörizm korkusunu İstanbul safhası için etkileyen önemli bir değişkendir.

Tablo 139. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku-Cinsiyet					
Cinsiyet	Ortalama	N	Std. Sapma	Otalamanın Satndart Hatası	Varyans
Kadin	3,9535	1044	,44136	,01366	,195
Erkek	3,7282	1094	,59983	,01814	,360
Toplam	3,8383	2138	,54017	,01168	,292

Terörizm korkusu hem kadınlarda hem erkeklerde hissedilen bir durumdur. Ancak cinsiyet değişkenine bağlı olarak kadınlar, erkeklere nazaran daha fazla korku duymaktadırlar. Kadınlar 3,9535 oranla korkuyu erkeklere nazaran daha fazla hissetmektedirler.

4.2.8.2. Medeni Durum

Çalışmada medeni durum ile terörizm korkusu bağlantısına yönelik hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 140. Cinsiyete Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Medeni Durum	2138	1,4532	,66457	1,00	3,00

	Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	Evli	1376	1091,28
	Bekar	555	1009,59
	Dul	207	1085,35
	Toplam	2138	

Kruskal Wallis Test[a,b]	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	7,344
Df	2
Asymp. Sig.	,025
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Medeni Durum	

Normal dağılım göstermeyen gruplarda üç veya daha fazla sayıda grubun arasındaki farklılığın anlamlılığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanır. Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,025<0,05 olduğu için H_{0b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir,H_{1b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 141. Medeni Duruma Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku – Medeni Durum					
Medeni Durum	Ortalama	N	Std. Sapma	Otalamanın Satndart Hatası	Varyans
Evli	3,8669	1376	,46830	,01262	,219
Bekâr	3,7618	555	,68151	,02893	,464
Dul	3,8531	207	,54092	,03760	,293
Toplam	3,8383	2138	,54017	,01168	,292

Terörizm korkusu tüm bireyler için hissedilen bir korku olmakla beraber; bekârlar diğer iki gruba göre korkuyu biraz daha az seviyede yaşamaktadır.

4.2.8.3. Yaş

Çalışmada yaş ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 142. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Yaş	2138	4,3101	1,80539	1,00	9,00

Tablo 142'de yaş ile terörizm korkusu arasındaki ilişkiyi test etmek maksadıyla sorulan sorulara yaşa bağlı verilen cevapların ortalaması ile korkunun ortalamalarına yer verilmiştir.

	Yaş	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	18-23	154	1019,75
	24-29	217	949,29
	30-35	235	1028,93
	36-41	570	1086,31
	42-47	506	1079,89
	48-53	255	1198,05
	54-59	87	1080,81
	60-65	53	1066,08
	65 Yaş Üzeri	61	985,30
	Total	2138	

Kruskal-Wallis Testi[a,b]	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	23,908
Df	8
Asymp. Sig.	,002
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Yaş	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,002<0,05 olduğu için H_{0c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir.H_{1c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 143. Yaşa Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku-Yaş					
Yaş	Ortalama	N	Std. Sapma	Otalamanın Satndart Hatası	Varyans
18-23	3,7149	154	,78912	,06359	,623
24-29	3,6811	217	,73696	,05003	,543
30-35	3,7881	235	,66624	,04346	,444
36-41	3,8753	570	,42186	,01767	,178
42-47	3,8660	506	,42271	,01879	,179
48-53	3,9224	255	,43797	,02743	,192
54-59	3,8759	87	,53743	,05762	,289
60-65	3,9075	53	,53667	,07372	,288
65 Yaş Üzeri	3,8607	61	,50639	,06484	,256
Toplam	3,8383	2138	,54017	,01168	,292

Terörizm korkusu, yaş değişkeninden etkilenmektedir. Araştırmanın İstanbul safhasına katılan 2138 katılımcı arasındaki 30 yaş üzerindeki bireyler terörizm korkusunu, gençlere nazaran daha çok hissetmektedirler. İstanbul safhasında da korkunun en çok hissedildiği yaş grubu 48-53'tür.

4.2.8.4 Eğitim Seviyesi

Çalışmada eğitim seviyesi ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 144. Eğitim Seviyesine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Eğitim Durumu	2138	3,6932	1,28865	1,00	6,00

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	İlkokul	125	924,49
	Ortaokul	181	774,91
	Lise	773	1116,64
	Yüksekokul	342	1141,82
	Üniversite	580	1045,16
	Lisansüstü	137	1247,54
	Toplam	2138	

Kruskal-Wallis Testi[a,b]	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	72,261
Df	5
Asymp. Sig.	,001
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Eğitim Durumu	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,001<0,05 olduğu için H_{0d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir,H_{1d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi ise reddedilmiştir. Bu bağlamda eğitim seviyesinin, terörizm korkusunu tetikleyici veya arttırıcı bir etkisi olmamaktadır.

Tablo 145. Eğitim Seviyesine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku–Eğitim Seviyesi					
Eğitim Durumu	Ortalama	N	Std. Sapma	Otalamanın Satndart Hatası	Varyans
İlkokul	3,7592	125	,48111	,04303	,231
Ortaokul	3,6254	181	,55529	,04127	,308
Lise	3,8748	773	,52814	,01900	,279
Yüksekokul	3,8804	342	,54815	,02964	,300
Üniversite	3,8262	580	,53757	,02232	,289
Lisansüstü	3,9314	137	,55793	,04767	,311
Toplam	3,8383	2138	,54017	,01168	,292

4.2.8.5. Meslek

Çalışmada meslek ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 146. Meslek Gruplarına Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Meslek	2138	4,2184	2,78651	1,00	10,00

	Meslek	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	Kamu Sektörü	425	1175,30
	Özel Sektör	499	1183,56
	Sağlık Sektörü	112	1151,39
	Kendi İşinin Sahibi	139	966,55
	İşçi	273	642,51
	İşsiz	90	1015,07
	Emekli	224	1068,59
	Ev Hanımı	198	1206,50
	Öğrenci	133	991,05
	Diğer	45	1252,61
	Toplam	2138	

Kruskal Wallis Testi[b]	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	189,458
Df	9
Asymp. Sig.	,012
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Meslek	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,012<0,05 olduğu için H_{0e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir,H_{1e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi ise reddedilmiştir. Bu bağlamda meslek gruplarının, terörizm korkusunu tetikleyici veya arttırıcı bir etkisi olmamaktadır.

Tablo 147. Meslek Kategorilerine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku-Meslek Grubu					
Meslek	Ortalama	N	Std. Sapma	Otalamanın Satndart Hatası	Varyans
Kamu Sektörü	3,9256	425	,41785	,02027	,175
Özel Sektör	3,9124	499	,57039	,02553	,325
Sağlık Sektörü	3,9268	112	,49008	,04631	,240
Kendi İşinin Sahibi	3,7108	139	,71765	,06087	,515
İşçi	3,5220	273	,49053	,02969	,241
İşsiz	3,7956	90	,57356	,06046	,329
Emekli	3,8665	224	,46837	,03129	,219
Ev Hanımı	3,9702	198	,30490	,02167	,093
Öğrenci	3,7346	133	,70249	,06091	,493
Diğer	3,9533	45	,68111	,10153	,464
Toplam	3,8383	2138	,54017	,01168	,292

4.2.8.6. Gelir Düzeyi

Çalışmada gelir düzeyi ile terörizm korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 148. Gelir Düzeyine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Gelir Düzeyi	2138	4,6319	2,21676	1,00	9,00

	Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	1-999	45	1132,28
	1000-2000	111	902,22
	2001-3000	626	977,49
	3001-4000	655	1178,27
	4001-5000	192	1109,60
	5001-6000	84	871,21
	6001-7000	43	1010,37
	7001 Ve Üzeri	65	1227,92
	Geliri Yok	317	1079,91
	Toplam	2138	

Kruskal Wallis Testi[a,b]	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	59,270
Df	8
Asymp. Sig.	,027
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Gelir Düzeyi	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,027<0,05 olduğu için H_{0f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir,H_{1f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 149. Gelir Düzeylerine Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Standart Hatasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

Korku – Gelir Düzeyi					
Gelir Düzeyi	Ortalama	N	Std. Sapma	Otalamanın Satndart Hatası	Varyans
1-999	3,8244	45	0,63681	0,09493	0,406
1000-2000	3,6685	111	0,71706	0,06806	0,514
2001-3000	3,7847	626	0,51947	0,02076	0,27
3001-4000	3,9316	655	0,43959	0,01718	0,193
4001-5000	3,8812	192	0,5533	0,03993	0,306
5001-6000	3,569	84	0,76505	0,08347	0,585
6001-7000	3,6907	43	0,7438	0,11343	0,553
7001 Ve Üzeri	3,96	65	0,65641	0,08142	0,431
Geliri Yok	3,853	317	0,49405	0,02775	0,244
Toplam	3,8383	2138	0,54017	0,01168	0,292

4.2.8.7. Yaşanılan İlçe

Çalışmada yaşanılan ilçe ile terör mağduru olma korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 150. Yaşadığı İlçeye Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Yaşadığı İlçe	2138	46,2348	11,31508	26,00	64,00
Kruskal Wallis Testi [a,b]					
			Korku		
Chi-Square			216,958		
Df			38		
Asymp. Sig.			,079		
a. Kruskal Wallis Test					
b. Grouping Variable: Yaşadığı İlçe					

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,079>0,05 olduğu için H_{0g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi reddedilmiştir, H_{1g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi kabul edilmiştir. Terörizm korkusu yaşanılan ilçe ile şekillenmemektedir.

4.2.8.8. Beraber Yaşanılan Kişi

Çalışmada beraber yaşanılan kişi ile terörzim korkusu ile alakalı kurulan hipotezler aşağıda yer almaktadır.

H_{0h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.

H_{1h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 151. Beraber Yaşama Durumuna Göre Terörizm Korkusu Değerlerinin Ortalamasını, Standart Sapmasını, Minimum Ve Maksimum Değerlerini Gösteren Tablo

	N	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Korku	2138	3,8383	,54017	1,30	5,00
Beraber Yaşama	2138	5,3087	1,88513	1,00	8,00

	Beraber Yaşama	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank)
Korku	Anne Ve Baba İle Birlikte	277	901,14
	Yalnız Anne İle Birlikte	53	991,55
	Yalnız Baba İle Birlikte	26	1177,38
	Akrabalar İle Birlikte	37	893,76
	Arkadaş İle Birlikte	45	975,76
	Eş Ve Çocuklar İle Birlikte	1434	1097,38
	Yalnız Yaşıyorum	216	1121,52
	Diğer	50	1218,82
	Toplam	2138	

Kruskal Wallis Testi[b]

	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	34,942
Df	7
Asymp. Sig.	,042
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Beraber Yaşama	

Yapılan Kruskal Wallis testine göre Asymptotic Sig. değeri 0,042<0,05 olduğu için H_{0h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır hipotezi kabul edilmiştir, H_{1h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark yoktur hipotezi ise reddedilmiştir.

Tablo 152. Nonparametric Chi-Square Tests Doğrudan Mağdur Olma İle Terör Korkusu Arasındaki İlişki

Korku		
N	Değer	13
	Kayıp	0
Ortalama		4,0231
Standart Sapma		,67101
Varyans		,450
Aralık		2,30
Minimum		2,60
Maksimum		4,90
Ki-Kare Testi		
		Korku
Ki-Kare(Chi-Square)		1,385[a]
Df		10
Asymp. Sig.		,009

Yapılan ki-kare testi doğrultusunda, bireylerin geçmiş dönemde herhangi bir terör saldırısına maruz kalmaları; onların terörizm korkularını etkileyen bir faktördür.

Tablo 153. Doğrudan Mağdur Olmama İle Terör Korkusu Arasındaki İlişki (Nonparametric Chi-Square Tests)

KORKU		
N	Değer	2125
	Kayıp	0
Ortalama		3,8371
Standart Sapma		,53928
Varyans		,291
Aralık		3,70
Minimum		1,30
Maksimum		5,00

Ki-Kare Testi	
	Korku
Chi-Square	8456,848[a]
Df	35
Asymp. Sig.	,000

Yapılan ki-kare testi doğrultusunda, bireylerin geçmiş dönemde herhangi bir terör saldırısına maruz kalmama; onların terörizm korkularını etkileyen bir faktördür.

Tablo 154. Bireylerin Gündelik Rutin Faaliyetlerini Sürdürebilme İle Terörizm Korkusu Arasındaki Değerleri Gösteren Tablo

	Likert_6	N	Sıra Ortalaması (Mean Rank
KORKU	Kesinlikle Katılmıyorum	36	34,72
	Katılmıyorum	93	92,17
	Kararsızım	920	1088,17
	Katılıyorum	650	1026,96
	Kesinlikle Katılıyorum	439	1385,27
	Toplam	2138	

Kruskal Wallis Testi[b]	
	Korku
Ki-Kare(Chi-Square)	470,263
Df	4
Asymp. Sig.	,001
a. Kruskal Wallis Test	
b. Grouping Variable: Likert_6	

Bireylerin yaşadığı terörizm korkusunun, gündelik yaşama dair rutinleri üzerindeki etkisinin olup olmadığını tespit etmek maksadıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Analiz sonucu P<0,05 olduğu için fark kabul edilmektedir. Bu bağlamda terörizm korkusu, bireylerin gündelik rutin faaliyetleri üzerinde değişikliklere sebep olacak şekilde etki yapmaktadır.

Tablo 155. Hipotezlerin Doğrulanmasını Gösteren Tablo

Hipotez	Test Türü	Mann-Whitney U	Z	P	Sonuç
H_{0a}:Katılımcıların cinsiyeti ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Mann-Whitney U	439718,500	-9,379	0,000	Kabul
		Chi-Square	df	P	Kabul
H_{0b}:Katılımcıların medeni durumu ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	7,344	2	0,025	Kabul
H_{0c}:Katılımcıların yaşı ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	23,908	8	0,002	Kabul
H_{0d}:Katılımcıların eğitim seviyesi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	72,261	5	0,001	Kabul
H_{0e}:Katılımcıların mesleği ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	189,458	9	0,012	Kabul
H_{0f}:Katılımcıların gelir düzeyi ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	59,270	8	0,027	Kabul
H_{0g}:Katılımcıların yaşadığı ilçe ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	216,958	38	0,079	Red
H_{0h}:Katılımcıların kiminle yaşadıkları ile terör mağduru olma korkuları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark vardır.	Kruskal-Wallis	34,942	7	0,042	Kabul

5.ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ(NİTEL SAHA)

5.1. Ankara Sahasındaki Katılımcıların Betimlenmesi

Araştırmanın Ankara ili safhasına toplamda 31 kişi katılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri birbirinden farklıdır. Ankara'nın çeşitli semtlerinde ikamet eden katılımcılara ait demografik bilgiler aşağıda tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcılardan 14'ü kadın, 17'si erkektir. Katılımcılar içerisinde en genç olan 19, en yaşı ileri olan katılımcı ise 70 yaşındadır. Kadın katılımcılar arasında işsiz, özel sektör çalışanı, kamu sektörü çalışanı, sağlık sektörü çalışanı ve emekli vardır. Kadın katılımcıların 5'i bekâr, 7'si evli ve 2'si ise eşinden ayrı yaşamaktadır. Kadın katılımcıların hepsi Ankara'nın merkez ilçelerinde ikamet etmektedirler.

Erkek katılımcıların 9'u bekâr, 7'si evli, 1'i eşinden ayrı yaşamaktadır. Erkek katılımcılardan 1 kişi öğrenci, 2 kişi kendi işinin sahibi, 2 kişi devlet memurluğundan emekli ve 12 kişi ise özel sektör çalışanıdır. Erkek katılımcıların hepsi Ankara'nın merkez ilçelerinde ikamet etmektedirler.

Ekonomik gelir düzeyi, katılımcılar arasında alt ekonomik seviyeden, üst ekonomik seviye aralığında değişiklik göstermektedir. En alt seviye gelir düzeyi öğrenci ve erkek olan katılımcıdadır.

Çalışmanın analiz bölümünde katılımcıların tamamı A.1, A.2, A.3… şeklinde tanımlanmaktadır. Tanımlamada 'A' ifadesi, katılımcının Ankara'da yaşayan katılımcı olduğunu ifade etmektedir. A harfinden sonra gelen sayı numarası ise katılımcının kaçıncı kişi olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 156. Katılımcıların Özelliklerini Gösteren Tablo

NO	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	EKONOMİK DURUM(TÜRK LİRASI)	EĞİTİM SEVİYESİ	MEDENİ DURUM VE KİMİNLE YAŞADIĞI	YAŞADIĞI İLÇE
1	K	28	Kamu Sektörü (Sosyolog)	3001-4000	Üniversite	Bekar	Çankaya
2	K	25	Özel Sektör(Peyzaj Mimarı)	4001-5000	Lisansüstü	Bekar	Yenimahalle
3	K	32	Kamu Sektörü(sosyal Hizmetler Uzmanı	3001-4000	Üniversite Mezunu	Evli (Eşi ve 1 kızı ile yaşıyor)	Sincan
4	K	35	Özel Sektör (Biyokimya uzmanı)	6001-7000	Lisansüstü	Evli (Eşi ve 2 oğlu ile yaşıyor)	Çankaya
5	K	29	Özel Sektör (Biyoteknoloji labaratuvarında besi yeri şefi)	3001-4000	Yüksek Okul Mezunu	Bekar (Yalnız Yaşıyor)	Altındağ
6	K	42	Kamu Sektörü (Fen Bilgisi Öğretmeni)	3001-4000	Üniversite Mezunu	Dul (kızı ile yaşıyor)	Keçiören
7	E	19	Öğrenci	1-999	Lise	Bekar, Yalnız Yaşıyor (Yurtta kalıyor)	Yenimahalle
8	E	40	Kendi İşinin Sahibi	4001-5000	Lise	Evli (Eşi ve 1 oğlu ve 1 kızı ile birlikte yaşıyor)	Çankaya
9	E	65	Emekli (Asker)	5001-6000	Üniversite Mezunu	Evli (Eşi ile birlikte Yaşıyor)	Çankaya
10	E	28	Özel Sektör (Garson)	2001-3000	Ortaokul Mezunu	Bekâr (Anne ve babası ile birlikte yaşıyor)	Pursaklar
11	E	22	Özel Sektör(Elektronik Teknisyeni)	2001-3000	Lise Mezunu	Bekâr (Yalnız yaşıyor)	Sincan

NO	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	EKONOMİK DURUM(TÜRK LİRASI)	EĞİTİM SEVİYESİ	MEDENİ DURUM VE KİMİNLE YAŞADIĞI	YAŞADIĞI İLÇE
12	E	37	Özel Sektör (Malzeme teknisyeni)	3001-4000	Lise Mezunu	Evli (Eşi ve 3 çocuğu ile birlikte yaşıyor)	Ayaş
13	E	43	Özel Sektör(Markette tezgahtar)	2001-3000	İlkokul Mezunu	Dul (Yalnız Yaşıyor)	Pursaklar
14	E	33	Özel Sektör(Harita Teknikeri)	3001-4000	Yüksekokul Mezunu	Bekar (Yalnız yaşıyor)	Etimesgut
15	E	27	Özel Sektör (Barista)	2001-3000	Lise Mezunu	Bekar (Ailesi ile beraber yaşıyor)	Etimesgut
16	E	48	Kendi İşinin Sahibi (Oto kiralama dükkanı var)	7001 ve Üzeri	Lise Mezunu	Evli (Eşi ve 2 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Akyurt
17	K	42	Sağlık Sektörü (Anestezi Uzmanı)	7001 ve Üzeri	Üniversite Mezunu	Evli (Eşi ve 2 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Çankaya
18	E	24	Özel Sektör (Fırın Tezgahtarı)	2001-3000	Ortaokul Mezunu	Bekar(Arkadaşı ile birlikte yaşıyor)	Gölbaşı
19	E	25	Özel Sektör (Resepsiyonist)	2001-3000	Lise Mezunu	Bekar(Ailesi ile birlikte yaşıyor)	Altındağ
20	E	52	Özel Sektör (Sac işleme operatörü/Hurdacı)	3001-4000	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ve 2 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Etimesgut
21	E	22	Özel Sektör (Benzin İstasyonunda Kasiyer)	2001-3000	Lise Mezunu	Bekar(Ailesi ile birlikte yaşıyor)	Mamak
22	K	70	Emekli(Bankacı)	3001-4000	Lise Mezunu	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor)	Çankaya

NO	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	EKONOMİK DURUM(TÜRK LİRASI)	EĞİTİM SEVİYESİ	MEDENİ DURUM VE KİMİNLE YAŞADIĞI	YAŞADIĞI İLÇE
23	K	46	Ev Hanımı	3001-4000	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor)	Keçiören
24	E	47	Özel Sektör (Garson)	3001-4000	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor)	Akyurt
25	K	51	Sağlık Sektörü (Aile hekimi)	7001 ve Üzeri	Üniversite Mezunu	Evli (Eşi ve 2 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Gölbaşı
26	K	42	Sağlık Sektörü (Hemşire)	4001-5000	Yüksekokul mezunu	Eşinden ayrı (Yalnız yaşıyor),	Altındağ
27	E	68	Emekli(Memur)	2001-3000	Lise	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor)	Mamak
28	K	28	Özel Sektör (mühendis)	3001-4000	Üniversite	Bekar (Yalnız yaşıyor)	Sincan
29	K	22	İşi yok	Gelir yok	lise	Anne ve babası ile yaşıyor	Keçiören
30	K	39	Kamu sektörü(memur)	3001-4000	Üniversite	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor	Altındağ
31	E	24	Özel Sektör(Taksi şöförü)	2001-3000	lise	Bekar(annesiyle Yaşıyor)	Gölbaşı

5.1.1. Terörizm Korkusunun Tanımlanması

Terörizm korkusu, özellikle 11 Eylül saldırıları ile birlikte büyükşehirlerde yaşayan, günlük rutinleri olan, sivil vatandaşları etkileyen önemli bir sorunsaldır. Korkunun tecrübe edilmeden dahi hissedilebilmesi özelliğinden dolayı, terörizm korkusu büyük şehirlerde yaşayan bireylerin doğrudan tecrübe etmese dahi etkilenebileceği bir olgudur. Bu bağlamda araştırmanın Ankara safhasında yer alan 31 kişiyle yapılan görüşmelerde öncelikli olarak katılımcıların terörizm korkusu kavramını nasıl tanımladıklarını analiz edebilmek maksadıyla katılımcılara 4 adet açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu sorular; "Terörizm korkusunu nasıl tanımlarsınız?", "Terörizm korkusu sizde hangi kavramları çağrıştırmaktadır?", "Terörizm korkusu zihninizde hangi görüntüleri canlandırmaktadır?", "Terörizm korkusu ile nasıl başa çıkarsınız?"

Hayatında terör eyleminden kaynaklı mağduriyet yaşamamış olan katılımcılar genel olarak, terörizm korkusunun insanlar üzerinde hem ölüm korkusu yarattığını değerlendirmektedirler. Bu bağlamda terörizm korkusu toplumun çoğunluğuna yayılan ve seviyesi her saldırı sonrası güncellenen, büyüyen bir reaksiyon olarak tanımlanmaktadır.

Emekli asker olan katılımcı A.9, terörizm korkusunun yıllar içinde nasıl ve ne boyutta değişkliğe uğradığını şu cümlelerle açıklamaktadır:

> *"Emekli subayım, dolayısıyla gerek kendim gerekse ailem doğuda görev yaptığım dönemlerde terör saldırılarından etkilendik. Çalıştığım birliğe ve ailemle yaşadığım lojman bölgesine defalarca roketatarla saldırı gerçekleşti. Pek çok askerimi bu mücadele uğruna şehit verdim. 90'lı yıllarda doğuda çalıştım ben ve o dönemler özellikle asker ve polise terör saldırılarının oldukça yüksek olduğu dönemlerdi…"*(Erkek, 65 yaşında, emekli).

Geçmiş deneyimlerden yola çıkarak katılımcı ile terörizm korkusu üzerine konuşulduğunda, katılımcı A.9 terör korkusunu bireylerin yaşadıkları coğrafyada meydana gelebilecek olası tehlikelere sürekli maruz kalabilme hissiyatından doğan psikolojik bir endişe hali olarak tanımlamaktadır. Katılımcı A.9'a göre terörizm korkusu insanları paniğe ve sürekli can güvenliği korkusu yaşamaya sevk etmektedir.

Terörizm korkusunun hemen hemen herkesin yaşayabileceğini düşünen katılımcılar 15 Temmuz'da FETÖ terör örgütünün darbe girişimini, 13 Mart 2016'da Ankara Kızılay'daki canlı bomba saldırısını ve 10 Aralık 2016'daki İstanbul'daki Vodafone Arena Stadındaki saldırıyı yakın zamanda büyükşehirlerde gerçekleşen en kanlı saldırılar olarak nitelendirmektedir. Katılımcılara göre terörrizm korkusunu yaratan önemli unsurlardan bir tanesi de terör saldırıları geçmişte Türkiye'nin ağırlıklı olarak doğu bölgelerinde iken, günümüzde batı da yer alan iller de en az doğudaki iller kadar risk altındadır.

Harita teknikeri olan katılımcı A.14'e göre, tüm terör saldırılarının başta insanlarda sonra da toplumun tamamında ileri seviye korkunun yaşanmasına ve kaotik durumların ortaya çıkmasına neden olduğunu düşünmektedir. Türkiye'nin dünya üzerinde bulunduğu yerin ve çevresindeki diğer ülkelerin içinde bulunduğu siyasi karışıkların Türkiye'yi terör örgütlerinin hedefi haline getirdiğini ifade etmektedir.

> *"Terör günümüzün en önemli sorunlarından, bizim askerimiz ve polisimiz senelerce terörle dağlarda mücadele etti. Güçlü olduğu ve düşmanla nasıl mücadele edeceğini bildiği için bir adım önde. Ama şehirlerde olanlar bambaşka. Tespit etmesi zor, ne yapacaksın insanları mı ayıralım! Yüzüne bakınca anlaşılmıyor ki terörist oldukları. Haberlerde okumuştum Çayyolu'nda bir pasajın içinde bomba yapıyorlarmış. Orada böyle bir şeyin olacağı kimin aklına gelir ki!"* (Erkek, 33 yaşında, Harita Teknikeri).

Katılımcılar için terörizm korkusu günümüzde her şeyin önüne geçebilen ve toplumu esir alabilme özelliği olan bir durumdur. Büyükşehirlerde artarak devam eden terör saldırıları, korkunun boyutunu ve etki alanını da arttırmaktadır. Bu bağlamda katılımcılar, terör örgütlerinin yapmış olduğu eylemler bir bakıma algı operasyonu olarak da değerlendirilmektedir.

> *"Terör örgütleri bana göre esas olarak kaç kişiye zarar vereceğinin hesabından çok, ne kadar kişiyi korkuturuz hesabı yapıyor. Baktılar ki sadece askere veya polise saldırarak halkın direncini kıramıyorlar; artık şehirlerde sivil vatandaşlara saldırıyorlar. Haliyle bu da elde etmek istediklerini sağlıyor. Açık konuşalım toplumu insanları askerlerin veya polislerin ölmesinden çok yakınının, tanıdığının veya sivil bir vatandaşın ölmesi daha çok korkutuyor…" (Erkek, 27 Yaşında, Barista).*

Terörün dünyadaki çoğu ülkeyi bir şekilde etkilediğini, devletlerin birbirine bu şekilde zarar verdiğini düşünen katılımcılar, Türkiye'nin de gerek konumu gerekse stratejik özellikleri açısından tehdit altında olduğunu değerlendirmektedir. Terör tehdidi ne kadar çoksa devletler tüm imkânları terörle mücadeleye ayırmaktadır. Bu bağlamda da ülkelerin toplumsal ve ekonomik seviyelerinde ileriye gitmenin yavaşladığını değerlendirmektedirler. Başka ülkelerde yaşanan saldırıları yakından takip ettiğini ve o saldırılar sonrasında endişe yaşadığını dile getiren katılımcılar, başka ülkeler de eylem gerçekleştiren terör örgütlerinin Türkiye'de de saldırı yapma ihtimalinin olduğunu değerlendirmektedirler.

> *"Deaş mesela her yerde saldırı düzenliyor. Bizde de pek çok saldırı yaptı. Sözde Müslümanlar, herkese saldırıyorlar. Video çekip koyuyorlar. Canlı yayında kafa kesiyorlar. Burada yapmayacaklarının garantisi var mı!."(Erkek, 25 yaşında, Resepsiyonist).*

Terörizm korkusunun tanımlanmasına yönelik katılımcılara yöneltilen soruların cevapları neticesinde terörizm korkusunun tanımlanması alt kategorilere ayrılmıştır. Tespit edilen dört ana kategori ölüm korkusu, saldırı kaynaklı yoğun korku ve endişe gibi psikolojik duygu durumları, günlük rutin faaliyetlerden ve sosyal yaşam döngüsünden kopuş, güvensizliktir. Ana kategoriler, katılımcıların terörizm korkusu tanımlanmalarıyla ilişkilendirilip, bağlantı kurularak yorumlanmaktadır.

5.1.1.1. Ölüm korkusu

Araştırmaya katılan 31 görüşmeci için terörizm korkusu en temelde ölüm korkusu ile eş değer görülerek tanımlanmaktadır. Katılımcılar için terörizm korkusu, yapılan görüşmelerin hepsinde masum insanların, sebepsiz yere ölmesi, geride kalanların da ölmeseler dahi her an ölebilecekmiş gibi korkuyu yüreklerinde ve zihinlerinde hissetmesi anlamına gelmektedir.

Katılımcı A.5(besi yeri şefi, kadın, 29 yaşında) terörizm korkusunu şöyle tanımlamaktadır:

> *"Başıma gelmedi ama korkmuyorum dersem yalan olur. İnsanın özellikle sevdiklerini kaybetme ihtimali çok korkunç. Evet eninde sonunda öleceğiz ama böyle bir saldırı sonrası ailemi kaybetmeyi asla istemem…"*

Katılımcı A.5'in tanımlamasında yer aldığı gibi ölüm, hayatın son bulması insanın sonsuz bir varlık olmadığının en temel kanıtıdır. Ancak hayat döngüsünde yer alan ölüm faktörünün bir terör saldırısı ile beraber gelmesi insanların normallik algısına ters düşmektedir. Ve bu bağlamda da terörizm korkusunun en temelde bu gerekçe ile insanlarda yoğun endişe halini yarattığı değerlendirilmektedir.

Bir başka katılımcı olan A.11(elektronik teknisyeni, erkek, 22 yaşında) ;

> *"Benim yaşım çok yok ama ailem anlatır, ben de takip ediyorum haberleri; eskiden terör dendi mi doğu bölgesi aklımıza gelirdi. Şimdi öyle değil. İnsanın aklına gelir mi otobüsle eve giderken veya durakta beklerken bir bomba yüzünden öleceğin."*

şeklinde ifade ederek, günlük rutin yaşam faaliyetlerinin sürdürüldüğü döngüde, haberin olmadan bir anda terör saldırısına maruz kalıp, ölüm ile karşı karşıya kalmanın korkuyu oluşturduğunu ifade etmektedir.

Terör saldırıları karşısında hissedilen ölüm korkusunun sadece bireylerin kendi adına değil; eşine dostuna hatta hiç tanımadığı insanlar için dahi duyulabileceğini düşünen bir başka katılıcı görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

> *"Daha önce herhangi bir terör saldırısına maruz kalmadım. Ailem de mağdur olmadı çok şükür. Ama nasıl ve ne düşündüğümü soruyorsan açıkçası çok üzücü. Düşünsene hiçbir suçun günahın yokken ölüyorsun. Tamam ömür bitmiş baş ağrısı bahane derler ama bu iş başka. Bu yüzden dedim ya mağdur olmadım diye, buna rağmen korkuyorum. Etrafım için de korku duyuyorum. Özellikle saldırılardan sonra insan ben de o ölenler arasında olabilirdim diye düşünüyor. Neticede bu saldırıların yapıldığı yerlerden öyle veya böyle bir şekilde geçiyorsun. Açıkçası canımız Allah'a emanet."*(Kadın, 46 yaşında, Ev hanımı)

Katılımcı A.23(46 yaşında, kadın, ev hanımı) özellikle işin ucunda can güvenliği olduğu için terörizm korkusu duyulduğunu belirtmektedir.

Terörizm korkusunu ölüm korkusu ile aynı anlamda olduğunu değerlendiren bir başka katılımcı olan A. 25(Aile hekimi, 51 yaşında, kadın) için de hayatta kalamama ihtimalinin yoğun bir şekilde yaşanmasına bağlı olarak ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde terörizm korkusuna bağlı ortaya çıkan ölüm korkusu ile insanların normal zaman diliminde hissettikleri ölüm korkusu arasında niteliksel olarak farklılıklar olduğu değerlendirilmektedir. Terörizm korkusunun içinde barındırdığı ölüm korkusunda bireyler, terör saldırıları sonucu ortaya çıkan ölümü bir ecel olarak görmemektedirler. Terör saldırılarına bağlı hayatın son bulması insanların en temel hakkı olan yaşam hakkına kastedilmesidir. Bu bağlamda normal ve olağan değerlendirilmemektedir. Katılımcı A. 29 (22yaşında, kadın, işsiz) için terör saldırıları vahşetin en net halidir.

Katılımcı A.1 (sosyolog, kadın, 28 yaşında) için terör saldırıları içinde çok fazla şiddet barındırdığı ve ölümle sonuçlandığı için yüksek oranda korkutucudur. Kişinin kendisinim zarar görmese dahi başka bireylerin kanlı eylemler neticesinde yaralanması ve ölmesi bireylerde ve toplumda sarsıcı etki yaratmaktadır.

Araştırmanın Ankara sahasındaki tüm katılımcılar için terör saldırıları bireylerde doğrudan saldırıya bağlı mağduriyet yaşanmasa da, zihinlerde ölüm algısını oluşturmaktadır. Bu bağlamda terörizm korkusu denildiğinde katılımcıların zihinlerinde ilk canlanan tema ölüm korkusudur. Yapılan görüşmelerin hepsinde tüm katılımcıların duygu durumunda ölüm korkusuna bağlı endişe hali gözlemlenmiştir.

Katılımcılar terör saldırılarına bağlı yaralanma, ölüm veya bir yakının zarar görmesini hayatın 'normal' olarak tanımlanan akışına ters bir durum olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda bu beklenmedik durumlar bireylerde korku halini ortaya çıkarmaktadır.

5.1.1.2. Yoğun Korku Ve Endişe Gibi Psikolojik Duygu Durumları

Literatürde de belirtildiği gibi terör saldırılarına bağlı ortaya çıkan terörizm korkusunun katılımcılarda ortaya çıkardığı bir başka durum, bireylerin yoğun korku, endişe ve benzeri duygu hallerinin oluşmasıdır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde duygu durumlarının çeşitli faktörlere bağlı olarak farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde genel olarak terörizm korkusunun tanımlanması noktasında genel duygu durumlarının neler olduğu üzerinde durulacaktır. İlerleyen bölümlerde duygu durumlarının değişkenliğini belirleyen, farklılıklara etki eden faktörler üzerinde detaylı bir şekilde durulacaktır.

Terörizm korkusunun yarattığı korku, endişe, gerilim ve benzeri ruh durumlarının yaşanması için saldırılardan doğrudan etkilenmek (yaralanmak, yakının ölmesi vb.) gerekmemektedir. Dolaylı yollardan (uzaktan görmek, medya vasıtasıyla haberdar olmak vb.) saldırılar hakkında bilgi sahibi olmak da terörizm korkusunu tıplı yaşamış kadar hissettirmektedir.

> *"Güvenpark'taki saldırıdan doğrudan etkilenmedim ama saldırı olduğunda Kızılay'da idim. Arkadaşlarımla Karanfil Sokak'ta yer alan cafelerden birinde oturuyordum. O gün de izinliydim. Bir anda korkunç bir ses duyduk, patlamanın sesi ile oturduğumuz yerdeki camlar zangırdadı. Önce ne olduğunu anlamadık, sonra telefonlara mesajlar, internetten son dakika haberleri gelince fark ettik durumun tam olarak vehametini. Hemen gidip bakalım mı bakmayalım mı diye tereddüt ettik. Yalan yok korktum acaba başka saldırı olabilir mi bir daha diye. Olay yerine 1,5 saat sonra gittik, polisin izin verdiği kadar görebildik. İnanın böyle bir çaresizlik yok. Herkes panik halinde, korkunç bir telaş, her yerde ambulans, polis ve itfaiye sirenleri, kameralar, yerlerde cam kırıkları, yıkık dökük yerler, olay yeri inceleme bantları vs. vs. netice de hepsi korkunç ve kolay kolay unutulamayacak görüntüler… bakın ben bir yakınımı kaybetmedim saldırılarda ama yakinen gördüm başka insanları. Tanımasan da üzülüyorsun ve etkileniyorsun. İnsanın içini üzüntü ve burukluk kaplıyor. Size şöyle ifade edeyim hala o durağı gördüğümde ama istisnasız her defasında aklıma saldırı ve sonrasında gördüklerim geliyor…"* (Katılımcı A.14, erkek, harita teknikeri, 33 yaşında).

Terörizmi kanlı eylemler olarak niteleyen katılımcı A.1 (kadın, 28 yaşında, sosyolog) için tüm terör eylemleri toplumu, mağdurları ve mağdur olmayanları derinden sarsıcı şekilde etkileyen saldırılardır. Sosyolog olarak çalışan katılımcı A.1. açısından terörizm korkusu kişilerde yoğun seviyede stres, anksiyeteye bağlı günlük yaşama dair aktiviteleri gerçekleştirirken sıkıntı yaratabilmektedir. Özellikle terör saldırılarının ve terörizm korkusunun yarattığı yoğun endişenin kontrol edilemezse depresyona kadar varacak sonuçlar ortaya çıkarabileceğini düşünen katılımcı A.1., toplumdaki tüm fertlerin aynı seviyede korkuyla baş edemeyeceğini ifade etmektedir.

> *"terörizm korkusu insanın doğasından gelen bir his değildir, sonradan inşa edilir ve oluşturulur.. Terörün yaratmış olduğu korku ve gerilim toplumun her alanını ve tüm fertleri her şekilde olumsuz etkilemektedir…bakın bir patlama olyor ve etrafta yıkılmış yerler, kanlar içinde kalan insanlar, parçalanmış bedenler, yardım çığlıkları atan*

insanlar…bunun hangi insan evladını korkuya sevk etmeyeceğini çok merak ediyorum…"(Katılımcı A.1)

"Canlı bombalar, bomba yüklü araçlar her yerde birer ikişer patlatıyor kendini. Gece-gündüzde fark etmiyor. Siz şimdi sorunca tekrar düşündüm de Ankara'da ciddi saldırılar yaşandı. Ulus Anafartalar Çarşısında, Kızılay'da, 15 Temmuz'da… insan aklının almayacağı saldırılar gerçekten..inanın 40 yıl düşünsem aklıma gelmezdi buralarda saldırı olacağı…"

şeklinde konuşan Katılımcı A.29 (kadın, 22 yaşında, işsiz) için terör saldırılarının beklnemedik bir zamanda, yerde ve şekilde olmasının ne kadar büyük sıkıntılar doğurduğunu belirtmektedir.

Peyzaj mimarı olan Katılımcı A.2 (kadın, 25 yaşında) için masum insanların sadece insan olmaktan kaynaklı en doğal hakları olan yaşam haklarının ellerinden alınması terörizmdir. Terörizm korkusu ise her an bir şey olacak-bir saldırı gerçekleşecek şeklinde endişe halidir.

Ses getiren ve pek çok kişinin ölümüne sebep olan her saldırı sonrası saldırının gerçekleştiği yerleri saldırı ile özdeşleştirdiğini belirten katılımcı A.2 hayatın mevcut rutini içerisinde saldırının gerçekleştiği bölgelerden geçtiğini veya bulunduğunu ancak geçmiş dönemdeki saldırıları da sürekli hatırladığını belirtmektedir.

" yani benim zihnim bunu otomatik yapıyor ne yapayım, Güvenpark'tan geçerken veya İstanbul'a gittiğim zamanlarda o eğlence mekânı önünden geçerken hatırlıyorum saldırıları. Hiçbir şey yapmasak bile hatırlayınca o konu üzerine 10 dakika konuşuyoruz…"

Katılımcı A.3(sosyal hizmetler uzmanı, 32 yaşında, kadın)'e göre terörizm korkusu ölüm, yaralanma, mağduriyet, savunmasızlık, kaybolan hayatlar, ülkenin maddi ve manevi kaynaklarına verilen zararı ifade etmektedir. Bu bağlamda korkunun yarattığı duygu durumları çok boyutludur.

"Herhangi bir terör saldırısı gerçekleştiğinde sadece mağdur etkilenmiyor ki… O kişinin ailesi, arkadaşları, komşusu var… Ben de korkuyorum, ümitsizliğe kapılıyorum, panik yapıyorum mesela ailem aklıma gelince. Ya onlara bir şey olursa?"

"beni korkuya sevk eden en temelde güven ortamına ulaşamayacağım inancıdır. Ayrıca terör saldırıları günümüzde artık o kadar yaygınlaştı ki yaşadığım şehrin kozmopolit olması da bence kaygı seviyesini etkiliyor. Terör saldırıları bence dünyanın her yerinde dehşet verici tablolar ortaya çıkarıyor…"

şeklinde ifadelerde bulunan biyokimya uzmanı katılımcı A.4 (35 yaşında, kadın, özel sektör), terörizm korkusunun yarattığı kaotik, belirsiz ve güvensiz ortama vurgu yaparak; terörizm korkusunun oluşturduğu duygu durumlarına açıklama getirmektedir.

Terörizm korkusunun Türkiye genelinde hissedilme şiddetinde ve hissedildiği bölgelerde son 15 senede değişiklik gösterdiğini değerlendiren katılımcı A.8(kendi işinin sahibi, 40 yaşında, erkek), düşüncelerini şu şekilde açıklamaktadır:

"Eskiden doğu ve güneydoğu bölgelerinden çekinilirdi. 90'lar-2000'ler insanlar korkardı o bölgelere gitmekten terör var diye..Ama bence artık korku her yerde. Şehirlerde akla hayale gelmeyen saldırılar yapılıyor, ayrıca herkes her bilgiye ulaşıyor. Bu yüzden her yer tehdit altında ve bana kalırsa herkes korku içinde…"

Bu bağlamda katılımcı A.8 açısından terörizm korkusu toplumun çoğunluğuna yayılan ve seviyesi her saldırı sonrası güncellenen, büyüyen bir reaksiyon olarak tanımlanmaktadır.

Aile hekimi olan katılımcı A.25 (51 yaşında, kadın, aile hekimi) için terörizm korkusu ileri boyutta yaşanmak durumunda bırakılan bir endişe halidir. Başta çocukları olmak üzere tüm yakınları için bu korkuyu duyduğunu belirten katılımcı A.25 için terörizm korkusu adeta bireyleri çırılçıplak hissettiren bir haldir.

Anestezi uzmanı olan bir başka doktor katılımcı A.17 (42 yaşında, anestezi uzmanı, kadın) için terörizm korkusu başlı başına bireylerde travma yaratan bir sorun kaynağıdır.

"Ankara'da yaşanan terör saldırılarında özellikle ölü ve yaralı sayısında fazlalık olduğunda olayın yaşandığı bölgenin civarındaki tüm hastaneler teyakkuza geçer. Ne yazık ki Ankara'da gerçekleşen tüm terör saldırılarında hastanemize pek çok yaralı geldi. Durumu kritik olanlardan tutun ayakta tedavi ile taburcu ettiğimiz pek çok hastamız oldu. Dolayısıyla kendim mağdur olmadım ama mağdur pek çok insan gördüm. Tabi burada öncelikli rolüm hekimliğim. Ama bir birey olarak meseleye bakmamı isterseniz durum oldukça ürkütücü…"

Organize sanayi bölgesinde fırın tezgahtarı olan A.18 (24 yaşında, erkek, fırın tezgahtarı)'e göre terörizm korkusunu insanın yüzüne acziyetinin gösterilmesi olarak tanımlamaktadır. Olası saldırılar karşısında insanın elinin kolunun bağlandığını düşünmektedir.

"ben daha önce terör saldırısı gördüm. Askerdeyken bir kere birliğimiz çatışmaya girmişti teröristlerle. Ben de çatıştım. Ama yalan yok şimdi size erkeklik yapmayayım vallahi çok korkmuştum. Ölümü ensemde hissetmiştim yeminle. Ama sizin sorduğunuz bu terörizm korkusu hele hele yaşadığım şehirde işte bu daha fena. Eğer ben o dönem çatışmada ölseydim, şehittim. Ölecektim belki ama alnımın akıyla mücadele ederek. Ama ne bileyim yaşadığın şehirde terör saldırısında ölsen evet yine şehitsin çok kutsal ama durduk yere, yok sebepsiz, hiçbir şeyden haberin olmadan belki de sadece evine gitmeye çalışıyorsun ama bir patlamada ölüp gidiyorsun. Dolayısıyla Allah kimseye yaşatmasın. Çok kötü durum ve inanın çok hüzünlü. Size yemin ederim vallahi ben hala tren garının veya Güvenpark'ın önünden geçerken saldırılar gözümde canlanıyor…"

5.1.1.3. Günlük Rutin Faaliyetlerden Ve Sosyal Yaşam Döngüsünden Kopuş

Gerçekleşen terör saldırıları nerede olursa olsun, olduğu andan itibaren gerek bireysel gerekse de sosyal yaşamda değişikliklere yol açmaktadır. Ankara safhasında görüşme yapılan 31 katılımcının tamamı için yaşanılan şehirde gerçekleşen terör saldırıları mevcut hayatı bir anda durdurmaktadır. İnsanlar saldırılardan hemen sonra mevcut rutin düzenlerine anında geçiş sağlayamamaktadırlar. Ancak günlük rutin faaliyetlerinden ve sosyal yaşam döngüsünden kopuş halinin boyutu ve etki süresi katılımcıların tamamı için aynı seviyede değildir. Çalışmanın bu bölümünde sadece nasıl bir kopma veya aksama halinin gerçekleştiği üzerinde durulmaktadır. İlerleyen bölümlerde katılımcıların nasıl bir farklılık yaşadıkları ve buna etki eden faktörler detaylı olarak incelenecektir.

Resepsiyonist olan katılımcı A.19(erkek, 25 yaşında, resepsiyonist) terörizm korkusunun kendisinde endişe duygusunun ağır basmasına sebep olduğunu ve bu sebeple günlük yaşam rutinlerinde dönem dönem korkuya bağlı çeşitli kısıtlamalara gittiğini, sürekli temkinli davrandığını, tehdit ve riskin fazla olduğunu ifade etmektedir.

"Metroyu kullanırken, kalabalık yerlerde olmam gerektiği dönemlerde gözümü dört açmaya çalışıyorum. Bakıyorum açıkçası insanlara, şüpheli bir şey var mı diye…"

Terör saldırıları sonrası kendisi ve ailesi adına korku duyduğunu, bu korkusuna bağlı olarak özellikle saldırıların hemen sonrasında gerekmedikçe riskli olarak nitelendirdiği yerlere ailesiyle birlikte gitmemeyi tercih ettiğini belirten sac işleme ve hurdacılık işi ile uğraşan katılımcı A.20(erkek, 52 yaşında, hurdacı), ilerleyen dönemlerde de temkinli ve özenli hareket ettiğini açıklamaktadır.

"Saldırılar sonrası kolay kolay Kızılay'a gitmiyorum. Çocuklarımın da gitmesini istemiyorum. Veya telefonlara bazen mesaj geliyor belirli yerlerde canlı bomba ihtimali diye, açıkçası o mesajlara itibar ediyoruz. Canımızı yolda bulmadık. Olmaz olmaz ya benim çocuklarımın başına gelirse…"

Katılımcı A.25(51 yaşında, kadın, aile hekimi) de benzer şekilde terörizm korkusuna bağlı olarak hem kendisinin hem de çocuklarının rutinlerinde değişiklikler ve korkunun yarattığı kopuşların gerçekleştiğini şu şekilde ifade etmektedir:

"benim iki oğlum var. Biz ailece sosyalizdir normalde. Fırsat buldukça konserlere festivallere gideriz. Aslında giderdik, artık sıklıkla gitmeyi tercih etmiyoruz ne olur ne olmaz…Mesela eskiden sivil toplum kuruluşlarının değişik sosyal konulara dikkat çekmek için düzenlediği yasal yürüyüşlere katılırdım. Ama bu tren garı patlamasından sonra artık onlara da gitmiyorum. Zaten eşim ve çocuklar da hiç istemiyor…"

Terörizm korkusu ile gündelik hayattaki planların etkileşiminin tespiti üzerine soru yönlendirildiğinde katılımcı A.1 (sosyolog, kadın, 28 yaşında), gündelik planlarında saldırılara bağlı değişikliklere gittiğini ve özellikle ses getiren saldırılar sonrasında daha temkinli olduğunu ve genelde kalabalığın az olduğu yerleri tercih ettiğini belirtmektedir.

"Aslında kendimce risk analizi çıkarıyorum; gideceğim yerler ile alakalı buraya saldırı gerçekleşir mi acaba diye düşünüyorum ve ona göre mekan-yer seçiyorum…"

Korkunun günlük rutinini ve seçimlerini etkilemesinin yanı sıra; toplumsal yaşamda bireyleri istemsiz bir şekilde dışarıdan yargılayıp tanımlamasına yol açtığını belirten katılımcı A.1. bu görüşünü şu şekilde ifade etmektedir:

"Ben ve ailem insanlar arasında normalde ayrım yapmayız, ama açıkçası yazın kat kat giyinen insana artık şüphe ile bakıyorum. Özellikle haberlerde canlı bombalarla ilgili yayınlarda öğrenmiştim. Veya bırakılmış bir çanta, büyük paketler, etrafı inceleyen insanlar beni ürkütüyor…"

Günlük rutinlerinde hem kendisinin hem de ailesinin aksamalar yaşadığını belirten bir başka katılımcı A.3 (32 yaşında, kadın, sosyal hizmetler uzmanı) saldırıların gerçekleştiği yerlerin zihinlerden hiç silinmediğini, insanların günlük hayatlarında bazı kısıtlamalara gittiğini belirtmektedir.

"Eşim ve annem hep dikkatli olmamı söylüyorlar metro duraklarında beklerken. Mesela miting mi var annem ve babam pek sokağa çıkmazlar, civar marketlere gider işlerini halleder hemen eve dönerler. Babam hep der ne olur ne olmaz diye…"

Terörizm korkusunun ailesinde kendisinin Ankara'da okuduğu için yaşandığını kaydeden ve öğrenci olan katılımcı A.7 (19 yaşında, erkek, öğrenci), annesinin kendisini sürekli tedbirli olması gerektiği ve her yere gitmemesi ile ilgili uyardığını belirtmektedir.

"…beni sürekli aman oğlum dikkatli ol, kalabalıklarda durma, şenliklere katılma, çok geç olmadan yurdunda ol diye tembihliyor sürekli…"

Terörizm korkusunun kendi yaşam tarzında etkisinin olduğunu belirten katılımcı A.8 (erkek, 40 yaşında, kendi işinin sahibi), yaşadığı şehri iş ve ev hayatı Ankara'da olduğu için değiştiremeyeceğini ancak özellikle Kızılay, Tunalı Hilmi ve alışveriş merkezlerinin olduğu alanları yüksek riskli olarak değerlendirdiği için günlük yaşam döngüsünü bu alanlar dışında sürdürmeye çalıştığını belirtmektedir.

Katılımcı A. 31(erkek, 24 yaşında, taksi şoförü) için terörizm korkusu insanların ve toplumun dengesini-dinamiğini bozan bir unsurdur. Korkuya bağlı yaşam tarzında değişikliklere gitme, politik karar alıcılardan daha çok güvenlik hizmeti bekleme, çok sıkı tedbir halinde bulunma, insanlar arası gruplaşma, ayrışma ve benzeri tepkiler terörizmin önce bireylerde sonra da toplumun genelinde dengeyi bozduğunu değerlendirmektedir.

"Terör korkusu nedeniyle elbette herkesin yaşam tarzında değişiklik meydana gelir. Ve bu durum bana göre inanın iki uçtan da sıkıntılı. Korku sonucu herkes daha çok korunmak isteyecek. Nerede bu devlet, nerede güvenlik güçleri diyecek. Güvenlik arttıkça da şehirlerde hapis hayatı yaşıyoruz diyecek insanlar. Neticesinde ne oluyor biliyor musun! İnsanlara yaklaşmayan, korkak, endişeli, insanları çeşitli kategorilere göre ayıran bir toplum. İşte bu çok tehlikeli. Geçmişte çok çekti insanlar bu ayrışmalardan…"

5.1.1.4. Güvensizlik Ve Risk Algısı

Terörizm korkusunun Ankara safhasında görüşme yapılan 31 katılımcıda yarattığı bir başka etki durumu güvensizlik ve risk algısıdır. Bireyler başta kendileri ve sonrasında çevresi adına yaşadığı şehirde kendini güvensiz olarak tanımlamaktadır. Yürürken, işe giderken, sosyal aktivite gerçekleştirirken, özel günlere-bayramlara yönelik kutlama yapılırken katılımcılar kendilerini yoğun bir şekilde güvensiz hissetmektedirler.

Ankara'nın başkent olması, devlet kademesinin ve ilgili kurumlarının tümünün burada yer alması gibi faktörler Ankara'yı katılımcılar için yüksek riskli alanlar olarak göstermektedir. Ayrıca geçmiş dönemde sadece PKK terör örgütü ve uzantıları değil aynı zamanda DAEŞ, El-Kaide ve FETÖ gibi terör örgütlerinin Ankara'da kanlı eylemler gerçekleştirmiş olması katılımcılar için Ankara'yı her dönem riskli bölge şeklinde tanımlamaktadır. Katılımcılara göre gerek özelde Ankara gerekse genelde Tütkiye açısından tehdit, risk gibi algılamaların fazla olması sonucu gündem sürekli güvenlik meselesi olmaktadır. Bu bağlamda topluma güvende olduğuna dair bir algı sunulmadığı takdirde toplumsal kontrolün, birlik-beraberliğin ve –toplumsal huzurun bozulabileceğine dikkat çekmektedirler. Ayrıca katılımcıların çoğunluğu sınır güvenliğinin güçlü olması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Katılımcılara göre özellikle büyükşehirlerde sayıca çok fazla ve tam olarak kim oldukları belli olmayan insanların bulunmasının ana sebeplerinden bir tanesi sınırlardan kontrolsüzce kaçak şekilde giren insanlardır. Katılımcılara göre teröristler kolaylıkla büyük şehirlere ilerleyebilmektedir. Aynı zamanda terör örgütlerinin şehir yapılanmaları da katılımcılara göre şehirlerdeki risk durumunu arttırmaktadır.

Katılımcı A.27(emekli memur, erkek, 68 yaşında), risk ve tehdit halinin özellikle demokratik devletlerde her yerde özellikle güvenlik zafiyetinin olduğu her yerde olabileceğini ancak terör örgütlerinin ise özellikle ülkelerin genel algısında ve kabulünde 'güvenli' olarak tanımlanabilecek yerlerde gerçekleştirdiklerini şu şekilde izah etmektedir:

> *"Terör örgütleri bilerek şehirleri seçiyor. Amerika'da ikiz kuleler, İngiltere'de metro güzergahları, bizde de Ankara ve İstanbul bilerek seçilen hedefler. Çünkü terör örgütlerinin yaratmak istedikleri algı hiçbir yerde güvende değilsiniz; biz size kendinizi en güvenli hissettiğiniz yerde dahi zarar verebiliriz, biz devletten daha güçlüyüz mesajı vererek insanları tedirgin etmeyi amaçlarlar…"*

Katılımcı A.24(garson, erkek, 47 yaşında) için devlet, vatandaşlar ve güvenlik güçleri ile satranç oyununun bir tarafı; teröristlerise oyunun diğer tarafıdır. Oyunu riskli ve tehlikeli hale getiren unsur ise katılımcı A.24'e göre ilk hamleyi teröristlerin yapmasıdır.

Ankara'ya yönelik katılımcılarda oluşan riskli bölge ve kendini güvende hissetmeme algısı uzun vadede etkisini ve devamlılığını sürdürürken, güvensizliğe bağlı yaşam standartlarını sürdürme ve/veya sürdürememe durumu ise katılımcılar arasında farklılıklar içermektedir. Katılımcı A.1 (28 yaşında, kadın, sosyolog) için risk ve tehdit ve bu bağlamda güvensizlik algısı oldukça fazladır. Katılımcı A.1'e göre Türkiye, içinde bulunduğu coğrafya sebebiyle terör saldırıları risklerinin en fazla olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. Katılımcı görüşlerini şu şekilde belirtmektedir.

> *"...bence sürekli tehdit altındayız, PKK dışında pek çok büyük saldırı yine bizim ülkemizde gerçekleşiyor. Ankara ve İstanbul da bunların başlıcaları..."*

Katılımcı A.1'e göre terörizm korkusunun temelinde savunmasızlık vardır.

> *"...zaten savunmasız hissettiğim ve olası bir saldırıda kendimi koruyamayacığımı bildiğim için korkuyorum..Hangi önlem beni ne zaman ve nerede olacağını bilmediğim bir saldırıdan koruyabilir ki! ..."*

> *"tabii ben çalışıyorum işe mecbur gidiyorum ama giderken temkinliyim, sağıma soluma sürekli bakıyorum, şüpheli bir durum veya kişi ile karşılaşırsam uzaklaşıyorum oradan hemen. Ama en çok şu alışveriş merkezine olası bomba saldırısı olacak veya şu bölgede saldırı ihtimali var gibi mesajlar veya duyumlar aldığımda gitmiyorum denilen o bölgelere. Açıkçası canım ve ailemin canı o yerlerden daha kıymetli..."*

şeklinde ifadesi olan katılımcı A.2 (25 yaşında, kadın, peyzaj mimarı) güvensizlik ve risk algısının terörizm korkusu kaynaklı şekillendiğini belirtmektedir. Ankara'nın terör örgütlerinin gözünde cazip bir hedef olduğunu düşünen katılımcı A.2.;

> *"Ankara'da artık her türlü örgüt eylem yapabilmektedir. PKK bitse DEAŞ var, dolayısıyla hepsi korkutucu. Örgütün eylem tarzı korkunun seviyesini yükseltir sadece...Terör saldırıları, devam ettiği sürece , kayıplar arttıkça bence korkan insan sayısı fazlalaşacaktır. İnsanlar giderek kendi çocuklarını korumaktan bile korkar hale geleceklerdir..."*

yukarıda yer alan düşüncelerini açıklamıştır. Benzer şekilde bir başka katılımcı olan katılımcı A.3(32 yaşında, sosyal hizmetler uzmanı, kadın) için terörizm korkusu insanları güvensizliğe iten başlıca faktörlerden bir tanesidir.

> *"son yıllardaki şehirlerde gerçekleşen terör saldırılarına kadar, terör saldırıları denince zihnimde al bayrağa sarılı bir tabut, metanetli bir duruş sergileyen aile, vatan sağolsun diyen binlerce insan aklıma geliyordu. Ama terör saldırılarından etkilenenler ve mağduriyet yaşayanlar artık sadece asker veya polis değil. Hatta bence biz sivil vatandaşın durumu daha vahim. Askerler teröristlerin dağlarda nerelerde olduğunu biliyor, tehdit nereden gelir biliyor. Peki biz? Şimdi her an her yerden saldırı bekleyebiliyoruz açıkçası. Bu sebeple artık terör saldırılarından sonra zihnimde parçalanmış cesetler, kafası kesilen insanlar, kaos ortamı canlanıyor zihnimde…"*

Bu bağlamda terör saldırılarının büyükşehirlerde sıklıkla yaşanması katılımcı için kaotik bir ortamın oluşmasına sebep oluş ve tehdit-risk-güvenlik kavramlarına ilişkin düşüncelerinde, algılarında farklılıklar oluşturmuştur. Geçmiş dönemde terör saldırılarında olası mağdur grubuna kendini yerleştirmeyen katılımcı için bu algı, büyükşehirlerde gerçekleşen terör saldırıları ile değişmiş ve artık kendisini olası mağdur kategorisinde değerlendirmektedir.

Katılımcı A.4(35 yaşında, kadın, biyokimya uzmanı) için Ankara'nın nüfus olarak yoğun olması, İstanbul kadar olmasa bile kozmopolit olması; stratejik açıdan önemi ve en genelde de Türkiye'nin terör saldırıları noktasında hedef olduğunu değerlendirmektedir. Bu bağlamda bireylerin terör tehdidi altındayken kendilerini güvende hissetmelerinin mümkün olamayacağı yorumunu yapmaktadır.

> *"beni korkuya sevk eden en temelde güven ortamına ulaşamayacağım inancıdır. Ayrıca terör saldırıları günümüzde artık o kadar yaygınlaştı ki yaşadığım şehrin kozmopolit olması da bence kaygı seviyesini etkiliyor…Bence sürekli terör tehdidi altında yaşayan ülkelerin vatandaşlarının düşündüğü tek şey yaşam kaygısı ve terör saldırılarından kaynaklı yaşanan ekonomik kayıplar. Zengin gene zenginliğin nimetlerinden yararlanıp, kendine yeni bir yurt bulup hayat kurabilirken, diğerinin böyle bir şansı bulunmuyor ne yazık ki. Terör saldırıları tehdidi altında olmayan ülkelerin vatandaşları için diğer ülkelerin terör saldırıları sonucu yaşadıkları trajediler tıpkı bir filmi izledikten sonra filmde olanların tartışıldığı zaman kadar anlam ifade etmektedir. Bizdeki durum da bu ne yazık ki… Doktorların bazı hastalara*

hastalıklarıyla alakalı söylediği bir söz geliyor aklıma. 'Bu hastalık artık seninle, arkadaş gibi yaşayacaksın' sanırım terör gerçeğine alışıyor insan. Daha doğrusu buna alışmaya çalışıyoruz..Ne garip di mi ve aynı zamanda ne kadar korkunç! Tıpkı hırsızlık, gasp olayları gibi hayatın doğal akışında kabul ettiğimiz bir şey haline geliyor. Bence ikisinin de başıma gelme ihtimali neredeyse aynı…"

Katılımcı A.6 (42 yaşında, kadın, öğretmen) için de tıpkı katılımcı A.4'ün de belirttiği gibi Ankara'nın stratejik önemi ve çok fazla kalabalıklaşması risk seviyesini Ankara için daha fazla arttırmaktadır.

" kim olduğu belli olmayan bir sürü insan doldu Ankara'ya, bakın her yerde yan kesiciler, dilenciler..şehir hem böyle güvenli değil hem de haberleri takip ediyoruz bir sürü yere saldırı yapılıyor. Ankara'da Güvenpark'ta bile oldu. Şimdi herkesin minübüse, otobüse bindiği bir yerde insanlar evine varamadan ölüyorsa orada nasıl korkmayacaksın…ben şimdi kendimi ve ailemi nasıl güvende hissedeyim; sen olsan hissetmez misin Allah aşkına?!"

Terörizm korkusunun büyük şehirlerde fazla hissedildiğini düşünen katılımcı A.7(19 yaşında, erkek, öğrenci), terör saldırılarının özellikle etkisini arttırmak amacıyla büyükşehirlere, metropollere yönelik yapıldığını ifade etmektedir. Bu bağlamda da büyükşehirlerde yaşamayan bireylerde terör korkusu yerine olan saldırılar sonrasında gerçekleşen kayıplara yönelik üzüntü halinin olduğunu değerlendirmektedir. Terörizm korkusunun büyükşehirlerde, bu korku sebebiyle insanların tedirgin bir ruh haliyle yaşadığını, bu endişe haline bağlı olarak sosyal hayatın değişime uğradığını düşünen katılımcı A.7, hayatın bu korkuya bağlı olarak tat almadan huzursuz bir şekilde yaşandığını beyan etmektedir.

Gerek ülke içinde gerekse ülke dışında yaşanan her terör saldırısında kendisi de dâhil pek çok kişinin olumsuz etkilendiğine vurgu yapan Katılımcı A.8 (40 yaşında, erkek, kendii işinin sahibi), özellikle kendisinin ve akrabalarının yaşadığı şehirde gerçekleşen saldırıların korkusunu arttırıcı ve infial yaratıcı olduğunu değerlendirmektedir. Öte taraftan katılımcı A.8, içinde yaşadığı ülkenin jeo-stratejik ve jeo-politik konumunun da terör saldırılarına karşı ülkeyi risk altında tutmaktadır. Bu bağlamda terör saldırılarına karşı açık hedef oluşturan toplumların her alanda sorunlarının daha fazla olduğunu vurgulamaktadır.

Terör korkusunun insan zihninde etkisi kolay şekilde geçmeyecek alanlar oluşturduğunu vurgulayan katılımcı A.8, içinde yaşadığı ülkede ve özel olarak şehirde İŞİD, PKK, YPG, PDY/FETÖ gibi ideolojileri ve eylem tarzları farklı olan ama özünde temel gayenin insanları korkutarak amaçlarına ulaşmaya çalışan örgütlerin varlığının ve eylemlerinin artmasının zihinlerden kolay çıkamayacak bir korku türü olduğunu değerlendirmektedir.

> *" Amacı ne olursa olsun tüm terör örgütleri eylemleri ile insanlar üzerinde pek çok mağduriyetler yaratıyor. Kalabalık bir şehirde yaşayıp, istemsiz olarak terör saldırısına şahit olan insanlar kalabalıklardan korkarak, her an o olaylar yeniden yaşanacakmışçasına tereddüt ve endişe ile yaşamak durumunda bırakılıyor. Böyle bir şey olabilir mi!" (Katılımcı A.8.)*

Katılımcı A.28(mühendis, 28 yaşında, kadın), kendisinin ve çevresinin korkusunun güvensiz hissetme ile doğrudan bağlantılı olduğunu düşünmektedir. Bunun yanı sıra saldırıların tür, boyut ve şekil değiştirmesinin de güvensizliği arttırıcı etki yaptığını *"Eskiden cadde ortasına şüpheli paket bırakılırdı. Paketin etrafı çevrilip, fünye ile patlatılırdı. Sonra da herkes birbirine bak görüyor musun bombalı çanta bırakmışlar derdi. Ama bence artık böyle değil. Habersiz farkında bile olmadan kurban oluyor insanlar saldırılarda. Mesela benim dikkatimi çekiyor, eskiden hurda görünümlü arabalara dikkat edilirdi acaba içinde terörist var mı diye. Ama şuan bakıyorsun hainler lüks araçlara bomba yüklüyor. Kimin aklına gelir ki BMW'den bomba çıkacağını…"* şeklinde ifade etmektedir.

Emekli asker olan katılımcı A.9 (erkek, 65 yaşında) terörün bireylerde güvensizlik, korku ve tehdit altında hissetmeye sebep olma gibi etkilerinin yanı sıra daha üst perspektiften devletin terör sebebiyle çok zarar gördüğüne de vurgu yapmaktadır.

Türkiye'nin pek çok terör örgütünün eylemlerine maruz kaldığını belirten katılımcı A.9, daha önceden özellikle terörle mücadelenin dağlarda gerçekleştiğini, günümüzde örgütlerin eylem sahalarını şehirlere özellikle de ses getirecek şekilde büyükşehirlere taşıdıklarını ifade etmektedir. Bu bağlamda da canlı bombaların intihar saldırılar, şehrin ortasında bomba yüklü araçların patlatılmasıyla gerçekleşen saldırılar toplumda bireylerde korku halinin arttırdığını ve belirli bir süre sonrasında da ülkedeki bütünlüğü zedelediğini belirtmektedir.

Ülkenin defalarca ciddi anlamda saldırılara maruz kaldığını belirten katılımcı A.9 (65 yaşında, emekli, erkek), son yıllarda özellikle Ankara ve İstanbul'daki saldırıların terör korkusunu pekiştiren saldırılar olduğunu değerlendirmektedir. Ankara'da Çankaya'da askeri araca yönelik patlama, Kızılay Güvenpark'taki otobüs durakları önündeki intihar saldırısı, katılımcı A.9 için akıllarda yer eden ve toplumda infial yaratan, Ankara'yı ve bireyleri güvensizliğe iten önemli terör saldırılarıdır.

Devletin sürekli terör eylemlerine maruz kalması, devletin ekonomik ve sosyal olarak yıpranmasına neden olduğunu düşünen katılımcı A.9 *"Bu devlet yıllarca PKK ile mücadele konusunda çok bedel ödedi. Mücadeleye ayrılmak durumunda kalan paralar ile çok daha iyi seviyelerde olabilirdik…"* şeklinde terörün ülkeye her açıdan ve her alanda zararının dokunduğunu ifade etmektedir.

"Düşünsenize ekonomik durum iyi, düşman yok, saldırı ihtimali yok…Orada insan tabi ki daha farklı yaşar…" şeklinde tanımlama yapan Katılımcı A.21 (erkek, 22 yaşında, kasiyer) Türkiye'nin konumu itibari ile sıkıntılı ve terör örgütlerinin çok olduğu bir coğrafyada bulunması, diğer ülkelerde hem siyasi hem de ekonomik anlamda istikrarsızlığın varlığı, Türkiye'nin terör saldırılarından etkilenme olasılığını arttırmaktadır.

> *"Ben çalışıyorum, çalıştığım yer de Ulus'ta. Yıllar önce burada Ulus'ta Anafartalar Çarşısı'nda patlama oldu. Kaç tane insan öldü. Dükkanlar hasar gördü, uzun süre kendine gelemedi oradaki esnaf. İş azaldı…nasıl ve ne şekilde inandıracaksın oradaki insanlara bundan sonra oraların güvenli olduğunu…senin aklına gelmiyor mu hiç gittiğinde, benim hep geliyor…"*

şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Restoranda garson olarak çalışan katılımcı A.24 (47 yaşında, erkek, garson) için Türkiye uzun yıllardır terör sıkıntısı ile karşı karşıyadır. Bu sorun sahasını 'bela'olarak tanımlayan Katılımcı terörizm korkusunun en temelde insanın can güvenliğine ilişkin kaygılar oluşturduğunu belirtmektedir.

> *"…mesela bak şimdi ben Tunalı bölgesinde çalışıyorum. Buraya yakın Amerikan Büyükelçiliğine saldırı oldu; Rus Büyükelçisine suikast yapıldı. Kızılay desen burnumuzun dibi. Orada da patlamalar oldu…Bunların tümünde buralar durgunlaşıyor. Hele çok fazla kayıp verdiğimiz o saldırılarda insanlar korkularından gelmiyor buralara. Bizim bile belirli dönemler kendi işimize korka korka geldiğimiz*

zamanlar oluyor. O yüzden Ankara'da risk çok fazla maalesef…Tabi bakın şimdi size şu konuyu da belirteyim.bizim Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde terör yıllardır en büyük sorun, binlerce şehidimiz var, gazimiz var. Allah orada olan askerimize yardım etsin, işleri çok zor. Ama ne yazık ki batıda da terör saldırıları oluyor. Son 10 yılda çok arttı. Hiç akla hayale gelmeyen saldırılar oldu. Bence bizi korkutan esas şey bu…"

Yukarıda beyanı bulunan katılımcı ile neredeyse benzer görüşler ortaya koyan 70 yaşındaki emekli bankacı katılımcı A.22(kadın) için de terör kapsamında tehdit ve risk Doğu ve güneydoğu bölgelerinde daha fazladır. Ancak Ankara'yı en az o bölgeler kadar hatta kimi zaman çok daha fazla riskli hale getiren hususu

"Ankara'da doğu ve güneydoğudaki illerimize göre daha az terör saldırısı gerçekleştiriyor bu hain teröristler. Ama hiç fark ettiniz mi Ankara'da bir tane bombalı saldırı çok ses getiriyor, hatta infial yaratıyor. Çünkü biz ülkece şunu biliyoruz doğuda terör eylemlerinin muhatapları asker, jandarma ve polis. Ama Ankara'da veya bir başka büyükşehir'de saldırının muhatabı, hedefi direkt bizleriz. Sadece kurbanın kim olacağı şans işi ne yazık ki. İşte bu yüzden daha riskli ve güvensiz buralar…" demektedir.

Katılımcı A.25(51 yaşında, kadın, aile hekimi), terörizm korkusunun içinde çok fazla alt kavramlar barındırdığını belirtmektedir. Güvensizlk, özgürlüğün yok edilmesi ve sindirilmek, katılımcı için terörizm korkusunun başlıca ortaya çıkarttığı yansımalardır.

"…bakın bana diyebilirsiniz, doktorsunuz ve pek çok ölen insan gördünüz diye. Evet haklısınız gördüm ama bu sizin sorduğunuz terörizm korkusu çok başka bir şey. İlk olarak sizin için de benim için de mağduriyet riski var. Yani diyemiyorsun ki benim başıma gelmez diye. Ayrıca diyemiyorsun ki benim ve ailemin başına asla böyle bir vahşet gelmez diye. Mesela arabanı dikkatli kullan-hız yapma-kemer takma ve benzeri kurallara uyarsan kolay kolay kaza yapmazsın. Ne bileyim kapının kilidi iyiyse, evine kolay kolay hırsız girmez. Ama bu terör belasından kendini nasıl koruyacaksın ki? Alınabilecek bireysel tedbir yok ki.. Allah'ım inanın büyük çaresizlik..bir tane canlı bomba kendini patlattığında kazara civarındaysan hayatta kalma şansın bile yok..Şimdi ben size nasıl risk yok güvendeyiz diyeyim?…"

Hemşire olan Katılımcı A.26(42 yaşında, kadın, hemşire) için, insanlarda başlı başına güvensizlik sebebidir terörizm korkusu. Bireylerin saldırılardan haber olması ile birlikte korku sarmalının başladığını belirten katılımcı için korku, güvensizlik, çaresizlik, tehdit faktörlerinin bir örümcek edasıyla bireyleri sardığını ve bu sarmalın içinden çıkabilmenin oldukça zor bir iş olduğu değerlendirmesini yapmaktadır.

> *"insan paranoyak oluyor bir yerden sonra valla. Ben kendimi ve ailemi o kadar güvensiz ve savunmasız hissediyorum ki.. Ankara'da terör örgütleri sizin burnunuzun ucuna kadar gelip, bizlere zarar verebiliyor..Tam bir dehşet…*

İnsanların yaşadığı şehirde terör saldırısı yaşamanın, dünyanın neresinde olunursa olunsun güvensizlik oluşturacağını ve korkunun ortama hâkim olacağını düşünen katılımcı A.30(memur, kadın, 39 yaşında) için, Ankara'da gerçekleşen terör saldırılarının Türkiye'nin kalbine, nabzına kastettiği yorumunu yapmaktadır.

"Senelerce PKK vardı dağda, bir ara şehirlerde Hizbullah'ı duyduk. İnsanları tersten domuz bağlarıyla bağlayıp öldürüyorlarmış. Şu sıralar IŞİD ve FETÖ var… Hepsi birbirinden tehlikeli. Ve artık bakıyorum hepsi kanlı pis eylemlerini şehirlerde yapıyorlar…" diyen Katılımcı A.10(28 yaşında, erkek, garson) için de risk şehirlerde fazladır.

5.1.2. Demografik Özellikler ve Terörizm Korkusu

Korku ile yapılan çalışmalarda literatür, korkunun bireylerin bazı demografik özelliklerine göre hissedilebilme seviyesinde değişiklikler yaratmaktadır. Yaş, cinsiyet, medeni durum, ekonomik seviye bu faktörlerden başlıcalarıdır. Ancak her ne kadar terörizm korkusu, suç korkusu literatürü ile temelde benzer özelliklere sahip olmasına rağmen önemli farklılıklar da içermektedir.

Suç korkusunda korkuyu tetikleyen ana unsurlardan bir tanesi savunmasızlıktır, terörizm korkusunda da benzer şekilde savunmasızlık hali korkuyu tetiklemektedir. Fakat suç korkusunda savunmasızlık kadın olma, yaşlı olma, evli olma gibi değişkenlerle şekillenebilmekteyken; terörizm korkusunu şekillendiren ana faktör bireylerin demografik özellikleri değil terör saldırısının kendisidir. Dolayısıyla terörizm korkusunu tamamen demografik özelliklere göre kategorilendirebilmek mümümkün değildir. Terör saldırıları ortaya çıkardıkları etki alanı ve yarattıkları korku seviyesi bakımından suç korkusu literatürünün korku yaratan suç türleri sınıflamalarından çok daha fazla ve farklı etki yaratmaktadır.

Araştırmanın Ankara safhasında mülakat ve derinlemesine görüşme yapılan katılımcıların hepsi terörrizm korkusunu hayatlarında önemli bir merkeze oturtmaktadırlar.

Katılımcılarda demografik özelliklere göre farklı olan husus, korku seviyesi ve korkunun sonrasında etkisinin kalıcılık süresi ile alakalıdır. Görüşmlerde erkek katılımcılar saldırılardan belli bir süre geçildikten sonra eski yaşam döngülerine daha kolay adapte olabildiklerini belirtmişlerdir.

> *"korkuyla bir ömür yaşayabilmek mümkün değil. Elbette saldırılar sonrası mesela biz de gitmedik Güvenpark'a, Ulus'a, avm'lere.. Ama yok dersen ki tamamen mi gitmiyorsun mümkün değil tabi ki. Benim dükkân Balgatta. Dükkâna kilit vuramayacağıma göre mecbur gidiyoruz. ..." (Katılımcı A. 31, Erkek, taksi şoförü).*

Terör saldırılarından etkilenmesinin doğal bir sonuç olduğunu belirten katılımcı A.21 (Erkek, 22 yaşında, kasiyer) , saldırıların hemen akabinde daha tedirgin olduğunu, belirli bir zaman sonra bu tedirginliğinin azaldığını, tamamen bitmese bile saldırının şok etkisi geçtikten sonra günlük rutinine döndüğünü belirtmektedir. Benzer şekilde katılımcı A.20 (Erkek, 52 yaşında, hurdacı) de terör saldırıları sonrası korktuğunu, terörizm korkusunu yaşadığını ancak ortam sakinledikten sonra kendisinin de görece daha normal bir şekilde hayatını devam ettirdiğini ama tedbirlerini de mümkün olduğunca aldığını ifade etmektedir.

> *"Tabi ki ben de paranoyak değilim, kendimizi eve kapatacak halimiz yok. Ama bir şey olmaz veya benim başıma gelmez de demiyorum..."*

Bir başka katılımcı A.18 (erkek, fırın tezgahtarı, 24 yaşında) terör saldırılarının önüne diğer suç türleri gibi kolayca geçilemediğini bu sebeple de insanların korku duysun veya duymasın belii bir süre korkuyu bir kenera koyup yaşamlarına devam edeceklerini; kendisinin de aynı şeyi yaptığını söylemektedir.

> *"Kaç gün sokağa çıkmadan yaşayacaksın ki! Kızılay'a da gitmedin varsayalım. Ama otobüse biniyorsun, metroyu kullanıyorsun. Saldırının başka bir yerde olmayacağının garantisi var mı? Bu terör korkusunun enteresan tarafı ne biliyor musunuz, saldırının üzerinden belirli bir zaman geçtikten sonra da unutuyoruz. Asker veya polis gibi sürekli tetikte değiliz. Zaten olamayız da, sürekli tetikte olsan evden çıkmaman lazım."*

diyerek korku yaşasa dahi zihinlerdeki şok etkisi kalıcı olmadığını vurgulamaktadır.

Erkek bir başka katılımcı ise terör örgütlerinin özellikle insanların tedirginlik hallerini üzerlerinden attıkları dönemde, normalleşmeye başladıklar anda başka saldırılar için hazırlıklara başladıkları yorumunu yapmaktadır. Kendisinin de belli bir süre sonra olayın vehametinden sıyrıldığını kaydeden katılımcı A. 13(erkek, tezgahtar, 43 yaşında) şu şekilde görüşlerini belirtmektedir:

> *"Aslında bu saldırılar bize tehlikenin çok da uzakta olmadığını gösteriyor. İşte o zaman ayrı bir korkarım. Günlük hayatımda bu riski unutuyorum sanırım. Ne zaman ki bir saldırı oluyor o zaman tüm korkular gün yüzüne çıkıyor. Aslında biliyor musunuz adamların istediği de bu bence. Unutulmuşken hatırlatmak... Bence esas korkutan şey bu…"*

Yukarıda görüşlerine yer verilen erkek katılımcılar ile yapılan görüşmelerde ekonomik seviyenin korkuya ket vurma noktasında etkisi tespit edilememiştir. Yaş değişkeni de erkekler için korkuyu arttırıcı veya azaltıcı somut bir etki yapmamaktadır. Ancak yaş değişkeni, katılımcıların terör saldırılarına ilişkin oluşmuş hafızaları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bir başka ifade ile yaşı daha ileride olan grup terör saldırısı tecrübelerine (doğrudan/dolaylı), ülkenin terör mağduriyeti geçmişine gençlere nazaran daha hâkimdirler.

Araştırmanın kadın görüşmecileri safhasında ise terörizm korkusunu tanımlama aşamasından, mülakatların bitim sürelerine kadar kadın katılımcıların, erkek katılımcılarına göre daha fazla yoğun duygu durumları yaşadıkları tespit edilmiştir. Kadınlar, erkeklere nazaran saldırının gerçekleştiği alanları, saldırının üzerinden uzun bir süre geçse dahi saldırı anı ile özdeşleştirmektedirler. bu bağlamda zihinlerinde o bölgeler hep saldırıları çağrıştırmaktadır. Bu tespitler katılımcıların ifadelerine, mimiklerine ve tanımlamalarına dayanılarak yapılmaktadır.

"İşim, evim burada gidecek başka bir yerimiz yok. Ama ailecek kendi içimizde bazı yerleri daha tehlikeli görüp gitmiyoruz. Evet toplu taşıma araçlarına mecbur biniyoruz ama aklıma geldiğinde olası riskler tedirginliğim artıyor açıkçası…" diyen Katılımcı A.23 (kadın, 46, ev hanımı) sadece korktuğu ve tehlikeli bulduğu için gitmekten vazgeçtiği yerler olduğunun vurgusunu yapmakatadır. Terör saldırıları ihtimalini yüksek bulduğu yerler, aktiviteler katılımcı A.23 için hayatından büyük çoğunlukla çıkardıklarıdır.

Katılımcı A.2(25 yaşında, kadın, peyzaj mühendisi) de diğer kadın katılımcı gibi endişe ve korku halini yoğun olarak hissettiğini ifade etmektedir. Ankara'da artan terör saldırılarının kendisini daha temkinli bir hayat sürmeye mecbur bıraktığını söyleyen katılımcı hissettiği korkuyu şu şekilde tanımlamaktadır:

"valla endişeliyim, her an bir şey olacak veya olabilir diye..Sağlıklı olmadığını kabul ediyorum ama elimde değil. Hele ülkenin politik olarak sıkıntılı olduğu dönemlerde endişem artıyor veya bir şehirde saldırı olduysa, Ankara'ya da sıra gelir mi tekrar diyorum… Tabii ben çalışıyorum işe mecbur gidiyorum ama giderken temkinliyim, sağıma soluma sürekli bakıyorum, şüpheli bir durum veya kişi ile karşılaşırsam uzaklaşıyorum oradan hemen. Ama en çok şu alışveriş merkezine olası bomba saldırısı olacak veya şu bölgede saldırı ihtimali var gibi mesajlar veya duyumlar aldığımda gitmiyorum denilen o bölgelere. Açıkçası canım ve ailemin canı o yerlerden daha kıymetli…" (Katılımcı A.2, kadın)

Terör saldırılarının toplumsal yaşamda bireyler üzerindeki etkileri üzerine görüşlerini ifade eden katılımcı A.3 (kadın, 32, sosyal hizmetler uzmanı)'e göre terör saldırılarının hepsi ses getiren ve toplumda infial yaratan eylemlerdir. Katılımcıya göte terör saldırıları hem insanlarda hem de toplumda şok etkisi yaratan beklenmedik eylemlerdir.

" İnsanlar olayı ilk duyduklarında olayın şokuyla çok korku yaşıyorlar. Kaldı ki bence ülkemizde terör saldırıları, şehit sayısının artması tüm bu meseleleri yaşamın sanki doğal bir parçasıymış gibi olağan hale getirdi.. Ama şu da açık bir gerçekçi kimse kimseye güvenmiyor ki artık, karşı komşun terör örgütü üyesi olabiliyor mesela veya 2 sokak ötede evlerde bomba yapılabiliyor…"

Katılımcı A.4 (kadın, 35, biyokimya uzmanı),terörizm korkusu bağlamında, zihninde her an her dakika ve her yerde ölümle burun buruna yaşandığı gerçeklerinin canlandığını ifade etmektedir. Terör saldırılarından daha önce mağdur olmamasına rağmen güvende olmadığını düşünmesinden kaynaklı korku duyduğunu belirtmektedir. Ve endişesini *" İş çıkışı, piknikte, tatilde, evime dönüşte… aklına gelebilecek her yerde başıma gelebilir…"* şeklinde ifade etmektedir.

Geçmişte kendisi ve ailesinin herhangi bir mağduriyet yaşamadığını, ancak terör saldırılarının mağdur olunmasa da insanda derin yaralar açtığını belirtmekten Katılımcı A.5 (kadın, 29, besi yeri şefi)'e göre teröristler gerçekleştirdikleri saldırılar ile toplumu ve insanları panik ve korkuya sevk etmektedir. İnsan hayatını istediklerini elde etmek

maksadıyla şiddetle tehdit etmektedirler. Bu bağlamda terör korkusunun bitmesinin mümkün olmadığını belirten katılımcı A.5, yapılabilecek tek şeyin olabildiğince sakin kalınması gerektiğini düşünmektedir. *"ancak nasıl sakin kalabilirsin, işte onu bilmiyorum…"*diyerek endişe halini ifade etmektedir.

Erkek olan katılımcılar gibi kadın katılımcılarda da yaş ve ekonomik gelir durumu terörizm korkusuna ileri seviye etki eden değişkenler değillerdir. Söz konusu tehdit terör saldırıları olduğu için katılımcılar hangi demografik özelliklere sahip olursa olsunlar risk hepsi için aynıdır. Terörün evrensel ve her ülkeyi, toplumu ve bireyi etkileyebileceğini belirten katılımcı A.3(32 yaşında, sosyal hizmetler uzmanı, kadın)'e göre yaşam tarzları veya sosyo-ekonomik seviyelerin terör korkusunu engellemeyeceğini ifade etmektedir.

> *"bence bu işin zenginlikle, okumayla falan alakası yok. Sonuçta Ankara'nın göbeğinde bomba patlatıldığında eğer oradaysan sen de ölebilirsin. Bak mesela Amerika'ya veya Avrupa'ya orada da saldırı oluyor…"*

5.1.3. Güvenlik Güçlerinin Uygulamaları ve Terörizm Korkusu

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde terörizm korkusunun etki seviyesini ve devamlılığını etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesinin Ankara'da bulunan güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına yönelik aldığı ve/veya alacağı tedbirler ve saldırıları önleyebilecek uygulamaların gerçekleştirilmesidir.

Güvenlik güçlerinin uygulamalarıyla toplumda kendilerinin her yerde göreve hazır olduklarını görebilmek, katılımcıların kendilerini daha fazla güvende ve huzurlu hissetmelerini sağlamaktadır. Ancak aksi durumlar da ise bir başka ifade ile güvenlik güçlerinin uygulamaların ve aldıkları tedbirlerin yeterli bulunulmaması durumunda, katılımcılar için terörizm korkusu şiddetlenmektedir. Katılımcı A.30 (39 yaşında, kadın, memur) bu konu ile ilgili şu çarpıcı yorumu yapmaktadır:

> *"Benim açımdan terörizm korkusunu şöyle izah edeyim size, bir terör saldırısı oluyor ve bu başkentin göbeğinde..şimdi neyin ve kimin güvenliğinden bahsediyoruz veya hangi tedbirden bahsediyoruz. Bundan sonrasını siz düşünün…"*

Ankara'nın başkent ve büyükşehir olmasından ötürü risk altında olduğunu düşünen katılımcı A.7(19 yaşında, erkek, öğrenci), şehirde tedbirlerin etkin bir şekilde alınıp alınmadığı konusunda karasız kaldığını, sayısal çoğunluk olarak her yerde polis ve özel güvenlik olduğunu belirtmektedir.

> *"Her yerde polis, özel güvenlik, x-ray cihazı. İlk geldiğimde Ankara'ya çok şaşırdım, ben Giresunluyum bizim oralarda her yerden polis çıkmıyor. Bu iyi bir şey görüntüde ama her yer etkin korunuyor mu emin değilim. Mesela Kızılay'daki metronun altı epey korunuyor bence…"*

Katılımcı A.8 (40 yaşında, erkek, kendi işinin sahibi) ise Ankara'da güvenlik tedbirlerinin alındığını ancak buna rağmen terör örgütlerinin bir şekilde eylemlerini gerçekleştirebildiğini belirtmektedir.

> *"Bugün pek çok büyük ülkede tedbirler çok fazla. Mesela Amerika, İngiltere… Bu ülkelerde bile nasıl saldırlar oluyor. İkiz kulelere uçakla saldırı oldu mesela veya İngiltere'de metroya saldırdılar. Demek istediğim Ankara'da da güvenlik tedbirleri fazla ama bu saldırı olmayacağı anlamına gelmez…"*

Katılımcı A.9 (65 yaşında, erkek, emekli) ise, tıpkı katılımcı A.8 gibi Ankara'da artan saldırılar sonucunda güvenlik tedbirlerinin arttırılarak alındığını, bunun önemli olduğunu, terör örgütlerine aradıkları fırsatların verilmemesi gerektiğini söylemektedir.

Terörün bu ülkenin kaderinde olduğunu ve her zaman tehditlerin olacağını değerlendiren katılımcı A.10(28 yaşında, erkek, garson), geleceğe dair karamsar olmadığını ama herkesin çok dikkatli olması gerektiğini, terör örgütlerinin zaman içinde çeşitlerinin arttığını ve bunun da tehditlerin artmasına neden olduğunu belirtmektedir. Ankara'da güvenlik tedbirlerinin alındığını ancak güvenlik güçlerinin denetimi etkin bir şekilde yapmadığını düşünen katılımcı A.10, işin daha ciddiyetle yapılması gerektiğini düşünmektedir.

> *"Bagaja öylesine bakıyorlar, x-raydan geçerken yine öylesine. Polisleri de anlamaya çalışıyorum işleri zor ama daha dikkatli yapabilirler. Metro'da bir patlama olsa daha mı iyi!"*

Terör örgütlerinin sayısının artması, özellikle dünya tarafından kabul edilen ve eylem türleri daha geniş bir kesimi etkileyen terör örgütlerinin varlığı katılımcı A.11(22 yaşında, erkek, elektronik teknisyeni)'e göre güvenlik güçlerinin işlerini zorlaştırmaktadır. Bu

bağlamda güvenlik politikalarının örgütlerin eylem türleri ve eylem sahalarına göre şekillendirilmesinin çok önemli olduğunu belirtmektedir. Ankara'da güvenlik tedbirlerinin olduğunu, ancak alınan tedbirlerin denetiminde sıkıntılar olduğunu, vatandaşın korunması esasken vatandaşa güvenlik adı altında özensiz davranılmasını doğru bulmadığını belirtmektedir.

15 Temmuz darbe girişiminin, Ankara'da gerçekleşen patlamaların ve Daeş'in gerçekleştirdiği saldırıları yüksek seviyede korkutucu ve yıkıcılığı fazla saldırılar olarak nitelendiren katılımcı A.13(erkek, 43 yaşında, tezgahtar), özellikle Türkiye sınırları içerisinde olan her saldırının kendisinde derin keder ve endişeyi beraberinde getirdiğini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra terör saldırılarının yoğun olduğu ülkelerde öncelik sırasının güvenliğe yönelmesinin bir mecburiyet olduğunu değerlendiren katılımcı A.13, güvenlik endişesinin ve insanların tehdit altında kalmasının sosyal olarak inşa edildiğini değerlendirmektedir. Tehdidin ve riskli alanların günümüz büyükşehir şartlarında her yer olabileceğini değerlendiren katılımcı A.13 bu bağlamda güvenlik güçlerine çok daha hayati seviyede önemli işlerin ve sorumlulukların düştüğünü değerlendirmektedir. Saldırılar sonrasında medya vasıtasıyla telkin ve sağduyulu mesajlar veren liderlerin tutumlarını doğru bulduğunu belirten katılımcı A.13, düşman olarak nitelendirdiği teröristlere istedikleri başarı tatmini duygusunun yaşatılmamasını doğru bulduğunu ifade etmektedir.

Toplumda bireyler emniyet ve güven içinde yaşadıklarını hissederlerse terörizm korkusu ile daha sağlıklı bir şekilde mücadele edebileceklerini belirten katılımcı A.14 (erkek, 33 yaşında, harita teknikeri), güvenlik güçlerine çok önemli sorumluluklar düştüğünü, son dönemlerde şehirlerde eş zamanlı yapılan huzur uygulamalarının bireyleri daha güvende hissetmeye sevk ettiğini değerlendirmektedir.

Geçmişte kendisinin veya ailesinde terör saldırılarından birebir etkilenen kimse olmadığını belirten katılımcı A.16 (erkek, 48 yaşında, dükkan sahibi), terörizm korkusunu güvensiz bir ortam ve sürekli ölüm riskinin olabilmesi ile eşdeğer tutmaktadır. Bu bağlamda terörizm korkusunu azaltmanın güvenlik güçlerinin elinde olduğunu belirten katılımcı A.16, güvenlik güçleri ne kadar tedbir alırsa halkın kendisini o kadar güvende hissedeceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda güvenlik güçlerinin yoğun mücadelesi, bireylerin hem korkusunu azaltır hem de toplumun karamsarlığa kapılmamasının önüne geçileceğini değerlendirmektedir.

Katılımcı A.17 (42 yaşında, kadın, anestezi uzmanı) tıpkı diğer katılımcılar gibi güvenlik güçlerinin terörizm korkusunun azaltılmasında güvenlik güçlerine önemli sorumluluklar düştüğünü belirten katılımcı; vatandaşların da en az güvenlik güçleri kadar sorumluluklarının olduğu vurgusunu yapmaktadır. Bu bağlamda toplu taşıma araçlarında, şehir merkezlerinde şüpheli olabilecek her durumun ivedilikle güvenlik güçlerine bildirlmesinin hayati seviyede olduğunun altını çizmektedir.

Güvenlik güçlerinin niceliksel olarak var olduğunu ancak niteliksel olarak tatmin edici bulmadığını ifade eden Katılımcı A.20(erkek, 52 yaşında, hurdacı) Ankara'da her yerde polis olduğunu, bütün devlet dairelerinin bulunduğunu, ülkenin başkenti olması sebebiyle bütün devlet erkanının burada olduğunu ancak buna rağmen teröristlerin kolayca gelip şehrin tam ortasında saldırı yapabildiklerini dile getiren katılımcı 20, tedbirlerin arttırılması gerektiğini düşünmektedir.

> *"Bunca polise rağmen adamlar gelip Kızılay'ın göbeğinde bombayı patlatıyor veya tren garında kendini patlatabiliyor. Demek ki bir yerde zafiyet var. Böylesine büyük bir eylem nasıl gözden kaçabilir? Her yerde kamera, mobese var. Bir yerden kaçsa diğerinden kaçmaması lazım. Mesela metro merkezlerine özellikle Kızılay'daki yerde, arama aletleri veya x-ray koymuşlar. Adam sallapati bakıyor. Ötende geçiyor ötmeyen de… Demiyorum ki şehir yaşanılacak halden çıksın veya sanki olağanüstü hal varmış gibi olsun da demiyorum. Ama güvenlik görevlilerinin öylesine baktığını ben nasıl anlıyorsam herkes anlıyordur…"*

Katılımcı A.28(28 yaşında, kadın, mühendis) saldırı sonrasında güvenlik tedbirlerinin arttırılmasını anlamlı bulmadığını değerlendirmektedir. "bakın şimdi saldırı olmuşsa demek ki orada güvenlik zaafiyeti olmuş. Olmuş ki adamlar gelip bombayı Kızılay gibi bir yerde patlatabilmiş. Belli bir süre herkes fazla dikkatli ve tedbirli buna güvenlik güçleri de dahil; sonra ne oluyor eski tas eski hamam..öylesine kontroller..ne zaman akıllanacağız bir başka saldırıda mı?..."

5.1.4. Politik Karar Alıcıların Uygulamaları ve Terörizm Korkusu

Araştırmanın Ankara safhasına katılan katılımcılar, Türkiye'de politik karar alıcıların-siyasi otoritenin çok uzun yıllardır başta PKK olmak üzere pek çok terör örgütüyle etkin bir şekilde mücadele ettiklerini düşünmektedirler. Bu bağlamda katılımcılar terörle mücadelede devlete güven ve destek verilmektedir. Ancak özellikle terör saldırılarının insanların beklemedikleri yerlerde gerçekleşmeye başlaması, Ankara

gibi kritik önemde bir şehirde yaşanması ve kayıpların ağırlıklı olarak siviller olması, katılımcıların bazı noktalarda soru işaretleri yaşamasına sebep olmaktadır. Özellikle Ankara'da gerçekleşen saldırıları istihbari açıdan eksiklik, zafiyet olarak nitelendiren katılımcılar çalışmada ağırlıklı olarak yer almaktadır. Öte taraftan özellikle saldırıların hemen sonrasında politik karar alıcıların, siyasi otoritelerin vatandaşı telkin etmeye yönelik açıklamalar; katılımcıların terörizm korkusunu dindirici bir etki yapmamaktadır.

Katılımcılara görre terörizm korkusunu tamamen dindiremese de, kaos havasından sıyırabilecek önemli faktörlerden bir tanesinin güven duygusunun inşaası olduğudur.

*"Devletimiz teröristlerle mücadele ediyor. Eyvallah sözüm yok ona. Ama bence devlet çok daha sıkıtedbirler almalı. Özellikle Ankara'da ne idüğü belirsiz bir sürü tip var. Her türlü bela musibet olabilir. Sınırlardan sokmayacaksın böyle tipleri.ya hırısız-uğursuz oluyor ya da terörist.zaten bitmiş haldeler ne kaybedecek ki canı dışında…devlet ite, uğursuza göz açtırmayacak, istihbaratı sıkı tutmalı…"*diyen Katılımcı A.24(erkek, 47 yaşında, garson) politik karar alıcıların uygulamalarının terörizmle mücadelede ve terörizm korkusunun azalmasında etkili olduğunu değerlendirmektedir.

Katılımcı A.1(28 yaşında, kadın, sosyolog)'e göre terör saldırıları ve saldırılar karşısında toplumun sergilediği reaksiyon siyasi otoritelerin politika oluşturmaları üzerinde etkilidir.

> *"Büyük bir saldırı olduğunda ailecek esas olarak bu haberi takip ediyoruz, o an siyasi veya ekonomik gelişmeler gündemimizde olmuyor..Aslında esasen bence insanlar her saldırı sonrasında hükümetlerden terörle mücadelede somut ve aktif adımlar bekliyor…"*

Katılımcı A.2(kadın, 25 yaşında, peyzaj mimarı), kendisinin yaşanan her terör saldırısı sonucunda çok derinden etkilendiğini, korktuğunu ama saldırı sonrası açıklamaların yüreğine hiçbir şekilde su serpmediğini şu şekilde açıklamaktadır:

> *" Hangi parti veya hangi siyasi lider olursa olsun verilen mesajlar telkin edici değil, neticede masum bir sürü insan hiç akla gelemeyecek şekilde öldükten sonra söylenen sözlerin anlamı ve önemi yoktur. Ayrıca kaldı ki demek ki bilgi veya istihbarat eksikliği var ki terörist elini kolunu sallaya sallaya koca şehirde eylem yapabiliyor…"*

Katılımcı A.2'ye göre terörizm korkusu ülkenin siyasi, sosyal, ekonomik yönden olumsuz etkilemektedir. Ancak aynı zamanda korkuyla toplumsal olarak baş edebilme maksadıyla siyasi liderlerin daha fazla çaba göstermesi gerektiğini düşünen katılımcı " siyasiler vatandaşın korkusunu daha çok önemsemeli ve somut tedbirler almalıdır. Devlet vatandaşına kendisini güvende hissedeceği teminatı sunmalıdır…" şeklinde ifade etmiştir.

Etkin bir terörle mücadele politikasında vatandaşın rolünün destek vermek olduğunun altını çizen katılımcı A.3(32 yaşında, kadın, sosyal hizmetler uzmanı), vatandaşın desteğinin olmamasını eksiklik olarak değerlendirmektedir. Katılımcıya göre terör korkusu tamamen sonlanmasa da mücadelenin güçlü tutulması gerektiği değerlendirmesini yapmaktadır.

> *" Ülkemizin terörle mücadelede güçlü olması gerektiğini düşünüyorum, ordunun güçlü olması, vatandaşların moral ve motivasyonlarının, devlete güvenlerinin fazla olması gerekmektedir…"*

Öte taraftan siyasi otoritenin açıklamalarının sözde kalmayıp uygulamaya geçirildiğinde bir başka ifade ile içi doldurulduğunda korkunun azalmasında anlamlı bir etkisi olduğunu değerlendiren katılımcı A.3 *"yani sözde değil fiiliyatta işe yaramalı denilenler. Saldırılar sonrasında terörle mücadeleye ilişkin yaptırımların uygulandığını görünce içim rahatlıyor benim…"* şeklinde açıklama yapmaktadır.

Terör saldırılarından sonra terörle mücadeleye dair kararlılık ve insanları sakinleştirmeye yönelik telkin mesajlarını sonuç verici bulmayan katılımcı A.7 (erkek, 19 yaşında, öğrenci), bu tarz söylemlerin insanlara fayda sağlamadığını ve bireyleri rahatlatmadığını değerlendirmektedir.

> *"Tamam devlet mücadele etsin zaten etmeli. Ama kadının kocası öldüyse, küçücük çocuklar öldüyse hangi mesaj insanı o dipten çıkarabilir ki! Ne rahatlatıp güven duymayı sağlar ki! Bence gereksiz, söylemiş olmak adına söylenen cümleler…"*

şeklinde açıklaması olan katılımcı A.7 için, Terör korkusunun önlenmesinde devletin tüm birimlerine sorumluluk düştüğünü belirten katılımcı 7, korkunun önlenmezse toplumdan kopuk bireylerin artacağını ve geleceğe dair kaygıların çoğalacağını düşünmektedir.

Katılımcı A.9(erkek, 65 yaşında, emekli) ise, katılımcı A.7'ye göre konuya biraz daha ılıman bir bakış açısından bakmakta ve liderlerin televizyonlar karşısında saldırının hemen sonrasında açıklama yapmalarını doğru ve önemli bulmaktadır. Toplumun genelinin korku içindeyken liderlerin çıkıp insanların tedirginliklerinin azaltması gerektiğini vurgulamaktadır.

"Bana göre panik içinde olan halk, ülkenin önde gelen liderlerinden olumlu yönde ve güvende olduğuna dair açıklama beklemektedir…"

Terör korkusunun toplumsal yaşamda karamsarlığa yol açma ihtimalinin olabileceğini ama bunun önüne geçilmesi gerektiğini düşünen katılımcı A.9, toplumsal birlik beraberliğin her daim sağlanmasının önemli olduğunu ve ancak bu sayede geleceğe karşı karamsar olunmayacağını vurgulamaktadır. Aksi durumların ise ülkenin bekası için tehdit olabileceğini değerlendirmektedir.

Doğduğu günden itibaren Ankara ilinde yaşayan katılımcı A.11'e göre Ankara'da özellikle bazı merkez noktaların çok daha fazla riskli olduğunu ve terörizm korkusu ile baş edebilmenin en temel yolunun devletin, vatandaşlarına güvenli ve huzurlu şehirler, yaşam alanı sunmasından geçtiğini savunmaktadır. *"Ben devletime güvenmezsem geleceğe karşı güvenim kalmaz. Devlet beni korumazsa ben kendimi nasıl koruyayım…"* diyerek devletin vatandaşlarına güvenlik hizmeti sunmasının önemini vurgulamaktadır.

Liderlerin televizyonlar aracılığıyla topluma sunulan sakinleştirici ve gerginliğin artmasını önleyici konuşmaları yerinde ve ölçülü bulan katılımcı A.12, bu tarz konuşmaların terör örgütlerine karşı bizi yıkamayacaklarına dair mesaj içerdiğini, şayet sessizde kalınırsa onlara karşı taviz verileceğini değerlendirmektedir.

Katılımcı A.19, A.20 ve A.21 ise politik karar alıcıların terörle etkin mücadele stratejilerinin olduğunu ancak uygulamada terörle mücadele eden kurumlarda bazı eksiklikler olduğıu için saldırılara maruz kalındığını değerlendirmektedirler. Öte taraftan siyasi liderlerin saldırılar sonrası açıklamalrı ise katılımcı 19, 20 ve 21'i teskin etmemektedir. Yapılan konuşmaları yapmış olmak için yapmak şeklinde niteleyen katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmektedirler:

"Her siyasi partinin seçim vaatlerinden bir tanesi terörü bitirmek. Ben bunu samimi bulmuyorum. PKK 40 yıldır var neredeyse, şimdi bir de dış bağlantılı bir sürü örgüt türedi. Eskiden dağlarda olurdu saldırılar. Şimdi ise şehirlerde de oluyor. Yarın sana

da bana da olabilir bu saldırı. Benim canım, şehrin göbeğinde bir canlı bomba sonucu öldükten sonra konuşmalarda geçen kararlılık ve kınama mesajları beni tatmin etmez…" (Katılımcı A.20, 52 yaş, hurdacı).

"Televizyonlarda liderlerin konuşmasından ziyade bence somut adımlarla insanlar rahatlar. Terörle mücadelede kararlıyız demek yetmez. Dağların füzelerle vurulduğunu, bu hainlerin inlerine girildiğini, şehirlerdeki yapılanmaların çökertildiğini göreceksin. Ben kendi adıma sıkı tedbirlerin alındığını gördüğümde rahatlarım ancak…" (Katılımcı A.21, 22 yaş, kasiyer).

5.1.5. Medya ve Terörizm Korkusu

Medya, terörizm korkusu literatüründe çok önemli olarak değerlendirilen bir faktördür. Medyayı çok önemli kılan özelliklerden ilki korkuyu şekillendirebilmesindeki gücüdür. Dünyanın neresinde saldırı olursa olsun medya aracılığıyla tüm dünyanın olan bitenden anında haberi olmaktadır. Bu etkisinin en önemli örneklerinden bir tanesi Amerika'da 11 Eylül'de İkiz Kulelere yapılan saldırıdır. Son dönemlerde meydana gelen Yeni Zelanda'da ibadethaneye gerçekleştirilen saldırı da medya vasıtasıyla milyonlar tarafından izlenmiştir.

Medyanın gelişen internet teknolojisiyle beraber, çeşitli formlara dönüşmesi de etki alanının genişlemesine sebep olmaktadır. Günümüzde Facebook, Twitter, Instagram, WhatsApp gibi mobil uygulamalar vasıtasıyla milyonlarca insan her konu hakkında istediği bilgilere anında ulaşabilmektedir.

Burada araştırmacı tarafından paradoksal olarak değerlendirilen husus ise sosyal medya denilen sonsuz alan bireylere istedikleri bilgiyi sınırsızca sunarken; özellikle terör saldırıları sonrasında aynı sınırsız bilgi bireylerin saldırıya ilişkin görüntülerden haberdar olmasına ve akabinde de korku yaşamasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın Ankara safhasındaki katılımcılarına medyanın terörizm korkusu kapsamında nasıl bir yeri olduğu, saldırıya ilişkin görüntülerin-videoların ve benzeri donelerin haber kanalları ve/veya sosyal medya aracılığıyla katılımcılara sunuş şekillerinin işlevi, terörizm korkusu-medya ilişikisini detaylı analiz edebilmek amacıyla katılımcılarla detaylı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların hepsi haberleri, gündemi televizyonlardan takip etmektedirler. Sosyal medya açısından Facebook ve Instagram kullanımı yaşı daha genç katılımcılar tarafından ağırlıklı olmakla beraber çoğu katılımcı whatsapp uygulamasını da kullanmaktadır.

Katılımcılar, hangi haber kanalı aracılığıyla öğrenmiş olursa olsun terör saldırılarının hepsine üzülmekle beraber; yaşadıkları şehirde meydana gelen terör saldırılara ilişkin izledikleri ve gördükleri tüm detaylardan yüksek oranda psikolojik olarak olumsuz bir ruh durumu, korku ve endişe yaşıyorlar. Bu bağlamda medya, katılımcılar için korkuyu arttırıcı etkisi olan önemli bir faktördür. Öte taraftan katılımcıların korkuya kapılmasının ana sebebi medyanın saldırıları haber vermesi noktası değil; haberlerin ve/veya görüntülerin izleyen kitleye sunuş şeklidir.

Katılımcı A.1 (28 yaşında, kadın, sosyolog) için terör saldırılarının tümü kendisinde ve çevresinde korku ve endişeye sebebiyet vermektedir. Ancak son dönemde Yeni Zelanda'da gerçekleşen camide namaz kılan Müslümanlara yönelik terör saldırısı ve geçmiş dönemlerde gerçekleşen Reyhanlı'daki terör saldırısı katılımcı açısından korku yaratma noktasında etkisi büyük saldırılar arasında yer almaktadır. Katılımcı açısından bunların neden daha fazla kendisinde etkisi olduğu sorulduğunda görüntülerin infial yaratacak şekilde olması ve tüm görüntüleri izlemiş olmanın kendisinde korkuyu yarattığını belirtmektedir. Terör saldırısının başka bir ülkede gerçekleşmiş olması katılımcının korku seviyesinde bir değişikliğe sebep olmamaktadır. Katılımcı A.1 bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

> *"Başka ülkelerde yaşanılan terör saldırısı haberlerini gördüğümde ve izlediğimde kendi ülkemde de benzer olayların yaşanabileceği düşüncesine kapılıyorum. Bu durum elbette ki ben de tedirginlik hissi yaratıyor…"*

> *"Ben ve ailem sürekli haberleri takip eden insanlarız. Ayrıca ben twitter, facebook ve instagram kullanıcısıyım. Terör saldırıları sonrasında ben olayları ve gündemi özellikle twitter üzerinden takip etmekteyim. Medyanın bilgilenmem anlamında sundukları güzel ama tabi ki özellikle sosyal medyada görüntülerin sansürsüzce herkese açık olması da korkumu arttırmıyor değil…Terör saldırısı sonrası yaralanan, ölen insanların resimlerini görmek işte en zor nokta..Orada o şekliyle ben veya ailemden biri de olabilir..Bilemiyoruz…Çok korkunç aslında…"*

şeklinde sosyal medyanın korku yaratma gücü üzerine açıklamalarda bulunmaktadır.

Katılımcı A.2(25 yaşında, kadın, peyzaj mimarı) için terör saldırıları masum insanlar üzerinde ses getirmek ve infial yaratmak için gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda terör saldırılarının vahşeti, masum bireylere ne kadar gösterilirse toplumda o kadar oranda korku

seviyesi artacaktır. Katılımcı medyanın terörizm korkusunu nasıl arttırdığını şu şekilde açıklamaktadır:

> *" Medya taraflı, ayrıca insanlar üzerinde korkuyu arttıran bir sürü görüntü veriyor. Kim korkmaz kan revan içinde yerde yatan parçalanmış cesetleri, yaralı insanları görünce. Sosyal medya ise her saldırı sonrasında sadece olay yerine ait dehşet görüntüleri ile dolu… Anlatamam size duygularımı, kanım çekiliyor. Rüyalarıma bile girdiği oluyor…"*

Medyanın insanları terör saldırıları ile alakalı infial yaratma yerine eğitici ve insanları bilinçlendirici şekilde hareket etmesi gerektiğini düşünen katılımcı A.2, terör saldırısının görüntülerinin her yerde yayınlanmasının terör örgütlerine fayda sağladığını değerlendirmektedir.

> *"Bir annenin gözü yaşlı kalması, bir babanın evladının tabutu önünde acı içinde ağlamasını görmek herkesi derinden etkiler diye düşünüyorum. Bu görüntüleri saldırıyı gerçekleştiren örgüt elemanları da izliyor. Bence sürekli acı dolu her görüntü onların ekmeğine yağ sürüyor. Onun yerine terörle mücadelede vatandaşı bilinçlendirecek yayınlar yapılsa çok daha faydalı olur…"*

Kitle iletişim araçlarının insanları bilgilendirmesi noktasında faydasının göz ardı edilemeyecek olduğu ancak topluma sunulan görüntülerin, videoların ağırlıklı olarak insanlardaki endişe seviyesini arttırıcı nitelikte olduğunu düşünen katılımcı A.3, sosyal medyada kontrolsüzce görüntü ve video paylaşmanın çok yüksek oranda korku yaşattığını aşağıda açıklamaktadır.

> *" Medyada sunulan haberler her ne kadar tüm detayı ile açık seçik gösterilmese de hep sıkıntılı, saldırı sonrası ambulans sesleri, panik ortamı, yardım çığlıkları, yerlerde bulunan kan izleri…Bence hepsi vahşet, ve düşünsenize şehrin göbeğinde yaşanıyor bunlar. Hele hele sosyal medyada iş daha vahim. Geçen senelerdeki Ankara Tren Garı saldırısından sonra sosyal medyada görüntüler yayıldı. Mesai arkadaşlarımla whatsapp grubumuza da görüntü ve videolar geldi. Bir tane görüntü vardı önce anlayamadım sonra detaylı inceledim; bir baktım ki bir tane burun ve dudağın bir bölümü..yerde öylece. Size o anki dehşete kapılmışlığımı anlatamam. İnanın çok uzun süre o görüntü aklımdan gitmedi…"*

Katılımcı A.5 (29 yaşında, kadın, besi yeri şefi) özellikle sosyal medyanın korkuyu şiddetlendirdiğini ve adeta bir virüs gibi yayılmasına sebebiyet vermektedir. Medyanın sunduğu haberleri ağırlıklı olarak normal bulan katılımcı, ancak sosyal medyanın özellikle twitter'ın paylaştığı görüntü ve videoların, sanal ortamda yapılan yorumların Türkiye'nin güvensiz bir ülke olarak gösterilmesine sebep olduğunu belirtmektedir.

Katılımcı A.7 (erkek, 19 yaşında, öğrenci), özellikle saldırı sonrası kitle iletişim araçlarının sürekli-son dakika- şeklinde haber sunmasının, olay yerine ait görüntüleri vermesinin insanları paniğe sevk ettiğini belirtmektedir.

" Son dakika diye hemen başlıyor kanallar. İyi de o esnada ailesine veya çocuğuna ulaşamayan kişiler ne oluyor iyice panikliyor. Bence net bilgilere ulaşıp, bilgileri süzüp sunmalı medya…"

Öte taraftan sosyal medya aracılığıyla tüm bilgilerin, görüntülerin sansürsüz bir şekilde sunulması ve kişiler arasında hızla yayılmasının da korku seviyesini artırdığını belirtmektedir. Katılımcı A.7, medyanın terör korkusunu önleme noktasında faydalı yayınlar yaparak insanları bilinçlendirmesi gerektiğini düşünmektedir.

" Saldırı sonrası 3-5 adam toplanıyor konuşuyor geç saatte olaya yönelik. İyi de kimse izlemiyor ki! Hâlbuki koysana kamu spotu. Terör örgütlerine ilişkin küçük broşürler, yayınlar yapılmalı. İnsanlar canlı bomba deyince en azından neye dikkat etmesi gerektiğini anlasın mesela…"

Katılımcı A.8 (erkek, 40 yaşında, kendi işinin sahibi), kitle iletişim araçları ve özellikle sosyal medya aracılığı ile saldırı sonrası görüntülerin topluma servis edilmesinin insanların psikolojilerini olumsuz etkilediğini düşünmektedir.

"Sürekli olarak haber kanallarında izlediğimiz bu olaylar elbette 'acaba yarın ne olacak, daha kötüsü olur mu?' gibi sorular akla getirmekte. Bence bu saldırılar bitmeyecek ve ne yazık ki her saldırı insanların panik halini arttırmakta ve da daha da kötüsü sürekli kılmakta…"

Sosyal medya hesaplarının olmadığını ve sosyal medya kullanmadığını ama çocukları aracılığıyla terör saldırıları sonrası olay yerine ilişkin görüntü ve videolardan haberi olduğunu belirten katılımcı A.9, sosyal medyanın saldırı sonrası her şeyi tamamen sansürsüz vermesini doğru bulmadığını ve sosyal medyada hızla yayılan bu görüntülerin oldukça korkunç ve tedirgin edici olduğunu değerlendirmektedir. Bu bağlamda medya

ve/veya sosyal medyanın vatandaşları kaosa sürüklemeden yayınlar yapmasının hayati seviyede önemli olduğu vurgusunu şu şekilde yapmaktadır:

> *"Saldırı sonrası ortaya çıkan manzara içler acısı oluyor. İnsan bedenleri, yanan yerler, bağrışmalar, güvenlik kameralarında olayın gerçekleşme anı… Bunların hepsi bence insanları hem çok üzüyor hem de çok korkutuyor. Görüntülerin sürekli sürekli televizyonlarda dönüp durması kötü. İnsanlar sürekli aynı sahneleri izleme durumunda kalıyor. Haliyle de çıkmıyor zihinlerden…"*

İlgili kısmın başında da belirtildiği gibi medyanın özellikle terör saldırıları noktasında en büyük etkiyi, saldırıdan doğrudan etkilenen toplumların üzerinde yapmaktadır.

> *"Başka ülkelerde olan terör saldırılarını haberlerde izliyorum. Üzücü tabi, kimsenin başına böyle kötü bir şekilde ölüm gelsin istemem. Ama beni o ülkelerdeki saldırılar etkiliyor mu diye sorarsanız açıkçası etkilemiyor. Kendi ülkemde olan ise beni, ailemi, çevremi derinden etkiliyor. Çünkü benim de başıma gelebileceğini düşünüyorum. Kızılay'da o patlayan otobüs durağına ben de gidiyorum veya maça gidiyorum. Bunları düşününce endişe ediyorum açıkçası…" (Katılımcı A.10, 28 yaşında, erkek, garson).*

Diğer katılımcıları etkilediği gibi katılımcı A.10'da medyanın saldırıları sunuş şeklinden olumsuz etkilenmekte ve haberlerin veriliş şeklinin önemli olduğu vurgusunu yapmaktadır. Sosyal medyanın ise televizyonlara göre saldırıya dair her görüntüyü daha açık ve net göstermesini ise panik seviyesini arttırıcı etkide olduğunu düşünmektedir.

> *"Saldırı sonrası neredeyse 24 saat televizyonlarda hep son dakika şeklinde haberler verilmektedir. İnternet siteleri de benzer şekilde. Hal böyle olunca insanlara sürekli saldırı ile alakalı bilgiler, görüntüler, videolar gösteriliyor. Bilgilendirme konusunda tamam medyanın faydası var ama bence insanların panik yapmasına ve sürekli endişeli kalmasına neden oluyor medya…Twitterı, Facebook'u bir açıyorsun saldırı bölgesindeki her şey çok açık bir şekilde resmediliyor. Whatsapp gruplarında da boy boy resimler var. Kızılay Güvenpark saldırısının resimlerin görmüştüm. Bir tane insan otobüsün içinde, kafası geriye doğru düşmüş, yüzü tanınmayacak halde…Kaç sene geçti bak şimdi bile çok net hatırlıyorum görüntüleri. Bu görüntü kimin zihnine yerleşse korkar…"*

Aktif bir şekilde sosyal medya kullanıcı olduğunu ve gündemi büyük çoğunlukla sosyal medya, internet haberleri aracılığıyla takip ettiğini belirten katılımcı A.11 (erkek, 22 yaşında, elektrik teknisyeni), medyanın haberleri sunma şeklinin insanları endişe sevk edecek nitelikte olduğunu ve özellikle terör haberleriyle alakalı karamsarlığı ve korkuyu arttırıcı bir formatta haber sunulduğunu değerlendirmektedir. Öte taraftan sosyal medyada görüntülerin, videoların ve bilgi paylaşımlarının hızlı bir şekilde dağılması da korku ve endişe halini arttırır şeklinde yorum yapmaktadır.

" Bakıyorum televizyonlara, saldırı görüntüsü belki 5 saniye ama duruyor duruyor veriyor, aynı kafası bacağı kopmuş insan, yaralı adam… Sürekli sürekli görünce insanın sinirleri bozuluyor. Ama sosyal medya daha kontrolsüz bence, kopmuş bacak, kol, yerde parçalanmış bedenler… Kim görse korkar. Ve ben de yapıyorum Whatsapp veya facebook üzerinden herkesin haberi oluyor…"

Özellikle sosyal medya aracılığıyla insanların birbirleri üzerinde olumsuz etki yaratıp; korkuyu tetiklediğini düşünen katılımcı A.13(erkek, 43 yaşında, tezgahtar) şu şekilde fikirlerini paylaşmaktadır:

"Twitter'ı açıyorsun herkes yağdırarak mesaj atıyor. Tamam içinde doğrularda vardır ama kopmuş kafa kol üzerinden terör saldırıları hakkında yorum yapmayı doğru bulmuyorum. İnsanları galeyana getirmekten başka bir işe yaramaz…"

Katılımcı A.14 (erkek, 33 yaşında, harita teknikeri) ise medyanın işinin insanları bilgilendirmek olduğunu ve bu bağlamda sunulan haberleri doğru bulduğunu belirten katılımcı 14, medyanın sadece sunulan haberleri daha özenli hazırlamasını gerekli gördüğünü ifade etmektedir.

"Evet anlıyorum o spiker ve kameraman her şartta o görüntüleri çekmek zorunda. Ama montaj kısmında en azından insanları paniğe aşırı seviyede sevk etmeden haberlerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Görüntüler televizyonda çok hızlı bir şekilde akıyor, sesler anlaşılmıyor. İnsanlar sadece yaralıları, ölenleri ve sağlam olanların sağa sola koşturmasını izliyor. Haliyle korku artar…"

Terörizm korkusunun şekillenmesinde ve artmasında medyanın da etkisi olduğunu vurgulayan katılımcı A.17(42 yaşında, kadın, anestezi uzmanı)'ye göre medyanın olayları ve haberleri sunuş şekli başlı başına travmatik yönlerin vurgusuna dayanmaktadır.

"Medya elbette toplumu bilgilendirecek buna zaten kimsenin itirazı olmaz. Ancak yerde yatan insanların acı içinde kıvranmasını, ambulansların siren seslerinin aralıksız çalmasını göstermek vb. bir sürü şey… Bunları insanlara defalarca izletmek insanları bilinçlendirmez. Aksine daha çok korkutur. Bu sebeple haberlerin daha özenli ve bilinçli topluma aktarılması gerektiğini düşünmekteyim.

Terörizm korkusu ile medya/sosyal medyanın terör saldırılarına ait görüntü ve videoların sunumunun korku yaratmasının dışında katılımcılar, sürekli saldırıda ölen ve yaralanan insanlara ait görüntülerin sunulmasının terör örgütlerine farkında olunmadan destek verdiğini değerlendirmektedirler. Bu bağlamda medyanın saldırıya ait görüntülerin yerine vatandaşları bilinçlendirmeye yönelik ilgi verme maksatlı sunumların yapılmasını daha doğru bulmaktadırlar.

"Medya elbette toplumu bilgilendirecek buna zaten kimsenin itirazı olmaz. Ancak yerde yatan insanların acı içinde kıvranmasını, ambulansların siren seslerinin aralıksız çalmasını göstermek vb. bir sürü şey… Bunları insanlara defalarca izletmek insanları bilinçlendirmez. Aksine daha çok korkutur. Bu sebeple haberlerin daha özenli ve bilinçli topluma aktarılması gerektiğini düşünmekteyim."(Katılımcı A.17, kadın, 42 yaşında, anestezi uzmanı).

"…görüntüler, videolar provakatif eylemlere meyilli insanları harekete geçirip halkın galeyana gelmesine de sebep olabilir. Ve bakarsanız esasen terör örgütlerinin esas amaçlarını elde etmesine farkında olmadan destek vermiş olunur…" (Katılımcı A. 15, erkek, 27 yaşında, barista).

Medyanın insanların korkularını tetiklediğini ve bir bakıma istemeden terör örgütlerinin propagandalarını yaptığını, insanları topluma ve devlete güvenmeyen bir hale getirdiğini değerlendiren Katılımcı A.18 (erkek, 24 yaşında, fırın tezgahtarı) *"...yaralı insanlar, ölenler üzerinden infial yaratmayı doğru bulmuyorum. Neticede bu hainlerin de esas istediği korkan, panik olan ve devlete güvenmeyen insanlar yaratmak değil mi!..."* şeklinde açıklama yapmaktadır.

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde kendilerine göre medya ve sosyal medyanın en faydalı kısmı, özellikle canlı bomba, bomba yüklü araç gibi saldırı tarzlarında eşkal-plaka bildirme gibi vatandaşları bilgilendirme noktasıdır. Ancak özellikle Facebook ve whatsapp üzerinden gelen çeşitli bölgelere, avmlere gimeyin, saldırı olabilir şeklinde mesajların korku kaynaklı kaale alındığını ancak insanları kaosa da sürüklediğini beyan etmektedirler.

5.1.6. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle Başa Çıkma Mekanizmaları ve Aldıkları Tedbirler

Terörizm korkusu katılımcıların hepsi için tedirginlik, korku ve endişe yaratmaktadır. Ankara'da gerçekleşen saldırıların özellikle literatürde de tanımlandığı gibi 'yumuşak hedeflerde', bir başka ifade ile herkesin günlük rutinlerini gerçekleştirdiği alanlar, şehrin ana merkez noktaları, etkinlik alanları vb. yerlerde saldırı olması katılımcıların korku seviyesinde yüksek oranda arttırıcı etki yapmaktadır.

Özellikle saldırının hemen sonrasında katılımcılar saldırının gerçekleştiği alanı doğrudan saldırı ile ilişkilendirildiği için; o bölgeden mümkün olduğunca uzun bir süre kaçınma eğiliminde olmaktadırlar. Bunun yanı sıra katılımcılar kendilerince riskli, tehlikeli olarak tanımladıkları alanlardan, etkinliklerden de yine mümkün olduğunca uzak durma yoluna gitmedirler.

> *"Büyükşehirde yaşıyor olmam ile terör korkusu yaşamamı etkiliyor elbette. Öncellikle büyükşehirlerde hele hele Başkent'te tehdit fazla. Çok kalabalık ortamlar, konserler, miting alanları beni her an saldırı olabilir diye endişelendirmektedir…" (Katılımcı A.1, sosyolog,28 yaşında, kadın).*

Katılımcılardan peyzaj mimarı olan A.2(25 yaşında, kadın, peyzaj mimarı), bireylerin aldıkları tedbirler ve korku ile başa çıkma mekanizması noktasında terörizmle mücadele ve akabinde oluşan terörizm korkusu ile mücadelede akla oldukça önem vermektedir ve görüşlerini şu şekilde belirtmektedir:

> *"Bence terörizm aklın akılla mücadelesi. Herkes düşünmeli ben terörist olsam nerede saldırı yapardım diye. Bunun da cevabı ses getirecek büyükşehirler oluyor. Bu açıdan güvenlik güçleri bu şekilde düşünüp tedbirlerini bu doğrultuda almalılar. Benim sivil vatandaş olarak aklıma gelen herhalde onların da aklına gelir. Biz bile öğrendik mesela bombalı saldırılar illa ki kötü arabayla olmuyor. Birkaç sene önceki Kızılay'da Atatürk bulvarı üzerindeki bombalı saldırı lüks bir araç ile yapılmıştı…bilmem hatırlar mısınız, geçen senelerde Sultanahmet'te turist rehberi canlı bombayı fark edip bağırmıştı bomba var diye. Ve o canlı bomba panikle patlatmıştı kendini. Evet yine can kaybı oldu ama en azından dikkatli birinin uyarısı insanlara kaçmak için çok az da olsa süre tanımıştır. Ben şahsen şüpheli insan veya paket görürsem en yakın güvenlik birimine haber veriyorum. İnsan hafızası gördüğü her şeyin fotoğrafını çeker. Unutmuş sansa da şüphelendiği veya tehdidi çağrıştıran durumlar olduğunda önceden*

zihinde fotoğrafladığı her şeyi anımsar. Bence zihnimizdeki bu listeler, gerekli önelmeler almada bize yardımcı olur diye düşünüyorum…"

Katılımcı A.3 (32 yaşında, sosyal hizmetler uzmanı, kadın) için vatandaşların da şehirde yaşarken dikkatli ve temkinli olmasının olası saldırılara karşı en azından bilinçlenmeyi arttıracağını düşünmektedir.

"İnsanın gözü açık olmalı. Tipi düzgün olmayan, tedirgin hal ve hareketlerde olan kişiye dikkat edeceksin. Ben daha önce şüpheli bir durumla karşılaşmadım. Ama karşılaşırsam muhtemelen güvenlik güçlerine haber verirdim. Ancak şu da var hayatımda hiç teröristle de karşılaşmadım, karşıma canlı bomba çıksa panikle ne yaparım onu da bilmiyorum açıkçası…"

şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Katılımcıların korku ile başa çıkma mekanizmaları ve aldıkları tedbirlerde özellikle altını çizdikleri konu korkularının yüksek seviyede olmasına rağmen yaşamın devam ettiğini ve bu sebeple hayatın olağan akışından tamamen kopmanın (kendini eve kapatma, şehirden tamamen taşınma, işi bırakma vb.) mümkün olmadığını değerlendirmektedirler. Bu bağlamda özellikle saldırının hemen akabinde görece daha soyutlanmış bir hayat sürme yoluna gidilmesine rağmen; saldırının üzerinden belirli bir periyot geçtikten sonra hayat, katılımcılar için tedbir almak suretiyle normal akışında devam etmektedir. Aşağıda katılımcıların bu hususta ki görüşleri sunulmaktadır.

"Kreşe giden oğlum var, eşim ve ben çalışıyoruz. Bu yüzden korkudan kendimizi eve kapatmamız mümkün değil. Sadece terör saldırılarının gerçekleştiği dönemlerde kendimin ve ailemin daha güvende olabileceğini düşündüğüm yerlere gitmeyi tercih ediyoruz." (Katılımcı A.4, kadın, biyokimya uzmanı, 35 yaşında).

"Evet terör saldırısına uğramaktan korkuyorum. Hem de çok.. Ama yani başıma gelir mi gelmez mi bilmiyorum. Bu sebeple sürekli paranoyak ve tedbir alarak yaşamıyorum. Günlük yaşantımı sürdürüyorum. Ama tabi yani bir yer çok fazla kalabalıksa mesela orada daha dikkatli olmaya çalışıyorum. Sadece cep telefonuma bazı bölgelerle ilgili gitmeyin tarzında uyarı mesajı geliyor ara sıra, işte o zaman o mesajları hem arkadaşlarımla paylaşıyorum bilinçlensinler diye hem de kendim o denilen bölgelere gitmiyorum…" (Katılımcı A.6, kadın, 42 yaşında, öğretmen).

"Sürekli günlük rutinlerimi değiştirmem, bir kere zaten bu pek mümkün değil. Okula gidip geliyorum. Ama tabi çok kalabalıklar insanın aklına acaba bir saldırı olur mu diye soru getiriyor. Mesela Kızılay'da polis sayısında artış olduğu zamanlar neler olduğuna dair aklıma sorular geliyor…" (Katılımcı A.7, erkek, 19 yaşında).

Katılımcı A.10 (erkek,28 yaşında, garson) korku sebebiyle hayattan tamamen kopulmayacağını, kendisi ve ailesi için daha dikkatli yaşamaya çalıştığını şu şekilde ifade etmektedir:

"Ben çalışıyorum, çalıştığım yer de Ulus'ta. Ben şimdi ne yapayım korkuyorum diye işe mi gitmeyeyim. Mecbur gidiyoruz. Bence korkudan kaynaklı hiç gitmemek veya evden çıkmamak mantıklı değil. Ne yapılabilir derseniz dikkat edilebilir, saldırı olma ihtimalinin olduğu yerlerde güvenlik güçleri arttırılabilir. Kalabalığın çok, kontrolün az olduğu yerlerden uzak durulabilir…."

"Kendimi eve hapsedecek halim yok, herkes çalışıyor, tası tarağı toplayıp gidecek halim de yok. Mecbur buradayız ama işte dikkat ediyorum. Bakıyorum etrafıma, şüpheli insan veya eşya görürsem hem en yakındaki güvenlik görevlisine söylüyorum hem de ortamdan uzaklaşıyorum. İşte kendi çapımda tedbir almaya çalışıyorum…" (Katılımcı A.11).

Katılımcılar özellikle Kızılay, Ulus, Ssıhhıye, Otogar(AŞTİ), Tunalı hilmi, Güvenpark gibi semtleri Ankara'nın diğer bölgelerine nazaran daha riskli bulmaktadırlar. Bunun yanı sıra mitingler, konserler, kutlamalar, eğlence mekânları, özel günlerde gerçekleşen eğlenceler gibi aktiviteler ve mekanlar da benzer şekilde riskli ve olası hedef olarak değerlendirilmektedir.

"Genelde gitmiyorum artık şenlikmiş, konsermiş... Çok da önemli değil açıkçası canım daha kıymetli, olmaz olmaz bana denk gelir böyle bir saldırı. Hatırlarsınız Beşiktaşın maçının olduğu gün Vodafone Arenaya saldırı oldu, yılbaşında gece klubüne saldırı oldu. O gece kulübü zenginlerin gidip eğlendiği yer, herkesi de almazlar normalde. Adam gitti herkesi taradı çıktı gitti. Şimdi ben bunları gördükçe bildikçe niye gideyim ki…" (Katılımcı A. 11, erkek, 22 yaşında, elektronik teknisyeni).

Katılımcı A.24(erkek, 47 yaşında, garson) çocuklarının halk konserlerine, yazın şenlik alanlara göndermediğini, Ankara'da riskli olarak nitelendirilebilecek pek çok yer olduğunu bunun yanı sıra terör saldırılarının insanların canının yanmasının yanı sıra malına da zarar verdiğini bu sebeple esnafların da kendilerini koruması gerektiğine inanmaktadır.

Oto kiralama işi ile uğraşan katılımcı A.16(erkek, 48 yaşında, oto kiralama dükkan sahibi) kalabalık yerlerde temkinli olarak kendi tedbirlerini almaya çalışmasının yanı sıra özellikle son dönemlerde terör saldırılarının lüks ve kiralık arabalar olmasından kaynaklı, araba kiralama işlemlerinde titiz çalıştıklarını belirtmektedir.

"Ben evime ekmeğimi helal yollardan çalışarak götürüyorum. Bizim işte her türlüsü gelir. Haberlerde izlemiştim bombayı lüks bir modele yerleştirmişler. Araba bir de kiralıkmış. Bu haberlerden sonra arkadaşlarla da konuşup daha dikkatli olmaya çalışıyoruz. Tabi benim elimde adamın seceresine bakacak sistem yok. Ancak garip hal hareketleri olanlara arabaları kiraya vermiyorum…"

Ankara'da çok uzun yıllardır ikamet ettiğini belirten katılımcı A.27(erkek, 68 yaşında, memur) ve A.23(kadın, ev hanımı, 46 yaşında) Ankara'nın geçmiş dönemlerde çok daha fazla güvenli olduğunu ama günümüz Ankara'sı için aynı şeyleri düşünmediklerini belirtmektedirler.

Aile hekimi olan A.25(51 yaşında, kadın, aile hekimi) için tehdit ve korku her yerde olduğu için kendisi ve ailesi adına olabildiğince dikkatli olmaya çalıştığını şöyle ifade etmektedir:

"Kızım üniversiteye gidiyor, oğlum lisede. Her ikisinin de özelde pek çok işi oluyor. Tek başlarına gitmek durumunda oldukları da oluyor. Benim iş icabı yetişemediğim anlar oluyor. İşte ozaman aklım kalıyor. Sürekli tembih halindeyim. Kalabalık görünce uzak durun; otobüste-metroda şüpheli bir şey görürseniz hemen inin diye.. inanın alışveriş merkezlerine mecbur gidiyoruz ama onda bile görece daha uzak, yolunağzında olmayanları terch ediyoruz…"

Katılımcı A.29, her ne kadar terörizm korkusunu fazla yaşadığını düşünse de ortada bu sorunu yok edecek bir tedbir mekanizmasını görmediğini *"neyin tedbirini alayım Allah aşkına, bunun tedbirini vatandaş kendi başına alamaz ki.."* şeklinde ifade etmektedir.

5.2. İstanbul Sahasının Katılımcılarının Betimlenmesi

Araştırmanın İstanbul ili safhasına toplamda 38 kişi katılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri birbirinden farklıdır. İstanbul'un çeşitli semtlerinde ikamet eden katılımcılara ait demografik bilgiler aşağıda tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcılardan 18'i kadın, 20'si erkektir. Katılımcılar içerisinde en genç olan 22, en yaşı ileri olan katılımcı ise 66 yaşındadır. Kadın katılımcılar arasında işsiz, özel sektör çalışanı, kamu sektörü çalışanı, sağlık sektörü çalışanı ve emekli vardır. Kadın katılımcıların 7'i bekâr, 9'uevli ve 2'si ise eşinden ayrı yaşamaktadır. Kadın katılımcıların hepsiİstabul'un merkez ilçelerinde ikamet etmektedirler.

Erkek katılımcıların 8'i bekâr, 9'u evli, 2'si eşinden ayrı yaşamaktadır. 1 katılımcının eşi vefat etmiştir. Erkek katılımcılardan arasında da özel ve kamuda çalışanlar, kendi işinin sahibi olanlar, öğrenci ve emekli bulunmaktadır. Erkek katılımcıların hepsi İstanbul'un merkez ilçelerinde ikamet etmektedirler.

Çalışmanın analiz bölümünde katılımcıların tamamı İ.1, İ.2, İ.3… şeklinde tanımlanmaktadır. Tanımlamada 'İ' ifadesi, katılımcının İstanbul'da yaşayan katılımcı olduğunu ifade etmektedir. İ harfinden sonra gelen sayı numarası ise katılımcının kaçıncı kişi olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 157: Katılımcıların Demografik Özelliklerini Gösteren Tablo

NO	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	EKONOMİK DURUM(TÜRK LİRASI)	EĞİTİM SEVİYESİ	MEDENİ DURUM VE KİMİNLE YAŞADIĞI	YAŞADIĞI İLÇE
1	K	27	Özel Sektör(Malzeme Mühendisi)	4001-5000	Üniversite	Bekâr (Yalnız Yaşıyor)	Zeytinburnu
2	K	29	Özel Sektör(Endüstri Mühendisi)	4001-5000	Lisansüstü	Evli (Eşi ve 1 kızı ile yaşıyor)	Pendik
3	E	32	Kamu Sektörü(Polis memuru)	5001-6000	Yüksekokul Mezunu	Evli (Eşi ve 1 oğlu ile yaşıyor)	Bağcılar
4	K	21	Öğrenci	1-999	Üniversite Öğrencisi	Bekâr (Devlet Yurdunda Kalıyor)	Kadıköy
5	E	38	Özel Sektör (İlaç Mümessili)	3001-4000	Yüksek Okul Mezunu	Evli (Eşi ve 2 oğlu ile yaşıyor)	B.Çekmece
6	E	36	Özel Sektör (Bankada Güvenlik Görevlisi)	3001-4000	Lise Mezunu	Bekar (Annesi ile yaşıyor)	Kâğıthane
7	E	24	İşsiz	Gelir Yok	Lise Mezunu	Bekar(Ailesi ile yaşıyor)	Bakırköy
8	E	42	Kendi İşinin Sahibi (Kasap)	3001-4000	Ortaokul Mezunu	Eşinden Ayrı (Annesi ile birlikte yaşıyor)	Güngören
9	E	34	Özel Sektör (Özel bir firmada çalışıyor)	5001-6000	Yüksek Okul Mezunu	Evli (Eşi ile birlikte Yaşıyor)	Beykoz
10	K	31	İşsiz	Gelir Yok	Lise(AÖF Okuyor)	Bekâr (Anne ve Kardeşi ile birlikte yaşıyor)	Fatih
11	K	47	Ev Hanımı	Gelir Yok	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ve 3 çocuğu ile birlikte yaşıyor)	G.paşa

NO	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	EKONOMİK DURUM(TÜRK LİRASI)	EĞİTİM SEVİYESİ	MEDENİ DURUM VE KİMİNLE YAŞADIĞI	YAŞADIĞI İLÇE
12	E	22	Öğrenci	1000-2000	Üniversite Öğrencisi	Bekar (Özel Yurtta kalıyor)	Üsküdar
13	K	63	Emekli(Memur Emeklisi)	3001-4000	Lise Mezunu	Evli (Eşi ile birlikte yaşıyor)	Maltepe
14	K	64	Emekli(Banka Emeklisi)	5001-6000	Lise Mezunu	Evli (Eşi ile birlikte yaşıyor)	Kalamış
15	K	30	Özel Sektör (Bankacı)	3001-4000	Üniversite Mezunu	Bekar (Ailesi ile beraber yaşıyor)	Beşiktaş
16	E	39	Kendi İşinin Sahibi (Taksici)	7001 ve Üzeri	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ve 2 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Sultanbeyli
17	K	33	Ev hanımı(Çocuk Bakıyor)	2001-3000	Lise Mezunu	Evli (Eşi ve 1 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Esenler
18	K	22	Öğrenci	2001-3000	Üniversite Öğrencisi	Bekar(Arkadaşı ile birlikte yaşıyor)	Ataşehir
19	K	28	Özel Sektör (Call Center'da çalışıyor)	2001-3000	Yüksekokul Mezunu	Bekar(Ailesi ile birlikte yaşıyor)	Sarıyer
20	K	43	Özel Sektör (Tezgahtar)	2001-3000	Lise Mezunu	Eşinden Ayrı (Kızı ile birlikte yaşıyor)	Bakırköy
21	E	37	Özel Sektör (Araba Tamircisi)	2001-3000	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ve 2 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Avcılar
22	E	52	Kendi İşinin Sahibi(Spor ürünleri satan dükkanı var)	6001-7000	Lise Mezunu	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor)	Bahçelievler

NO	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	EKONOMİK DURUM(TÜRK LİRASI)	EĞİTİM SEVİYESİ	MEDENİ DURUM VE KİMİNLE YAŞADIĞI	YAŞADIĞI İLÇE
23	E	32	İşçi	2001-3000	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ve 1 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Bayrampaşa
24	K	44	Kendi İşinin Sahibi(Evlere temizliğe gidiyor)	3001-4000	İlkokul Mezunu	Evli (Eşi ve 3 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Pendik
25	E	39	Özel Sektör (Yönetici)	7001 ve Üzeri	Lisansüstü Mezunu	Eşinden Ayrı (Yalnız yaşıyor)	Başakşehir
26	E	58	Emekli(Bağkur)	3001-4000	Lise mezunu	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor)	Çamlıca
27	K	46	Ev hanımı	Gelir Yok	Ortaokul Mezunu	Evli (Eşi ve 2 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Sarıyer
28	E	41	Özel Sektör (Yazılımcı)	5001-6000	Üniversite	Bekâr (Yalnız yaşıyor)	İstinye
29	E	29	Özel Sektör (Özel firmada üretim bölümünde çalışıyor)	2001-3000	Lise Mezunu	Bekâr (Anne ve babası ile yaşıyor)	Kasımpaşa
30	K	37	Özel Sektör(İnsan Kaynakları Uzmanı)	7001 ve Üzeri	Lisansüstü Mezunu	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor	Ataşehir
31	K	56	Emekli(Bağkur)	2001-3000	Lise mezunu	Evli (Eşi ile beraber yaşıyor	K.çekmece
32	E	26	Özel Sektör (Telekomünikasyon firmasında çalışıyor)	2001-3000	Lise mezunu	Bekâr (Anne ve babası ile yaşıyor)	Avcılar
33	E	66	Emekli(Memur)	4001-5000	Üniversite Mezunu	Eşi vefat (Yalnız yaşıyor)	Üsküdar
34	E	44	Özel Sektör (Teknisyen)	3001-4000	Yüksekokul Mezunu	Evli (Eşi ve 3 çocuğu ile beraber yaşıyor)	Aksaray

NO	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	EKONOMİK DURUM(TÜRK LİRASI)	EĞİTİM SEVİYESİ	MEDENİ DURUM VE KİMİNLE YAŞADIĞI	YAŞADIĞI İLÇE
35	K	34	Sağlık Sektörü (Laborant)	6001-7000	Üniversite Mezunu	Eşinden Ayrı (Oğlu ile beraber yaşıyor)	Çengelköy
36	E	25	Özel Sektör (İşçi)	2001-3000	Ortaokul Mezunu	Bekar (Akrabaları ile yaşıyor)	Güngören
37	K	28	Özel Sektör (Yönetici Asistanı)	2001-3000	Yüksekokul Mezunu	Bekâr (Ablasıyla Beraber yaşıyor)	Yeşilköy
38	E	23	Öğrenci	1-999	Üniversite Öğrencisi	Bekâr (Anne ve babası ile yaşıyor)	Topkapı

5.2.1. İstanbul İlindeki Katılımcıların Terörizm Korkusu Tanımlamaları

Çalışmanın İstanbul sahasında yer alan 38 katılımcıya, tıpkı Ankara sahasındaki 31 katılımcıya yöneltildiği gibi 'terörizm korkusu' kavramını nasıl tanımladıklarını analiz edebilmek maksadıyla 4 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Bu sorular; "Terörizm korkusunu nasıl tanımlarsınız?", "Terörizm korkusu sizde hangi kavramları çağrıştırmaktadır?", "Terörizm korkusu zihninizde hangi görüntüleri canlandırmaktadır?", "Terörizm korkusu ile nasıl başa çıkarsınız?" dır.

Çalışmanın İstanbul sahasındaki katılımcılar arasında çeşitli terör eylemlerinden mağdur olanlar, yakınlarını kaybedenler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra terörizm korkusu İstanbul safhasındaki tüm katılımcılar için bilinen, hissedilen ve önemli olarak nitelendirilen bir sorunsaldır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde terörizm korkusu tıpkı Ankara safhasındaki katılımcılarda olduğu gibi öncelikli olarak ölüm korkusu ile eşdeğer tutulmaktadır. Ölme veya yakınını kaybetmenin yanı sıra maddi ve manevi zararlar, güvensizlik, endişe, paranoya hali katılımcıların terörizm korkusunu tanımlarken kullandıkları ifadelerdir.

Katılımcı İ.35 (39 yaşında, kadın, laborant)'e göre terörizm korkusu, toplumun can ve mal güvenliğinin sürekli ve sistematik olarak silahlı veya silahsız bir şekilde tehdit edilmesi, baskı altına alınmasıyla oluşmaktadır. Toplumdaki bireylerin bazılarına zarar vererek, geri kalan çoğunluğu psikolojik olarak tahrip etmedir. Bir başka katılımcı İ.32 (26 yaş, erkek, telekominikasyon firmasında çalışıyor) için terörizm korkusu, can-mal-itibar-güven kaybettirip, toplumdaki ahengi bozma halidir. Terörizm korkusunu insanları baskı altına alıp, hayatın kendisini kısıtlayan bir sebep olan gören katılımcı İ. 27 (46 yaşında, kadın, ev hanımı) için, korkunun toplumun her kesimini ve kurumunu sindirdiğini değerlendirmektedir. İ.37 (28 yaşında, kadın, yönetici asistanı) için ise terörizm korkusu bireyle devlet arasında ikilik çıkarıp kaos yartan bir tehdit türüdür.

Terörizm korkusunun tüm Türkiye'de dönem dönem yaşandığını, yaklaşık 40 senedir Türkiye'nin terörizm sorunuyla boğuşmak zorunda kaldığını belirten katılımcılar için öncelikle de İstanbul, yoğun bir şekilde terörizm korkusunun yaşandığı bir şehir olarak değerlendirlmektedir. Özellikle 2015'dan itibaren bireylerin günlük yaşantılarını ağırlıklı olarak geçirdikleri yerlerde çeşitli terör saldırılarının gerçekleşmesi katılımcılarda korku seviyesinin artmasına sebep olmuştur.

Saldırıların beklenmedik zaman ve mekânlarda gerçekleşmesi, saldırılarda sivil vatandaşların ağırlıklı olarak hayatlarını kaybetmesi, katılımcılar için yaşadıkları şehri kendileri için riskli-tehlikeli olarak görmelerine neden olmaktadır.

Aslen memleketinin Samsun olduğunu, üniversite eğitimi için İstanbul'da yaşadığını belirten katılımcı İ.4 (21 yaşında, kadın, öğrenci), daha önce kendisinin veya ailesinin herhangi bir terör saldırısında mağdur olmadığını ancak yaşadığı şehri tehlikeli ve riskli bulduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

> *"Ben üniversiteye kadar Samsun'da ailemle birlikte yaşıyordum. Bizim orada böyle saldırı geçmişi yok. Tehdit var mı derseniz bence o da yok. Ama İstanbul'da var. Babam ben burada iyi bir üniversite kazandığım için beni göndermeyi kabul etti…"*

Terör saldırılarının toplumda korku iklimi oluşturduğu için ayrım gözetmeksizin hepsinin yıkıcı ve korkutucu olduğunu değerlendiren katılımcı İ.4, kendisi açısından özellikle İstanbul'a geldiği 3 seneden itibaren İstanbul'daki saldırıların kendisini, ailesini ve çevresini korkuttuğunu belirtmektedir.

"Terör saldırıları yıkıcı olmaz mı hiç! Hepsi korkunç, askerimiz şehit oluyor doğuda. Vatanın evladı sonuçta, tanımasan da üzülürsün. Ama büyük şehirlerdeki saldırılar bir başka psikolojik etki yaratıyor bence insanlarda. Neden diyecek olursanız, asker veya polis şehit olduğunda hepimiz onlara üzülüp ağlıyoruz ama korkmuyoruz. Fakat İstanbul'da veya başka bir şehirde terör saldırısı oldu mu herkes ürküyor; çünkü biliyor ki ölen kendi de olabilirdi. Tamamen şans yani. Mesela benim Reina'da ölmemem tamamen tesadüf. İnanın biz arkadaşlarla plan yaptık, o civarda yılbaşı kutlaması yapalım diye. Ama sonra ben vazgeçtim ve ailemin yanına gittim. Kim bilir Samsun'a gitmeseydim belki ben de orada olup ölebilirdim veya yaralanabilirdim. Esas korkutucu olan işte bu. Bana olmayacağını kestiremiyorum…"

Geçmiş dönemde kendisinin veya ailesinin herhangi bir terör saldırısında mağduriyet yaşamadığını ancak terörizm korkusunu hissetmek için illa ki mağdur olunmasına gerek olmadığını düşünen katılımcı İ.2 (29 yaşında, kadın, endüstri mühendisi) için, terörizm korkusu sadece bireylerin değil; toplumların sorunudur. Terörizm korkusu katılımcı İ.2'ye göre hem bireyleri hem de toplumun genelini gelecek kaygısına düşürebilecek kadar etkili bir korku türüdür.

Geçmişte kendisinin veya ailesinin herhangi bir terör saldırısına bağlı mağduriyet veya kayıp yaşamadığını dile getiren katılımcı İ.5(erkek, 38 yaşında, ilaç mümessili), terörizm korkusunu, terör eyleminden mağdur olma ihtimaline karşı sürekli olarak hissedilen kaygı durumu olarak tanımlamaktadır. Türkiye'de çok uzun yıllardır terör sorunu olduğunu ve bunun ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal tüm alanlarına zarar verdiğini ancak özellikle son 10 yıldır İstanbul, Ankara gibi çok önemli büyükşehirlerde çeşitli terör örgütlerinin kirli eylemler gerçekleştirdiğini belirtmektedir.

"Terör dediğin şey artık sadece doğuda dağlarda değil. Şehirlerde var, iki sokak ötende bomba patlayabiliyor. Ve artık hedef herkes, sen, ben… Kimse bana olmaz diyemiyor, hiçbir devlet yetkilisi de size olmaz da diyemiyor…"

Katılımcı İ.6 için ise terörizm korkusu, düşünülmesi dahi korku veren bir duygudur. Terörizm korkusunun, başta Türkiye'nin sonrasında da bireylerin huzurunu bozan bir faktör olduğunu düşünen katılımcı İ.6 (erkek, 36 yaşında, güvenlik görevlisi), saldırıların kendisinin hayatında etki bıraktığını şu şekilde açıklamaktadır:

"Saldırıların hepsi anlık. Ne zaman ve nereden geleceği belli olmuyor. Dolayısıyla gerek çalışma gerekse özel hayatımda, çevremde tortu bırakıyor…"

Özel bir firmada çalışan katılımcı İ.9 (erkek, 34, özel sektör)'a göre terör saldırılarının temel amacı toplumun huzurunu bozmaktır. Bunu başarabilmek için de insanlarda korku, panik ve endişe hali yaratmaya çalışmaktadırlar. Saldırılarıyla korkutmayı başarabilen örgütler, hem vatandaşlara hem de dışarıdaki toplumlara saldırının gerçekleştiği ülkenin aciz, korunaksız, can ve mal güvenliğinin olmadığı bir ortam olduğu fikrini aşılamaya çalışmaktadırlar.

63 yaşındaki katılımcı İ.13 (kadın, emekli) terörizmin ve yarattığı etkinin, korkunun Türkiye'ye senelerdir ciddi seviyede zarar verdiğini düşünmektedir. Kendisine göre ülkedeki en önemli güvenlik sorunun terörizm olduğunu ve yıllardır bitemediğini şu şekilde ifade etmektedir:

> *"ben daha önce herhangi bir terör saldırısında mağdur olmadım. Allah'da mağdur etmesin. Çok fena, çok vahim bir durum. Gençlik dönemimden beri bu ülkede pek çok eli kanlı terörsit eylem yaptı. Askerimiz, polisimiz hep zarar gördü, şehit oldu. Lanet olsun bitmedi gitti bu terör denen musibet. Ama bitirmiyorlar kızım, dış destekçisi çok bir kere. Doğu/ Güneydoğu yetmezmiş gibi şimdi birkaç yıldır büyükşehirlere de sıçradı…"*

Türkiye'de 1974 yılından beri terörizm korkusunun yaşandığını düşünen katılımcı İ.22 (Erkek, 52 yaşında, kendi dükkanı var), korkunun hiç geçmeyen bir his hali olduğunu ancak belirli dönemlerde saldırının yeri-türü-zarar verme durumuna göre korku seviyesinde artış olduğunu değerlendirmektedir. Benzer şekilde katılımcı İ.21 de terörizm korkusunun sürekli bireylere teröristler tarafından aşılandığını, bu sayede kamu düzenin bozulduğu yorumunu yapmaktadır.

Aslen Zonguldaklı olsalar da 30 senedir İstanbul'da ikamet eden katılımcı İ.24 (44 yaş, kadın, temizlik görevlisi), İstanbul'un geçmiş dönemde güvenli bir şehir olduğunu, şuan günümüzde bunun tamamen değiştiğini düşünmektedir.

Suçlular kadar teröristlerin de çoğaldığını, günümüzde her saldırının artan oranda vahim sonuçlar doğurduğunu, saldırılarda mağdur olan tarafın bireyler ve devlet olduğunu; ancak kazanan tarafın terör örgütleri olduğunu ifade etmektedir. *"….tamam devlet ayakta ama maalesef kazançlı çıkan terör örgütleri…"* şeklinde cümle kuran katılımcı İ.24, terörizm korkusunun her saldırıdan sonra daha da arttığını dile getirmektedir.

Diğer katılımcılar gibi terör saldırılarını, toplumun dirliğini, düzenini, ahengini, ekonomisini bozabilecek kadar güçlü etkilere sahip bir sorun olarak tanımlayan katılımcı İ.28 (erkek, 41 yaşında, yazılımcı) terörizm korkusunun tanımını şu şekilde yapmaktadır:

> *"Saldırılar sosyal, psikolojik, fiziksel, ekonomik, siyasi düzensizlik yaratıyor. Uzun yıllardır bu ülkede çok büyük saldırılar yaşandı, çok çileler çekildi. Hepsi acı tecrübe. Ama bana göre özellikle büyükşehirlerde mesela Ankara, İstanbul gibi metropol olan şehirlerde gerçekleşen saldırılar unutulması mümkün olmayan, insanları dehşete düşürecek kadar büyük korku açığa çıkaran etkilere sahip. Doğu ve Güneydoğu'da saldırılar olduğunda, şehit verildiğinde vatan sağ olsun diyoruz. Ama başka bir terör saldırısı İstanbul'da olduğunda kimse vatan sağ olsun demiyor. Vatandaşa işin ucu dokununca nerede bu devlet diyoruz. Bence terörizm korkusu özellikle büyükşehirde yaşayanların korkusu. Bu tepki aslında ne yazık ki terör örgütlerinin işine yarıyor. Bence bu sebeple büyükşehirlerde saldırı yapmaya ağırlık verdiler. Doğu ve güneydoğudaki saldırılar, insanları birbirine kenetliyor. Ancak bu iş istanbul'da olunca işin rengi değişiyor. İşte bu yüzden şehirlerdeki terörizm korkusu tehlikeli.. terör örgütleri böyle böyle ayrıştırmaya çalışıyorlar insanı. Çok şükür şuan böyle bir seviyede değiliz ama dikkat etmek lazım…"*

1979-1980 yılları arasında sağ-sol çatışması sebebiyle, okuduğu okulun önünde bir grup kişinin tüm okul çıkışındaki kişilere ateş açtığını, bu sebeple geçmiş dönemde terör saldırılarına dair tecrübesi olduğunu kaydeden katılımcı İ.31 (56 yaşında, kadın, emekli), Türkiye'nin belirli dönemlerde belirli terör örgütlerinin hedefinde kaldığını, bu örgütlerin özellikleri fark etmeksizin bireylerde, toplumda çeşitli etkiler bıraktığını ve bu etkilerin terörizm korkusu olarak tanımladığını belirtmektedir. Kendisine etki olarak tanımladığı şeylerin neler olduğu sorulduğunda katılımcı İ. 31, depresyon, kaygı bozukluğu, geçmeyen korku ve endişe hali, üzüntü, sosyal yaşamdan kopuş, stres bozukluğu kavramlarını sıralamaktadır.

Çalışmanın Ankara safhasında gerçekleştirildiği gibi terörizm korkusunun tanımlanmasına yönelik katılımcılara yöneltilen soruların cevapları neticesinde terörizm korkusunun tanımlanması alt kategorilere ayrılmıştır. İstanbul'da da tespit edilen dört ana kategori ölüm korkusu-yaralanma ve maddi kayıp, saldırı kaynaklı yoğun korku ve endişe gibi psikolojik duygu durumları, günlük rutin faaliyetlerden ve sosyal yaşam döngüsünden kopuş, güvensizlik-risk algısıdır. Ana kategoriler, katılımcıların terörizm korkusu tanımlanmalarıyla ilişkilendirilip, bağlantı kurularak yorumlanmaktadır.

5.2.1.1. Ölüm/ Yaralanma Ve Maddi Kayıp Verme Korkusu

Çalışmanın İstanbul safhasındaki 38 katılımcının tamamı, terör saldırıları sonucunda insanların öldüğünü, yaralandığını, sakat kaldığını, bireylerin, toplumun ve devletin maddi ve manevi zarar gördüğünü, tüm bunların kendilerinde korku oluşturduğunu düşünmektedirler.

42 yaşında yalnız yaşayan erkek katılımcı İ.8 (erkek, 42 yaşında, kasap)'e göre insanları yaşadıkları hayatta en çok korkutan şey ölüm korkusudur.

> *"teröristler insanları ölümle korkutuyorlar. Ve oldukça da başarılılar. Askerimize de saldırdılar ama askerimiz korkmaz. Karşılığını da verir bu soysuzlara. Ama ben gariban bir sivil vatandaş olarak korkuyorum. Çünkü savunmasızım. Tamam elbet bir gün öleceğim ama böyle patlamada parçalanarak ölmek istemiyorum. …"*

Saldırılara bağlı hayatın son bulmasını, terörizm korkusunun ana tetikleyicisi olduğunu değerlendiren katılımcı İ.9 (erkek, 34 yaşında, kendi işinin sahibi) *"işin ucunda hayatın son buluyor. Korkmuyorum diyen de yalan söylüyor ben size söyleyeyim. Delikanlılık yapılacak mesele değil bu…"* diyerek ölüm korkusunun korkutuculuğundan bahsetmektedir.

Katılımcılarda ölüm korkusunu en çok korku duyulan durum haline getiren unsur, saldırılarda sivil vatandaşların hayatlarını kaybetmiş olmasıdır. Saldırılarda yaşamını yitiren veya yaralanan insanların tesadüfen orada bulunması, çalışması, kurban olarak rastgele seçilmeleri, masum olmaları gibi özellikleri İstanbul safhasındaki katılımcıların ölüm ve yaralanma korkularını arttırmaktadır.

Katılımcıların tamamı için bu şekilde hayatı kaybetmek, yaralanmak 'kader'şeklinde tanımlanıp kabul görmemektedir. Dahası katılımcılar bu korkuyu kendileri ve sevdikleri adına duyarken aynı zamanda da saldırılardan doğrudan etkilenen insanlar için derin üzüntü duymaktadırlar. 30 yaşında bekâr, kadın ve ailesiyle yaşayan katılımcı İ.15:

> *"Yaşanılan her saldırıda kaybedilen onlarca can var. İnsan evladı olan herkesi vicdanen yaralar, üzer bu durum. Tanımadan da üzülüyorsun. Aynı zamanda da tecrübe etmeden korkuyorsun. Yani insanın aklına geliyor beni de bir patlama bulabilir diye. Nereden çıkardın derseniz açıkçası biz o saldırıların olduğu yerden bir şekilde geçiyoruz. Bu alınyazısı değil bence. Hastalık veya yaşlılık değil ki kendini alıştırasın. Bu saldırılarda beklenmedik şekilde ölüyorsun. Yaralı bile kurtulsan*

uzuvların eksik oluyor. gözün, bacağın gitse tamam yaşadığına şükür edersin ama her an saldırı aklında olur. Düşünüyorum yani ya benim başıma gelse, Allah korusun annemi böyle bir saldırıda kaybetsem beni hiçbir şey teselli etmez. Yüreğimdeki acıyı, korkuyu dindirmez. İşte masum insnalraın böyle ölmesini kabul edemediğim için hem kendi adıma hem de ailem adına korkuyorum. ..."

şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Geçmiş dönemde terör saldırılarında eşinin babası ve ailesi şehit edilmiş katılımcı İ.16 (erkek, 39 yaşında, taksici) için terör saldırılarında yaşanan can kayıplarının üzüntüsünün hayat boyu geçmediğini ve geride kalan aile üyeleri için başka bir olası saldırı da ölme ihtimalinin ciddi bir travmaya ve korkuya yol açtığını aşağıda ifade etmektedir:

"Benim ailemde yok ama eşimin babası ve ailesi 1993'te Bitlis'te şehit edilmiş. Eşim dahil çocuklar yetim kalmış, korkuyla boynu bükük büyümüşler. Ben birebir yaşamadım böyle bir acı, tatmadım. Allah'da tattırmasın. Ama eşimden biliyorum üzüntüsü ve korkusu geçmiyor. Ne zaman bir saldırı olsa eşim dehşete kapılmış bir şekilde izliyor haberleri. Ve inanın tek gündemimiz bu saldırılar oluyor ..."

Daha önce ailesinde terör saldırılarında mağdur olmadığını, aile üyelerinde ölüm durumunu dahi yaşamayan 23 yaşındaki katılımcı İ. 18 (Kadın, öğrenci), his olarak ölüme dair herhangi bir tecrübesi olmamasına rağmen terör saldırıları kaynaklı ölme veya yakınını kaybetme ihtimalinin kendisini derinden sarstığını, korkuttuğunu ve bu ihtaimalin kendisini ileri seviyede rahatsız ettiğini belirtmektedir.

Tıpkı katılımcı İ.16 gibi katılımcı İ.20 (43 yaşında, tezgahtar)'de geçmiş dönemde akrabalarını terör saldırılarında kaybetmiştir. İnsanların fani varlıklar olduğunu, elbette günün birinde öleceklerini bildiğini kaydeden katılımcı, terör saldırılarına bağlı gerçekleşen saldırılarda Azrail'in terörist olduğunu bilmenin, ölüm korkusunu ortaya çıkardığını ve terörizm korkusunun en temelde ölüm korkusu olduğunu dile getirmektedir. 1986 yılında Siirt'te 2 amcasını ve 1 dayısını şehit veren katılımcı, terörizm korkusunun her saldırı sonrasında tekrar tekrar su yüzüne çıktığını, ölümleri defalarca hatırlamak zorunda kaldıklarının altını *"...her saldırı kayıplarımızı hatırlatıyor. Biz bir daha böyle bir ihtimali kaldıramayız. Hani derler ya ölenle ölünmüyor, bu normal ölümler için geçerli. Böylesine fena, hain saldırılardaki kayıplar hep akıllarda..."* şeklinde çizmektedir.

Terörizm korkusu literatürü incelendiğinde, özellikle büyük şehirlerde gerçekleşen terör saldırılarında verilen niceliksel insan kaybı oranı, nüfusun genel oranına göre oldukça azdır. Ancak saldırının büyükşehirlerde yaşayan insanların yaşam döngüsünde doğal bir süreç, beklenilen bir durum olmadığı için; saldırıda kayıplar, ölü sayıları az olsa da ortaya çıkardığı korkunun seviyesi kat ve kat fazladır.

Ortaköy Reina saldırısı, Vodafone Arena saldırısı, 15 Temmuz saldırılarından sonra ölüm korkusunu daha yoğun yaşadığını belirten katılımcı İ.24 (Kadın, 44 yaş), çocukları, ailesi ve kendi adına ölüm korkusu duyduğunu, artan saldırılar sebebiyle yaşantılarının pamuk ipliğine bağlı olduğu kanaatinin oluştuğunu ifade etmektedir.

Terörizm korkusunun çok ciddi ve ileri seviye etkisinin, terörle içiçe yaşamak zorunda olan ülkeler ve vatandaşlarının bilebileceğini düşünen katılımcı İ.30(Kadın, 37 yaşında) korkunun tanımını şöyle yapmaktadır:

> *"Ne yazık ki yaşanan terör olayları bizleri, hepimizi olumsuz etkilemektedir. Evet milletimize, devletimize yapılan saldırıları kabul etmiyoruz. Terörle her zaman mücadele ederiz. Zaten bizi bizden başka kimse anlamaz. Ama kabul edelim deli gibi korkuyoruz bir daha saldırılardan zarar göreceğiz diye. Allah aşkına kim korkmaz! Bir tane bomba patlıyor İstanbul'un göbeğinde ve hayat herkes için durmuyor mu? Hedefin benim gibi sivil vatandaşların olduğu saldırılar başlı başına dehşete kapılma sebebi. İnsanlar ölüyor, çocuklar ölüyor…"*

Benzer şekilde katılımcı İ.31 (56 yaşında, kadın, emekli) Türkiye'de terörizm korkusunun yoğun yaşanmasında ülkenin senelerdir çeşitli örgütlerin hedefinde olmasının altını çizerken; aynı zamanda da örgütlerin eylem türlerinin insanlarda ölüm korkusunu tetiklediğinin vurgusunu yapmaktadır. *"İnsanları domuz bağlarıyla öldürdüler, kafa kestiler, hepimizin arasına canlı bomba soktular, patlatmalar yaptılar…Ölüm bu kadar yakınımızda olmamalı…"* şeklinde terörizm korkusunun ana merkezinde ölüm korkusunun olduğunu ifade etmektedir.

Ölüm korkusu, terör saldırılarında en büyük korku olarak yer almaktadır. Bireylerin ilk akıllarına gelen ve katılımcıların tamamının altını çizdiği bir endişedir. Ancak çalışmaya katılan katılımcılar, ölüm korkusunu dile getirdikten sonra ikinci olarak saldırılara bağlı kendisinin veya yakınlarının yaralanmasını, sakat kalmasını da korkutucu bulmaktadırlar. Öte taraftan saldırılar sebebiyle ülkedeki maddi kayıplara da vurgu yapan

katılımcılar, terörle mücadeleye ayrılan ekonomik bütçenin Türkiye'nin gelişimine engel teşkil edeceğini değerlendirmektedirler.

> *"Bence 80 milyonu etkiliyor bu terör illeti. Öldürüyor, yaralıyor, sakat bırakıyor, korkutuyor, endişe yaratıyor, zarar veriyor. Hem de her türlü..belki böyle bir bela ile uğraşmasaydık, belki çok daha iyi durumda olurduk ülke olarak…" (Katılımcı İ.33, 66 yaş, erkek)*

23 yaşında olan, üniversitede eğitim gören erkek katılımcı İ.38, terörizm korkusunun bireylerlerde manevi yönü ağırlıklı olmak üzere maddi-manevi zarar verdiğini, terörle mücadeleye verilen emek kadar terörizm korkusu ile mücadelede devletin çeşitli sosyal kurumlar ile birlikte hareket ederek azaltıcı tedbirler alması gerektiğini şu şekilde değerlendirmektedir:

> *"terör örgütleri ülkede iç karışıklık çıkarıp insanlara korku salıp, kendi ideolojilerini insanlara kabul ettirmeye çalışıyorlar. Ama eylem tarzları, insanların can ve mal güvenliklerine zarar verdiği, sürekli tehdit ve risk durumu oluşturduğu için maalesef bu vandallık sonucu insanlar çaresizlik içinde resmen fobi sahibi olıuyor. Terörizm korkusu önemli bir vaka. Üzerine yeteri kadar eğilmediğini düşünüyorum…"*

63 yaşındaki kadın katılımcı İ.13'e göre insanın yaşadığı yerde terör saldırısı olabileceğini bilmesi dahi insanı başlı başına tedirgin eden ve korkutan bir durumdur. Katılımcıya göre terörizm korkusu, Türkiye'yi içeride ve dışarıda zor durumda bırakmak için kasıtlı oluşturulan bir durumdur. HSBC Bank, Dolmabahçe Beşiktaş'ta gerçekleşen patlamalar, pek çok polis merkezine yapılan saldırıların hepsi katılımcıya göre insanlara dehşeti yaşatmak için yapılmıştır. 'köpek bile yemek yediği kabı pislemezken, bu hainler bizim masum insanlarımıza zarar veriyor, olacak iş değil bu' şeklinde görüşünü belirten katılımcı İ. 13 için terörizm korkusu toplumda öenmli bir yer teşkil eden ve ciddi sıkıntılar yaratan bir sorundur. Terörizm korkusunun tecrübe edilmeden de hissedilebileceğini değerlendiren katılımcı için işin ucunda insan canının olması korkmak için yeterli bir gerekçedir.

5.2.1.2. Yoğun Korku Ve Endişe Gibi Psikolojik Duygu Durumları

Terörizm korkusu, literatürde de yer aldığı gibi bireylerde saldırılara bağlı ortaya çıkan yoğun korku, endişe, panik halidir.

"Terörizm korkusu öncelikle ben de kargaşa, korku gibi panikleten duyguları çağrıştırıyor. En soğukkanlı insanı bile ne yaptığını bilemez hale getiriyor. Akıl tutulması gibi bir şey. " (Katılımcı İ.14, 65 yaş, kadın, emekli).

"Terör saldırıları büyük travma, hiç acımadan çoluk çocuk, kadın, genç, yaşlı demeden saldırıyorlar. Aklın almadığı saldırılar. Bir de bu saldırılar sonrası beni mahveden bir başka husus, ölen insanlara dna testi yapıyorlar ya, ne fena. Vücuttan geriye ne kaldıysa tabuta koyuyorlar. Bunları düşününce sarsılıyorum… " (Katılımcı İ.25, 39 yaş, erkek).

Geçmiş dönemde terör saldırısına bağlı herhangi bir mağduriyet yaşamadığını ancak bunun için sevinmediğini belirten katılımcı İ.37 (28 yaşında, kadın, yönetici asistanı),

"Mağdur olmamak şükür edilecek bir şey olmamalı..yani demek istediğim benim veya ailemin, sevdiklerimin bir terör saldırısında kurban olmamız çok fazla anormal bir durum. Böyle bir durum biz siviller için olmamalı…"

şeklinde belirterek terörizm korkusunun kendisi için zorluğunu dile gtirmektedir.

Terörizm korkusunu diğer korku türlerinden ayıran nokta ise, korkuyu ve korkuya bağlı ortaya çıkan duygu durumlarının saldırılardan doğrudan etkilenme ile ilişkili olmamasıdır. Bir başka ifade ile kişilerin terörizm korkusu yaşamaları için saldırıdan yaralanmaları veya yakınlarını kaybetmeleri gerekmemektedir. Saldırıdan haberdar olunması, korkunun hissedilmesi için yeterli bir faktördür.

"Hayatımda daha önce mağdur olmadım. Ama terör saldırısında mağdur olan bir sürü insan gördüm ve duydum. Çok üzülüyorum. Hayatımda karamsarlığı sevmem ama bu saldırılar insanı karamsarlığa sürüklüyor ne yazık ki. Empati kurmaya çalışıyorum mağdurlarla. Benim başıma, çocuğuma olsa yıkılırdım. Böyle güzel yaşanılacak ülkemin ve vatandaşların başına böyle acı oaylar gelmesi beni ümitsiz yapıyor. Ve en çok da korkuyorum. Yaralılar, ölüler, bacağı-kolu kopan insanlar, korku içinde sağa sola koşanlar, ağlayanlar, acı çekenler, ambulans sesleri, koca bir kalabalık, kaos ve çaresizlik… Mesela düşünüyorum patlamada bacağı kopan bir insana orada olsam nasıl yardım ederim, ne yaparım, nasıl teskin ederim! İnsanların elini kolunu bağlıyor bu saldırılar. Katliam ve vahşet, inanın başka bir şey değil. İnsanın soğukkanlı davranabileceği bir durum değil bir kere..Başlı başına yıkım… " (Katılımcı İ.17, 33 yaş, kadın, ev hanımı)

Çalışmanın İstanbul safhasındaki katılımcılar, tıpkı Ankara safhasındaki katılımcılar gibi terörizm korkusu yaşamakta ve geçmiş dönemde yaşanan terör saldırılarından olumsuz etkilenmektedirler. Ancak hissedilen endişe hali, duygu durumları terör saldırılarının gerçekleştiği yerle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda katılımcılar özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde gerçekleşen terör saldırılarında hedef grubu asker-polis olarak değerlendirirken; saldırı büyükşehirlerde, metropollerde gerçekleştiğinde katılımcılar sivil vatandaşları hedef kitle olarak değerlendirmektedir. Dolayısıyla katılımcılar için kendilerini esas dehşete düşüren, korkutan endişe eden durum yaşadıkları şehirde gerçekleşen saldırılar sebebiyle ortaya çıkmaktadır. Doğu ve Güneydoğu'daki saldırılar ise katılımcılar için üzüntü vericidir. Askerin, polisin şehit düşmesi, yaralanması katılımcılar için onlar ve aileleri adına kederlenmelerine sebep olurken, korku duymalarında arttırıcı etki oluşturmamaktadır.

> *"Ankara, İstanbul gibi şehirlerde terör saldırılarının etki alanı bence daha fazla. Doğu ve güneydoğu'da ne yazık ki askerimiz, polisimiz şehit oluyor, yaralanıyor ağırlıklı olarak. İçimiz kan ağlıyor, kahroluyoruz. Ama saldırı İstanbul'da olunca bu bizler için beklenilmeyen bir durum. Ve şok etkisi yaratıyor… Terör saldırılarında bence teröristler vatandaşa ne kadar aciz ve korunaksız olduğunu gösteriyor. Diyor ki ben istediğim yerde bombamı patlatırım. Ve sen bugün yaşıyorsun ama yarınınla hayatının garantisi yok…şimdi bunu bilmek, hissetmek mahvedici etkide. Yani insan ister istemez paniğe kapılıyor. Her şeyi sorguluyorsun. Normal seyrinde devam eden yaşantım bir bombayla değişiyorsa orada sorun vardır. Ve bu korku her yaşı herkesi etkiliyor. Mesela çocuk babasını bombalı saldırıda kaybetmiş, bence o çocuk bundan sonra balon patlasa korkar… " (Katılımcı İ.16, 39 yaş, erkek, taksici)*

Katılımcıların 38'i de aynı seviyede endişe, korku, panik yaşamamaktadır. Korku seviyesi ve ortaya çıkan duygu durumları kadın katılımcılar için ağırlıklı olarak daha fazla olmakla birlikte erkek katılımcıların da korkuya bağlı yaşadıkları duygu durumları çeşitlilik göstermektedir.

Terörizm korkusu katılımcıların bir kısmının hayatını tamamen etkilerken, bazı katılımcılar için sürekli ancak belirli dönemlerde artış gösterdiği değerlendirilen tepkidir. Tüm katılımcılar kendi can güvenlikleri için endişe duymalarının yanı sıra aileleri ve sevdikleri için de endişe duymaktadırlar. Bu bağlamda medeni durum değişse de bireylerin çevrelerinde kendileri dışında da endişe ettikleri kişiler bulunmaktadır. Evliler için eş ve çocuk ön sırada yer alırken; bekârlar için anne, baba, çevre ön plana çıkmaktadır.

Katılımcıların terörizm korkusunu yoğun olarak yaşamaları ve bu korkuya bağlı çeşitli duygu durumlarını hissetmelerindeki öncelikli unsur iki tanedir. Bunlardan ilki saldırıların zaman ve mekân bakımından belirsiz olmasıdır. İkinci unsur ise saldırıların türü ve sivil vatandaşları hedef alarak gerçekleşmesidir. Bu iki faktör terör saldırılarını, İstanbul safhasındaki tüm katılımcıları dehşete düşürmektedir.

> *"Yaşadığımız dönem korku çağı oldu ne yazık ki. Çeşitli suçlardan mağdur olmaktan korkmak yetmiyor gibi bir de acaba bombalı saldırıda ölür müyüm diye endişe ediyoruz. İşin kötü tarafı diğerlerinden kendimizi bir şekilde koruyabiliyoruz. Ama bunda hiçbir şey yapamıyoruz. Elden bir şey gelmiyor. Ve çok belirsiz her şey. Hangi şehirde saldırı olursa olsun tüm saldırılar korkutucu. Kalbimiz orada oluyor. ama saldırı insanın yaşadığı hele hele vakit geçirdiği yerlerde saldırı olunca valla evinde vurulmuş gibi oluyorsun. " (Katılımcı İ.32, 26 yaş, erkek, özel sektör)*

Katılımcı İ.1 (27 yaşında, kadın, mühendis) için terör saldırıları insanların zihinlerinde acı, gözyaşı ve çaresizliği kodlamaktadır. Terörizm korkusunun stres ve endişeye bağlı ortaya çıkan ruhsal bir bozukluk olduğunu düşünen katılımcı İ.4 (21 yaşında, kadın, öğrenci), saldırıların türünün ve eylem sahasının son 10 yılda korkutucu bir hal almasının bireylerin ruh sağlığının yanında toplumsal dengenin de bozulmasına yol açtığını düşünmektedir. Benzer şekilde katılımcı İ.7 (24 yaşında, erkek, çalışmıyor) için terörizm korkusunun etkisi, yarattığı duygu durumları bireylerin ötesinde ülkeyi tamamen kuşatan bir özelliğe sahiptir. Adeta tüm Türkiye'yi komple saracak bir panik, endişe ve korku halidir. Bir başka katılımcı İ.6 (erkek, 36 yaşında, güvenlik görevlisi) yaşadığı şehirdeki saldırıların kendisini psikolojik olarak çökerttiğini, endişenin her şeyin önüne geçtiğini ifade etmektedir. Terörizm korkusunun aklında ve vicdanında derin tahribatlar yarattığını söyleyen katılımcı İ.6 endişeli halini şu şekilde ortaya koymaktadır.

> *"çok endişeliyim çok. Niye böyle bir hain saldırı sonucu öleyim veya yakınımı kaybedeyim. Aklım ve vicdanım almıyor. Kabullenemiyorum. Sabah işe veya okula gidiyorsun, akşamına parçalanmış halin ailene veriliyor… " (Katılımcı İ.6, 36 yaş, erkek).*

Terör saldırılarının varlığını biliyor olmanın dahi kendisinde yoğun endişe ve korku hali yarattığını belirten katılımcı İ.20 (43 yaş, kadın, tezgahtar), İstanbul'da geçmiş dönemlerde çok acı saldırılar yaşandığını, saldırıların her birinin tek tek sosyal ve psikolojik olarak tahribatlar yarattığını, saldırının tortusunun zaman geçse de devam ettiğini belirtmektedir.

> *"…daha önceki saldırılarda kaybettiğimiz canlar için derin üzüntü duyuyorum. Saldırılar oluyor, şehri belli bir süre sonra eski haline görüntüsel döndürüyorlar. Ama maddi ve manevi kayıplar, yitip giden ve yarım kalan hayatlar… hayat boyu dinmeyen acılar… " (Katılımcı İ.20, 43 yaş, kadın).*

Gerçekleşen kimi terör saldırılarının toplumda psikolojik tahribatlar yarattığı iteratürde yer almaktadır. Tıpkı Amerika'da yaşanan 11 Eylül saldırılarının unutulmayan ve hep hatırlanan etkisi gibi Türkiye'de de 15 Temmuz günü Fettullahçı Terör Örgütü'ne bağlı askerlerin Ankara ve İstanbul'da yaptıkları saldırılar özellikle bu illerde yaşayan insanlar için travmatik etki yaratmaktadır.

> *"Daha önce 15 Temmuz 2016'da o hain darbe girişimini gördüm. Misafirliğe gitmiştik. Üsküdar'da akrabaları ziyaretten dönüyorduk. Köprüde daha bir şey başlamamıştı. Ama biraz fazla tank gördüm etrafta. Eşime dedim ki Allah Allah bunlar ne acaba diye. Ama anlamadık tabi ilk başta. Sonra eve varınca anladık neler olduğunu. Ama şimdi düşünüyorum ve tüylerim diken diken oluyor..Allah korusun ya biz oradan geçerken bir şey olsaydı. Sadece bu 15 Temmuz değil, bir sürü acı saldırılar oldu.. insanlar maç izlerken, eğlenirken öldüler. Açık söyleyeyim huzurlu ve güvenli ülke özlemi içindeyim. Yaşanan her saldırıda sanki başıma gelmiş gibi etkileniyorum…" (Katılımcı 11, 47 yaş, kadın, ev hanımı).*

Geçmişte yaşanan 4. Levent'te HSBC Bankası'nda yaşanan bombalı saldırıdan dolaylı yoldan mağdur olan katılımcı İ.14 (kadın, 64 yaşında, emekli) korkusunu şu cümlelerle açıklamaktadır:

> *"HSBC saldırısında çok korkmuştum. Küçük kızımın okulu saldırının olduğu yerin 2 arka sokaktaydı. Büyük kızım da Beşiktaş'ta okuyordu. Biz de yakın oturuyorduk oraya. O korkunç patalamada ben ne yapacağımı, hangi evladıma nasıl ulaşacağımı bilemedim. İnanın şokta idim, kafam durdu adeta. Yollar kapalı, insanlar kan revan içinde televizyonlar tarafından gösterilirken, ben bir anne olarak ne yapacağımı*

bilemedim. Neyse ki okullardan 1 saat sonra haber alabildim de çok şükür rahatladım…" (Katılımcı İ.14, 65 yaş, kadın).

Tüm katılımcılar, terör saldırılarından sonra hissettikleri korkuların kendilerini geleceğe dair karamasarlığa sevk ettiğini dile getirmektedirler. Bu hususun kendilerini sınırladıklarını belirtmektedirler. Katılımcılara göre ölümün acı yüzünün terör saldırıları ile insanların hayatlarına tıpkı eylemlerde kullanıldığı şekilde bomba gibi düşmektedir.

"Çok şükür daha önce mağdur olmadım. Ama ne yazık ki ülkemiz pek çok hain terör örgütüün kıskacında. Nerede ve ne zaman saldıracaklarını da bilmiyorsun. Pek çok tuzak kuruyor bu hainler. Bu belirsizlik çok rahatsız edici. İnsanı endişeye sevk ediyor. Dolayısıyla ben kendi adıma olumsuz etkileniyorum. Huzursuzum. Bizler vatanına bağlı insanlarız. Şehitlerimize, gazilerimize, geride kalan ailelerine hem çok saygı duyuyorum hem de üzülüyorum. Ama bu son birkaç yıldır ne bileyim şehirlerde saldırı olması, tehlikenin artması insanı rahatsız ediyor. Diyeceksin ki her gün olmuyor. Evet olmuyor da valla bu da bir kere olur, orada da tesadüfen varsan bittin. Beni bu ihtimal korkutuyor…" (Katılımcı İ.8, 42 yaş, erkek, kasap).

35 yaşındaki katılımcı İ.35 (kadın, laborant)'e göre İstanbul'daki terör eylemlerinden sonra kendisinde ve çevresinde her an bir şey olacak korkusu yaşanmaktadır.

"Canl bomba halkın arasına dalıyor. Bunun yarattığı travma çabucak aşılacak bir şey değil. Böyle acı bir olayı, örneği bildikten sonra hareketleri, duruşu, görünüşü bizlere göre garip, şüpheli olan herkes bombacı damgası yer. Bu yüzden terör saldırısını sürekli, her gün yaşamasak da korkusunu sürekli hissediyoruz. Bir de artık ben farkındayım, sivillere saldırmak daha revaçta. Din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin saldırıyor Allah'ın belaları…"

şeklinde terörizm korkusunun yarattığı psikolojik travmanın etkisini, yarattığı durumları açıklamaktadır.

Ailesi Hatay Reyhanlı'da yaşayan bir başka katılımcı İ.36 (erkek, 25 yaşında, işçi) terör saldırıları neticesinde korkuyu ve endişeyi yoğun olarak hissettiğini; can ve mal güvenliği endişesiyle rahat gezememe, rahat uyuyamama ve her şeye şüpheyle bakan bir ruh halinde olduğunu dile getirmektedir. Dahası özellikle ailesinin yaşadığı bölgede de gerçekleşen terör saldırılarının da korkusunu körüklediğini belirtmektedir.

5.2.1.3. Günlük Rutin Faaliyetlerden Ve Sosyal Yaşam Döngüsünden Kopuş

Çalışmaya katılan İstanbul safhasındaki 38 katılımcı, yaşadıkları şehirde terör saldırılarından etkilendiklerini, korktuklarını ve korkularına bağlı olarak günlük rutin faaliyetlerinde değişiklik yaşadıklarını ifade etmektedirler. Kalabalıkların ağırlıklı olarak tedirginlik yaratması sebebiyle katılımcılar sokağa tedirgin çıktılarını vurgulamaktadırlar.

> *"Çok etkileniyorum yaşadığım yerdeki saldırılardan. Kendi adıma her sokağa çıkışımda acaba benim de başıma bir olay gelecek mi korkusu yaşıyorum. Resmen korku içinde yaşar hale geldik… Aslında bu durum insanların bana göre paranayok olmasına sebep oluyor. Buna ben dâhil. İstanbul gibi bir şehir, her telden insan var. Çok büyük şehir. Her şeyin kalbi İstanbul. Bana kalırsa terör örgütü ses getirmek istiyorsa İstanbul bunun için ideal bir şehir. Ki zaten yaptılar. Valla inanın artık Nişantaşı'na, Bebek'e giderken korkar olduk… "* (Katılımcı İ.1, 27 yaş, kadın, mühendis).

Uzun yıllardır Türkiye'nin terörle uğraşmak durumunda kaldığını belirten katılımcı İ.15 (Kadın, 30 yaşında, bankacı), terörle yaşamaya alışmak durumunda kaldıklarını ve hayatın bir parçası olduğunu belirtmektedir. Bu durum sebebiyle özellikle belirli dönemlerde kendisini pek çok şeyden soyutlamak durumunda kaldığını da söylemektedir.

38 katılımcının tamamı çeşitli günlük rutinleri olan; işe giden, çocuğu okula giden, kendiişlerini halletmek için bir şekilde dışarı çıkan bireylerdir. Katılımcılar, yaşadıkları şehirdeki terör saldırıları sonrasında özellikle birkaç ay saldırının gerçekleştiği alandan özellikle kaçınma eğilimi içerisindedirler. Bunun sebebi detaylı incelendiğinde katılımcıların saldırı bölgesini bombalı saldırı ile eşdeğer tutmaları ve sürekli saldırıya dair hatırlamalar eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

> *"Ne yazık ki ülkemde pek saldırı oldu. 15 Temmuz, Beşiktaş ve eğlence merkezindeki saldırılar, Güngören'de patlama, yahudilerin ibadet yerlerine saldırı… Bunlar hep yaşadığımız, geçtiğimiz yerler. İnanın boğaz köprüsüne bakamadım uzun süre, maça gitmeye korkuyorum ve daha bir sürü şey…"* (Katılımcı İ.21, 37 yaş, erkek, araba tamircisi).

> *"Dışarı çıkıldığında, yolda yüründüğünde korku duyuyorsun..Ailemizde önemli bir gündem konusu oluyor. Oralardan geçerken insan düşünüyor acaba Beşiktaş,*

Taksim'den sonra nereye saldıracaklar diye…" (Katılımcı İ.26, 58 yaş, erkek, emekli).

Terör saldırılarının yanı sıra İstanbul'daki nüfus fazlalığına ve kayıt dışı nüfusa vurgu yapan katılımcı İ.24 (44 yaş, kadın, temzilik görevlisi), saldırılarla beraber bu nüfus kontrolsüzlüğünün de kendisini ve ailesini korkuttuğunu aynı zamanda da bu kalabalıklar içinde terörist unsurların barınma ihtimalinin fazlalığına şu şekilde dikkat çekmektedir:

"Terör saldırılarından sonra eşimle de konuşuyoruz. Hayatımız ister istemez değişiyor. Çoğu zaman memlekete dönesim var. Çok kalabalık buralar, ne kadar uğursuz insan varsa sokakta. Eminim içlerinde terörist de vardır. Arada kaynatıyorlar kendilerini, ara ara unutsak da en ufak bir olay olduğunda hemen geri hatırlıyoruz. Yaşadığım şehir çok kalabalık. İnsanların ne olduğunu da bilmiyoruz. Belki de yan sokakta var yaşayan terörist. Böyle düşününce de iyice asabım bozuluyor gerçekten…" (Katılımcı İ.27, 46 yaş, kadın, ev hanımı).

46 yaşında ev hanımı olan katılımcı İ.27 için terörizm korkusu günlük yaşantısında kendisini ileri seviyede etkilemektedir. Kendisinin ağırlıklı olarak evinde olduğunu ancak işe giden eşi ve okula giden çocukları için endişe duyduğunu *"hep dua okurum arkalarından sağlimen eve dönebilsinler diye. Ama endişeliyim ve kuşkuyla bakıyorum her şeye, terör bitmedikçe korkum da devam edecek. "* şeklinde açıklamaktadır.

37 yaşındaki katılımcı İ.30 (kadın, 37 yaşında, insan kaynakları uzmanı) ise terör saldırılarının kendisini ve ailesini ciddi seviyede kısıtladığını ve bu durumun kabul edilemez olduğunu şu cümlelerle izah etmektedir:

"Kalabalık yerlere gitmiyoruz. Ama kimin ne hakkı var beni böyle kısıtlamaya. Biz eşimle ve çocuklarla Çiçek pasajı'nda gezmeyi, Ortaköy'de kumpir yemeyi, İstiklal'de turlamayı severdik. İnanın şimdi gitmiyoruz. Sebebi aman nolur ne olmaz. Çalışan insanlarız, çocuklar okula gidiyor. Ancak özel günlerde, tatil günlerinde gezebiliyoruz. Ve bu özel günleri teröristlerde biliyor. Bakın hemen hemen önemli günler veya en azından önemli saatlerde yapıyorlar. Bu yüzden kimse dile getirmiyor ama teröristler bizlerden 1-0 önde. Öyle alar gelyior ki en güvenli sanılan yer en tehlikeli yer haline geliyor. Bu yüzden işin ucunda can güvenliğimiz olduğu için sağduyulu olamıyorum. Çok etkileniyorum ve günlük yaşantımda zorlanıyorum… " (Katılımcı İ.27, 46 yaş, kadın, ev hanımı).

"Ne yazık ki İstanbul'da terör provakatörü çok. İnsanların huzurunu bozmak için her şeyi yapıyorlar. Mesela Nevruz, 1 Mayıs…İnanın böyle günler diyorsun ki aman bir saldırı falan olur, evde kalayım. Ne yazık ki insanların ağız tadıyla eğlenmeleri, gezmeleri de kalmadı… " (Katılımcı İ.16, 39yaş, erkek, taksici).

şeklinde görüşlerini ifade eden katılımcı İ.16 gibi, katılımcı İ.32 (erkek, 26 yaşında, özel sektör) de terör saldırılarına bağlı endişe hali yaşadığını ve bu korkunun özel günlerde katlanarak arttığını ve korkusunu yoğun olarak hissettiği alanlardan özellikle uzak durduğunun altını şu şekilde çizmektedir:

"İstanbul iyice tehliklei bir şehir haline geldi ne yazık ki. İstanbul benim sevdam, kendimi bildim bileli buradayım, yaşayamam başka şehirde. Ama ne yazık ki artık ev ile iş arasında gidip gelirken dahi tedirgin oluyoruz. Sosyal aktivitelerim kısıtlanıyor ister istemez. Toplulukların fazla olduğu yerlerdense sakin ve güvenli evlerimizi tercih eder olduk. Özel günlerde, resmi günlerde genelde eğlence mekânlarının çok yoğun olduğu yerlerde bulunmamaya gayret ediyorum. Hadi mecbur kaldım gittim tedirgin oluyorum açıkçası. 29 Ekim Cumhuriyet bayramları, 30 Ağustos zafer bayramları İstanbul'un belirli yerlerinde güzel kutlanıyor Beşiktaş'ta falan… Çok istiyorum gitmek. Ama hem kendim hem de annem ile babam patlama falan olur gitme diyorlar. Bu hale gelmek kötü. Ölüm korkusundan milli bayram törenlerine gidemiyorum. Size belki bu abartı gelebilir; ama böyle hissediyorum…" (Katılımcı İ.27, 46 yaş, kadın, ev hanımı).

Demokratik bir toplumda yaşadığı için, insanların demokratik haklarını yasal sınırlar içinde kullanılmasını önemli ve değerli bulan katılımcı İ.37 (kadın, 28 yaşında, yönetici asistanı), özellikle Ankara'da Tren Garı saldırısından sonra mitinglere özellikle katılmadığını, Ankara'da yapılan saldırının bir benzerini İstanbul için yüksek ihtimal dâhilinde olduğunu belirtmektedir. Yine aynı katılımcı günlük rutin faaliyetlerinde kullanılan toplu taşıma araçlarını da çok güvensiz bulduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

"Çok zengin insanlar değiliz. Mecburen toplu taşıma kullanıyorum. Tedirgin de oluyorum açıkçası. Kalabalıklara karışmamaya gayret gösteriyorum duraklarda. Ancak şu bayram zamanlarıİstanbul iyice çileden çıkıyor. Bedava ulaşım diye ipini koparan sokaklarda. O dönemlerde mümkün olduğunca taksiyi tercih ediyorum…"

Üniversite öğrencisi İ.38 (erkek, 23 yaşında, öğrenci) de saldırıların İstanbul'da artış göstermesinin, geçmiş dönemde önemli saldırıların gerçeklemesinin, saldırıların

belirsizliğinin ve şiddetinin kendisindeki terörizm korkusunu arttırdığını; kendi can güvenliğini korumak adına basit seviyede önlem alma yoluna gittiğini şöyle açıklamaktadır:

> *"Kendimce benzer terör saldırılarının olabileceğini değerlendirdiğim yerlerden uzak durmaya çalışıyorum. Kimi zaman arkadaşlarımla buluşacağım zamanı ve yeri değiştiriyorum. Mesela buluşacağımız yerleri özellikle sakin olan yerlerden seçiyoruz. Herhangi bir patlamada öncelikli olarak kalabalık yerlerin hedef alındığını düşünüyorum. Bunlar bile rutinimi bozuyor, keyfimi kaçırıyor ve korkuyu sürekli zihnimde tutup ona göre yaşamama sebep oluyor… "*

24 yaşındaki üniversite öğrencisi İ.7'ye göre İstanbul'da gerçekleşen saldırılar insanın günlük yaşantısını mecburi olarak etkilemektedir. Katılımcıya bu durumu belirttiği şekilde hissetmesinin nedenleri sorulduğunda şu şekilde cevaplama yapmıştır:

> *"…ister istemez etkiler. Bu şehirde suç da fazla ama ona göre bir tedbir alırsın. Bu terör saldırısında koruyucu tedbirin yok ki alabileceğin. Şimdi babam ruhsatlı tabacasıyla mı gezsin! Kaldı ki bomba patladı mı o da işe yaramaz. Dolayısıyla etkileniyor herkes. Mesela annem ile babam bu vodafone Arena saldırısından sonra maça gitmemi istemiyorlar. Babam ikide bir uyarıyor eğlence yerlerine gitme diye. Yani onlar da haklı olarak endişe ediyorlar. Ben de tedirgin oluyorum. Ama evde hapis hayatı da süremem. Ne bileyim korka korka galiba yaşamaya çalışıyoruz.*

Bir başka katılımcı İ.8 (erkek, 42 yaşında, kasap), İstanbul'daki saldırılardan etkilendiğini, korktuğunu, çocuğu olmasa da genç yeğenleri için endişe ettiğini ve sürekli yeğenlerine konserlere, eğlencelere, alışveriş merkezlerine gitmememeleri konusunda uyarıda bulunduğunu ifade etmektedir. Özellikle yılbaşı akşamı Reina'da gerçekleşen saldırı ile beraber terörün her yerde kendini gösterdiğini bir kere daha anladığını ve bunun da korkusunu kat be kat arttırdığını vurgulamaktadır. İnsanların bu terörizm korkusu sebebiyle iş yerlerini dahi açmaya korkar bir hale getirdiğini söyleyen katılımcı, korkunun günlük hayatı ciddi şekilde etkilediğini düşünmektedir.

Gerçekleşen terör saldırıları ve örgüt üyelerinin İstanbul'daki pek çok evde sempatizan barındırması katılımcıların sokaklarında, apartmanında yaşadığı insanlara karşı da tedirginlik hissetmelerine yol açmaktadır. Bu konunun ev sahipleri tarafından ciddiye alınmadığı değerlendirmesini yapan katılımcı İ.9 (Erkek, 34 yaşında, özel sektör) konuyla alakalı görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

"Ev sahipleri daha dikkatli olmalılar diye düşünüyorum. Para gelecek diye de evler herkese, gelişigüzel kiraya verilmemeli. Sonra adam evin içinde resmen şehrin göbeğinde bomba üretiyor…"

5.2.1.4. Güvensizlik Ve Risk Algısı

İstanbul safhasındaki 38 katılımcının tamamı için terörizm korkusunun yoğun hissedilmesinin en önemli sebeplerinden biri de İstanbul ili için hissedilen güvensizlik ve risk algısıdır. Katılımcıların tamamı İstanbul'u Türkiye'nin en güvenliksiz ve riskli yerlerinden biri olarak nitelendirmektedirler. İstanbul'un nüfusunun 15 milyon insanın üzerinde olması, yüzölçümünün genişliği, tüm ulaşım yollarının merkezinde olması, çok fazla sayıda yabancı ülke vatandaşının yer alması gibi sebepler İstanbul'u katılımcılar için her türlü tehdite açık hale getiren unsurlardır. Katılımcılar için İstanbul'u terör saldırıları için riskli olarak nitelendirdikleri bir başka faktör İstanbul'da pek çok önemli merkez, kültürel alan, spor tesisleri, önemli kurum ve kuruluşlar, büyükelçilikler, dini ve tarihi merkezlerin yer almasıdır.

"İstanbul çok büyük bir şehir. Risk fazla, hedef fazla. Kabul etmek gerekir İstanbul terör eylemleri için ne yazık ki mükemmel bir platform. Terör nerede ve ne zaman yüzünü gösterir bunu kestirmek zor.

37 yaşındaki erkek katılımcı İ.21 (araba tamircisi) teröristler bilerek büyük şehirlere saldırı yapmayı tercih etmektedir. Kendisi ile yapılan görüşmede böyle düşünmesinin sebebi sorulduğunda *"köy, kasaba yerine metropol daha cazip terörist için. Buralarda daha çok ses getiriyor terör saldırıları. Kimse kolay kolay unutmuyor bu saldırıları. O yüzden teröristin bu durum daha çok işine geliyor…"* şeklinde gerekçesini açıklamaktadır.

Katılımcıların tamamı için Taksim, Ortaköy, Beşiktaş, Kadıköy, Üsküdar, Bakırköy, Nişantaşı, Mecidiyeköy ve Şişli gibi pek çok insanın sürekli güzergahında olan yerleri riskli olarak değerlendirmektedirler. Bunun yanı sıra alışveriş merkezleri, konser alanları, eğlence ve fuar alanları, tarihi mekezleri, miting meydanları da olası terör saldırılarında potansiyel hedef mekân olarak nitelendirmektedirler.

"İstanbul için sadece belirli yerlere değil, artık her yere saldırı yapabilirler diiye düşünüyorum. Mesela yıllar önce Sinagoglara saldrı yaptılar. O dönemde hayret etmiştim. Nasıl bir zihniyettir, kalleşliktir. İbadethaneye saldırımak. Biz Müslüman olabiliriz. Neticede orada da Allah'a ibadet ediliyor. Bakın bence tüm terör

saldırılarında ortak özellik saldırının güvenlik güçlerinin olduğu yere değil; sivil vatandaşın gezdiği, dolandığı yerlere saldırı yapıyorlar. İşte tam da bu sebepten İstanbul'da risk fazla…Taksim, Nişantaşı, Bebek, Üsküdar, sahil kıyısının tamamı, Bakırköy..bunlar herkesin aklına gelen aman buralarda bir şey olabilir dedikleri yerler. Ama yıllar önce Güngören'de de saldırı oldu. Bana göre İstanbul'un neresinde olursan ol, her yer riskli, her yerde saldırı yapabilirler ve beni hepsi ürkütüyor…" (Erkek, 58 yaşında, Katılımcı İ.26).

66 yaşındaki kadın katılımcı İ.33 (emekli memur), İstanbul'un her geçen sene bir önceki seneden daha kalabalık ve tehlikelere daha açık olduğunu şu şekilde değerlendirmektedir:

"66 yaşındayım kızım, senelerdir İstanbul'da yaşıyorum. İstanbul adeta bir mücevharat kadar güzel bir şehir. Çok özel bir şehir. Ama çok bozuldu. Kontrolsüz bir kalabalık var. Her yerden bela musibet çıkıyor. Artık çok tehlikeli oldu güzel İstanbul maalesef. Terör örgütleri de musallat oldu iyice. Ben mesela Üsküdar'dayım. Özellikle Üsküdar Meydanı o kadar kontrolsüz ki, insanlar çok fazla. Millet birbirinin üzerine biniyor. Evim burada ben de mecburen kalabalığa karışıyorum dışarı çıkınca ama haliyle tedirgin oluyorum. Şu Üsküdar'da canlı bomba kendini patlatsa Allah korusun, inan bombanın yanı sıra insanlar kaostan birbirini ezer denize düşer. Ve kayıp sayısı artar…"

Bir başka katılımcı İ.2 (29 yaşında, kadın, mühendis), de İstanbul ile alakalı risk ve güvensizlik algısını şu şekilde açıklamaktadır:

"İstanbul kökleri çok derin olan bir şehir. Ve muazzam kalabalık. Her şey olabilir. Bence tehdit fazla ayrıca riskli bölgelerde fazla. Bakın aklınıza düşünseniz gelmeyecek bir sürü yerde saldırı oldu İstanbul'da. Beşiktaş Vodafone Arena'da, Atatürk Havalimanı'nda, Sultanahmet'te, Reina'da..bu yerlere bizler sürekli giden insanlarız. Bugün hayattayız ama yarın böyle bir başka saldırı'da ölmeyeceğimizin garantisi yok. Çünkü şehrin her yeri riskli artık ne yazık ki…"

İstanbul'u kalabalık ve çok riskli bulan bir başka katılımcı İ. 7 (erkek, 24 yaşında, işsiz)'ye göre İstanbul, bütün terör örgütleri için oldukça cazip bir hedeftir. *"düşünün Fetöcü darbeciler bile Boğaz köprüsünde vatandaşlara saldırdı. Mesela Sinop'un böyle bir korkusu yok, riski de yok…"* diyerek yaşadığı şehirdeki risk durumunun terörizm korkusunu arttırdığı vurgusu yapmaktadır.

Mesleği polislik olan, 32 yaşındaki erkek katılımcı İ.3 için Türkiye'nin terör saldırılarına maruz kalmasının ve belirli alanları, bölgeleri, şehirleri riskli hale getiren esas unsur Türkiye'nin konumu ve özellikleri sebebiyle hedef teşkil etmesidir.

47 yaşında ev hanımı olan kadın katılımcı İ.11' e göre geçmiş yıllarda sadece Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alan iller terör tehdidi altındaydı. Ancak günümüzde bu durumun değiştiğini şu sözlerle açıklamaktadır:

> *"Tehlike şimdi her yerde. Eskiden doğuya saldırırlardı. Saldırıyı kimin yaptığı da belliydi. Ama şimdi öyle mi! İstanbul'da onlarca göçmen, kaçak yaşayan insan var. Şehirde tehdit ve risk altında olmayan yer yok. Şu özellikle DAEŞ çok korkunç bir örgüt. Bence özellikle bu dinci teröristler son derece korkutucu ve acımasız. Allahuekber de, tak kafa kes. Vahşt tek kelimeyle…"*

Katılımcı İ.11 gibi benzer düşüncelere sahip katılımcı İ.31'e göre (56 yaş, kadın, emekli) saldırıların oluş yeri ve zamanına dair belirsizlik, riski arttıran ana fakörlerden bir tanesidir. Ve bu riskli durrum katılımcıya göre başta kendisi olmak üzere herkesi potansiyel kurban yapmaktadır.

Özel bir bankada güvenlik görevlisi olarak çalışan katılımcı İ.6(36 yaşında, erkek), güvenlik görevlisi olsa da terörizm korkusu yaşadığını, kendisinin bankayı korumakla yükümlü olduğunu, benzer şekilde de devletin kendisini korumakla yükümlü olduğunu dile getirmektedir.

İstanbul'da her alanın her türlü tehdite açık olduğunu düşünen katılımcıya göre alınan tedbirler yeterli değildir. Böylesine riskli bir şehirde çok daha duyarlı ve özel önlemlerin alınması gerektiğinin altını çizmektedir.

5.2.2. Demografik Özellikler ve Terörizm Korkusu

Korku ile yapılan çalışmalarda literatür, korkunun bireylerin bazı demografik özelliklerine göre hissedilebilme seviyesinde değişiklikler yaratmaktadır. Yaş, cinsiyet, medeni durum, ekonomik seviye bu faktörlerden başlıcalarıdır (Nellis, 2009: 323, 324). Ancak her ne kadar terörizm korkusu, suç korkusu literatürü ile temelde benzer özelliklere sahip olmasına rağmen önemli farklılıklar da içermektedir.

Suç korkusunda korkuyu tetikleyen ana unsurlardan bir tanesi savunmasızlıktır, terörizm korkusunda da benzer şekilde savunmasızlık hali korkuyu tetiklemektedir. Fakat

suç korkusunda savunmasızlık kadın olma, yaşlı olma, evli olma gibi değişkenlerle şekillenebilmekteyken; terörizm korkusunu şekillendiren ana faktör bireylerin demografik özellikleri değil terör saldırısının kendisidir. Dolayısıyla terörizm korkusunu tamamen demografik özelliklere göre kategorilendirebilmek mümkün değildir. Terör saldırıları ortaya çıkardıkları etki alanı ve yarattıkları korku seviyesi bakımından suç korkusu literatürünün korku yaratan suç türleri sınıflamalarından çok daha fazla ve farklı etki yaratmaktadır.

Çalışmanın demografik özellikler ve terörizm korkusu arasındaki ilişki bağlamında İstanbul için, demografik özellikler terörizm korkusunu arttıran veya azaltan bir etki yaratmamaktadır. Ankara safhasındaki katılımcılardan farklı olarak İstanıbul safhasındaki tüm katılımcılar terörizm korkusundan yoğun olarak etkilenmektedirler. Bu bağlamda yaş, cinsiyet, medeni durum, ikamet edilen ilçe, ekonomik seviye, eğitim durumu gibi demografik özellikler katılımcılarda terörizm korkusunu yaratan unsurlar değildir.

Demografik özelliklerin İstanbul safhasındaki katılımcıları etkilediği esas alan, terörizm korkusunu şekillendirme ve etkisinin süre olarak sürdürülebilirliği noktasındadır. Kadın katılımcılar, terörizm korkusunu erkek katılımcılara nazaran daha yüksek etki gücü olan kelimelerle tanımlamaktadırlar. ‘dehşet, vahşet, katliam vb.’ sıfatlar, kadın katılımcıların korkularını anlatırken kullandığı tanımlamalardır. Erkek katılımcılar ise terörizm korkularını ‘korku, endişe, üzüntü’ gibi daha alt etki yaratan kelimelerle tanımlamaktadırlar.

Tüm katılımcılar için hissedilen bir korku olan terörizm korkusu yok olabilen bir korku değildir. Ancak genç katılımcılar, yaşı daha ileri seviyede olan katılımcılara nazaran saldırılardan sonra günlük yaşam döngülerine daha hızlı dönüş yapabilmektedirler. Bu durumun ana sebebibinin yaşı daha genç olan katılımcı grubunun okul, iş gibi zorunlu faaliyetlerinden dolayı evde sürekli kalabilme durumunun olmamasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Tüm katılımcılar hem kendileri hem de sevdikleri için terör saldırılarından endişe duyarken, özellikle evli ve çocuk sahibi katılımcılar korkuya bağlı günlük rutinleri durdurmaya daha fazla eğilim içindedirler. Çocuklarının konser, şenlik, fuar ve benzeri kalabalık ve riskli olarak görülen yerlerden uzak durmaları için müdahaleye daha yatkın bir tutum içindedirler.

"Bu terör saldırıları sebebiyle, artık emniyetli görmediğim yerlere gitmiyoruz ailemlemesela ortamda güvenlik güçlerinin olmadığı yerlere mümkün olduğunca gitmiyoruz. Özel günler, şenlikler, kutlama zamanları genelde evimizdeyiz. Hele şu Reina saldırısından sonra çocuklarıma o tarz yerlere asla müsaade etmiyorum. Canımızı sokakta bulmadık…" (Katılımcı İ.34, 44 yaş, erkek, teknisyen)

5.2.3.Güvenlk Güçlerinin Uygulamaları ve Terörizm Korkusu

Çalışmanın İstanbul safhasındaki katılımcılar açısından terörizm korkusunu arttıran bir başka önemli faktör güvenlik güçlerinin almış oldukları tedbirleri yetersiz bulmalarıdır. Katılımcıların tamamı polis, jandarma ve özel güvenlik güçlerinin faaliyetlerinin farkında olduklarını ancak şehri tamamen güvenli hale getirmede yeterli olmadığının vurgusunu yapmaktadırlar.

"Güvenlik meselesi… Evet her yerde polis, özel güvenlik falan var. Ama bence nicelik değil, niteliksel kalite önemli. Çoğu yerde detaylı bakılmıyor gibime geliyor. Elbette %100 güvenlik olmaz, bu mümkün değil biliyorum. Ama caydırıcı olmak lazım. Bana güvenlik tedbirleri caydırıcı gelmiyor. Gece gündüz sıkı tutacakın işi…" (Katılımcı İ.15, 30 yaşında, kadın, bankacı).

"İstanbul'da güvenliğin yeterli olduğunu düşünmek ve söylemek isterdim ama maalesef…" (Katılımcı İ.36, 25 yaşında, erkek, işçi).

"Güvenlik bence yeterli değil. Kaldı ki yeterli olsaydı onlarca eylem gerçekleşmezdi. Geriye dönük saldırılara baksanıza İstanbul'da! Hep aynı patlayan bomba, bitmeyen ölüm ve yaralanmalar…" (Katılımcı İ.11, 47 yaşında, kadın, ev hanımı).

39 yaşındaki katılımcı İ.25 (Erkek, 39 yaşında, yönetici) de diğer katılımcılar gibi İstanbul'da olası terör saldırılarına karşı yeterli tedbir alınmadığını düşünmektedir. İstanbul'da kontrolsüz giriş ve çıkışın olduğunu değerlendiren katılımcı, bu hızlı insan trafiğinin kontrolünde güvenlik güçlerinin zayıf kaldığı vurgusunu yapmaktadır.

Katılımcılar için güvenlik güçlerinin teröristlere karşı caydırıcı ve korkutucu yönü arttırılmalı. Katılımcıların tamamı açısından etraflarında, günlük yaşam döngülerindeki alanlarda polisleri, güvenlik güçlerini ve kontrol noktalarını sıklıkla görmek olumlu yönde etki yaratmaktadır. Bir başka ifade ile katılımcılar bu durumu daha çok güvendeyiz, korunuyoruz, teröristlere aradıkları fırsatlar tanınmıyor şeklinde yorumlamaktadırlar. Ancak İstanbul'da bu beklentilerinin karşılanmadığını dile getirmektedirler.

"Bence yeterli güvenlik tedbirleri yok. Mesela bu avmlere dahi polis desteği olmalı. Arada gezmeliler. Bizim güvenlikçi arkadaş copuyla, kelepçesi ile ne yapabilir? Kendi bir kere anında etkisiz hale getirilir. Bagajlara detaylı bakmıyoruz. Arabaların altlarına detaylı bakmıyoruz. Terörist salak mı bagajda açıkta bıraksın bombayı…" (Katılımcı İ.20, 43 yaşında, kadın, tezgâhtar).

"Evet kabul ediyorum İstanbul çok büyük bir şehir. Eminim hiç kolay değildir bu şehrin emniyetini sağlamak. Ve büyük bir sorumluluk kesinlikle. Ama güvenlik güçlerinin görevi bu. Bizleri korumak durumundalar. Bakıyorum saldırı sonrasında her yerde polis. Ama saldırı öncesinde veya saldırının etkisi, paniği geçince yine bir rahatlık. Bilemiyorum bence daha ciddi tedbirler alınmalı ve bu vatandaşlara hissettirilmeli."

şeklinde açıklamalarda bulunan katılımcılar için güvenlik güçleri olası terör saldırılarının önüne geçip önleme noktasında gereken güveni ve rahatlığı katılımcılara sağlayamamaktadırlar.

Katılımcıların tamamında ortak olan nokta güvenlik sisteminin daha etkin bir hale getirilmesi gerektiğinin zorunluluğudur. Bu konuda katılımcılara görüşleri sorulduğunda, katılımcılar ne tür tedbirlerin kendilerini daha güvende hissettirdiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar öncelikli olarak şehirlerde denetimin son derece ciddi bir şekilde yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Kontrollerin ve denetimlerin ciddiyetle yapılamamasının teröristlere aradıkları fırsatları sunacağını düşünen katılımcılartüm güvenlik birimlerinin 7/24 esasında kontrolü sıkı tutmasını önemli bir tedbir olarak değerlendirmektedirler.

"Bizdeki güvenlik dört dörtlük değil. İdare eder. Ama kesinlikle daha iyi olmalı. Güvenlik güçleri daha etkin çalışmalı diye düşünüyorum. Özellikle şu toplu taşıma sistemlerinde güvenliğin çok ciddi arttırılması lazım. Sürü halinde biniyor millet metrobüse, metroya, vapura… Bana buralardaki kontrol çok göstermelik geliyor. El de bir alet öylesine bakıyorlar. Hâlbuki bu kadar kalabalık arasına terörist istese çok rahat karışır…" (Katılımcı İ.8, erkek, 42 yaşında, kasap).

"Ne yazık ki her zaman alınmıyor güvenlik tedbirleri. Bence sürekli ve sıkı olmalı. Biz canımızdan olacağımıza varsın denetim artsın. Ben en çok bana güvende olduğum hissi verilirse rahat olurum. Sık sık kontrol olmalı. Havalimanları, metro istasyonları, bana göre yüksek oranda riskli otogarlar desen onlar iyice başı boş, terörist istese orada rahatlıkla saldırı yapar. Çünkü onu durduracak, önleyecek mekanizma yok…"(Katılımcı İ.12, 22 yaşında, kadın,öğrenci).

Terör örgütlerinin özellikle İstanbul'da sivillerin olduğu yerlere yöneldiklerini belirten katılımcı İ.16 (Erkek, 39 yaşında, taksici), bu durumun güvenlik zafiyetinden kaynaklandığını şu cümlelerle açıklamaktadır:

> *"Bakın bu ülkede terör çok uzun yıllardır devam eden bir sorun. Daha somut adımlar atılmalı. Herkes üzerine düşeni yapacak. Tamam ben vatandaş olarak bilinçli olacağım ama sürekli dikkatli ve temkinli olması gereken benim gibi sivil vatandaş olmamalı. Yani canım zaten İstanbul riskli denip işin içinden çıkılmamalı. Ne yapacağız yani normal mi karşılayalım saldırıları o zaman! Ne kadar süre kaçamak yaşayacağız kendi şehrimizde! Adamlar sivillerin ağırlıklı olduğüu yere saldırıyorsa, demek ki orada eksik var. Demek ki orada tedbir yok veya az. Demek ki oraya saldırı olmadan takviye yapacaksın! Az yaparsan adam gelir stadın etrafında patlatır kendini…"*

İstanbul'daki kalabalık nüfusun yanı sıra özellikle yabancı ülke vatandaşlarının sayıca çok olması; Suriye ve Afganistan gibi ülkelerin vatandaşlarının sayıca çokluğu da katılımcıların güvenlik uygulamalarında bu alana da eğilmelerini istediği bir başka sorunsaldır. Daeş, Hizbullah, El kaide gibi terör örgütlerinin bu ülkelerdeki insanları terörist unsur olarak kullanması sebebiyle katılımcılar özellikle bu insanları kendi güvenlikleri için bir tehdit unsuru olarak tanımlamaktadırlar. Katılımcılara göre özellikle sınır güvenliği yeterli değildir. Bir başka ifade ile katılımcılara göre İstanbul'a giriş çıkışın çok daha sıkı bir kontrolle gerçekleşmesi gerektiğini düşünmektedirler.

> *"Bence İstanbul'da düşünülenin de üstünde bir güvenlik zaafiyeti var. Bu şehir çok kalabalık. Bir sürü ülkeden insan var. Garip garip bir sürü tip var başıboş gezen. Ve hepsi kontrolsüz bir şekilde geziyor. Bana göre İstanbul'da alarm seviyesi daha üst bir noktada tutulmalı…" (Katılımcı İ.20, 43 yaşında kadın, tezgahtar).*

> *"İstanbul'da kayıt dışı çok insan var. Şehire hangi yoldan olursa olsun ulaşım ağları çok ciddi denetlenmeli…" (Katılımcı İ. 28, 41 yaşında, erkek, yazılımcı).*

> *"…kim giriyor, kim çıkıyor detaylı bilinmeli. Her yabancı da iyi kalpli turist değil. Ben çok fazla ajan olduğuna da inanıyorum. İstanbul'u korumak, Kayseri'yi korumaya benzemez. Dünyanın bildiği bir şehir. Ulaşım ağı çok büyük. Ve geniş. Aslında size bir şey söyleyeyim mi İstanbul, Türkiye'nin küçük bir prototipi. Bu şehri korumak için özel önlemler alınmalı, sadece her yere polis dikmekle olmaz. Çok daha ince düşünmek lazım…" (Katılımcı İ.30, 37 yaşında, kadın, özel sektör).*

Bir başka katılımcı İ.31 (kadın, emekli, 56 yaşında)'de diğer katılımcılar gibi İstanbul'a her yerden giriş çıkışın yoğun olmasını bir sorun olarak değerlendirmektedir. Katılımcıya göre şehire herkes istediği şekilde girebilmekte, yaşamakta ve hareket etmektedir. Bu bağlamda da İstanbul'da giriş-çıkış kontrolleri katılımcı için etkin değildir. Bu kontrolsüzlüğün kendisinde güvensizlik ve korku yarattığını belirten katılımcı için İstanbul, katılımcının tabiriyle 'her türlü bela musibetin cirit attığı bir yer' haline gelmiştir.

Katılımcılar İstanbul'da daha etkin ve kontrollü bir güvenliğin sağlanabilmesi için güvenlik güçlerinin çok daha fazla teknolojik tabanlı güvenlik sistemlerden faydalanması gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcılara göre özellikle şehire karadan, havadan ve denizden giriş çıkışların kontrol edilmesi, araçların plakalarının takip edilebilmesi, şüpheli olarak değerlendirilebilecek kişilerin tespitine yönelik çeşitli yüz tanıma sistemleri gibi tedbirlerin alınması hem güvenlik tedbirlerini çok daha ileri bir seviyeye taşıma da fayda sağlayacak hem de İstanbul'u teröristler için ulaşılması zor bir hedef haline getirecektir.

5.2.4. Politik Karar alıcıların Uygulamaları ve Terörizm Korkusu

Çalışmanın İstanbul safhasındaki katılımcılar tıpkı Ankara safhasındaki katılımcılar gibi Türkiye'nin çok uzun yıllardır çeşitli terör örgütleriyle etkin bir şekilde mücadele ettiklerini düşünmektedirler. Bir başka ifade ile İstanbul'daki katılımcılar terörle mücadele de devlete ve politik karar alıcılara güvenmekte ve destek vermektedir. *"Ben ve ailem devletimin terörle mücadelesinde sonuna kadar destekçiyiz…"* şeklinde açıklaması olan katılımcı İ.19 (kadın, 28 yaşında, özel sektör), devlete duyduğu güvenin altını çizmiştir. Bir başka katılımcı İ.26 (58 yaşında, erkek, emekli) da devletin terörle mücadelede etkin olduğunu vurgulamaktadır.

Katılımcılar için ana sorunsal, devletin terörle mücadelesinin etkinliği değil esas olarak, terör saldırılarının mekânsal değişimidir. Katılımcılar devletin tüm kurumlarıyla beraber terörle mücadele ettiğini bilmekte ancak, devletin büyük şehirleri terör saldırısında korumakta yetersiz görmektedirler. Türkiye'de terörizm sorunsalının çok uzun yıllar sadece belirli bölgelerde zarar vermesi, hedefin geçmiş dönemde özellikle güvenlik güçleri personeli olması durumunun değişmesi; günümüzde büyük şehirlerde saldırıların olması ve sivil vatandaşların zarar görmesi katılımcılar için terörizm sorunsalında önemli bir boyut değişikliği oluşturmaktadır. Bu bağlamda katılımcılar özellikle Jandarma Genel Komutanlığı'nın ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin özellikle Doğu ve Güneydoğu'da terörist

unsurlarla etkin bir mücadele içinde olduklarını ve bunu desteklediklerini ifade ederken, aynıı görüş İstanbul ve Ankara gibi şehirler ve orada yaşayan bireyler için geçerli değildir.

Katılımcılara göre terör saldırılarının özellikle büyük şehirlere yönelmesinin altında üç büyük sebep bulunmaktadır. İlk olarak katılımcılara göre teröristler İstanbul'da saldırı yapmanın çok daha fazla ses getirdiğinin farkındadır.

> *"Biz hangi ülkenin kuyruğuna bassak onlar da bize zarar verecek örgütleri harekete geçiriyorlar. Aksi gibi yaşadığımız coğrafya terör örgütlerinin yaşadığı, beslendiği ve güzergâhları olan bir yer. Devlet doğuda sıkı tedbirler alıyor doğuda, güvenlik güçleri ciddi mücadele veriyor Allah için. Ama bu seferde o teröristler, şehirdeki yapılanmalarından destek alıp Ankara ve İstanbul'da eylem yapıyor. Ve bence İstanbul terör örgütleri için iyi bir reklam, şov malzemesi. Doğuda roketle saldırmaktan çok daha büyük bir etki yaratıyor bana kalırsa…" (Katılımcı İ.19, 28 yaşında, kadın, özel sektör).*

İstanbul'un tarihi, kültürel, dini, turistik ve ekonomik çok önemli merkezlerinin olması, dünya ülkeleri arasında bilinilirliği, önemli ulaşım yollarına sahip olması gibi özellikleri katılımcılara göre İstanbul'u terör örgütleri için cazibe merkezi haline getirmektedir. Geçmiş dönemde yaşanan HSBC Bank, Sultanahmet Meydanı, Vodafone Arena Stadı, Reina, Sinagog ve elçilik saldırıları katılımcıların tamamı için çok ciddi ve korkutucu saldırılar arasında yer almaktadır. Ve yukarıda isimleri yer alan saldırıların hepsi katılımcılara göre doğu ve güneydoğu Anadolu bölgesindeki saldırılara göre çok daha fazla ses getirmiş ve hafızalara kazınmıştır.

Katılımcılara göre İstanbul'un sadece PKK özelinde değil, pek çok terör örgütünün hedefinde yer almasının ikinci büyük sebebi istihbarat ve kurumlar arasındaki bilgi akışındaki eksikliklerdir. Katılımcıların tamamı devletin terörle mücadelesine destek verirken; istihbarat noktasında ise ciddi eleştirilerde bulunmaktadırlar.

> *"Güvenlik tedbirleri alınıyor tam olmasa da, terörle mücadele ediliyor tamam kabulüm. Ama demek ki çok büyük bir bir eksiklik var bilgi akışında. İstihbarat çok zayıf. Adam İstanbul'a eylem yapmaya uçakla geliyor. Ve sen istihbarat birimi olarak durduramıyorsun. Bu ihmal değil de nedir! Silahlarla havaalanını tarıyorlar. Kardeşim saldırı olmadan haberin olacak ve önleyeceksin…"(Katılımcı İ.21, 37 yaşında, erkek, araba tamircisi).*

"Bence istihbaratçılar bilgi sahibi oluyorlar ama hızlı değiller. Daha hızlı olsalar belki de bu zamana kadar olan acı olaylar, saldırılar yaşanmazdı. Bence saldırıları önlemede en önemli sorumluluk istihbarat birimlerine düşüyor…" (Katılımcı İ.29, 29 yaşında, erkek, özel sektör).

"İstihbarat konusunda eksik var bence. Devlet bu noktada güvenliği daha fazla arttırabilir. Ben olsam terörist gibi düşünürüm. Teröristlerin kimler oldukları vbelli. Ama adamların geçiş güzergâhlarını bilmiyorlar. Eksik ve yetersiz bilgiyle neyi çözecesin. Kabul etmek gerekir ki istihbarattaki zafiyet veya yetersizlik teröristleri birkaç adım öne çıkarıyor…" (Katılımcı İ.18, 23 yaşında, kadın, öğrenci).

Güvenliği dört ayaklı bir sandalyeye benzeten katılımcı İ. 30 (kadın, 37 yaşında, özel sektör), devletin tüm birimleriyle etkin bir güvenlik tedbiri ve politikası sürdürmesi gerekliliğini savunmaktadır. Bu konudaki görüşlerini katılımcı şu şekilde açıklamaktadır:

"Aslında bence herkes özeleştiri yapmalı bu terör sorununda. Ben güvenlik güçleri, devlet, istihbarat birimleri beni olası saldırılara karşı koruyor şeklinde düşünsem başka hiçbir bilgi kaynağına güvenmem ve itibar etmem. Ama ne yazık ki güvenemiyorum. İstanbul'daki bunca saldırıdan sonra kesin eksik bırakılan bir nokta vardır diyorum. Bence zaten ülkece bizleri karamsarlığa iten bu güvensizlik. Bir sandalyede rahatça oturabilmek için sandalyenin tüm ayaklarının sağlam ve sırtımızı dayadığımız dayanağın da ağırlığımızı taşıyacak şekilde dayanıklı olması lazım. Bana göre güvenlik böyle bir şey. Bizler vatandaş olarak sırtımızı devlete dayamak isteriz. Yani ben şimdi devletime güvenmezsem, o sağlam olmazsa olmaz ki…"

66 yaşındaki emekli erkek katılımcı İ.33' de benzer şekilde özellikle istihbarat birimlerinin ve devletin terörle mücadele eden birimlerinin en az Doğu ve güneydoğudaki sıkıntılı bölgelere eğildikleri gibi İstanbul'a eğilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Katılımcıya göre devlet, terörle mücadelede doğuda göz açtırmama konusunda başarılı ancak aynı başarı büyükşehirde gerçekleşmemektedir.

"Doğuda göz açtırmıyorsun. Soysuzlar İstanbul'a geliyor. Kendini burada kamufle de ediyor. Milletin suratına bakarak anlayamıyorsun ki nedir ne değildir diye! Başta devletin sonra istihbaratın ve güvenlik birimlerinin bu konuda daha fazla tedbir alması gerekiyor. Çünkü ben vatandaş olarak bu konuda kendimi koruyamıyorum. Benim korunmam lazım…"

diyerek güvenlik ihtiyacının devlet vasıtasıyla sağlanması gerektiğini dile getirmektedir.

Katılımcılara göre devletin üzerinde özellikle durmasını istedikleri ve terörizm korkusunu arttırıcı üçüncü unsur da terör örgütlerinin özellikle büyükşehirlerdeki yapılanmalarıdır.

Katılımcılara göre şehirlerde saldırı yapılmasında, terör örgütlerinin şehirlerdeki yapılanmalarının destekleri bulunmaktadır. Bu bağlamda terör örgütlerine şehirlerde göz açtırmamanın önemli yollarından biri şehirdeki yapılanmalara ve terör örgütlerinin rahatça ulaşabildiği maddi desteğe erişimin engellenmesinde devletin daha fazla tedbir alması gerekliliğidir. Katılımcılar bu önlemleri devletten beklerken aynı zamanda belediyelere, ilçe yönetim birimlerine, muhtarlara ve hatta site yöneticilerine kadar herkesin ortak bir bilinçle hareket etmesi gerektiğini savunmaktadırlar.

> *"Ülkece, birey olarak topyekün zarar görüyoruz. Maddi, manevi mağdur oluyoruz. İç ve dış tehdidimiz fazla, İstanbul desen başlı başına riskli. Ama ne yapalım evim ocağım bura benim. Eskiden köyleri boşaltıyorlardı. Koca şehri terkedecek halimiz yok. Önemli merkezler, alanlar, tarihi yerler, sanayi ile alakalı yerler, önemli ulaşım yolları hepsi var İstanbul'da. Çok da ciddi saldırılar yaşandı. Bunun yanı sıra sabatoj da fazla oluyor. Haydarpaşa'ya, tarihi yerelere, ormanlara saldırı fazla. Neden çünkü bu hain köpeklerin şehirlerdeki yapılanmaları fazla. Şu sıralar epey biniyorlar tepelerine. Bu huzur uygulamalarını doğru buluyorum. Daha da artmalı. Çünkü yılanın başını küçükken ezeceksin. Terörist dedğin fırsat kollayandır. Bu yüzden bu aradıkları fırsatları vermeyeceksin bunlara. Ama her zaman ciddiyetle yapmıyor güvenlik güçleri her uygulamayı. Kimisi iyi yapıyor kimisi ise öylesine. Bence çok çok daha fazla ve sıkı denetim şart…" (Katılımcı İ.23, 32 yaşında, erkek, işçi).*

Devletin özellikle büyükşehirlerdeki saldırıların önüne geçmek için özel terörle mücadele ekiplerinin oluşturulmasını gerekli bulduğunu değerlendiren katılımcı İ. 28 (erkek, 41 yaşında, yazılımcı) görüşlerini şu şekilde açıklamaktdır:

> *"Bence şehirlerde güvenlik önlemleri, şehirlerde terörle mücadele üzerinde özel olarak çalışılması gereken bir alan. Herkes gerçekçi, tarafsız, ciddi çözümlerle ve planlarla harket etmeli. Kaçak sigara, uyuşturucu gibi terör örgütlerine çok ciddi meblağlarda para desteği veren diğer suç türleri ile etkin mücadele edilmeli. Terör örgütlerinin şehir yapılanmalarına göz açtırılmamalı. Gerekirse yakaladığını hemen atacaksın hapise. Bana göre tedbiri elden bırakırsak illaki saldırı olur. Sadece Taksim'e, Sultanahmet'e adam, polis dikmekle olmuyor…"*

44 yaşında evli ve erkek katılımcı İ.34 (teknisyen)'de benzer şekilde şehirlerde terörle mücadelede doğudaki tedbirlerin dışında başka önlemlerin alınması gerektiğini, terör örgütlerini besleyen ve önemli bir basamak olarak düşündüğü diğer yasadışı işlerin ve faaliyetlerin de devlet tarafından durdurulması gerktiğini ifade etmektedir. Devletin büyükşehirlerde terörle mücadelede ve olası saldırılarda eksik kalan yanların olduğunu düşünen katılımcı İ.34,

> *"…İstanbul'da bazı yerler çok korunurken, bazı yerlerde denetim ve kontrol daha zayıf. Bence o bölglerdeki ilçe emniyet birimlerine önemli işler düşmektedir. Her yerde sıkı tedbir şart. Ama şu da bir gerçek söyleyeyim size. Sadce her yere polis noktası kurmak yine korumaz saldırılardan. Polise gelene kadar istihbaratçılar bu teröristlerin İstanbul'da tünemelerine müsaade etmemelidir. Esas koruma tam anlamıyla böyle olur. İçişleri bakanlığı, emniyet, jandarma binsin bunların tepelerine. Sadece dağdaki inlerine değil; şehirdeki inlerine de girsinler…"*

Katılımcıların terörist saldırılar ve saldırılara bağlı ortaya çıkan terörizm korkusunda devletten beklediği bir başka güvenlik tedbiri İstanbul'da sivil polis sayısının arttırılmasıdır. Katılımcılar terör saldırılarından koruma mekanizmalarında en temel koruyucu unsur olarak devleti ve uygulamalarını görmektedirler. Bu bağlamda katılımcılar, görüşmelerin tamamında 'beni koruması gereken devlet, ben kendim sivil vatandaş halimle neyapabilirim' şeklinde görüşler belirterek ana sorumluluğu devlete yüklemektedirler. Bu sorumluluğa bağlı olarak sivil polis ve istihbaratçıların hem niceliksel hem de niteliksel olarak artış göstermesi katılımcılar açısından önemli bir güvenlik basamağıdır. Katılımcı İ.37 (kadın, 28 yaşında, yönetici asistanı)'ye göre devletin bu noktada işi oldukça zor ve meşakkatlidir. Ancak dünyada pek çok önemli şehirde benzer terör saldırıları sonrasında alınan tedbirlerden ve uygulamalardan faydalanmanın, destek almanın önemli olabileceğini ve yol gösterici olabileceğini değerlendirmektedir.

Üniversite öğrencisi İ.38 (erkek, 23 yaşında, öğrenci) de devletin özellikle ülkeye giriş çıkışları daha sıkı ve zor bir hale getirmesi gerektiğini, bu konuda zafiyet olduğunu düşündüğünü şu cümlelerle açıklamaktadır:

> *"Mesela ben yabancı dil eğitimine Amerikaya gitmek istesem adamlar binbir zorlukla vize veriyorlar. Her şeyime bakıyorlar. Biz ise önüne her geleni alıyoruz. Yabancılara denetim artmalı, herkese vize, seyahat izni ve vatandaşlık verilmemeli…".*

Katılımcıların devletin uygulamaları ve terörizm korkusu noktasında üzerinde ısrarla durdukları ve icraati noktasında eksik buldukları son konu ise terör örgütlerinin özellikle internet üzerinden milyonlara rahatlıkla ulaşabilmesi, propaganda yapması ve sempatizan kazanmasıdır. Katılımcılara göre devlet bu konunun üzerinde yeteri kadar durmamaktadır.

> *"devlet bana göre öncelikli olarak şu televizyon ve internet üzerinden saldırılara ilişkin bigi, görüntü ve video paylaşımına müdahale etmesi gerekiyor. Terör örgütlerinin internet üzerinden kendilerine ait video ve resim paylaşamasına ve propaganda yapmasına dur denmeli…"(Katılımcı İ.28, 41 yaşında, erkek, yazılımcı).*

5.2.5. Terörizm Korkusu Ve Medya

Medya, terörizm korkusu literatüründe çok önemli olarak değerlendirilen bir faktördür. Medyayı çok önemli kılan özelliklerden ilki korkuyu şekillendirebilmesindeki gücüdür. Dünyanın neresinde saldırı olursa olsun medya aracılığıyla tüm dünyanın olan bitenden anında haberi olmaktadır. Bu etkisinin en önemli örneklerinden bir tanesi Amerika'da 11 Eylül'de İkiz Kulelere yapılan saldırıdır. Son dönemlerde meydana gelen Yeni Zelanda'da ibadethaneye gerçekleştirilen saldırı da medya vasıtasıyla milyonlar tarafından izlenmiştir.

Medyanın gelişen internet teknolojisiyle beraber, çeşitli formlara dönüşmesi de etki alanının genişlemesine sebep olmaktadır. Günümüzde Facebook, Twitter, Instagram, Whatsapp gibi mobil uygulamalar vasıtasıyla milyonlarca insan her konu hakkında istediği bilgilere anında ulaşabilmektedir.

Burada araştırmacı tarafından tıpkı Ankara safhasındaki gibi paradoksal olarak değerlendirilen husus ise sosyal medya denilen sonsuz alan bireylere istedikleri bilgiyi sınırsızca sunarken; özellikle terör saldırıları sonrasında aynı sınırsız bilgi bireylerin saldırıya ilişkin görüntülerden haberdar olmasına ve akabinde de korku yaşamasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın İstanbul safhasındaki katılımcılarına medyanın terörizm korkusu kapsamında nasıl bir yeri olduğu, saldırıya ilişkin görüntülerin-videoların ve benzeri donelerin haber kanalları ve/veya sosyal medya aracılığıyla katılımcılara sunuş şekillerinin işlevi, terörizm korkusu- medya ilişikisini detaylı analiz edebilmek amacıyla katılımcılarla detaylı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların hepsi haberleri, gündemi televizyonlardan takip etmektedirler. Sosyal medya açısından Facebook, Instagram ve whatsapp katılımcılar tarafından kullanılmaktadır.

Katılımcılar, hangi haber kanalı aracılığıyla öğrenmiş olursa olsun terör saldırılarının hepsine üzülmekle beraber; yaşadıkları şehirde meydana gelen terör saldırılara ilişkin izledikleri ve gördükleri tüm detaylardan yüksek oranda psikolojik olarak olumsuz bir ruh durumu, korku ve endişe yaşıyorlar. Bu bağlamda medya, katılımcılar için korkuyu arttırıcı etkisi olan önemli bir faktördür. Öte taraftan katılımcıların kotkuya kapılmasının ana sebebi medyanın saldırıları haber vermesi noktası değil; haberlerin ve/veya görüntülerin izleyen kitleye sunuş şeklidir.

Ağlayan, yaralı insanlar, yardım bekleyenler, ortamdaki panik hali, saldırıya bağlı enkaz haline dönen alanlar gibi görüntüler katılımcılar için dramatik ve korkutucudur.

> *"Şu Ankara Garı'ndaki saldırıda bir ailenin yaralı haldeki resmi günlerce gazetelerde yer aldı. O insanların sanırım kızları öldü saldırıda. Şimdi iş mi bu, bu mu gazetecilik! İnsanlar acı çekerken saçma bir şekilde manşet oluyorlar, bizlerin de aklına kazınıyor görüntüler. Bu kadar da uluorta konulmaz ki her şey…"* (İ.36, erkek, 25 yaşında, işçi).

Katılımcıların tamamı medyanın özellikle televizyonun terör saldırılarını sunuş şeklini yanlış ve toplumu korkutmaya yönelik olduğunu düşünmektedirler. Tüm katılımcılar özellikle gazete ve televizyon kanallarının insanlara doğru ve somut, galeyana getirmekten uzak bir nitelikte olması gerektiğini ifade etmektedirler. Haberleri sunuş şekilleri, gösterilen görüntü ve videolar katılımcıları psikolojik yönden etkilemektedir. Korku ve endişenin yanı sıra mutsuzluk, hayalkırıklığı, karamsarlık katılımcılarda ortaya çıkan ruh durumlarıdır.

> *"Haberler insanın içini korkutuyor. Hele o saldırıya dair gösterilen görüntüler yok mu! Sanki korku filmi izliyorsun…"* (Katılımcı İ.17, 33 yaş, kadın, ev hanımı).

Katılımcılar televizyonda özellikle saldırısı sonrası, saldırıya ilişkin yapılan televizyon programlarını anlamsız, bilgilendirmekten uzak ve korkuyu arttırıcı bulmaktadırlar.

> *"Bizim medya insanları sadece korkuya odaklıyor. Televizyonlarda sürekli saldırı görüntüleri, çıkıp ekranlarda saçma saçma konuşan tipler… Oturduğun yerden tedbir üretemzsin. İnsanları aydınlatma, karmaşaya düşür ne o bunun adına bilgilendirme…"* (Katılımcı İ.19, 28 yaşında, kadın, özel sektör).

> *"Devlet adamları, gazeticiler televizyonlara çıkıp bir şey anlatıyorlar. Ama bence vatandaşın çoğu anlamıyor. Belki daha sade anlatsalar, yol gösterseler biz de anlarız.*

Sadece vahşetin görüntüleri var. Bizde eşim izler böyle programları, inanın saatlerce tartışıyorlar ama sadece kendileri biliyor neye tartıştıklarını…" (Katılımcı İ.24, 44 yaşında, kadın, temizlik görevlisi).

Bir başka katılımcı İ.18 (kadın, 22 yaşında, öğrenci) medyanın terörizm korkusunu arttırıcı etkisini şöyle ifade etmektedir:

"Ben de haberleri izlediğim zamanlar rahatsız oluyorum. Ama mesela benim annem sürekli izliyor, takip ediyor. İnsanlar da izliyor. Sonra ben bakıyorum saldırılardan sonra millet iyice gaza gelmiş ve felaket tellalı olmuş geziyor ortada…"

43 yaşındaki katılımcı İ.20 (tezgahtar) de haber kanalları vasıtasıyla insanların terörizm korkusunun artış gösterdiğini, verilen haber değerindeki bilgilerin amacından uzak ve sığ olduğunu değerlendirmektedir.

Yaşanılan saldırılara bağlı ortaya çıkan trajedileri sürekli seyircilere göstermenin reyting kaygısı ile yapıldığını düşünen katılımcı İ.21(37 yaşında, erkek, araba tamircisi), terörizm korkusunu medyanın çok ciddi şekilde körüklediğini belirtmektedir.

Katılımcılardan İ.22 (52 yaşında, erkek, dükkan sahibi) de medyanın terör saldırılarını sunuş şeklini sert bir dille eleştirmektedir.

"Medya leş kargası gibi olay yerinde hemen. Elbet gidecek işi bu, saygı duyuyorum. Ama elinde mikrofon evet sayın seyirciler dehşetin izlerini burada görüyorsunuz diye başlıyor. Elbet korkar insanlar bundan. Saldırıyı kim yapmış, ne kadar kaybettiğimiz insan var onu söyle bitir. Ne o öyle ısıtıp ısıtıp insanın önüne koyuyorlar. Reyting yapacağız, en çok izlenen haber kanalı olacağız diye insanları telaşe vermenin anlamı yok…"

Medyanın sunularının korkuyu yaratmasının yanı sıra normal zamanda da her konuda fazla fazla detay vermesinin bazı alanları, bölgeleri, faaliyetleri ve hatta kişileri teröristler için cazip hale getirdiğini düşünen katılımcı İ.25 (erkek, 39 yaş, yönetici) göre medyanın tüm yayınlarından kendisinin olduğu kadar teröristlerin de haberdar olduğunu, bunun teröristlere farkında olmadan katkı sağladığını düşünmektedir.

Özellikle saldırılar sonrasında liderlerin televizyon kanalları amacıyla topluma yönelik yaptığı konuşmalar, katılımcılar için ağırlıklı olarak olumlu ve telkin edici yönde etki yaratmamaktadır. Konuşmaların korkuyu azaltmadığını, politik gayelerle yapıldığını

düşünen katılımcı İ. 28 (erkek, 41 yaşında, yazılımcı) için konuşmalar 'bak ben ihmal yapmadım' mesajı verme amacı taşımaktadır.

> *"Medyanın gerçekleri yansıttığını kesinlikle düşünmüyorum. Topluma hep yanlış, eksik ve hayal ürünü haber veriyorlar. Üzerine bir de politikacılar çıkıyor bir şeyler söylüyorlar. Ama hep aynı kalıp…bu açıklamalara da inanmıyorum. Onlar da gerçek bilgi vermiyorlar. Bana göre o parti bu parti fark etmeksizin güvensizlik söz konusu politikacılara. Beni rahatlatmaktan uzaklar tamamen…" (Katılımcı İ.31,* kadın, 56 yaş, emekli).

37 yaşındaki erkek katılımcı İ.21'de tıpkı katılımcı İ.31 gibi saldırı sonrası politik karar alıcıların yaptığı açıklamaları inandırıcı ve etkileyici bulmamaktadır. Devletin yürüttüğü terörle mücadele faaliyetlerini destekleyen atılımcı için saldırı sonrası yapılan 'terörle mücadelede kararlılığımız devam ediyor' cümlesi klişe ve inandırıcılıktan uzak olarak tanımlanmaktadır.

> *"Bu terör belası artık şehirlerde daha çok. Dağdakini temizliyorlar tamam ama bizim sadece PKK derdimiz yok ki. Şehirde olanlara da çözüm bulacaksın. Beni dağda yaptığın operasyonlarla rahatlatamazsın ki. Bu yüzden beni ve ailemi saldırılar olduktan sonraki konuşmalar hiç ilgilendirmiyor, etki etmiyor. Esas saldırı olmaması için mücadeleye, tedbire ihtiyacımız var…"* (Katılımcı İ.32, erkek, 26 yaşında, özel sektör).

Katılımcıların terörizm korkusu ile medya noktasında eleştiri getirdikleri bir başka konuda saldırılar sonrası politik karar alıcıların arasında yaşanan siyasi polemiklerin yaşanmasıdır. Katılımcılar terör saldırılarının politik malzeme yaratmasını sert bir dille eleştirmektedirler.

> *"Ölen masum insanlar, şehitler politik malzeme yapılmamalı. Ama biz de ne yazık ki partiler saldırı sonrası birbirine düşüyor…"* (Katılımcı İ. 24, 44 yaş, kadın, temizlik görevlisi).

> *"Saldırılar sonrası başta siyasiler sonrasında tüm toplum kutuplaşmaya varan tartışmalara giriyor. Herkes öyle olmalıydı, şu yanlış, bu eksik diye başlıyor. Haberler, gazeteler, köşe yazıları, internet bu kutuplaşmayı adeta yangına benzin döker gibi körüklüyor. Ve ne yazık ki olayın özü kaçıyor, giden gittiği ile kalıyor. Sonra unutuluyor, belli bir süre başka bir gündeme kayıyoruz. Sonra bir saldırı daha oluyor başka yerde. Hoop kalınan yerden tekrar başlayan anlamsız tartışmalar…*

Sonuç ne derseniz ben söyleyeyim koca bir sıfır…" (Katılımcı İ.37, kadın, yönetici asistanı).

"Terör saldırıları sonrası insanın devlet tarafından rahatlatılmaya ihtiyacı var. Ama maalesef bizde bir bakıyorsun bir anda mevzu politik mesele, oy kaygısı meselesi haline gelmiş. Çok yanlış…" (Katılımcı İ.13, 63 yaş, kadın, emekli).

Katılımcılar, haberlerde bireyleri olası terör saldırılarına karşı bilgilendirmede eksiklik olduğunu değerlendirmektedirler. Bu bağlamda katılımcıların tamamı özellikle terörist kimdir?, Nasıl eylem yapar?, Alınabilecek basit tedbirler nedir? gibi vatandaşları bilgilendirici programlar yapılması gerekliliğini savunmaktadırlar.

"Vatandaşı korkutmak, panikletmek yerine bilinçlendirmeliler. Biz çabuk unutan bir toplumuz. Bizde olaylar oluyor, kıyamet kopuyor. Sonra unutuluyor. Tıpkı deprem gibi bu işte. Depremde ortalık kıyamet koptu, herkes bir can havliyle bir şeyler yaptı yapmadı. Unuttu. Şimdi senede bir haberler sağolsun ne kadar kötü görüntü varsa onları kullanarak deprem gerçeği diye program yapıyor. Millet korkuyor tekrar. Sonra bir bakıyorsun yine unutulmuş. Terörde böyle. Tıpkısı. Medya, haber kanalları reyting uğruna, konuşulacak konu bulamayınca terör dosyası diye açıyor gündemi. Ama içi boş sadece panik yaratma. Millete korkuyu salıyorlar o kadar. Halbuki topluma doğruyu, bilinçli haberi sunacaksın. Temel gaye korkutmak yerine öğretmek olmalı…" (Katılımcı İ.26, 58 yaşında, erkek, emekli).

"Haberleri, interneti takip ediyorum. Medya sadece olanları gösteriyor onu da korkuta korkuta. Olabilecekler ve olması gerekenler konusunda topluma katkı yok. Şu sigaraya yaptıkları gibi kamu spotu yapsalar faydalı olabilir bence… Vatandaşın bilincini açacaksın…"(Katılımcı İ.9, 34 yaşında, erkek, özel sektör).

"Mesela bu terörist neye benzer, nasıl davranır anlatılmalı. Dağlarda bunlar çarıklı, şalvarlı bir şeyler giyiyorlar, ellerinde silah oluyor anlıyorsun terörist olduğunu. Ama şehirde bunu yapmıyorlar. Bakıyorsun kot pantolon, tişört, mont. Senin benim gibi gözüküyorlar, araya kaynıyorlar. Bunların vatandaşa anlatılması lazım hep. Ne bileyim canlı bombayı nasıl anlarız gibi yayın yapılmalı…" (Katılımcı İ.24, 44 yaşında, kadın, temizlik görevlisi).

Katılımcı İ.14 (64 yaşında, kadın, emekli), medyanın bilgilendirme yönündeki zayıflığın sürekli kaosu ve korkuyu arttırmasına sebep olduğunu ve bunun esasen devlet ile

vatandaş arasındaki güvensizliği oluşturduğunu ve bu bağlamda da istemeden terörizmin propagandasına alet olduğunu değerlendirmektedir.

Sosyal medya ve internet bağlantılı iletişim programlarının terörizm korkusu ile ilişkisi noktasında katılımcılar açısından medyanın genel yorumlarından farklı olacak şekilde değerlendirmeleri mevcuttur. Katılımcıların hepsi Facebook, Whatsapp, Twitter ve Instagram üzerinden paylaşılan görüntülerden korku yaratma açısından olumsuz etkilenmektedirler. Bu bağlamda bu kanallar vasıtasıyla katılımcılara ulaşan görüntü ve vidolar katılımcıların terörizm korkusunu arttırmaktadır.

> *"Benim sosyal medya dediğiniz hesaplarım aktif değil, eşimle beraber bakarız. Ama eşimin telefonuna ve Facebook hesabına çok gelir böyle saldırı resimleri. Çok kötü resimler. İnsanların vücutlarının bir kısmı yok, her yer kan içerisinde. Bacağı, kolu kopmuş insanlar. Ay valla insanın gözünün önünden kolay kolay gidemeyecek görüntüler. Hele o insnanların aileleri de görüyordur eminim, çok yazık kayıplarını hep o halleriyle hatırlayacaklar. Ölümün bu kadar korkunç yüzü beni korkutuyor..."(Katılımcı İ. 27, 46 yaşında, kadın, ev hanımı).*

26 yaşındaki erkek katılımcı İ.32, sosyal medya hesaplarını aktif kullandığını özellikle telekomünikasyon firmasında çalışması sebebiyle internetin sürekli elinin altında olduğunu belirtmektedir. İnternet ve sosyal medya üzerinden gündemi daha ağırlıklı takip eden katılımcı İ.32, internette terör saldırılarına ilişkin görüntülerin ulaşımının daha detaylı ve kolay bir ulaşım imkânında olduğunu ve bu sebeple izlediği görüntülerden ciddi anlamda etkilendiğini, canının sıkıldığını, üzüldüğünü ifade etmektedir.

Bir başka katılımcı İ.8 (42 yaşında, erkek, kasap), sosyal medya üzerinden gelen mesajlardan ve içeriklerinden etkilendiğini şu şekilde açıklamaktadır:

> *"Twitter anlamıyorum, ama facebook hesabım var. Whatsapp da kullanıyorum. Görüyorum geliyor mesajlar saldırılara dair. Televizyonlarda gösterilen de korkutuyor ama bir derece daha üstü kapalı veriyor. Ama bu internette her şey açık. İnsan kendi masum vatandaşlarını öyle görünce çok üzülüyor. Ama keşke bizim ölen insanlarımız yerine bu geberen teröristlerin leşlerini gösterseler. En azından insanın içine su serpilir..."*

"Sosyal medyanın kontrolü zor, nasıl önüne geçilir bilmiyorum. Ama saldırılara ilişkin görüntüler korkunç oluyor. Bilgilendirme amaçlı mı paylaşılıyor bilmiyorum ama gerçekten insanlar çok kötü etkileniyor…" (Katılımcı İ.1, 27 yaşında, mühendis).

Katılımcıların bir kısmı sosyal medyanın gösterdiği görüntüleri, sunduğu bilgileri diğer bilgi kaynaklarına nazaran daha gerçekçi bulurken; bir grup katılımcı ise sosyal medyanın sunduklarını provakasyona daha yakın olduğunu düşünmektedirler.

Sosyal medyayı daha gerçekçi bulan katılımcı grup için, haber kanalları, politik karar alıcılar vatandaşı doğru bilgiye ulaştırmamaktadır. Oluşan bu güvensizlik hali sebebiyle katılımcılar gündemi ağırlıklı olarak sosyal medya üzerinden takip etmektedirler.

"Whatsapp, facebook ve bazen de twitter üzerinden gelen bilgileri, uyarı mesajlarını ciddiye alıyorum. Evet bunlar korkumu daha çok arttırıyor kabul ediyorum ama bence ateş olmayan yerden duman çıkmaz…" (Katılımcı İ.20, 43 yaşında, kadın, tezgahtar).

37 yaşında olan kadın katılımcı (özel sektör) İ.30'da benzer şekilde sosyal medyanın sunduğu bilgileri ciddiye aldığını, inandığını şu şekilde ifade etmektedir:

"Diyorlar ki sosyal medya provakasyon alanı. Doğrudur, katıldığım bazı noktalar var. Ama ağırlıklı olarak kabul etmiyorum. Şimdi size telefondan veya sosyal medya hesabından mesaj geldi. Capitol'e veya Kadıköy'e veya ne bileyim bir başka yere gitmeyin, böyle bir duyum var diye. Çalışanları hariç tutarak diyorum siz olsanız gider misiniz? Gitmem yani, çocuklarımı da göndermem. Çalışanın şansı yok, insanlar ekmek parası uğruna mecburen gidiyor. Ama sadece gitmem böyle bir mesaj alırsam. Tabi insanın böyle bir mesaja itibar etmesinin altında başka sebepler de var. İnsanlar istihbarat birimlerine, güvenlik güçlerine tamamen güvenmiyor. Bu sebeple gelen bir uyarı mesajı daha çok itibar görüyor…"

Sosyal medyanın insanları daha bilinçli ve dikkatli olmaya sevk ettiğini düşünen katılımcı İ.32 (Erkek, 26 yaşında, özel sektör), whatsapp ve facebook hesabına gelen bilgilendirmeleri, haberleri ve uyarıları önemli ve doğru bulduğunu, hatta arkadaşlarıyla paylaştığını belirtmektedir.

Sosyal medyada saldırı ihbarlarını ciddiye alan bir başka katılımcı İ.12 (22 yaşında, kadın, öğrenci) de ihbarların yapıldığı alanlara ne olur olmaz endişesiyle gitmediğini söylemektedir.

Sosyal medyanın sunduğu bilgileri abartılı ve provakasyona daha açık bulan katılımcılara böyle düşünmelerinin sebepleri sorulduğunda sosyal medyanın kontrolsüzlüğüne, erişimin sınırsızlığına vurgu yapmaktadırlar.

> *"Bana göre sosyal medyada büyük bir kontrolsüzlük var. Göstermeyeceksin masum vatandaşının cansız bedenini. Bunu görmek kendi çaresizliğimizi görmek demek. Teröristlerin de göstermesine müsaade etmeyeceksin. Sürekli denetim olmalı, ciddi anlamda sıkıntılı bir şey olunca keseceksin böyle yayınları…" (Katılımcı İ.16, 39 yaşında, erkek, taksici).*

Sosyal medya vasıtasıyla paylaşılan tüm bilgilerin, görüntülerin, videoların çok kısa bir süre içerisinde en az 50 milyon insan tarafından izlendiğini; bu hızlı yayılımın bireyleri önlerine gelen her bilgiye inanmalarına sebep olduğunu düşünen katılımcı İ.18 (Erkek, 23 yaşında, öğrenci), bu durumun başlı başına kaos yarattığını düşünmektedir.

Katılımcı İ.18 gibi, katılımcı İ.19 (kadın, 28 yaşında, özel sektör)' da sosyal medya üzerinden insanların saldırılara ilişkin fotoğrafları paylaşmalarını yanlış ve anormal bulduğunu aşağıdaki gibi ifade etmektedir:

> *"Sosyal medya bana çok sahte bir dünya geliyor. Herkes klavyelik vatansever. İki üç tane bayrak resmi koymakla olmuyor. Adam şehitler için veya yaşadığı şehirdeki saldırılar için storysinde bayrak paylaşıyor. Hemen arkasından da bayrak paylaşıyor. Çok saçma… Bir de insanlar whatsapp üzerinden birbirlerine saldırıda parçalanan insanların, yanan arabaların resmini gönderiyorlar. Adama sorarlar. Senin bir yakının olsa o parçalanan insan acaba böyle rahatça paylaşabilecek miydin resmi! Bence bu görüntülerin internet üzerinden, televizyon üzerinden paylaşımına derhal son verilmeli. Ben o resimleri gördükten sonra su bile içemiyorum. 2-3 gün kendime gelemiyorum. İnsanlar nasıl rahat rahat paylaşıyor hayretler içerisindeyim doğrusu…"*

Sosyal medya paylaşımlarındaki abartılı paylaşımların teröristlerin amacına hizmet ettiğini düşünen katılımcı İ.23 (Erkek, 32 yaşında, işçi), sosyal medyanın doğru ve gerçek bilgi sunmasını desteklediğini, bu alanın önemli bir platform olduğunu kabul ettiğini ancak içeriklerdeki kontrolsüzlüğün teröristlerin amaçlarına ulaşmada katkı sunduğunu ifade etmketedir.

Terör örgütlerinin interneti ve sanal ortamı etkin kullandığını düşünen katılımcı İ.26 (Erkek, 58 yaşında, emekli), facebook, twitter ve whatsapp gibi uygulamaların kimi insanlar tarafından amaçlarının dışında kullanıldığını, doğruluğunu veya yanlışlığını teyit etmeden her şeyin süratle paylaşıldığını ve bu sayede herkesin kolaylıkla galeyana geldiğini belirtmektedir. Katılımcıya göre insanların bilinçsizliği sebebiyle terör örgütlerinin propagandası yapılmaktadır.

"Terör örgütlerinin interneti çok iyi kullandıklarını düşünüyorum. Yoksa şehirde bu kadar sempatizanı nasıl toplarlar…" (Katılımcı İ.34, 44 yaşında, erkek, teknisyen).

"Terör örgütleri medyayı, sosyal medyayı ve interneti korkuyu arttırmada, destekçi kazanmada bir araç olarak kullanıyor bence. Fakat aynı zamanda bizler de bu medyanın aracılığıyla terörün ve terör örgütlerinin bilincinde oluyoruz. Bence aradaki dengeyi iyi ayarlamak lazım, çünkü çok hassas. İlkinin artmasını engellemeliyiz, ikincisini arttırmalıyız. Tam tersi olursa korku ve kaos alır başını gider…"(Katılımcı İ.35, 39 yaşında, kadın, laborant).

Sosyal medyada terör örgütlerinin haberleşmesini engellemek maksadıyla filtreleme yapılması gerektiğini savunan katılımcı İ.37(kadın, 28 yaşında, yönetici asistanı) görüşünü şu şekilde açıklamaktadır:

"…mesela terör örgütleri sosyal medyayı haberleşmede kullanıyor. Adamların kendi sayfaları, siteleri var. Bunların önüne geçilmeli. Filtreleme yapılmalı. Terör örgütlerinin internet aracılığıyla sivil vatandaşlara, gençlere ulaşımı kesilmeli. Dizilerde sigara, alkol sansürleneceğine esas böyle hayati noktalarda sansür olsun…"

5.2.6. Katılımcıların Terörizm Korkusu İle Başa Çıkma Mekanizmaları ve Aldıkları Tedbirler

Çalışmanın İstanbul safhasındaki katılımcılar için terörizm korkusu Ankara'ya göre daha yoğun hissedilmektedir. İstanbul ili özelinde terörizm korkusu literatüründe ifade edilen yumuşak hedeflerin fazla olması ve geçmiş dönemde bu hedeflere terör örgütlerinin saldırısı katılımcılarda ciddi seviyede terörizm korkusu yaşanmasına sebep olmaktadır.

İstanbul safhasındaki katılımcılara göre, İstanbul sürekli risk ve tehdit altındadır. Öte taraftan İstanbul'un özel mekânsal riskli bölgeleri, katılımcılara göre neredeyse İstanbul'un tamamıdır. Bu bağlamda çalışmanın İstanbul safhasındaki kritik bölge tanımlamaları Ankara safhasındaki kadar net değildir.

Farklı farklı pek çok terör örgütünün İstanbul'u hedef alması katılımcıların tamamını derinden etkilemektedir.

56 yaşındaki emekli kadın katılımcı, saldırıların zaman ve yer mekân bakımından belirsiz oluşunun korkuyu arttırdığını ve gelecek dönemde olabilecek saldırılara karşı kendisini korumak için günlük yaşantısında aksamalar yaşadığını,

> *"Tüm saldırılar hepimizin günlük yaşantısını sürdürdüğü her yerde oluyor. Maç izlemeye gidiyorsun ölüyorsun, eğlenmeye gidiyorsun ölüyorsun, tarihi yerleri gezerken ölüyorsun, gara gidiyorsun ölüyorsun, havalimanına gidiyorsun ölüyorsun, şehrin merkez noktasından işlerini halletmek için geçiyorsun ölüyorsun, evine dönmek için otobüs beklerken ölüyorsun, bankaya giderken ölüyorsun, bankanın yanındaki kırmızı ışıkta bekliyorsun ölüyorsun… Yahu bu dehşet değilde nedir? Resmen evden çıkmamamız lazım, bu his kötü. Sürekli sürekli gittiğim yerlere, gideceğimiz yerlere, aile üyelerinin bulunduğu mekanlara daha fazla dikkat edip, kalabalık olan tüm yerlerden mümkün olduğunca kaçıyoruz. Kızım genç, konserlere gitmek, etkinliklere katılmak istiyor. Diyorum ona da güvenliğin çok olduğu yere git diye. Sokaklarda gezme diyorum. Arabası var, sağa sola park etme, paralı otoparka park ettir, göz önünde olan popüler, bilinir yerlere gitme diyorum…"* (Katılımcı İ.27, 46 yaş, kadın).

şekilde ifade etmektedir.

29 yaşında ve özel bir firmada çalışan erkek katılımcı İ.29, 15 Temmuz saldırısının olduğu esnada Atatürk Havalimanında olduğunu, ilk başta anlamlandıramasa da sonrasında faklılıklar ve gariplikler olduğunu fark ettiğini,

> *"bir gariplik var belliydi. Anlayamadık ilk başta. Ama sonra darbecileri gördük. Çok şükür amaçlarına ulaşamadılar. İnsan ilk başta garip hissediyor. Dışarıdan bakınca bizim askerimiz gibi ama hainler. Kendi vatandaşlarına silah kullandılar. Çok şükür burnumuz dahi kanamadı ama endişe etmedim dersem yalan olur…"*

şeklinde ifade ederek, olaylardan belli bir süre geçene kadar havalimanı, otogar gibi yerlere gitmekten kaçındığını belirtmektedir. Katılımcı İ.29 için haince, kalleşçe olarak tanımlanan terör saldırıları korku ve üzüntü yaratmasının yanı sıra aynı zamanda da İstanbul'da her an saldırılara açık bir şehir olarak tanımlamasına yol açmaktadır.

Katılımcıların tamamı için kalabalık alanlar riskli ve güvensiz yerler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda katılımcılar tarafından alınan en somut koruyucu

mekanizma kalabalıklardan uzak durmaktır. Daha önceki kısımlarda da vurgulandığı gibi İstanbul'daki kalabalık nüfus, katılımcılara göre kontrolsüzlük yaratmakatadır.

Açık alanlarda yapılan etkinlikler, ücretsiz konserler, fuarlar, günlük nüfus akışının yoğun olduğu mekânlar katılımcıların özellikle kaçınma eğiliminde oldukları yerlerdir. "çok kalabalık yerler kontrolsüz oluyor, güvenlik de yeterli olmayabilir ve canlı bomba oraya çok rahat kaynayabilir…" (Katılımcı İ.15, 30 yaş, kadın). Bir başka katılımcı İ.17 (Kadın, 33 yaş), terör örgütlerinin saldırı planlarken özellikle kalabalığın yoğun olduğu tercih ettiğini, kalabalık yerlerde gerçekleşen saldırıların hem daha fazla zarar verici olduğunu hem de kaos yaratması açısından terör örgütleri tarafından ideal alanlar olarak değerlendirildikleri görüşünü savunmaktadır.

Çalışmanın İstanbul safhasındaki katılımcılar yukarıda belirtilen tedbirleri alsalar da bu çabaların olası terör saldırılarına karşı kendilerini tamamen koruyacak bir etkide bulunmadıklarını değerlendirmektedirler. Katılımcıların hepsi terörizm korkusunu önlemede esas etki edecek faktörlerin güvenlik güçleri ve devlet olduğunu değerlendirmektedirler.

6.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

6.1. Genel Değerlendirme

Güvenlik kavramı 19.yüzyıldan itibaren tüm devletlerin üzerinde durduğu konulardan bir tanesidir. 20.yüzyıldan itibaren küresel sistemde devletleri, toplumsal yaşamı ve bireyleri etkileyen önemli bir güvenlik sorunu olarak terörizm ortaya çıkmaktadır. Terörizm kavramının akademik olarak dile getirilmesinden bu zamana kadar geçen sürede pek çok tanımı yapılmıştır. Akademik dünyanın ve devletlerin terörizmi kendi bakış açılarına göre yorumlamaları sebebiyle, üzerinde herkesin hemfikir olabileceği bir tanımı bulunmamaktadır. Ortak tanım oluşturamama sorunu zaman içerisinde terörizmle mücadelede de farklılıklara yol açmıştır. Bir devletin terör örgütü olarak tanımladığı grup, başkaları için özgürlüğü uğruna mücadele eden grup olarak tanımlanmıştır. Bu noktada da mücadele yöntemleri de farklılık göstermektedir. Ancak şu bir gerçektir ki terörizm üzerinde sıklıkla çalışılan bir sahadır. Bu zamana kadar pek çok araştırmacı akademisyen, terörizmin ne olduğunu, terör örgütlerinin özelliklerini ve kendi içsel dinamiklerini, dünyada ciddi manada ses getirmiş terör örgütleriyle mücadele yöntemleri, terör örgütlerinin özelliklerine göre stratejileri ve taktikleri, terör örgütlerini besleyen ana damarlardan biri olan terörizmin finansmanı gibi konular çalışılmıştır. Çeşitli analizler ve karşılaştırmalar yapılarak terörizm tüm boyutlarıyla ele alınmış ve alınmaya devam eden bir saha olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak terörizm korkusu ise terörizm literatüründe kenarda kalmış, özellikle Amerika'da 11 Eylül saldırıları yaşandıktan sonra dikkatleri üzerine çekebilmiş bir alandır. Erken dönemlerde sadece terör saldırılarından zarar görme ihtimaline karşı korku, endişe ve panik hali olarak değerlendirilen terörizm korkusu, ilerleyen dönemlerde sadece basit bir duygu durumu olmadığını gözler önüne sermiştir.

İkiz kulelere saldırıların ardından büyükşehirlerin, önemli metropollerin terörist saldırılar için cazibe noktasına gelmesi terörizm korkusundan sadece bireylerin değil aynı zamanda toplumun genelinin, ekonomik yapının, siyasi örgütlenmelerin ve hükümetlerin de etkilenmesine yol açmaktadır.

Terör saldırıları özellikle büyükşehirlerde gerçekleştiğinde saldırıların toplum üzerindeki çarpan etkileri artmaktadır. Aynı zamanda da süratle iletişim kanallarına ulaşan terörist saldırılar ve etkileri neticesinde terörizm korkusu toplumsal yaşamda sarmal haline gelmektedir.

Terörizm korkusunun ortaya çıktığı toplumlarda saldırılara bağlı olarak ortaya çıkan en önemli mesele 'güvenlik'olmaktadır. Bireylerin günlük yaşamlarını sürdürdükleri çevreyi, işe veya okula giderken takip ettikleri geçiş güzergâhları, toplu ulaşım ağlarının olduğu alanları, kültürel mirasın var olduğu yerleri, önemli ekonomik merkezleri, çeşitli kültürel ve sosyal aktivitelerin gerçekleştiği yerleri hedef alan terör örgütleri, örnekleri verilen bu alanlarda terör saldırıları gerçekleştirerek toplumsal yaşamda ilk etapta şok ve panik sonrasında ise süregelen korku ve güvensizlik halini yaratmaktadır.

Herhangi bir terör eyleminin bireylerde ve toplumun genelinde yaratmış olduğu olumsuz sonuçlar, özellikle demokratik ülkelerde terör saldırısının kendisinden daha büyük boyutta olabilmektedir. Teröristin yaptığı eylem gerçekleşip bitse bile ortaya çıkarmış olduğu etki devam edebilmektedir. Bireylerin kendilerini yoğun olarak tehdit altında hissetmesi, demokratik toplumlarda göz ardı edilebilecek veya tölare edilebilecek bir durum değildir. Saldırıların hemen akabinde bireyler, hükümetlerden-politik karar alıcılardan bir daha benzer bir saldırı ve travmanın yaşanmaması için acele önleyici ve koruyucu tedbirlerin alınmasını talep ederler. Buradaki en önemli husus politik karar alıcıların bu talepleri, toplumsal beklentiyi tatmin edici bir şekilde gideriyor olmasıdır. Çünkü terör örgütleri özellikle yumuşak hedefleri ve sivil vatandaşları hedef alarak toplum-siyasi yönetim dengesini ve bağına zarar verme amacı taşımaktadır.

Terör örgütleri için terörizm korkusu yaratmak ve zarar vermek belirli bir gruba has bir durum değildir. Terör örgütleri için hedefler onları temel saiklerine ulaştıracak araçlardır. Bu bağlamda terör örgütleri için hedefler semboliktir. Terör örgütleri sembolik hedeflere saldırarak, şiddeti toplumun genelinde hissettirerek politik amaçlarına ulaşmaya çalışır.

Gelişen teknoloji ile beraber pek çok alan güncellendiği gibi iletişim alanı da bu ilerlemeden etkilenmektedir. Ancak iletişim ağının ileri seviyede gelişmesi terörzm açısından paradoksal durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının oldukça hızlanması ve dünyanın dört bir yanına yayılması, internet

teknolojisindeki gelişmeler; bireylerin bilgiye ulaşımını hızlandırması noktasında şüphesiz ki oldukça faydalıdır. Ancak burada paradoksu yaratan esas unsur aynı imkânlara terör örgütlerinin de ulaşıyor olmasıdır.

Teknolojik gelişmeleri ve çağın gerekliliklerini çok iyi takip eden ve kullanan terör örgütleri bu sayede saldırılarını daha kolay tasarlamanın yanı sıra aynı zamanda da mali kaynak temini, eleman ve sempatizan kazanma ve propaganda imkanı da elde etmektedirler. Terör örgütlerinin özellikle sosyal medya hesapları aracığıyla interneti sınırsız ve kontrole uğramadan adeta bir reklam alanı olarak kullanması, bireylerde ve toplumda terörizm korkusunu tetikleyen ve arttıran en önemli faktörlerden bir tanesidir. Geçmiş dönemde kendi yayınları ve televizyon kanalları vasıtasıyla manipülasyon yaratmaya çabalayan terör örgütlerinin eli, özellikle internet ve sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla güçlenmiştir.

1970'lerden günümüze kadar Amerika'da, Avrupa'da, Türkiye'de ve dünyanın çeşitli pek çok bölgesinde büyükşehirlerde ses getiren, ciddi tahribat yaratan ve en önemlisi de yüksek bir oranda terörizm korkusu yaratan saldırılar yaşanmıştır. 1972 Münih Olimpiyatları saldırısı, 1993 Bombay saldırısı, 1995 Oklahama City saldırıları, 1995 yılında Tokyo metrosunda sarin gazı saldırısı 2000 yılı öncesi dikkat çeken önemli saldırıların başında gelmektedir. Ancak özellikle 11 Eylül saldırıları tüm dünya ülkeleri için bir dönüm noktası olmuştur. 2001 yılından itibaren terör örgütleri büyükşehirleri ve büyük şehirlerdeki yumuşak hedefleri daha çok hedef alan saldırılarda bulunmaya başlamıştır.

2002 yılında Bali'de turizm bölgesine yapılan saldırı, 2002'de yine Moskova tiyatrosunda rehin alma saldırısı, 2003 yılında İstanbul'da Sinagoglara saldırı,2003 yılında HSBC Bank ve İngiliz Büyükelçiliğine saldırı, 2004 yılı Madrid Tren saldırısı, 2005 yılında Londra'da ulaşım noktalarına yapılan saldırı, 2006 Mumbai Tren saldırısı, 2007 Karaçi saldırısı, 2011 yılında Norveç'te gerçekleşen saldırı, 2013 Hatay Reyhanlı saldırısı, 2015 yılında Paris'te ulaşım noktalarında silahlı ve bombalı saldırı, 2016 yılında Fransa, Brüksel ve Almanya'da gerçekleşen saldırılar, Kanada'da gerçekleşen terör saldırısı, Kayseri, Ankara ve istanbul'da kısa aralıklarla gerçekleşen terör saldırıları gibi örnekler terör örgütlerinin ne denli sivilllerin olduğu alanlara saldırdığını gözler önüne sermektedir.

Terör örgütlerinin temel amacı siyasi saik elde etmektir. Amaçlarına ulaşabilmek için şiddet kullanımına başvurmaktadırlar. Şiddeti özellikle bireyler ve toplumlar üzerinde yıkım yaratma için kullanan terör örgütleri, arka planda toplum üzerinde oluşturmaya çalıştığı korku ve güvensizlik algısı ile ilgilenir. Bu bağlamda saldırılarda ölen insanlar, eylemi izleyen toplumun genelini korkutmaya yönelik kullanılan araçtır. Teröristler çeşitli alarm durumları yaratarak, korkunun toplumu esir almasını arzu ederler. Korkunun hâkim olduğu toplumlarda, bireyler terör örgütlerini çok güçlü tehdit unsurları olarak görürler ve bir an önce hükümetlerden kendilerini koruması için daha fazla önlem alma yoluna gitmesini beklerler. Terörizmi ve terör saldırılarını bu noktada başarılı kılan ana unsur teröristlerin güvenlik önlemlerini aşması değildir. Terörizmde esas başarı toplumu terörize etmek, terörizm korkusu oluşturmak ve yıldırmaktır. Toplum üzerinde oluşturulacak psikolojik etki ve yaratılacak kaos ne kadar büyükse başarı, örgütler için o kadar fazladır.

Terör örgütleri güç ve etkinlik bakımından devletten zayıf ve yetersiz oluşumlardır. Bu bağlamda terör örgütleri için literatürde de 'sert hedef' olarak tanımlanan güvenlik güçlerinin konuşlu olduğu yerlere, devlet dairelerinin bulunduğu bölgelere saldırmak yerine; sivil vatandaşların ağırlıklı olduğu bölgelere saldırmak daha kolay, az maliyetli ve sonuç odaklıdır.

Terörizm korkusu hem bireylerde hem de toplumlarda sosyal inşa yoluyla oluşturulmaktadır. Terör örgütleri bireyler ve toplumun üzerinde korkuyu inşaa ederken propaganda ve manipülasyondan faydalanmaktadır. Propaganda faaliyetlerinde medya, haber kanalları, internet ve sosyal medya oldukça etkilidir.

Özellikle teknolojik gelişmeleri aktif olarak takip eden terör örgütleri, internet aracılığıyla tüm dünyaya amaçlarını ve gücünü gösterme çabası içinde olurlar. Bu sayede tanıtım, eleman temini, mali destek vb. destek elde etmelerinin yanı sıra saldırıları tüm dünyaya gösterebilme fırsatı da elde eder.

Terörizm korkusu ile mücadele tıpkı terörizmle mücadele gibi birden fazla sac ayağı üzerine kurulmuştur. Terörizm korkusu genel kanının aksine sadece bireyleri etkileyen ve birey temelli giderilebilecek bir sorun değildir. Terörizm korkusu aynı zamanda sadece mağdurların değil; mağdur olmayanların da yoğun olarak hissettiği bir korkudur. Terörizm korkusu ile mücadele için bireyler, toplum, medya organları, politik karar alıcılar ve güvenlik güçlerinin hep birlikte koordineli hareket etmesi gerekmektedir.

6.2. Çalışmanın Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Terörizm terör örgütleri için istedikleri oyunları sergileme fırsatı aradıkları bir tiyatro sahnesidir. Bu sahnede zaman-mekân ve bu ikisinin bireylerde çağrıştırdıkları anlamlar oldukça önemlidir. Terör örgütleri için sergilemeye çalıştıkları oyunun başarısı izleyenler üzerinde bıraktığı etki ile doğru orantılıdır. Büyükşehirlerde nüfusa bağlı olarak yoğun kalabalıklar vardır. Mekânlar, alanlar o şehirde yaşayan çoğu kişi tarafından bilinir. Bu bağlamda bireyler kendilerini mekânlara kolaylıkla ilişkilendirebilmektedir. Bireylerin aşina oldukları, rutinlerini gerçekleştirdikleri alanlarda/mekanlarda saldırı gerçekleşmesi, beklenmedik olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda sürpriz, korkuyu tetikleyen bir unsur haline dönüşmektedir.

Mekânların psikolojik boyutlarının etkisi göz önüne alındığında ve Türkiye'de büyükşehirlerde gerçekleşen en büyük çaplı terör saldırılarının Ankara ve İstanbul'da gerçekleşmesi ve nüfus olarak ülkenin en büyük iki şehri olması sebebiyle bu iki büyükşehirde yaşayan bireylerin terörizm korkuları, korkunun nasıl oluştuğu, etkileri, bireyler ve politik karar alıcılar arasındaki ilişkinin terörizm korkusu ile nasıl etkileşim içinde olduğu, güvenlik güçlerinin tedbirlerin bireyler üzerindeki etkisi ve medyanın korku noktasında nasıl bir etkide bulunduğu yapılan tez çalışmasında ele alınıp, araştırılmıştır.

Türkiye yaklaşık 40 senedir başta PKK terör örgütü olmak üzere pek çok terör örgütünün saldırılarına muhatap olmuştur. Özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde güvenlik güçleri terör örgütleriyle etkin mücadele etmiştir ve etmeye devam etmektedir.

Ancak Ankara ve İstanbul özellikle 2000'li yılların başından itibaren çok ciddi terör saldırılarına maruz kalmıştır. Çalışmanın nitel ve nicel safhasında gerek anket çalışması uygulanan, gerekse de yüzyüze derinlemesine görüşme yapılan katılımcılar için yaşadıkları şehirlerde gerçekleşen terör saldırıları terörizm korkusu yaratmaktadır. Çalışmanın anket safhasında katılımcıların terörizm korkularını anlayabilmek maksadıyla genel ifadeler içeren sorular sorulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın anket verileri bireylerin terör örgütlerini ne oranda bildiklerini, hangi tür terör saldırsıı türlerinin bireylerde daha fazla korku yarattığını, bireylerin başta güvenlik güçleri olmak üzere devletin olası terör saldırılarının önüne geçmede aldığı tedbirlerin ve yaptığı uygulamaların nasıl değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın nitel safhası ise anket verilerinin de ışığı

altında konunun daha derinlemesine incelemesini, bireylerin korkuyu nasıl yorumladıklarını, hissettiklerini ve korkuya bağlı günlük yaşamlarını, kararlarını nasıl etkilediğini ortaya çıkarmaktadır. Çalışmanın nicel sahasında elde edilen veriler konunun genel hatlarını çizerken, nitel saha da elde edilen veriler ise çalışmanın buzdağının altında kalan kısmını oluşturmaktadır. Bu bağlamda terörizm korkusu çalışması iki sahadan oluşan bir sentez haline gelmiştir.

Çalışmanın nicel ve nitel safhasında elde edilen veriler ışığında demografik özelliklerin tamamı ile terörizm korkusu arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Bu bağlamda terörizm korkusunu etkileyen demografik özellikler, genel korku (fear) litearatüründeki değişkenlerden farklılık göstermektedir. Sonucun bu şekilde çıkması, çalışmada normal kabul edilmektedir. Çünkü olası terör saldırılarında yaşanabilecek savunmasızlık(vulnarability) durumu herkes için vardır.

Çalışmanın bulguları değerlendirildiğinde cinsiyet iki şehir için de terörizm korkusuna etki eden bir faktördür. Kadınlar, erkeklere göre terörizm korkusunu daha fazla hissetmektedirler. Nicel sahada anket verileri değerlendirildiğinde kadınların korku hissetme oranları, erkek katılımcılara göre daha fazladır. Nitel sahada gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde ise, kadın katılımcılar terörizm korkusunu, erkek katılımcılara nazaran daha fazla dehşet, endişe, panik hali olarak nitelemektedirler. Yapılan mülakatlarda kadın katılımcıların tasvirleri, betimlemeleri değerlendirildiğinde korkunun daha yoğun yaşandığı/ hissettiği değerlendirilmektedir. Cinsiyet ve terörizm korkusu arasındaki ilişki Ankara ve İstanbul için benzer sonuçlar içermektedir. Ancak bir noktanın altının çizilmesinin çalışma noktasında önemli olduğu değerlendirilmektedir. Terörizm korkusunun demografik özelliklerle ilişkisi, korku literatüründeki demografik özellikler-korku ilişkisiden bazı noktalarda farklılık sergilemektedir. Korku literatüründe erkeklerle kadınlar arasındaki korku hissetme düzeyleri arasındaki oransal fark daha fazla iken, bu fark terörizm korkusu söz konusu olduğunda aynı değildir.

Terörizm korkusuna etki ettiği değerlendirilen bir başka demografik özellik ise medeni durumdur. Nicel saha verilerinde oransal fark fazla olmamak ile beraber Ankara ilinde bekar bireyler, evli bireylere göre daha terörizm korkusunu daha yoğun hissetmektedirler. İstanbul'da ise evli bireyler, bekârlara nazaran daha fazla korkmaktadırar. Ancak çalışmanın nitel saha verileri değerlendirildiğinde Ankara ve

İstanbul için bireylerin terörizm korkusunu sadece kendileri adınahissetmekdiklerini, aynı zamanda aileleri, akrabaları adına da hissettiklerinin vurgusu yapılmıştır.

Yaş ve terörizm korkusu arasındaki ilişki incelendiğinde yaş faktörü, terörizm korkusu için önemli bir belirleyici değildir. Ankara ve İstanbul'da yaşayan her yaş grubundaki birey için terörizm korkusu yoğun olarak hissedilen bir sorun sahasıdır.

Eğitim durumu, yaşanılan ilçe, beraber yaşanılan kişiler, meslek, eğitim seviyesi ile terörizm korkusu arasında her iki il için de belirleyici bir seviyede ilişki bulunmamaktadır. her yaş kategorisnde olmuştur. Gelir düzeyi ile terörizm korkusu arasındaki incelendiğinde benzer şekilde kesin ayrım çizilememekle beraber, gelir düzey daha düşük bireyler terörizm korkusunu bir miktar daha fazla hissetmektedir. Gelir düzeyi daha düşük bireylerin çok daha fazla toplu taşıma araçları kullanmasının bu noktada etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Katılımcıların tamamı için yaşadıkları şehirler olan Ankara ve İstanbul riskli ve gelecek dönemde olası saldırılara karşı potansiyel hedef konumundadır. Saldırıların zaman ve mekân belirsizliği bu bağlamda sürpriz sonlu olması Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireylerin terörizm korkularını daha üst seviyeye çıkarmaktadır. Çalışmanın nitel sahasında gerçekleştirilen derinlemesine mülakat sonuçları değerlendirildiğinde, bireyler için Ankara ve İstanbul olası terör saldırıları noktasında risk taşımaktadır. Ancak iki şehir arasındaki farklılığa bakıldığında risk algısı İstanbul'da yaşayan bireyler için daha fazladır. İstanbul'un Ankara'ya kıyasla daha kozmopolit olması, nüfus yoğunluğunun fazlalığı, kara-hava-deniz ulaşımının merkez noktasında olması, tarihi mirasının yanı sıra aynı zamanda da Türkiye'nin ekonomisinde merkez bir konumda yer alması gibi faktörlerin risklerin İstanbul'da yoğunlaşmasına sebep olduğu değerlendirilmektedir.

Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireyler için terörizm korkusu günlük yaşam döngüsüne etki edebilecek bir güçtedir. Özellikle saldırının hemen arkasından yaşanan şok ve korku sadece saldırıdan doğrudan etkilenen kişileri değil, o şehirde yaşayan bireylerin tamamını etkilemektedir. Dolayısıyla terörizm korkusunun Ankara ve İstanbul'daki bireylerin genelinde olduğu değerlendirilmektedr. Ancak iki şehir kıyaslandığında İstanbul'da yaşayan bireyler Ankara'da yaşayan bireylere göre terörizm korkusunu daha fazla yaşamaktadırlar. Çalışmanın anket uygulamasında İstanbul'da yaşayan bireylerin

korku ortalaması 5'li likert ölçeğine göre 3,82 iken, bu ortalama Ankara'daki katılımcılar için ise 3,66'dır. Benzer sonuç çalışmanın iki şehirde de yapılan derinlemesine görüşme yapılan katılımcılar arasında da tespit edilmiştir. Bu bağlamda terörizm korkusu her iki ilde de yaşayan bireylerde olmakla beraber İstanbul'da daha yoğun hissedilmektedir.

Bireyler olası terör saldırılılarının, kişilerin çok olduğu ve özellikle kalabalığın yoğun olduğu yerlerde gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğunu düşünmektedirler. Kalabalığa bağlı kontrolsüzlüğün arttığını ve güvenlik güçlerinin denetiminin azaldığını düşünen bireyler için kalabalık yerlerden mümkün olduğu kadar uzak durmak, birey bazında alınan önleyici tedbiler arasındadır. Kalabalıklar dışında toplu taşıma araçlarının olduğu alanlar, toplu ulaşım merkezleri, otogarlar, havaalanları, metro istasyonları, alışveriş merkezleri, stadyumlar, tarihi ve kültürel dokuya sahip alanlar, eğlence ve konser alanları gibi literatürde de 'yumuşak hedef' olarak tabir edilen yerlerin tamamı çalışmaya katılan bireyler için riskli ve tehdide açık olarak nitelendirilmektedir.

Çalışmaya katılan bireylerin en çok bildikleri terör örgütleri Pkk, Daeş, El-Kaide ve Fetö terör örgütleridir. İfade edilen terör örgütlerinin bilinirliğinin dğer terör örgütlerine nazaran daha fazla olmasının ana sebebi özellikle ses getiren terör saldırılarını yukarıda adı geçen terör örgütlerinin gerçekleştirmiş olmasıdır. Eylem türlerine bakıldığında da özellikle canlı bomba saldırısı ve bomba yüklü araç saldırıları katılımcıları en çok korkuya sevk eden saldırı türü olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle canlı bombaların ve bomba yüklü araçları şehrin merkez ve kalabalık noktalarına rahatlıkla girebilmesi, fark edilebilirlik durumunun zor olması ve zarar verme gücünün yüksek olması bu iki saldırı türünü diğer saldırılardan daha fazla korkutucu olarak nitelendirilmesine sebep olmaktadır. Öte taraftan özellikle son dönemlerde bomba yüklü araçların lüks olarak değerlendirilebilecek arabalardan oluşturulması, canlı bombaların dış görünüş olarak fark edilmesinin zorluğu gibi unsurlar bu saldırı türlerinin zarar verme kapasitesini arttırmaktadır.

Ankara ve İstanbul'daki katılımcıların terör saldırıları sonrasında korkuya bağlı politik karar alıcılara güven duygusunun nasıl etkilendiği değerlendirildiğinde, terör örgütlerinin korku mekanizması ile birey-devlet arasındaki güven bağını zedelemeye veya koparmaya yönelik çabaları Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireyler için mümkün değildir. Katılımcıların tamamı devletin, özellikle terörle mücadele politikalarını desteklemektedir.

Katılımcılar için devlet, terör örgütlerinden kat ve kat güçlüdür. Ancak katılımcıları esas tedirgin eden ve korkutan sebep terör saldırılarının artık sivil vatandaşların ağırlıklı olarak yaşadığı yerde gerçekleşiyor olmasıdır. Devleti değil, kendilerini terör saldırılarına karşı savunmasız gördükleri için terörizm korkusu yaşayan bireyler, kendilerini terör saldırılarından koruyacak önleme mekanizmalarının birey bazında olmamaması sebebiyle tedirginlik yaşamaktadırlar.

Katılımcıların tamamı kolluk personelinin Ankara ve İstanbul'da sayısal oran olarak fazla olduğunu ancak her noktada etkin bir kontrol olmadığını ifade etmektedirler. Özellikle merkez noktalarda kontrol zayıflığının varlığını vurgulayan bireyler, denetimin az olduğu düşüncesinin terörizm korkusunu tetiklediğini belirtmektedirler. Metro istasyonlarında, giriş çıkış noktalarında eksik denetimin teröristlere fırsat sağladığını dile getiren katılımcılar için güvenlik güçlerinin kendilerini yaşadıkları şehirde olası saldırılara karşı korumada yetersiz oldukları düşüncesi hâkimdir. Ancak bu düşünce iki şehir kıyaslaması söz konusu olduğunda aynı seviyede değildir. Yapılan anket çalışmasında İstanbul'da yaşayan bireyler, Ankara'da yaşayan bireylere kıyasla güvenlik güçlerinin uygulamalarını daha yetersiz bulmaktadır.

Özellikle İstanbul safhası ağırlıklı olmak üzere bireyler özellikle istihbari bilginin daha fazla etkin olması gerektiğini ve bu sayede olası saldırıların daha kolay önüne geçilebileceğini değerlendirmektedirler. Aynı zamanda özellikle terörizm korkusu ve terör eylemleriyle mücadele etme noktasında esas sorumluluğun istihbarat birimlerinde olduğunun da altını çizmektedirler.

Anket ve görüşme uygulamalarına katılan katılımcıların tamamının günlük rutin aktivitelerinde terörizm korkusuna bağlı bir takım değişiklikler yaşanmaktadır. Her bireyin yaşadığı değişimin, farklılıkların seviyesi ve süresi farklı olmakla beraber tüm bireyler saldırılardan etkilenip günlük rutinlerinde bir takım değişikliklere gitmektedirler. Özellikle katılımcılarla yapılan görüşmlerde saldırının hemen sonrasında oluşan şok halinin bireyleri çeşitli tedbirler almaya ittiği sonucuna varılmıştır. Ancak saldırıın üzerinden belirli bir süre geçtikten sonra ilk etaptaki panik ve korku halinin yerini bireysel tedbirler alamaya çalışarak yaşama devam etme şeklinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Medya ile terörizm korkusu arasındaki etkileşimin nasıl ve ne şekilde olduğunun tespiti noktasında medyanın terörizm korkusunu attırıcı bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Ankara ve İstanbul'daki tüm katılımcılar haber kaynakları vasıtasıyla terörist saldırılar hakkında bilgi sahibi olmaktadırlar. Katılımcıların terörizm korkularını arttıran husus terör saldırılarından haberdar olma durumları değildir.

Katılımcıları her iki şehir açısından da korkutan önemli sebeplerden bir tanesi bilgilerin sunuş şeklidir. Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireyler medyanın terör saldırılarına ilişkin görüntü ve videoları özellikle dehşet uyandırıcı bir tarzda sunduğunu değerlendirmektedirler. Olay yerine ilişkin, yaralı ve hayatını kaybetmiş insanlara ilişkin görüntülerin ve videoların tekrar tekrar gösterilmesinin insanların zihnine kazındığını düşünen katılımcılar, medyanın korku noktasında daha bilinçli ve insanları korkutmaktan kaçınacak şekilde yayın yapmaları gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Sosyal medyanın, televizyon kanallarından çok daha fazla serbestiye sahip olduğunu ve sanal dünyada terör saldırılarına ilişkin görüntü ve videoların tüm detayları ile paylaşılması da terörizm korkusunun yoğun olarak yaşanmasına sebep olmaktadır.

6.3. Öneriler

Yapılan tez çalışması, Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireylerin kentlerde 'özellikle büyük kentlerde' terör eylemlerinin mağduru olma korkusunu, kentli bireyin içinde yaşadığı sosyal çevreyi, ilişkileri, düzeni ve organizasyonu nasıl değerlendirdiğiyle/algıladığıyla ilgilenmektedir. Bu bağlamda tez çalışmasının terörizmle mücadeleyi çözmek ve terörizmle mücadeleye farklı bir bakış açısı kazandırmak amacı bulunmamaktadır.

Çalışmanın temel amacı korkunun belirli bir ölçüye kadar kişisel bir duygu olduğunu göz ardı etmeden, çalışmada seçilen Ankara ve İstanbul'un sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan farklı kesimlerinde yaşayan bireylerin terör eylemlerinin mağduru olma korkusunu, ne boyutta, hangi hallerde/koşullarda yaşadığını, terör eylemi mağduriyetine yol açabileceğini düşündükleri olay ya da koşulların neler olduğunu, hissettikleri korkunun sosyal yaşamda davranışlarını etkileyip etkilemediğini, yaşamlarını belirli yönlerden kısıtlayıp kısıtlamadığını, hissettikleri korkuyla baş etme mekanizmalarının

ne/neler olduğunu, terör eylemlerinden mağdur olma korkusunun şekillenmesinde medyanın etkisinin olup olmadığını, korkunun topluma ve devlete olan güveni etkileyip etkilemediğini ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda çalışmada araştırmacının elde ettiği bulgular da bu amaç doğrultusunda yer almaktadır.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar literatüre terörizm korkusu alanında, katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Elde edilen sonuçlar kapsamında terörizm korkusunun bireyler tarafından nasıl değerlendirildiği, korkunun yarattığı olumsuz durumların neler olduğu, bireylerin terör eylemleri söz konusu olduğunda politik karar aıcılara yönelik tutumlarının nasıl olduğu, yaşanılan şehir ile risk algısı arasındaki ilişkilerin tespiti, çalışmanın alana katkılaraıdır. Bu bağlamda çalışmanın bulguları ışığında ileride diğer şehirlere yönelik terörizm korkusu çalışmalarının yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yapılan tez çalışması ile terörizm korkusunun sadece duygusal bir his hali olmadığı, bireysel yaşamdan başlayıp toplumsal düzene kadar çok geniş bir alana etki eden ve üzerinde detaylı düşünülmesi gereken bir sorunsal olduğu ortaya konmaktadır. Terörizm korkusu ile mücadele esasen bir süreç ve döngüdür. Terörizm korkusu ile başa çıkabilmede en önemli nokta detaylı bir analizdir. Terörizm ve terörizm korkusu ile mücadele aklın akılla mücadelesidir. Bu bağlamda terör örgütlerinin niyetlerine, amaçlarına, yöntemlerine hâkim olunduğu sürece, terör örgütlerinin aradıkları fırsatları kolay bir şekilde elde edemeyeceği değerlendirilmektedir.

Terörizm saldırıları sonucu oluşan korku bulaşıcı olup bireylerden başlayıp, toplumun tüm unsurlarına, sosyal dinamiklerine hâkim olabilmektedir. Terörizm korkusu ile mücadele de öncelikli olarak psikolojik korkuyla mücadele edilmelidir. Özellikle terörizm korkusunun psikolojik boyutuyla mücadele de gerek bireylerin, gerek toplumun ve gerekse de devletin ilgili birimlerinin birlikte mücadele etmesi gerekmektedir. Terör saldırılarına ilişkin bilgilendirmeler, konferanslar, sadece mağdurlara yönelik olmamalıdır. Toplumun tüm kesimlerine devletin koruyuculuğunu aşılamak ve hatırlatmak esas olmalıdır. Medyanın bu anlamda gereken desteği kurumlara sağalayabilme kapasitesinde olduğu değelendirilmektedir. Bunun yanı sıra medyanın da terörizm korkusunu azaltma noktasında dikkate alması gereken noktalar olduğu düşünülmektedir. Öncelikli olarak gerek terörizm korkusu literatüründe gerekse çalışmanın bulgularında medyanın terörizm korkusunu arttırıcı etkide bulunduğu bir gerçektir. Bu bağlamda medya organları özellikle

terör saldırılarına ilişkin görüntü, videoları yayınlarken çok dikkatli olmalıdır. Saldırı anına ve hemen sonrasındaki dramatik görüntüleri izleyicilere sunmadan sadece bilgilendirme yoluna gidilmesinin terörizm korkusunun azalmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Sosyal medya ve internet kullanımı da terörizm korkusunu oluşturan ve şekillendiren önemli faktörler arasında yer almaktadır. Terör örgütleri, propaganda, eleman temini ve korku yaratmak için özellikle interneti sıklıkla kullanmaktadırlar. Devletin istihbarat ve iletişim merkezlerinin, terör örgütlerinin kullandığı internet siteleri ile alakalı çalışma yapmasının ve bu sayfalara erişimin engellenmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Tüm devletler için güvenlik sadece sınırların içinde değildir. Güvenlik, sınırın dışında başlayan ve kesintisiz devam etmesi gereken bir durumdur. Bu bağlamda güvenlik politikalarında -özellikle terörle mücadele politikalarında- rahatlama olmaksızın, sürekli uygulamalar, kontroller olmalıdır. Devletlerin sınır güvenliği çok önemlidir. Terör örgütlerinin elemanlarının sınırlardan içeri girmelerinin, sınırda yasadışı faaliyetler aracılığıyla terör örgütlerine mali destek sağlamanın önüne geçilmesi gerekmektedir.

Artan güvenlik tedbirleri kimi zaman toplumlarda demokratik haklara müdahale, demokrasinin azalmaya başladığı şeklinde yorumlanarak eleştirilerin oluşmasına neden olmaktadır. Ancak güvenlik tedbirlerinin alınmasının, özellikle gelecek dönemde olası terör saldırılarının önüne geçilmesi amacıyla alınan tedbirlerin demokratik haklara zararı bulunmamaktadır. Bu bağlamda olası terör saldırılarına yönelik güvenlik tedbirleri almanın demokratik haklar ile alakalı zarar verici bir etkisinin olmadığı vatandaşa anlatılmalıdır. Bir başka ifade ile devletin güvenliğini sağlayacak tedbirlerin alınması; demokratik hakların azalması demek değildir. Ancak teknolojik gelişmelerle beraber kontrol noktalarının fazlalığının, bireylerin özel alanlarına müdahale şeklinde algılanmamasının da sağlanması, bu hassasiyete dikkat edilmesi gerekmektedir.

Türkiye özelinde terörün sıfıra yaklaşması terörün tamamen bittiği anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda Türkiye'de demokratik ve stratejik unsurlarla birlikte güvenlik politikaları geliştirilmesinin ve uygulanmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir. Güvenlik tedbirlerinin, istihbarat sistemlerinin en güncel şekliyle, çeşitli teknolojik araçlarla desteklenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda terör saldırılarının önce bireylerde sonrasında da toplumun genelinde yarattığı

tahribatı ve korkuyu dizginleme ve azaltma noktasında sivil toplum örgütlerinin, sosyologların, psikologların, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesindeki birimlerin birlikte hareket etmesi gerektiğinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye'de özellikle büyükşehirlerde gerçekleşen terör saldırıları şehirlerin rahatlıkla ulaşılabilir yerlerinde, merkez noktalarında olmaktadır. Bu alanlar denetimin ve kontrolün zor olduğu alanlar olduğu için terör örgütleri bu durumu kendilerine fırsat alanı olarak çevirmektedirler.

Yurt dışında gerçekleşen terör saldırıları neticesinde büyük şehirlerde kent merkezlerine araç giriş çıkışında azalma, yaya ve taşıt trafiğini yeniden düzenleme, toplu taşıma sistemlerini bir merkez tekelinden çıkarıp çeşitli bölgelere ayırma, kolluk kontrol noktalarını çoğaltma ve olası terör saldırılarını önleyebilme amacıyla teknolojik olarak geliştirilmiş, araç plakası ve yüz tanıma sistemleri kullanarak teröristleri tespit etmeye yönelik sistemler, şehrin merkez noktalarında ses, kamera ve peyzaj faaliyetleri gibi çeşitli tedbir mekanizmaları geliştirilmektedir.

Türkiye'de de özellikle Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerde benzer uygulamaların hayata geçirilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda çeşitli ülkelerin belediye teşkilatları, kolluk teşkilatları, mühendisleri ve şehir planlamacıları ile koordine kurularak çeşitli ve güncel önleyici tedbirlerin alınmasının olası saldırıların önüne geçme konusunda faydası olacağı gibi aynı zamanda da bireylere yaşadıkları yere dair güvenlikli ve risksiz bir alan algısı yaratma açısından da gerekli ve önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Güvenlik güçleri ve belediyeler vatandaşlarda 'güvenli şehir'algısını oluşturmak için uygulamalarını çeşitli bilgilendirme toplantılarıyla vatandaşlara göstermelidir. Yapılan uygulamaların ve alınan tedbirlerin belirli periyotlarla vatandaşlara anlatmanın güven duygusunu arttıracağı ve beraberinde terörizm korkusunun azalacağı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak sadece silah kullanarak terörizmle mücadele noktasında terörizm korkusu ortadan kalkmamaktadır. Terörizm korkusunun özellikle büyük şehirlerde yaşayan bireylerin, yaşadıkları şehirlerde gerçekleşen saldırılara bağlı ortaya çıktığı unutulmadan, devleti yönetenlerin, sivil toplum örgütlerinin, bu kapsamda politikalar üretmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

7.KAYNAKÇA

Acierno R, Rheingold A.A, Resnick H.S, Kilpatrick D.G. "Predictors of Fear of Crime in Older Adults", *Anxiety disorders,* 2004, 18: 385-396.

Alexander Y. In: Introduction, Alexander Y. (ed.). International Terrorism: National, Regional and Global Perspectives, New York, New York Praeger Publisher, 1979.

Altheide L.D. "Terrorism and the Politics of Fear", *Cultural Studies-Critical Methodologies,* 2006, 6(4): 415-439.

Aly A, Green L. *Social Implications of Fearing Terrorism: A report on Australian Responses to the Images and Discourses of Terrorism and the other (Establishing a metric of fear),* Perth: Edith Cowan University, 2009

Aly A, Green L. "Fear, Anxiety and The State of Terror", *Sudies in Conflict & Terrorism,* 2010, 33(3): 268-281.

Altuğ Y. *Terörün Anatomisi,* İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, 1995.

Altun F., Yalçın H.B. *Terörle Mücadele Stratejisi,* Seta Kitapları, 2018.

Akarsu B, Akarsu B. *Bilimsel Araştırma Tasarımı: Nicel, Nitel ve Karma Araştırma Yaklaşımları,* İstanbul, Cinius Yayınları, 2019.

Amos J.W, Stalfi R.H. "Controlling International Terrorism: Alternatives Palatable and Unpalatable", *Annals of the American Academy of Political and Social Science,* 1982, 463(4): 69-83.

Apak S, Ülken G, Ünlü A. "Yeni Bir Toplu Konut Yerleşmesinde Güvenlik Duygusunun Değerlendirilmesi", *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi,* 2002, 1(1): 65-72.

Ateş T. *Siyasal Tarih,* İstanbul, Der Yayınları, 1997.

Aydınlı E, Kurubağ E, Özdemir H. Yöntem, Kuram, Komplo: Türk Uluslararası İlişkiler Disiplininde Vizyon Arayışları, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2009.

Baki A, Gökçek T. "Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 11(42), 2012: 1-21.

Başeren S. "Terörizm, Kavramsal Bir Değerlendirme ve Hukuki Mücadele Yaklaşımları", *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1998.

Başeren S. "Terörizm ve Uluslararası İlişkiler", *Stratejik Araştırmalar Dergisi,* 1(1): 2003.

Başeren S. Uluslararası Terörizm ve Şiddet Ders Notları, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü (ders notu), 2011.

Bayraktar K. Siyasal Suç, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1982.

Bilir H. *Terör, Medya ve Devlet,* İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2009.

Brunt P, Mawby R, Hambly Z. "Tourist victimization and the fear of crime on holiday", *Tourism Management,* 21 (4), 2000: 417-424.

Boscarino A.J, Adams E.R, Figley R.C, Galea S, Foa B.E. "Fear of Terrorism and Preparedness in New York City 2 years after the attacks: implications for disaster planning and research", *Journal of Public Health Management and Practice,* 12(6), 2006: 505-513.

Braithwaite A. "The Logic of Public Fear in Terrorism and Counter-terrorism", *J Police Crim Psych,* 28, 2013: 95-101.

Beňová P, Mayerová S.H. "Terrorist attacks on selected soft targets" *Journal of Securıty and Sustaınabılıty Issues, 8(3), 2019:* 453-471.

Brown J.M. "Force of Words: The Role of Threats in Terrorism", *Terrorism and Political Violence,* 2018: 1-23.

Chomsky N, O'Sullivan G, S-Hermen E, George A. *Terörizm Efsanesi,* Ayraç Yayınevi, 1999.

Christensen D.A., Aars J. "Does Democracy Decrease Fear of Terrorism", *Terrorism and Political Violence,* 31(3), 2019: 615-631.

Coaffee J. *Terrorism, Risk and The Global City",* Ashgate Publishing Company, 2009.

Combs C.C. *Terrorism in the Twenty First Century,* 6th ed., England, Longman, 2011.

Cordner G. "Reducing Fear of Crime Strategies for Police", *U.S. Department of Justice,* 2010: 1-82.

Crelinsten R.D. "The ımpact of Television on Terrorism and Crisis Situations: Implications for Public Policy", *Journal of Contingencies and Crisis Management,* 2(2), 1994: 61-72.

Crenshaw M. "The Causes of Terrorism", *Comperative Politics,* 13(4), 1981: 379-399.

Creswell JW. *Qualitative Inquiry and Research Design.* Çeviri: Dr. Özcan H. *Nitel Araştırmalar için 30 Temel Beceri,* 1. Baskı, Anı Yayınları, 2017.

Crew D. "Fear Of Crime In A Small Comminity", *Internet Journal of Criminology,* 2005: 1-60.

Çitlioğlu E. *İnsanı, Dünyayı ve Terörizmi Anlamak,* İstanbul, Destek Yayınları, 2011.

Demir C.K, Avcı E. "Terörizm Çalışmaları: Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz", *Güvenlik Stratejileri Dergisi,* 26, 2013: 1-44.

Demir C.K. Medya ve Terörizm, İçinde: Terzi M., Yenal S.(editör*). Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Seçme Konular,* Sinopsis Yayınları, 2015.

Demir C.K. *Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Etnik Ayrılıkçı Terörizm: Eta, Pira, Pkk.* Nobel Yayınları, Ankara, 2017.

Demir C.K. "Terörizm ve Terörizmle Mücadele", *Güvenlik Yazıları,* 2019 https://trguvenlikportali.com/guvenlik-yazilari/ Erişim Tarihi 15.01.2020.

Demirli A. "Terörizm, Psikososyal Etkileri ve Mücadele Modelleri", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 4(35), 2011: 66-78.

Deparment of Justice, "Fear of Crime in Ireland and Its Impact on Quality of Life", 5 Nisan 2018.

Does R.V.D, Kantorowicz J, Kuipers S, Lierm M. "Does Terrorism Dominate Citizens' Hearts or Minds? The Relationship Between Fear of Terrosim and Trust in Government", *Terrorism and Political Violence,* 2019, 1-19.

Dolan P, Peasgood T. "Estimating The Economic and Social Costs of The Fear Of Crime", *British Journal Criminol,* 47, 2006:121-132.

Dugard J. "International Terrorism: Problem Of Definition", *Int'l Aff.,* 50(1), 1974: 67-70.

Duman M.Z. "Neo-liberal Küreselleşmenin Zaferi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,* 8(1), 2011.

Ergil D. "Terörizmin mantığı ve hedefi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,* 46(1), 1991.

Eşsizoğlu A, Yaşar A, Bülbül İ, Yıldırım A.E, Aker T. "Bir Terörist Saldırı Sonrasında Travma Sonrası Stres Bozukluğu Gelişimini Etkileyen Risk Faktörleri", *Türk Psikiyatri Derneği,* 20(2), 2009: 118-126.

Farrall S, Gadd D. "Research Note the Frequency of the Fear of Crime ", *British Journal Criminol,* 44, 2004: 127-132.

Ferguson K.M, Mindel C.H. "Modeling Fear of Crime in Dallas Neighborhoods: A Test of Social Capital Theory", *Crime&Deliquency, Sage Publications,* 53(2), 2007: 322-349.

Ferraro K.F. " Women"s Fear of Victimization: Shadow of Sexual Assault?", *Social Force,* 75(2), 1996: 667-690.

Forst B. In: The Demand Side of Terrorism: Fear, Özgür N, Süleyman H, (Çeviri editörleri). *Understandingand Responding to The Terrorism Phenomenon,* Washington, DC: IOS Press, 2007.

Frey S.B, Luechinger S, Stutzer A. "Calculating tragedy: Assessing the costs of terrorism", CESIFOworkingpaper,No.1341.2004,http://www.cesifo.de/pls/guestci/download/CESifo%20Working%20Papers%202004/CESifo%20Working%20Papers%20November%202004/cesifo1_wp1341.pdf, Erişim Tarihi 12.02.2018)

Gadefoidt A., Langer A. "How Fear Drives Us Apart: Explaining the Relationship between Terrorism and Social Trust", *Terrorism and Political Violence,* 2018, 1-24.

Galicki Z. "International Law and Terrorism", American Behavioral Scientist, 48/6, 2005, 743-757.

Gençtürk T. *Terör, Kavram ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar,* Başkent Üniveristesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2012.

Giddens A. Sosyoloji, Güzel C,(Çeviri editörü), 2.baskı, Ankara, Ayraç Yayınevi, 2005.

Gilchrist E, Bannister J, Ditton J, Farrall S. "Women and the Fear of Crime", British Journal Criminol, 38(2), 1998: 283-298.

Grabosky P.N. "Fear of Crime and Fear Reduction Strategies", *Australian Institute of Criminology*, 1995: 1-6.

Harmon C.C. "Five Strategies of Terrorism", *Small Wars Insurgencies,* 12(3), 2010: 39-66.

Hesterman J. Soft Target Hardening: Protecting People From Attack, Crc Press, Taylor&Francis Group, 2015.

Hoffman B. *Inside Terrorism,* NewYork, NY: Columbia University Press, 1998.

Hoffman B. https://www.cfr.org/article/mail-bombs-hote-crimes-and-meaning-terrorism.Erişim Tarihi: 18 Şubat 2019.

Huddy L, Feldman S, Capelos T, Provost C. "The Consequences of Terrorism: Disentangling The Effects of Personal and National Threat", *Political Psychology,* 23, 2002: 485-509.

Huddy L, Feldman S, Taber C, Lahav G. "Threat, Anxiety, And Support Of Anti-Terrorism Policies", *American Journal of Political Science,* 49(3), 2005: 593–608.

Hummelsheim D, Hirtenleher H, Jackson J, Oberwittler D. "Social Insecurities and Fear of Crime: A CrossNational Study on the Impact of Welfare State Policies on Crime-related Anxieties", *European Sociological Riew Advance Access,* 2010: 1-19.

Irmak F, Kahya Y. "Amerika Birleşik Devletler'inde terörizm ve terör korkusu: 11 Eylül terör saldırılarının öncesi ve sonrasına ilişkin bir analiz", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 7(33).

İplikçi H.G. "İletişimde temel Modeller ve Kitle İletişim Modelleri", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi,* 7(2), 2015: 15-25.

Jackson J, Stafford M. "Public Health and Fear of Crime", *British Journal Criminol,* 49, 2009: 832-847.

Jenkins B.M. In: International Terrorism: A New Mode of Conflict, Carlton D, Schaerfc C (eds). International Terrorism and World Security, Londra, Croom Helm, 1975.

Kartal A.B. "Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye'de DAEŞ ve YPG Örneği", *Güvenlik Stratejileri Dergisi,* 27, 2014: 40-77.

Kalvach I.Z. *Basics of soft targets protection guidelines,* Soft targets protection institue, Praque, 2016.

Kanat S, Kodaman T, İren A.A. "İnsani güvenlik ve terörizmle mücadele", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 21(2), 2016: 567-588.

Kartal A.B, "Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Daeş ve Ypg Örneği", *Güvenlik Stratejileri Dergisi,* 27, 2014, 39-77.

Kazan H. "Terör-Medya ilişkisi ve Medyada Terör Haberciliği", *Güvenlik Stratejileri,* 24, 2012: 109-147.

Kydd A.H, Walter B. "The Strategies of Terrorism", *International Security,* 31(1), 2006: 49-80

Laquer W. *The age of terrorism,* Little Brown, Boston, 1977.

Laquer W. *The new terrorism: Fanaticism and The Arms of Mass Destruction,* New York, Oxford University Press, 1999.

Laquer W. *Terrorism: A brief history, countering the terrorist mentality.* https://www.hsdl.org/?view&did=474007.2007:1-6.ErişimTarihi: 13.03.2019.

Lawless M. "Terrorism: An International Crime", *Canadian Military Journal Issue,* 9(2), 2008: 27-39.

Lerman K. Social information processing in news aggregation. www.https://pdfs.semanticholar.org/2112/386f02791ff2074a33a341dd1e523d6e6a97.pdf. Erişim Tarihi: 9 Şubat 2019.

Lerner J. S, Gonzales R.M, Small D.A, Fischhoff B. "Effects Of Fear And Anger On Perceived Risks Of Terrorism: A National Field Experiment", *American Psychological Society,* 14(2), 2003: 144-150.

Lester L.G. Judaic Religion in the Second Temple Period: Belief and Practice from the Exile to Yavneh, London, Routledge, 2000.

Levi M. "Business, Cities and Fears about Crimes", *Urban Studies,* 38(5-6), 2001: 849-868.

Le Viine V.T. " On the Victims of Terrorism and Their Innounce", *Terrorism and Political Violence,* 9(3), 1997: 55-62.

Martin G. Terörizm, Kavramlar ve Kuramlar, Çevirmen: Çapçıoğlu İ., Metin B., Ankara, Adres Yayınları, 2017.

Maslow, A.H. "A Theory of Human Motivation", *Psychological Review,* 50(4), 370-396.

May D, Wells J.B, Minor K.I, Cobb K, Angel E, Cline K.M. "Criminal Victimization Experiences, Fear of Crime, Perception of Risk and Opinion of Criminal Justice Agents among a Sample of Kentucky Residents", *Center of Criminal Justice Education and Research Department of Correctional and Juvenile Justice Studies, Eastern Kentucky University,* 2004: 1-85.

May D, Herbert J, Cline K, Nellis A. "Predictors of Fear and Risk of Terrorism in a Rural State". *International Journal of Rural Criminology,* 1(1), 2011: 1-21.

Myten G, Walklate S. "Terrorism, Risk and Internatıonal Security: The Perils of Asking ' What If', *Sage Publications,* 39 (2-3), 2008: 221-242.

Mueller J. Six Rather Unusual Propositions about Terrorism, *Terrorism and Political Violence,* 2005, 487-505.

Nacos B.L. "Accomplice or witness? The media's role in terrorism", *Current history,* 2000: 174-178.

Nellis A.M. "Gender Differences in Fear of Terrorism". *Journal of Contemporary Criminal Justice,* 25(3), 2009: 322-340.

Newman D.W. "September 11: A Societal Reaction Perspective", *Crime, Law&Social Change,* 39, 2003: 219-231.

Nitsch V, Schumacher D. "Terrorism and international trade: an empirical investigation", *European Journal of Political Economy,* 20(2), 2004: 423-433.

Okur E. "Psikolojik Savaş Tekniği Olarak Terörizm, Terör Eylemleri ve Toplum Kontrolü". Bilgesam.org., 2010, 30 Nisan 2018.

Özcan, NA. Görüşme Notları, 2019.

Rapaport D.C. The Four Waves of Modern Terrorism, Kurth A, Cronin,J, Lused M (eds.), *Attacking Terrorism: Elements of a Grand Strtategy,* Washington, Georgetown University Presss, 2004.

Schmid A. "Terrorism, The Definitional Problem", *Case Western Reserve Journal of İnternational Law,* 36(2), 2004: 375-419.

Schmid A. "Frameworks For Conceptualisng Terrorism", *Terrorism and Political Violence,* 16(2), 2004: 197-221.

Scott H. " Stranger Danger: Explaining Women"s Fear of Crime", *Western Criminology Review,* 4(3), 2003: 203-214.

Sparks R, Girling E, Loader I. "Fear and Everyday Urban Lives", Urban Studies, 38(5-6), 2001: 885-898.

Şener E. Hukuk Sözlüğü, Ankara, Seçkin Yayınları, 2001.

Şimşek Y. *Terrorism and Migration in Turkey Between 1992 and 1995.*S.Ozeren vd. (eds.), *Understanding terrorism: Analysis of sociological and psychological aspects,* USA: IOS Press.2007

Tacar P.Y. *Terör ve demokrasi,* İstanbul, Bilgi Yayınevi, 1999.

Tarlow P.E. "Tourism in the twenty-first century", The Futurist, 36 (5), 2002: 48-51.

Tavares J. "The open society assesses its enemies: shocks, disasters and terrorist attacks", Journal of Monetary Economics, 51(5), 2004: 1039-1070.

Thornton T.P. "Terror as a Weapon of Political Agitation", Eckstein H (ed.), Internal War: Problems and Approaches, New York, The Free Press, 1964.

Topal H. “Uluslararası Hukukta Terörizmin Tanımlanması Sorunu”. E- Akademi.org. 30 Nisan 2018.

Tüzüner M, Dolu O, Uludağ Ş. “Unraveling the Determinants of Public Support For Anti-Terrorism Policies in the United States: Fear of Terrorism and State Contextual Characteristics”, *Uluslararası Hukuk ve Politika,* 8(32), 2012: 97-115.

Unur K. “Turizm – Terörizm İlişkisi ve Türkiye Örneği”, *Anatolia: Turizm Araştımaları Dergisi*, 11, 2000: 169-177.

Ündücü C.A. “Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki”, *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi,* 2(1), 2011: 1-20.

Vasilis K, Larcher M, Solomos G. Review on Soft Target/Public Space Protection Gudiance, Publications Office of the European Union, 2018.

Vogelson J.M. “Multinational approaches to eradicating international terrorism”, *The international lawyer,* 36(1), 2002: 67-75.

Warr M. “Fear of Crime in the United States: Avenues for Research and Policy”, *Measurement and Analysis of Crime and Justice,* 4, 2000: 451-489.

Warr M, Ellison C.G. “Rethinking Social Reactions to Crime: Personal and Altrustic Fear in Family”, *American Journal of Sociology,* 106(3), 2000: 551-578.

Weimann G, Winn C. *The theater of terror: Mass media and International terrorism,* NewYork, NY: Longman, 1994.

Weimann G. *Special Report, How Modern Terrorism Uses the Internet,* United States Institute of Peace, Washington, 2004.

Wilcox P, Özer M, Günbeyi M, Gündoğdu T. “Gender and fear of terrorism in Turkey”, *Journal of Contemporary Criminal Justice,* 25, 2009: 341-357.

Winkel F.W. “Fear of Crime and Criminal Victimization”, *British Journal Criminol,* 38(3), 1998: 473-484.

Wilkinson P. Political Terrorism, Londra, The Macmillan Press, 1974.

Wilkinson P. "The media and terrorism: A reassessment", *Terrorism and political violence*, 9(2), 1997.

Wilkinson P. *Terrorism versus democracy: The liberal stole response,* Routhledge, NewYork, 2006.

Wondrey I.Z. Religion Past & Present, H. D. B. (ed), 13, Leiden: Brill, 2013.

Wynne T. An Investigation into the Fear of Crime: Is There a Link Between the Fear of Crime and the Likelihood of Victimization?, Internet Journal of Criminology <http://www.Internetjournalofcriminology.com/Wynne%20%20Fear%20of%20Crime.pdf >.

Yayla A. "Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve", Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 15 (1-4), 1990: 335.

Yılmaz B.S, Yılmaz Ö.D. Terörizm ve terörizmin hedefi olarak turizm endüstrisi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 4(13), 2005: 39-58.

Yılmaz V. "Kentlerin Gelişiminde Terörün Etkilerinin Değerlendirilmesi", *BEÜ SBE Dergisi*, 8(1), 2019: 213-223.

Zafer H. *Ceza Hukukunda Terörizm,* İstanbul, Beta Yayınları, 1998.

7.1.Tezler

Demir C.K. Sebeplerinden mücadele yöntemlerine Avrupa'da etnik ayrılıkçı terörizmin analizi; PIRA, ETA, PKK / The analysis of ethnic separatist terrorism in Europe ranging from its causes to measures of fighting with it: The cases of PIRA, ETA, PKK, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Kara Harp Okulu, 2010.

Truman J.L. Fear of Crime and Perceived Risk of Victimization Among College Student, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amerika: B.A. University of Central Florida, 2005.

7.2.İnternet Kaynakları

Amerika Birleşik Devletleri Vatanseverlik Yasaso(US Patriot Act). http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-107publ56/pdf/PLAW-107publ56.pdf.20Mart 2019.

Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/dunya/avrupadaki-buyuk-teror-saldirilari-/886942, Erişim tarihi: 10.02.2019.

Bilgesam.http://www.bilgesam.org/incele/1241/-psikolojik-savas-teknigi-olarak-teror izm--teror-eylemleri-ve-toplum-kontrolu/#.XiPsSsgzbIU, Erişim Tarihi, 10 Mayıs 2018.

Birleşmiş Milletler Antlaşması. https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/653 5501-Birlesmis-Milletler Antlasmasi.pdf, Erişim Tarihi, 20.12.2018.

Tasam. https://www.tasam.org/tr-TR/Içerik/515/teror-nedir. 12 Ocak 2019.

Türkiye Cumhuriyeti 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu. http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.3713&MevzuatIliski=0&sourcemlSearch=TER%C3%96RLE%20M%C3%9CCADELE&Tur=1&Tertip=5&No=3713,Erişim Tarihi: 17.11.2018

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, www.jandarma.gov.tr/asayis/ter.s/Teror_Terorizm_Teror_Orgutlerinin_%20Amacı.htm. Erişim Tarihi: 21.12.2018.

Türk Dil Kurumu, https://sozluk.gov.tr/?kelime= ter%C3%B6ristb%C3%B6l%C3%BCc%C3%BC,ErişimTarihi,19.12.2018.

Türkiye Barolar Birliği, http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/turkiye-ve-terorizm.pdf, Erişim Tarihi: 14.03.2019.

Türkiye İstatistik Kurumu, https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr,Erişim Tarihi, 04 Şubat 2020.

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/48413/mod_resource/content/1/Abraham%20Maslow%20ve%20Kendini%20Ger%C3%A7ekle%C5%9Ftirme%20Kuram%C4%B1.pdf, Erişim Tarihi: 15.01.2018.

https://www.avrupa.info.tr/tr/terorle-mucadele, erişim tarihi, 21.01.2019.

https://www.bbc.com/news/education-45784642/, Erişim Tarihi: 11.Mart 2019.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/02/110221-mumbai-attack. 13 Mart 2019.

https://www.britannica.com/event/Reign-of-Terror, Erişim Tarihi: 12.02.2018.

https://www.cfr.org/backgrounder/targets-terrorists-post-911-aviation-security, Erişim Tarihi: 14.02.2019.

https://www.cfr-org/blog/terrorism-and-civil-Society, Erişim Tarihi: 11.04.2019.

https://www.cnnturk.com/turkiye/turkiyede-son-5-yilda-meydana-gelen-teror-saldirilari?page=2. Erişim Tarihi: 21 Ocak 2018.

https://www.fbi.gov/investigate/terrorism, Erişim Tarihi: 20.03.2019.

https://www.haberler.com/turkiye-deki-kanli-saldirilar-son-5-yilda-artti-8055460-haberi/. Erişim Tarihi: 21 Ocak 2018.

https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2017-04/what-worries-the-world-gb-march-2017.pdf Erişim tarihi: 12.05.2018.

https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2018-04/what-worries-the-world-gb-march-2018.pdf Erişim tarihi: 12.05.2018

https://ourworldindata.org/terrorism#historical-terrorism. Erişim Tarihi: 13.03.2019

https://www.rand.org/blog/2017/03taking-the-terror-out-of-terrorism-requires-outsmarting.html. Erişim Tarihi: 18 Ocak 2019.

http://www.unicankara.org.tr/language/tr/birlesmis-milletlerin-terorle-mucadelesi-terorle-mucadele-eylem-plani/#.XM3Y8-gzbIU, Erişim Tarihi: 22.03.2019.

8.ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: Begüm ÇARDAK
Doğum tarihi	: 11.04.1986
Doğum yeri	: İstanbul
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: TC
Adres	: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara
Tel	: 0530 932 55 28
Faks	: -
E-mail	: begumcrdk@gmail.com
EĞİTİM	
Lise	: Beşiktaş Atatürk Anadolu Lisesi / 2004
Lisans	: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi / 2009 Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyoloji Bölümü/ 2011
Yüksek lisans	: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı / 2011
Doktora	: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı / 2020
İŞ TECRÜBESİ: Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi 2014-2017 Öğretim Görevlisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi 2017-… Takım Komutanı	
YABANCI DİLLER: İngilizce	
YAYINLAR: "Kadınların Suç Korkusu Üzerine Nitel Bir Çalışma", Güvenlik Bilimleri Dergisi, 2012, 1(1),23-46.	

9.EKLER

Ek-A ANKET FORMU

Sayın katılımcı,

Bu çalışma doktora tezi kapsamında, Ankara ve İstanbul'da yaşayan bireylerin terörizm korkusu/ terör saldırılarından mağdur olma korkusu hakkında düşüncelerinizi belirlemek üzere hazırlanmıştır. Elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup, ankette isim belirtme gerekliliği bulunmamaktadır. Ankette yer alan sorulara içtenlikle ve soru atlamadan yanıt vermeniz, çalışmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışmaya kıymetli zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederim.

Begüm ÇARDAK

KISIM 1 - DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

CİNSİYET	MEDENİ DURUM	YAŞ	EĞİTİM DURUMU	MESLEK	GELİR DÜZEYİ
( ) KADIN	( ) EVLİ	( ) 18-23	( ) İLKOKUL	( ) KAMU SEKTÖRÜ	( ) 1 – 999
( ) ERKEK	( )BEKÂR	( ) 24-29	( ) ORTAOKUL	( ) ÖZEL SEKTÖR	( ) 1000-2000
	( ) DUL	( ) 30-35	( ) LİSE	( )SAĞLIK SEKTÖRÜ	( ) 2001-3000
		( ) 36-41	( ) YÜKSEK OKUL	( ) KENDİ İŞİNİN SAHİBİ	( ) 3001-4000
		( ) 42-47	( ) ÜNİVERSİTE	( ) İŞÇİ	( ) 4001-5000
		( ) 48-53	( ) LİSANSÜSTÜ	( ) İŞSİZ	( ) 5001-6000
		( ) 54-59		( ) EMEKLİ	( ) 6001-7000
		( ) 60-65		( ) EV HANIMI	( ) 7001 VE ÜZERİ
		( ) 65 YAŞ ÜZERİ		( ) ÖĞRENCİ	( )GELİRİ YOK
				( ) DİĞER	

YAŞADIĞI İL VE İLÇE				
ANKARA		İSTANBUL		
( ) Akyurt	( ) Haymana	( ) Adalar	( ) Büyükçekmece	( ) Maltepe
( ) Altındağ	( ) Kahramankazan	( ) Arnavutköy	( ) Çatalca	( ) Pendik
( ) Ayaş	( ) Kalecik	( ) Ataşehir	( ) Çekmeköy	( ) Sancaktepe
( ) Bala	( ) Keçiören	( ) Avcılar	( ) Esenler	( ) Sarıyer
( ) Beypazarı	( ) Kızılcahamam	( ) Bağcılar	( ) Esenyurt	( ) Silivri
( ) Çamlıdere	( ) Mamak	( ) Bahçelievler	( ) Eyüpsultan	( ) Sultanbeyli
( ) Çankaya	( ) Nallıhan	( ) Bakırköy	( ) Fatih	( ) Sultangazi
( ) Çubuk	( ) Polatlı	( ) Başakşehir	( ) Gaziosmanpaşa	( ) Şile
( ) Elmadağ	( ) Pursaklar	( ) Bayrampaşa	( ) Güngören	( ) Şişli
( ) Etimesgut	( ) Sincan	( ) Beşiktaş	( ) Kadıköy	( ) Tuzla
( ) Evren	( ) Şereflikoçhisar	( ) Beykoz	( ) Kağıthane	( ) Ümraniye
( ) Gölbaşı	( ) Yenimahalle	( ) Beylikdüzü	( ) Kartal	( ) Üsküdar
( ) Güdül		( ) Beyoğlu	( ) Küçükçekmece	( ) Zeytinburnu

Soru 1: Kiminle beraber yaşıyorsunuz?

( ) Anne ve baba ile birlikte

( ) Yalnız anne ile birlikte

( ) Yalnız baba ile birlikte

( ) Akrabalar ile birlikte

( ) Arkadaş ile birlikte

( ) Eş ve çocuklar ile birlikte

( ) Yalnız yaşıyorum.

( ) Diğer

KISIM 2 (SORULARI, DÜŞÜNCELERİNİZE GÖRE EVET VEYA HAYIR ŞEKLİNDE İŞARETLİYİNİZ)

SORU		EVET	HAYIR
1	Geçmişte herhangi bir terör saldırısına şahit oldunuz mu?		
2	Geçmişte herhangi bir terör saldırısında yaralandınız mı?		
3	Geçmişte herhangi bir yakınınız bir terör saldırısında mağdur (ölüm,yaralanma vb.) oldu mu?		
4	Terör saldırıları psikolojik olarak (korku, endişe, anksiyete, panik atak vb.) sizi etkiler mi?		
5	Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları gündelik yaşamınızı devam ettirmenizi etkiler mi?(toplu taşıma araçlarına binme, avm ve çeşitli etkinliklere gitme vb.)		
6	Yaşadığınız şehirde politik karar alıcılar, siyasi irade terör saldırılarını önlemek için gerekli tedbirleri alıyor mu?		
7	Yaşadığınız şehirde güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarını önleme konusunda uygulamalarını, aldıkları tedbirleri yeterli buluyor musunuz?		
8	Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları, sizde güvensizlik hissi yaratıyor mu?		
9	Olası terör saldırılarından kaçınmak için kalabalık yerlerde(avm, konser-etkinlik alanları, şehrin merkez noktaları vb.yerlerde) bulunmamayı tercih eder misiniz?		
10	Terör saldırıları sonrası televizyon kanallarında sosyal medyada gösterilen, yayılan haberleri,görüntüleri,videoları..vs. izler misiniz?		
11	Terör saldırıları sonrası haber alma kaynaklarında /medyada/sosyal medyada gördüğünüz, izlediğiniz terör saldırılarına ilişkin görüntüler sizde korku/endişe yaratır mı?		

SORU 12: Yaşadığınız yerleşim yerinde veya çalıştığınız bölgede aşağıdaki güvenlik güçlerinden hangisi veya hangileri bulunmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

( ) Askeri Birlik (Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı birimler)

( ) Jandarma Genel Komutanlığı bünyesindeki birimler (İlçe Jandarma Komutanlığı; Karakol Komutanlığı vb.)

( ) Emniyet Genel Müdürlüğü Bünyesindeki Birimler (İlçe Emniyet Müdürlüğü, Polis Karakolu)

( ) Özel Güvenlik Birimleri

( ) Herhangi bir güvenlik gücü yok.

SORU 13: Türkiye'de faaliyet yürüten, saldırı yapan örgütler düşünüldüğünde Aşağıdaki terör örgütlerinden hangisini/hangilerini biliyorsunuz veya duydunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

( ) PKK
( ) DAEŞ/IŞİD
( ) DHKP-C
( ) MLKP
( ) EL-KAİDE
( ) HİZBULLAH
( ) İBDA-C
( ) TKP-ML
( ) FETÖ/PYD
( ) TEVHİD SELAM

SORU 14: Aşağıdaki terör eylemlerini size göre en az korkutucu olandan başlayarak en korkutucu olana doğru 1'den 7'ye doğru sıralayınız(Her sayı bir kez kullanılacaktır).

( ) Canlı bomba saldırısı
( ) Bomba yüklü araç saldırısı
( ) Rehin alma
( ) Adam kaçırma
( ) Suikast
( ) Uçak kaçırma
( ) Siber terör

Aşağıda yer alan Kısım 3 'teki soruları görüşleriniz doğrultusunda cevaplandırmanızı rica ediyorum. Eğer yazılan cümle ile tamamen aynı fikirdeyseniz "Kesinlikle Katılıyorum" şıkkını;

benzer şekilde düşünüyorsanız "Katılıyorum" şıkkını; net bir cevabınız yok ise " Kararsızım" şıkkını; yazılan cümlenin tersine bir görüşünüz var ise "Katılmıyorum" şıkkını; tamamen zıttı bir fikre sahipseniz "Kesinlikle Katılmıyorum" şıkkını işaretleyiniz.

KISIM 3

	SORULAR	**KESİNLİKLE KATILIYORUM**	**KATILIYORUM**	**KARARSIZIM**	**KATILMIYORUM**	**KESİNLİKLE KATILMIYORUM**
1	Bulunduğum, yaşadığım yerdeki güvenlik güçlerinin sağladığı güvenlik hizmetlerini yeterli buluyorum.					
2	Günlük/rutin faaliyetlerini gerçekleştirdiğim alanlarda/mekânlarda güvenlik güçlerinin olası terör saldırılarına karşı önleyici tedbirler aldığını düşünüyorum.					
3	Yaşadığım şehirde herhangi bir terör eylemine maruz kalma endişesi/korkusu duyuyorum.					
4	Yaşadığım şehirde ailemin/yakınlarımın terör eylemlerine/ saldırılarına maruz kalacağı endişesi/korkusu yaşıyorum.					
5	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör saldırılarının beni psikolojik olarak olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.					
6	Yaşadığım şehirde daha önce yaşanmış terör olaylarının gündelik yaşantımı olumsuz yönde etkileyeceğini, günlük aktivitelerimin kısıtlanacağını düşünüyorum.					

	SORULAR	KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
7	Yaşadığım şehirdeki güvenlik güçlerinin sağladığı güvenlik hizmetlerinin terör saldırılarının mağduru olmama engel olduğunu düşünüyorum.					
8	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarına ilişkin bilgi akışında, haber kanallarının verdiği bilgiler, sosyal medyadan öğrendiklerim sonucu korku/endişe durumu yaşıyorum.					
9	Yaşadığım şehirdeki terör saldırılarının bende uzun süreli devam eden tedirginlik hali yarattığını düşünüyorum.					
10	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının sıklığı, devletin vatandaşlarına sunduğu güvenlik seviyesinin yetersizliğinin bir sonucudur.					
11	Yaşadığım şehir olası terör saldırılarına karşı risk taşımaktadır.					
12	Kendimi ve yakınlarımı olası terör saldırılarına karşı hedef olarak görüyorum.					
13	Terör saldırılarının hedefinde güvenlik güçlerinin yanı sıra sivil vatandaşlar da vardır.					
14	Medya terör mağduru olma korkusunu arttırmaktadır.					

	SORULAR	KESİNLİKLE KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNKLE KATILMIYORUM
15	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonrasında devlet yöneticilerinin yaptığı açıklamalar korku/endişe durumumda telkin edici, sakinleştirici niteliktedir.					
16	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonucunda bende başka bir şehire taşınma fikrini oluşturmaktadır.					
17	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırılarının toplumsal hayatı felç ettiğini, hayatın günlük akışını durdurduğunu düşünüyorum.					
18	Terör saldırıları sonrasında bireyler ve devlet arasında güven duygusuna bağlı kenetlenme olacağını düşünüyorum.					
19	Yaşadığım şehirde gerçekleşen terör saldırıları, terörle mücadelede politik karar alıcıların uygulamalarını sorgulamama neden olmaktadır.					

EK – B GÖRÜŞME FORMU

Yarı- Yapılandırılmış Görüşme Formu

- **Görüşmecinin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Sorular:**

1. Doğum yeriniz?,
2. Nerelisiniz?
3. Yaşamınızın çoğunu nerede geçirdiniz?
4. Ankara'da nerede ikamet etmektesiniz?
5. Yaşınız?
6. Eğitim durumunuz?
7. Mesleğiniz?
8. Ankara'da nerede çalışıyorsunuz?
9. Ekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?
10. Medeni durumunuz nedir?
11. Kiminle yaşıyorsunuz?
12. Çocuğunuz var mı?

- **Terör Saldırısı Mağduriyeti yaşanıp yaşanmadığının tespitine ilişkin sorular:**

1. Daha önce herhangi bir terör saldırısı gördünüz mü?
2. Daha önce herhangi bir terör saldırısında mağduriyet yaşadınız mı? (Cevap evet ise aşağıdaki soruya geçilecek)
3. Terör saldırısında fiziksel mi yoksa maddi olarak mı zarar gördünüz? Yaşadığınız mağduriyeti açıklar mısınız?
4. Herhangi bir yakınınız terör saldırısında mağdur oldu mu? (Cevap evet ise aşağıdaki soruya geçilecek).
5. Terör saldırısında mağdur olan yakınınız fiziksel mi yoksa maddi olarak mı zarar gördü? Yaşadığı mağduriyeti açıklar mısınız?

➢ **Terörizm Korkusunun Tanımlanmasına Ve Tespitine İlişkin Sorular:**

1. Sizce 'Terörizm korkusu' kavramı ne anlama gelmektedir? Nasıl tanımlar ve yorumlarsınız?

2. Terör saldırıları, sizin zihninizde neler canlandırmaktadır ve nasıl çağrışımlar yapmaktadır? Açıklar mısınız?

3. Sizce terörist saldırılar korku yaratmaktadırlar mı?

4. Sizce terör saldırıları, sadece saldırılardan doğrudan mağdur olan kişileri mi etkileyip korkutur?

5. Sizce terörizm korkusu anlık ve kısa süreli bir reaksiyon mudur? Yoksa süreklilik içerir mi?

➢ **Terörizm Korkusunun etkilerinin tespitine yönelik sorular:**

1. Yaşadığınız şehirde geçmişte yaşanan terör saldırıları sizi nasıl etkilemektedir?

2. Sizce yaşadığınız şehir terör saldırıları için risk taşımakta mıdır?

3. Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları sonrasında günlük rutin yaşantınız da herhangi bir değişiklik gerçekleşiyor mu? (Cevap 'evet' ise aşağıdaki soruya cevap aranacak)

4. Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları günlük rutin yaşantınızda nasıl bir etki yaratmaktadır? Etkinin nasıl ve ne seviyede gerçekleştiğini açıklar mısınız?

5. Yaşadığınız şehirde kendiniz ve aileniz adına olası terör saldırılarından etkilenme ihtimaline karşı korku yaşıyor musunuz?

6. Terörizm korkusu, sizi yaşadığınız şehirde geleceğe dair karamsarlığa düşüyor mu?

7. Siz kendiniz ve aileniz adına olası terör saldırılarında mağdur olmaktan kaçınmak için herhangi bir tedbir/tedbirler alma yoluna gidiyor musunuz? Alıyorsanız nasıl bir tedbir sisteminiz bulunmaktadır?

➢ **Terörizm korkusu ve güvenlik güçlerinin tedbirleri arasındaki ilişkinin tespitine yönelik sorular:**

1. Yaşadığınız şehirde kendinizi olası terör saldırılarına yönelik güvende hissediyor musunuz?

2. Sizce yaşadığınız şehirdeki güvenlik tedbirleri olası terör eylemlerini önlemek için yeterli midir?

3. Sizce yaşadığınız şehir güvenli mi?

4. Sizce yaşadığınız şehri güvenli hale getirebilecek tedbirler neler olmalıdır?

5. Yaşadığınız şehirde olası terör saldırıları için riskli olarak değerlendirebileceğiniz alanlar/mekânlar/bölgeler/merkezler var mı? (Cevap evet ise aşağıdaki soruya geçilecek)

6. Yaşadığınız şehirde olası terör saldırıları için riskli olarak tanımladığınız yerleri, riskli olarak değerlendirmenize sebep olan faktörler nelerdir? Açıklar mısınız?

➢ **Terörizm korkusu ve politik karar alıcılar arasındaki etkileşimin tespitine yönelik sorular:**

1. Yaşadığınız şehirlerde gerçekleşen terör saldırları sonrasında politik karar alıcıların uygulamaları/ aldıkları tedbirler hakkında neler düşünüyorsunuz?

2. Politik karar alıcıların uygulamaları, politikaları sizin yaşadığınız şehirde güvende olmanızı sağlıyor mu?

3. Gerçekleşen terör saldırılarından sonra ülke liderlerinin, politik karar alıcıların yapmış oldukları saldırıları kınama/ terörizmle kararlılıkla mücadele edileceğine ilişkin konuşma ve söylemleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

➢ **Terörizm korkusu ve medya arasındaki etkileşimin tespitine yönelik sorular:**

1. Yaşadığınız şehirde gerçekleşen terör saldırıları hakkında bilgileri nasıl ve hangi iletişim kanalı vasıtasıyla öğreniyorsunuz?

2. Sosyal medya kullanıyor musunuz? (Cevap evet ise aşağıdaki soruya geçilecek)

3. Hangi sosyal medya uygulamalarını takip ediyorsunuz?

4. Terör saldırılarının televizyonlarda sunuş şeklini nasıl değerlendiriyorsunuz?

5. Terör saldırılarının gazetelerde sunuş şeklini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6. Terör saldırılarının sosyal medyada sunuş şeklini nasıl değerlendiriyorsunuz?

7. Medya/ sosyal medya, terör saldırılarını sunuş şekliyle sizde terörizm korkusu yaratıyor mu? (Cevap evet ise aşağıdaki soruya geçilecek)

8. Medya/sosyal medya sizi, terörizm korkusu kapsamında nasıl etkilemektedir?

9. Sizce terör saldırıları ile alakalı medya nasıl olmalıdır?

EK-C ETİK KURUL KARARI

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ)
ETİK KURULU
PROJE ONAY BELGESİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Güvenlik ve Terörizm bölümü öğrencilerinden 165229435 no'lu Begüm ÇARDAK 'in, Ankara ve İstanbul'da Yaşayan İnsanların Terör Korkusu Üzerine Analitik Bir Çalışma (2002-2018) adlı araştırması değerlendirilmiştir.*(Bu kısım başvuru sahibi tarafından doldurulmalıdır)*

Proje etik açısından uygun bulunmuştur.	☑
Proje etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.	☐
Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.	☐

AYBÜ ETİK KURULU KARARI (Etik Kurul tarafından doldurulacaktır)	
Araştırma kodu (Yıl – Araştırma sıra no)	2019 – 506
Başvuru formunun Etik Kurula ulaştığı tarih	22.11.2019
Etik Kurul Karar toplantı tarihi ve karar no	27.12.2019 /12
Yer	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Esenboğa Külliyesi
Katılımcılar	Formda imzası bulunan üyelerimiz toplantıya katılmıştır.

KURUL BAŞKANI, BAŞKAN YARDIMCISI VE ÜYELER:

		İMZA
Prof. Dr. Cem Şafak ÇUKUR	**Üye**	
Prof. Dr. Tekin AKDEMİR	**Üye**	
Prof. Dr. Muharrem KILIÇ	**Üye**	
Doç. Dr. Özge GÖKBULUT ÖZDEMİR	**Üye**	
Doç. Dr. Behlül TOKUR	**Üye**	
Doç. Dr. Birgül ÖZKAN	**Üye**	
Dr. Ögr. Üyesi Şule KAYA	**Üye**	
Dr. Ögr. Üyesi Ertuğrul DEMİRDEL	**Üye**	
Dr. Ögr. Üyesi Nimet YILDIRIM TİRGİL	**Üye**	

7